

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’DE TURİZM TESİSLERİNDE EVRENSEL TASARIM İLKELERİ
ÜZERİNE BİLGİ GELİŞTİRİLMESİ, İSTANBUL ÖRNEĞİNDE İRDELEME**

SELİN YILDIZ

**DOKTORA TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ TASARIM PROGRAMI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. ÇİĞDEM POLATOĞLU**

İSTANBUL, 2014

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE TURİZM TESİSLERİNDE EVRENSEL TASARIM İLKELERİ
ÜZERİNE BİLGİ GELİŞTİRİLMESİ, İSTANBUL ÖRNEĞİNDE İRDELEME

Selin YILDIZ tarafından hazırlanan tez çalışması 01.09.2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Sema SOYGENİŞ
Bahçeşehir Üniversitesi

Doç. Dr. Tolga AKBULUT
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. İpek FİTÖZ
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Bu alışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü' nün 2013-03-01-DOP03 numaralı projesi ile desteklenmiştir.

ÖNSÖZ

Bu tez Engelsiz Turizm bağlamında tesislerin sürdürülebilirliği ve turizm kalitesinin artırılması için eşitlikçi tasarım ilkelerinin belirlenmesi, üretilmesi ve uygulama alanında yol gösterici, bütünlük bir yaklaşımı ortaya koymaktır.

Doktora çalışma süreci boyunca, analitik bakış açısı, yenilikçi ve pratik fikirleri, bitmek tükenmek bilmeyen pozitif enerjisi ile en büyük motive kaynağım, danışman hocam Sayın Prof. Dr. Çiğdem Polatoğlu' na;

Her türlü bilgi, kaynak ve tecrübesini paylaşan, etik ve bilimsel açıdan örnek aldığım, hep daha iyisini hedeflemeyi öğrendiğim Sayın Prof. Dr. Ayfer Ayтуğ'a;

Jürimde bulunmayı kabul eden ve bu süre içinde yardımlarını esirgemeyen, tez izlemelerde önemli katkıları ve farklı bakış açıları kazandırdığı için Sayın Prof. Dr. Sema Soygeniş'e;

Tezimin sonuçlanmasında değerli katkıları bulunan diğer jüri üyeleri: Sn. Doç. Dr. M. Tolga Akbulut ve Sn. Doç. Dr. İpek Fitoz'a ;

Öğrenciliğimde ve Araştırma görevlisi olarak çalıştığım süre içinde bilgi ve becerilerimin her geçen gün artmasında destek olan Sayın Prof. Dr. İlhan Altan'a;

Süreç boyunca yanımda olan, bilgi ve olanaklarını, yapıcı eleştirileriyle desteğini esirgemeyen ve kendime olan güvenimi pekiştiren Sayın Yrd. Doç. Dr. Aslı Sungur Ergenoğlu'na;

Hep yanımda olan Sayın Araş. Gr. Hande Düzgün'e, bana verdikleri destek ve gösterdikleri sabır için Mimari Tasarım Sorunları Bilim Dalı ve Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma ve çalışma arkadaşlarıma;

Modelin denenmesi çalışmalarında yardımları için TÜRSAB Başkanı Sayın Başaran Ulusoy'a, Diana Tur'a ve Sayın Hasan Tonbul'a;

Son olarak, akademik yaşamımı koşulsuz destekleyen sevgili eşim Ersan Yıldız'a, yaşam enerjisi için kızım Deniz'e, bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan, bana her zaman güç veren annem, babam ve ablama;

teşekkür ederim.

Haziran, 2014

Selin YILDIZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTMA LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xv
BÖLÜM 1	
GİRİŞ	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Tezin Amacı	3
1.3 Hipotez	7
BÖLÜM 2	
KAVRAMLAR VE TANIMLAR	8
2.1 Engellilik ve Özürlülük Kavramları / Türkiye’de Engellilik.....	8
2.2 Erişilebilirlik	10
2.3 Evrensel Tasarım Kavramı	10
2.3.1 Evrensel Tasarım İlkeleri	13
2.3.2 Mimarlıkta Evrensel Tasarım	21
2.3.2.1 Lighthouse Projesi, Amerika [26]	22
2.3.2.2 Eden Projesi, Birleşik Krallık	23
2.3.2.3 Eureka Tower Katlı Otoparkı, Melbourne (Axel Peemoeller)	26
2.4 Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi	26
BÖLÜM 3	
EVRENSEL TASARIM VE ENGELSİZ TASARIM KONUSUNDA ULUSAL VE ULUSLARARASI YASAL DÜZENLEMELER VE ÇALIŞMALAR	28

3.1 Evrensel Tasarım Konusunda Uluslararası Düzenlemeler, Yasalar ve Standart Çalışmaları	28
3.1.1 Kanada	28
3.1.2 Amerika	29
3.1.3 İngiltere	30
3.1.4 Avrupa Birliği [49]	31
3.1.5 Birleşmiş Milletler	33
3.2 Evrensel Tasarım Konusunda Ulusal Düzenlemeler, Yasalar ve Standart Çalışmaları	37
3.2.1 Ulusal Mevzuat	37
3.2.2 Bakanlık ve Sivil Toplum Kuruluşların Mimari Düzenleme Çalışmaları	44
3.2.2.1 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü - Açık ve Kapalı Alanlar için Tespit Formu	44
3.2.2.2 Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı Rehber Çalışması (Omurilik Felçliler Derneği) (2001)	46
3.2.2.3 Türkiye’de Engelliler Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Konaklama Tesislerindeki Altyapı İmkânlarının Araştırılması (Dünya Engelliler Vakfı) (2003)	46
3.2.2.4 Engelsiz Tasarım Kılavuzu (Dünya Engelliler Vakfı) (2010)	48
3.2.2.5 Erişilebilir Şehir Yönetmeliği (Dünya Engelliler Vakfı) (2011)	49
3.2.2.6 Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu (Özürlüler Vakfı - Mimar Özlem Belir) (2009)	49
3.2.2.7 TS 9111 (2011) Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere	49
3.2.2.8 Turizm Bakanlığı: Türkiye’deki Otel Sınıflandırma Sistemi ve Puanlamada Engellilere Yönelik Düzenlemeler (2011)	50
3.2.2.9 Mimarlar Odası Ulaşılabilirlik Kılavuzu (2007)	51
3.3 Bölüm Sonucu ve Değerlendirilme	52

BÖLÜM 4

TURİZM TESİSLERİ VE ENGELSİZ TURİZM	53
4.1 Engelsiz Turizmin Tanımı	53
4.2 Destinasyonlarda Engelsiz Turizm	55
4.3 Tesislerde Engelsiz Turizm	61
4.4 Dünyadaki Engelsiz Turizm Tesislerini Evrensel Tasarım Ekseninde Denetleme ve Değerlendirme Çalışmaları	62
4.5 Engelsiz Turizm Tesisleri Örnekleri	74
4.5.1 Dünyadan örnekler	74
4.5.1.1 Scandic Oteller zinciri	75
4.5.1.2 Premier Inn Oteller Zinciri [95]	78
4.5.1.3 Birleşik Krallık’ta Küçük Ölçekli Oteller	80
4.5.2 Türkiye’den Örnekler	82
4.6 Bölüm Sonucu ve Değerlendirme	87

BÖLÜM 5

TÜRKİYE’DE TURİZM TESİSLERİNDE EVRENSEL TASARIM İLKELERİ ÜZERİNE BİLGİ GELİŞTİRME MODELİ	88
5.1 Türkiye’de Mevcut Turizm Tesisleri İçin Evrensel Tasarım İlkelerini Oluşturma; Karşılaştırmalı Analiz	89
5.1.1 Kamusal Alanlar	93
5.1.2 Dolaşım	104
5.1.3 Özel Alanlar	112
5.1.4 Boyutsal Uygunluk: Antropometrik Ölçüler.....	117
5.1.5 Öneri Ölçütler Dizgesi	118
5.2 İstanbul Örneğinde, Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarımın Değerlendirilmesi; Değerlendirme Aracı Olarak KSD.....	126
5.2.1 Kullanım Sonrası Değerlendirme Süreci ve Adımları	127
5.2.2 Öneri Ölçütler Dizgesinin Uygulanması; Uygulamaya Yönelik Kılavuz 131	
5.2.3 Alan Çalışması	135
5.3 Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti	145
5.4 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirme Modeli	151
5.5 Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi.....	154
BÖLÜM 6	
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	155
KAYNAKLAR.....	159
EK-A	
PILOT ÇALIŞMA – SULTANAHMET / TAKSİM BÖLGELERİNDE TURİZM TESİSLERİNİN İRDELENMESİ	166
EK-B	
TÜRKİYE ÖLÇEĞİNDE EVRENSEL TASARIMA YÖNELİK ÇALIŞMALARI KARŞILAŞTIRMA ÇİZELGESİ	179
EK-C	
İSTANBUL’DA 4 VE 5 YILDIZLI OTELLERDE TASARIM ÖLÇÜTLERİNİ DEĞERLENDİRME .	220
EK-D	
TURİZM TESİSLERİNİN BELGELENDİRİLMESİNE VE NİTELİKLERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİĞİN UYGULANMASINA DAİR TEBLİĞ.....	231
ÖZGEÇMİŞ.....	233

KISALTMA LİSTESİ

ADA	Americans with Disabilities Act
BM	Birleşmiş Milletler
DEV	Dünya Engelliler Vakfı
ENAT	European Network for Accessible Tourism (Avrupa Engelsiz Turizm Ağı)
EYH	Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
KNAO	Kanada-National Accessibility Scheme-Amerika
KSD	Kullanım Sonrası Değerlendirme
NAS	National Accessible Scheme
ONCE	Organización Nacional de Ciegos Españoles
ÖV	Özürlüler Vakfı
TB	Turizm Bakanlığı
TMMOB	Mimarlar Odası
TOFD	Türkiye Omurilik Felçliler Derneği
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TURSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1 Tez Yöntem Şeması	6
Şekil 2. 1 Evrensel Tasarım Piramiti.....	11
Şekil 2. 2 Evrensel Tasarım İlkeleri ve İlkeler Yönelik Rehber	14
Şekil 2. 3 Rampa ile merdivenin beraber çözümü.....	15
Şekil 2. 4 Esnek kullanımlara sahip obje tasarımı.....	16
Şekil 2. 5 Çocuklara yönelik geliştirilen bilgisayar oyunları.....	17
Şekil 2. 6 Kolay ve zor algılanan yazı-desen tasarımı	18
Şekil 2. 7 Tehlikelere karşı tasarlanmış koruma desteği	19
Şekil 2. 8 Armatür kolları tasarımı	20
Şekil 2. 9 Farklı boyutlardaki insanlara göre tasarlanmış kapı	20
Şekil 2. 10 Lighthouse Projesi, görme engelliler için alınan önlemlerin konumu	22
Şekil 2. 11 Eden Projesi dış görünüm	23
Şekil 2. 12 Eden Projesi’nden görseller	24
Şekil 2. 13 Core Eğitim Binası-Eden	25
Şekil 2. 14 Eden Projesi iç görseller	25
Şekil 2. 15 Uyarı yazılarına yakından ve uzaktan bakış	26
Şekil 4. 1 Sagetravelling ana sayfası	56
Şekil 4. 2 Atina için erişilebilirlik değerlendirmesi.....	57
Şekil 4. 3 Barselona için erişilebilirlik değerlendirmesi	57
Şekil 4. 4 Barselona’da engelli turistler için hazırlanmış bir arama motoru	58
Şekil 4. 5 Floransa için erişilebilirlik değerlendirmesi	59
Şekil 4. 6 Paris’te Engelliler için kent rehberi	59
Şekil 4. 7 Visitengland Akreditasyon ve Değerlendirme Programı çalışmaları	60
Şekil 4. 8 Gelişen performans ölçütleri	63
Şekil 4. 9 Performans Ölçütlerini Saran Evrensel Tasarım İlkeleri	63
Şekil 4. 10 Turizm tesislerinde erişilebilirlik bilgisi sağlama	64
Şekil 4. 11 Hareket Engelliler İçin Semboller 1	67
Şekil 4. 12 Hareket Engelliler İçin Semboller2	67
Şekil 4. 13 Görme Engelliler İçin Semboller	68
Şekil 4. 14 Duyma Engelliler İçin Semboller	68
Şekil 4. 15 Scandic Oteli Erişilebilirlik Temsilcisi Maglus Berglund ve rehab.köpek	75
Şekil 4. 16 Danışma bankosunda engellilere yönelik düzenlemeler	76
Şekil 4. 17 Odalarda engellilere yönelik düzenlemeler	76
Şekil 4. 18 Banyoda engellilere yönelik düzenlemeler	77
Şekil 4. 19 Restoranda engellilere yönelik düzenlemeler	77

Şekil 4. 20	Premier Inn Chester rampa uygulaması	78
Şekil 4. 21	Premier Inn Chester engelli odası, kapaksız dolap ve çalışma masası deta	79
Şekil 4. 22	Premier Inn Chester engelli odası banyosu düzayak banyo uygulaması	79
Şekil 4. 23	Tugford Farm B&B Shropshire –erişilebilir güzergahlar	80
Şekil 4. 24	Tugford Farm B&B Shropshire – Oda içindeki banyoda düzayak duş.....	81
Şekil 4. 25	Tugford Farm B&B Shropshire – Oda içindeki elektronik yatak	81
Şekil 4. 26	Cringletie House Hotel, Peebles dıştan görünüm	82
Şekil 4. 27	1 Numaralı Otel düzayak girişi, döner kapısı.....	83
Şekil 4. 28	1 Numaralı Otel lobiden otelin girişine bakış.....	84
Şekil 4. 29	1 Numaralı Otel lobiye alternatif ulaşım ve seyyar rampa kullanımı	84
Şekil 4. 30	1 Numaralı Otel engelli odası banyosu	84
Şekil 4. 31	2 numaralı otelin ana girişi ve yan girişi.....	85
Şekil 4. 32	Engelli odası ve yatak	85
Şekil 4. 33	Engelli odası ve çalışma masası	86
Şekil 4. 34	Engelli Odası Banyosu – roll-in shower	86
Şekil 5. 1	Çalışmanın Adımları	88
Şekil 5. 2	Karşılaştırmalı Analiz Şematik Anlatım.....	88
Şekil 5. 3	Karşılaştırmalı Analizlerin Yorumu için Lejant.....	93
Şekil 5. 4	İlişkiler Ağı	126
Şekil 5. 5	Bina Değerlendirme Faktörleri.....	127
Şekil 5. 6	Gözlem kartı örneği	128
Şekil 5. 7	Okul Binaları Değerlendirme Soru Listesi	129
Şekil 5. 8	Bina Değerlendirme Soru Listesine ait bir bölüm	130
Şekil 5. 9	Bina Değerlendirme Soru Listesi	131
Şekil 5. 10	İstanbul – Pilot Çalışma Bölgeleri.....	137
Şekil 5. 11	Sultanahmet 1. bölgeden otel girişi örnekleri	139
Şekil 5. 12	Sultanahmet 2. bölgeden otel girişi örnekleri	139
Şekil 5. 13	KSD ile Bilginin Oluşumu	151
Şekil 5. 14	Turizm Tesis. Evrensel Tasarım İlke. Üzerine Bilgi Geliştirilmesi Modeli ..	153

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge2. 1	Çeşitli Disiplinlerin Evrensel Tasarım Uygulamaları İle İlişkisi..... 12
Çizelge3. 1	Türkiye Erişilebilirlik İzleme Mekanizması Modeli 44
Çizelge3. 2	DEV-Engelli Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Proje şema gösterimi .. 48
Çizelge4. 1	NAS soru listesi şeması 66
Çizelge4. 2	Otellerde dış mekan-iç mekana ait öğeler 73
Çizelge5. 1	Karşılaştırmalı Analizin Adapte Edilişi 91
Çizelge5. 2	Ulaşılabilir Park Yeri, Erişilebilir Güzergah 94
Çizelge5. 3	Ana Giriş 96
Çizelge5. 4	Lobi 97
Çizelge5. 5	Genel WC..... 99
Çizelge5. 6	Konferans 102
Çizelge5. 7	Kafeterya Restoran Satış Birimi 103
Çizelge5. 8	Merdiven 105
Çizelge5. 9	Asansör 107
Çizelge5. 10	Rampa 110
Çizelge5. 11	Yatay Dolaşım 111
Çizelge5. 12	Engelsiz Yatak Odası 114
Çizelge5. 13	Engelsiz Oda İçindeki Banyo 116
Çizelge5. 14	Boyutsal Uygunluk - Antropometrik Boyutlar 117
Çizelge5. 15	Öneri Soru Listesi..... 118
Çizelge5. 16	Özet Soru Listesi 132
Çizelge5. 17	Pilot Çalışmaya ait Kuramsal Çerçeve 136
Çizelge5. 18	Seçilen Otellerin Genel Özellikleri 138
Çizelge5. 19	Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti 146
Çizelge5. 20	Engelsiz Turizm Tesisi'nde Evrensel Tasarım İlkeleri –Mekan İlişkisi .. 147

**TÜRKİYE’DE TURİZM TESİSLERİNDE EVRENSEL TASARIM İLKELERİ
ÜZERİNE BİLGİ GELİŞTİRİLMESİ, İSTANBUL ÖRNEĞİNDE İRDELEME**

Selin YILDIZ

Mimarlık Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU

Son yıllarda gelişen dönüşen toplumsal dinamikler bağlamında, Türkiye ve dünya ekonomisinin lokomotiflerinden biri olan turizm sektöründe, “Engelsiz Turizm” ana gündem konusu haline gelmiştir. Her yıl 55-60 milyon engelli insan seyahat etmektedir ve güncel sayılara bakıldığında ise 139 milyon engelli insanın da seyahat etmeyi beklediği görülmektedir. Ekonomik ve kültürel açıdan bu veri turizm için çok önemlidir. Bunun yanı sıra, yasal bir zorunluluk olarak; gelecek yıllarda Birleşmiş Milletler’ in Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi’nde seyahat özgürlüğüne dair ilkeleri içeren madde, “Taraflar devletlerin engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında seyahat ve yerleşim yerini seçme özgürlüğüne ve tabiiyet hakkına sahip olduğunu kabul etmelidirler”, demektedir. Diğer taraftan, yapıları çevrenin yaş, cinsiyet, ırk, din, dil, kültür ayrımı gözetmeksizin tüm bireyler tarafından eşit koşullarda kullanabilmesi insan hakkıdır. Evrensel Tasarımın amacı, bütün bireylerin yapıları çevreye uyumundaki engelleri en aza indirmek ve bağımsız yaşayabilecekleri çevreyi sunmaktır. Seyahat özgürlüğü beraberinde konaklama birimlerinin ve çevrelerinin engellilere göre düzenlenmesi şartını da beraberinde getirmektedir. Bir turizm tesisinin müşteri

tarafından “like a box of chocolate”¹ olarak, yani içinden ne çıkacağı belli olmayan bir imge olarak görülmesi hizmet kalitesindeki yetersizliği ve belirsizliği temsil etmektedir. Akdeniz ülkeleri, Engelli Turizmi, Üçüncü Yaş Turizmi ve Konukseverlik Turizmi’ ni de birleştirerek (Tourism for all) “Herkes İçin Turizm” anlayışı çerçevesinde tesislerini herkese uygun hale getirerek dünya turizmi pastasından kendine uygun payları almaya çalışmaktadır. Ülkemizin de bu turizm anlayışından pay alabilmesi ve dünya ile rekabet edebilmesi için acil bir şekilde alt yapı çalışmalarına hız vermesi gerekmektedir. Türkiye’de de engellilere ilişkin çalışmalar başlamıştır, ancak ilgili bakanlığın bu konuda düzenlemelerinin olmaması nedeniyle turizm alanına uyarlanan kuramsal bilgiler düzensiz haldedir. Her kurum dünyanın farklı yerlerinde uygulanan standartları ele almış ve bu standartlara göre ilkeler üretmiştir. Ülke genelinde erişilebilirlik konusunda ortak dil bulunmamaktadır ve konuya sistematik bakış eksiktir.

Engelsiz Turizm’in Türkiye’deki algısı engellileri topluma kazandırmak, karşılaştıkları engelleri ortadan kaldırmak odaklı bir hareket olarak gelişmekte ve Evrensel Tasarım felsefesi ile bağdaşmamaktadır. Engelsiz turizm tesisi denilince akla sadece klinik benzeri mekânlar gelmektedir. Türkiye’deki turizm yapılarında “sadece engelliler için mekânlar” öngörülmekte, estetikten yoksun ve ayrımcı bir tavır sergilemektedir. Oysa eşitlikçi ve kapsayıcı tasarımın temel başarısı mekânın engelliler için düşünüldüğünü gizlemesidir. Bu anlamda bakış açısının değişmesine bağlı olarak turizmde sadakat olgusunun artması için, mimarlığın da içinde olduğu disiplinlerarası araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Tezin temel amacı, engelsiz turizm kapsamında tesislerin sürdürülebilirliği ve turizm kalitesinin artırılması için eşitlikçi tasarım ilkelerinin belirlenmesi, üretilmesi ve uygulama konusunda yol gösterici, bütünlük bir yaklaşımı ortaya koymaktır.

Tez kapsamında “engelli” ve “özürlü” terimlerinin terminolojisi incelenerek anlamlarına açıklık getirilmiş, Evrensel Tasarım alanında ulusal ve uluslararası mevzuat ve yasal prosedürler ve engellilik konusunda Türkiye’de faaliyet gösteren çeşitli sivil toplum kuruluşlarının mevcut kuramsal çalışmaları karşılaştırılmıştır. Turizm tesisleri “iç” ve “dış” mekân olmak üzere bir bütün olarak değerlendirilmektedir. Araştırmanın ilk aşamasında dış mekân değerlendirmesi için İstanbul’un tarihi ve turistik bölgelerinden Taksim ve Sultanahmet bölgelerindeki otellerin yakın çevresinden giriş kapılarına kadar olan kısımları erişilebilirlik açısından değerlendirilmiş olup, engelsiz turizm tesisi olgusunun tek başına değil çevresi ile problem alanını oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Tezin en kapsamlı bölümünde, Kanada İnsan Hakları Komisyonu’nun 2007 de yayınlamış olduğu Uluslararası Ölçekte Evrensel Tasarım Uygulamaları Raporu’ndan hareketle, Evrensel Tasarım İlkeleri bağlamında engelsiz turizmde tasarım ilkeleri ortaya konularak Türkiye’de mevcut ve yeni yapılacak turizm tesisleri için Ölçütler Dizgesi oluşturulmuştur. Kanada çalışmasından alınan “en iyi uygulama” standartları, Amerika’nın ADA standartları ve İngiltere’de uygulanan NAS standartları ile harmanlanarak Türkiye’de engellilik ile ilgili hizmet veren çeşitli sivil toplum kuruluşları, Mimarlar Odası, Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi kurumsal merkezlerin çalışmaları ile karşılaştırılmıştır.

¹ Tekerlekli sandalye kullanan bir kişinin blogundan alıntı,;
<http://empowerability.wordpress.com/2013/02/10/hotel-accessibility-is-like-a-box-of-chocolates/>

Bu ölçütler dizgesi ve yorumu ile Türkiye’deki çalışmalara sistematik ve eleştirel bakış getirilmiş, “iç ve dış” mekânda eşitlikçi optimum tasarım-standart vb. gereklilikler belirlenmiştir. Belirlenen ölçütlerin otellerde uygulanabilirliği için Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, Diana Turizm Şirketi ve Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü Araştırma Projesi desteği ile kılavuzda yer alan ilkelerin bir bölümü (tüm ilkelerin sorgulanmasının uzun zaman alması sebebiyle) ile araştırmanın ikinci aşaması yapılmıştır. Son olarak, kuramsal olan karşılaştırma çalışması ve saha uygulamasını birleştiren, literatüre katkı sağlayacak “Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti” oluşturulmuştur. Bu set, turizm alanında çalışan tasarımcılar, yatırımcılar ve yöneticiler için engelsiz tesis mimarisinde temel gerekliliklere ışık tutacaktır.

Son olarak, kuramsal olan karşılaştırma çalışması ve saha uygulamasını birleştiren, turizm alanında çalışan tasarımcılar, yatırımcılar ve yöneticiler için engelsiz tesis mimarisinde temel gereklilikler açısından yol gösterici “Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti” oluşturulmuştur. Bu adımların tamamlayıcısı olarak “Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirme” adlı disiplinlerarası bir model üretilmiştir. Model ile güncel engellilik standartları turizm alanında özelleştirilerek yeni bilgiler üretilmektedir. Aynı zamanda bu bilgiler ortak platforma taşınarak Türkiye’de engellilik hakkında dağınık halde bulunmakta olan bilgiler biraraya getirilmiş ve bütünleşik bir yapıya dönüştürülmüştür

Sonuç olarak, tez çalışması ile farklı disiplinlerden edinilen bilgiler ışığında Türkiye’deki turizm tesislerinde kalitenin arttırılmasında önemli rolü olan erişilebilirlik standartlarına yönelik ölçütler dizgesi üretilmiş, erişilebilir mekânların klinik benzeri görünmesi gerekmediği, küçük değişimler ile de erişilebilirlik sağlanabileceğini, Mimaride Evrensel Tasarım İlkeleri doğrultusunda tasarlanmış öğeler ile başarıya ulaşılabileceği gösterilmiştir. Engelsiz Turizm çalışmalarında mimarlık, sosyoloji, psikoloji, tıp gibi diğer bilim alanlarının içinde bulunduğu disiplinlerarası platformlara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Engelsiz turizm, evrensel tasarım, kullanım sonrası değerlendirme, turizm tesisi, erişilebilirlik.

ABSTRACT

IMPROVING INFORMATION ON PRINCIPLES OF UNIVERSAL DESIGN IN TOURISM FACILITIES, A RESEARCH IN İSTANBUL

Selin YILDIZ

Department of Architecture

PhD. Thesis

Adviser: Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU

“Accessible / Barrier-free Tourism” has become a research agenda in tourism sector that is one of the main engines of the world and Turkey’s economy, due to evolving social dynamics in recent years. 55-60 million people with disabilities travel in each year. Considering current statistics, 139 million people are expected to travel. In addition, as a legal obligation, States Parties should accept the principle of United Nations’ Convention on the Rights of Persons with Disabilities containing the substance of “persons with disabilities have the right to travel and to choose where to stay on an equal basis with others”. On the other hand, using built environment by all individuals on equal terms is a human right. Main purpose of Universal Design is to minimize barriers and ensure built environment where persons live independently. The right of travelling independently brings the state of “accommodation facilities and their environment should be organized the according to the persons’ disabilities”. If a tourism facility seen as if it’s “like a box of chocolate”, it represents facility’s non-specific quality of service. Mediterranean countries are trying to get their share from tourism market by combining Disabled Tourism, Third Age Tourism and Hospitality Tourism within the framework of Tourism for all. Turkey has to accelerate infrastructure work to compete with the world and to get a share of this market in an

urgent manner. The works of disability issues have already been started, but theoretical knowledge adapted to the field is still irregular due to lack of ministry's regulations. Each institution discussed standards of different countries, and produced guidelines according to them. Thus, there is a lack of a common language and systematic overview about accessibility issues.

The perception of Accessible Tourism in Turkey is an evolving movement of only socializing people with disabilities and eliminating barriers they face. However it is incompatible with the philosophy of Universal Design. Barrier-free facilities are considered as clinical spaces which are "only for the handicapped people" and far from aesthetic. In this sense, due to the changing aspects of tourism, interdisciplinary research including architecture is needed to increase loyalty in tourism. Main purpose of this thesis is to improve an integrated approach within the scope of determining, producing and implementing equitable design principles, in order to enhance quality and sustainability in tourism.

Initially, terminology of "handicapped" and "disabled" terms are discussed, national and international legislation and legal procedures on disability are clarified, and theoretical studies of non-governmental organizations in the field of accessibility were compared in each other. "Inner" and "outer" spaces of tourism facilities are considered to be as a whole. The first step of the research deals with close space and entrance door of tourism facilities in historical and touristic areas of Taksim and Sultanahmet district in terms of accessibility. This pilot research indicates barrier-free tourism facility constitute a phenomenon not alone with itself but also with its close environment. The most comprehensive section of thesis is composed of "Criteria System" based on "International Best Practices in Universal Design" published by Canadian Human Rights Commission in 2007. This system evaluates Universal Design Principles in the works of different social organizations in Turkey in the context of accessibility. The research also has a critical review of the criteria system that results in defining optimal design standards for "inside and outside". As a second step, interior spaces of chosen tourism facilities are evaluated with support of Turkey Travel Agencies Association, Diana Tourism Company and Yildiz Technical University Coordinatorship of Scientific Research Projects. Finally, "Set of Design Principles in Accessible Tourism Facility" is formed by combining theoretical studies with field research. As a complement to these steps, an interdisciplinary model named as "Improving Information on Principles of Universal Design in Tourism Facilities" is produced. Thus the knowledge about this subject is systematized.

Consequently, in the light of interdisciplinary study, the set of Principles System demonstrates, accessible spaces do not have to be seen as clinical spaces, accessibility can be achieved by small changes. An interdisciplinary study platform including architecture, sociology, psychology, medicine and other sciences is needed in the field of Accessible Tourism.

Keywords: Accessible tourism, universal design, post occupancy evaluation, tourism facility, accessibility.

YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

1.1 Literatür Özeti

Problem Tanımı

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2011 tarihli Engellilik Raporu'na göre dünya nüfusunun %15 ini oluşturan 1 milyar insan engel ile yaşamaktadır [1]. 2013 verilerine göre, Türkiye'deki engelli insan nüfusu, toplam nüfusun %12.3' ünü oluşturmakta olup, 8 milyon kişi civarındadır [2]. Ancak bu sayılar daha çok, kişilerin kendinden kaynaklanan kalıcı veya geçici sağlık sorunlarından oluşan engellerin istatistiğidir. İstatistiklere bu açıdan bakılırsa engelli nüfusun çok daha büyük bir kısmını oluşturdıkları görülecektir. Engel, aynı zamanda çevreden de kaynaklanabilir. Kişi yaşamı boyunca geçirdiği çocukluk ve yaşlılık evrelerinde beceri eksikliği veya kaybından dolayı bazı engellerle karşılaşır. Puset taşıyan bir anne, valiz taşıyan bir yolcu, bisiklet süren bir çocuk veya topuklu ayakkabı giymiş bir kadın geçici olarak engellere maruz bireyler olarak sayılabilir. Evinin çevresinde oyun parkı olmadığı için eve mahkûm bir çocuk, yeteri kadar spor alanı olmadığı için araç yolu üzerinde top oynayan çocuklar da birer engellidir. Bu gibi durumlarda yapıları çevrenin aşamaz engeller ile dolu olduğu görülür.

Dünya ve Türkiye'deki engellilik rakamları çarpıcı olmakla beraber aynı zamanda turizm açısından da önemli bir potansiyeli oluşturmaktadır. Her yıl 55-60 milyon engelli insan seyahat etmektedir, güncel sayılara bakıldığında ise 139 milyon engelli insan seyahat etmeyi beklemektedir. Bu beklentinin ardında yatan problemlerin kökenine inildiğinde turizmde iki temel sorun ile karşılaşmaktadır; birincisi yapıları çevrenin erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik sorunları, ikinci olarak ise "Engelsiz Turizm" tanımının eksik yorumlanmasıdır. Dolayısıyla bu sorunların iyileştirilmesi halinde hareketlilik artacağından önce kentin kalitesi sonra turizm pazarlaması da olumlu etkilenecektir. Avrupa Birliği'nin 2000 yılında yayınladığı (Towards

Quality Urban Tourism) “Kaliteli Kentsel Turizme Doğru” adlı çalışmada, Avrupa’nın çeşitli kentlerinde kamusal hizmetler, kentsel tasarım, insan kaynakları ve çevresel etkilerin analizi konusunda strateji ve politikalar üretilmiştir. Bu çalışmaların öncelikli hedeflerinden biri de kentsel yaşam kalitesidir. Kentsel yaşam kalitesi çerçevesinde turizmde geleceğe dönük mimari tasarım anlamında bilgi üretimi ve pratiğe aktarılmasına Türkiye’de de ihtiyaç duyulmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın yayınlamış olduğu 2023 yılı Turizm Stratejisi’ndeki konu başlıklarından biri de “Hizmet Kalitesi Stratejisi” dir. Bu başlıkta, “turizm sektörünün her bileşeninde toplam kalite yönetiminin etkin kılınması” strateji olarak belirlenmiş ve gelişmeye açık bir kalite sisteminden yoğunlukla bahsedilmektedir. Turizm işletmelerinin gelişimini ve yatırımların artmasını etkileyen bir etken de mimari kalitedir. Kaliteyi belirleyen ve nicel ölçümleri sağlayan uluslararası standartlar konusunda uyum çalışmalarına ihtiyaç vardır. Diğer yandan Türkiye’nin 2007 yılında imzaladığı Birleşmiş Milletler “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”sinin temel yükümlülüklerinden biri de “Erişilebilirlik, ulaşılabilirlik konusunda 1. şart olarak, taraf devletlerin bağımsız yaşayabilmek için özürliülerin diğer bireylerle fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim olanaklarına hem kırsal hem de kentsel alanlarda, halka açık tesislere erişimi için uygun tedbirleri almasıdır [3].” Aynı sözleşme ile yerel literatüre giren “Evrensel Tasarım”ın tüm engellilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere ürünler, hizmetler, ekipman ve tesislerin araştırılmasında ve geliştirilmesinde kullanılması gerekmektedir.

Demokratik sistemlerde tüm insanlar, eşit koşullarda yaşama hakkına sahiptir, aralarındaki farklılıklar nedeniyle ayırım gözetilemez. Avrupa Birliği’nin Engelsiz Avrupa adı altında 2010-2020 Özürlüler Stratejisine göre ayrımcılığı önleme girişimi 7 başlık altında değerlendirilmektedir. “Eşitlik” ve “Erişilebilirlik” bu maddeler arasındadır [4]. Sadece yeti kaybı olmayan insanlar için değil, engelliler için de eşit koşullar sağlandığında ayrımcılık önlemiş olur. Bu tanım başka bir şekilde de okunabilir; sadece engelliler için değil herkes için eşit koşullar sağlandığında ayrımcılık ortadan kalkar. Engele maruz kalan bireylere yönelik tasarım çalışmaları başlıklarında “Engelli-Özürlülere Uygun Tasarım” gibi adlar verilse de bu tez kapsamında “Evrensel ” başlığı daha geniş kapsamda ele alındığı ve “herkese yönelik” anlamını temsil ettiği için tercih edilmiştir. Engelsiz Turizm’deki “engelsiz” liğin de “herkes” için olduğunu unutmadan, “Evrensel Tasarım”ı anlamak ve göz ardı etmemek gerekmektedir. Bazı çalışmalarda, sadece engelliler için düşünülmüş turistik tesislerin inşa edilmesi gerektiği

sonuçlarına varılmıştır. Bu tarz fikirler ayrımcılık içermektedir. Engelsiz turizm tesisi tek başına düşünülemez, bulunduğu çevre ile bütünleşik çözülmesi gereken problem alanıdır. Dolayısıyla engelsiz turizm çalışmalarında mimarlık, sosyoloji, psikoloji, tıp gibi diğer bilim alanlarının içinde bulunduğu disiplinlerarası platformlara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda Türkiye’de turizm için önemli bir kaynak olan yapıli çevreye ileriye dönük değışimlere ve gelişimlere uyabilme yeteneği kazandırmak (mevcut otellerin de geleceğe yönelik olmalarını sağlamak) için Turizmde Evrensel Tasarım araştırmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2 Tezin Amacı

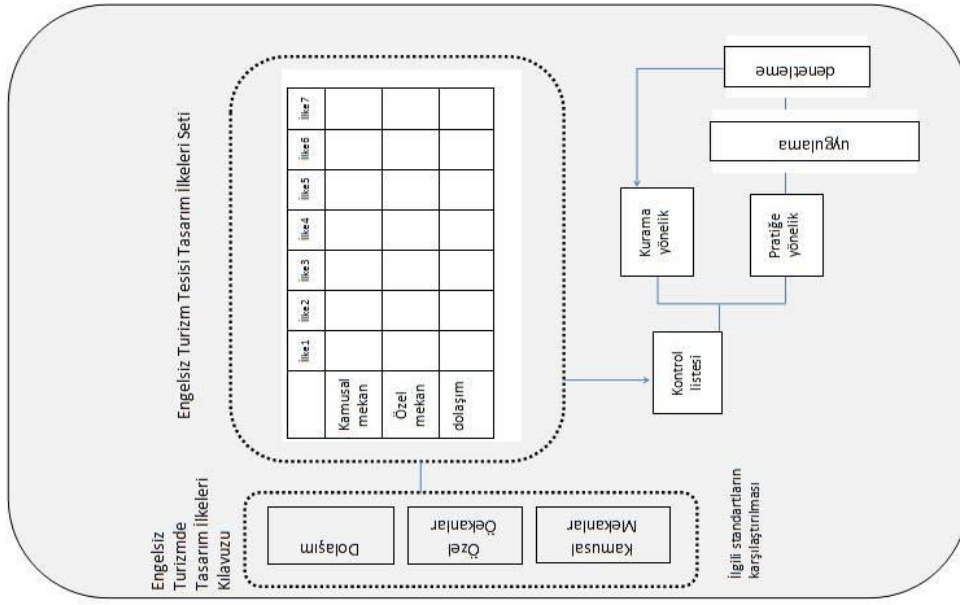
Turizme hizmet eden tüm tesislerde “engelliler” için her türlü erişilebilirlik çalışmalarına hız vermek ve dikkat çekmek gerekmektedir. Bu bağlamda tezin amacı; engelsiz turizm kapsamında tesislerin sürdürülebilirliği ve turizm kalitesinin artırılması için eşitlikçi tasarım ilkelerinin belirlenmesi, üretilmesi ve uygulama konusunda yol gösterici, bütünleşik bir yaklaşımı ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşmak için öncelikle konu ile ilgili, tezin diğer aşamalarında da destek olacak kaynak araştırması yapılmıştır. Tez kapsamında “engelli” ve “özürlü” terimlerinin terminolojisi incelenerek anlamlarına açıklık getirilmiş, Evrensel Tasarım alanında ulusal ve uluslararası mevzuat ve yasal izlekler ve engellilik konusunda Türkiye’de faaliyet gösteren çeşitli sivil toplum kuruluşlarının mevcut kuramsal çalışmaları karşılaştırılmıştır. Kuramsal alt yapı oluşturulduktan sonra dünyada Engelsiz Turizm literatüründen “Konaklama Hizmeti”nin mimari alt başlıkları “iç” ve “dış” mekân olmak üzere bir bütün olarak değerlendirilmektedir. Bu tez kapsamında “dış mekan”da yapılan değerlendirme pilot çalışması düzeyinde olup, iç mekana göre daha geneldir. Pilot çalışmada, İstanbul’un turistik bölgelerinden Taksim ve Sultanahmet bölgelerindeki otellerin yakın çevresinden giriş kapılarına kadar olan kısımları erişilebilirlik açısından değerlendirilmiş olup, engelsiz turizm tesisi olgusunun tek başına değil çevresi ile problem alanını oluşturduğu saptanmıştır. Çalışma uluslararası bir bildiri haline getirilerek yayınlanmıştır. Değerlendirmeye geçmeden önce bu iki başlığın alt açılımları mekân ve donatıya ait başlıklar olarak sistematize edilmiştir. İç mekân değerdirmesinin strüktürünün oluşmasını iki ana çalışma sağlamıştır.(Şekil 1.1 b) Bu çalışmaların **ilk aşaması**, tezin en kapsamlı bölümünü oluşturan, Kanada İnsan Hakları Komisyonu’nun 2007 de yayınlamış olduğu Uluslararası Ölçekte Evrensel Tasarım Uygulamaları Raporu’ndan hareketle, **Engelsiz Turizm Tesisi için**

Tasarım İlkeleri Kılavuzu’nun oluşturulmasıdır. Kanada çalışmasından alınan “en iyi uygulama” standartları, Amerika’nın ADA (Americans with Disabilities Act) standartları ve İngiltere’de uygulanan NAS (National Accessibility Scheme) standartları ile harmanlanarak Türkiye’deki engellilik ile ilgili hizmet veren çeşitli sivil toplum kuruluşları, Mimarlar Odası, Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi kamu kurum ve kuruluşların ve merkezlerin çalışmaları ile karşılaştırılmıştır. Geliştirilen Ölçütler Dizgesi ve yorumu ile Türkiye’deki çalışmalara sistematik ve eleştirel bakış getirilmiş, “iç ve dış” mekânda eşitlikçi minimum tasarım-standart vb. gereklilikler belirlenmiştir. **İkinci aşama olarak**; belirlenen ilkelerin otellerde uygulanabilirliğini ölçmek için Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, Diana Turizm Şirketi ve Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü Araştırma Projesi desteği ile kılavuzda yer alan ilkelerin bir bölümü (tüm ilkelerin sorgulanmasının uzun zaman alması sebebiyle) ile araştırmanın Türkiye’de mevcut ve yeni yapılacak turizm tesisleri için Evrensel Tasarım İlkeleri bağlamında tasarım kılavuzu oluşturulmuştur. Son olarak, kuramsal tabanlı olan karşılaştırma çalışması ile saha uygulamasını birleştiren, bağlamında, literatüre katkı sağlayacak **Engelsiz Turizm Tesis Tasarım İlkeleri Seti** oluşturulmuştur. Bu set ile Evrensel Tasarım ekseninde turizm tesislerinin ve kent ile olan ilişkisinin sürekliliğini geliştirmek hedefiyle gerek yerel gerekse evrensel ölçekte, literatüre katkı sağlanacak, turizm alanında çalışan tasarımcılar, yatırımcılar ve yöneticiler için engelsiz tesis mimarisinde temel gerekliliklere ışık tutacaktır. Bütün aşamaların sonucunda tezin amacında belirtilen “bütünleşik yaklaşım” a yönelik bir model geliştirilmiştir. Modele giden yolda, kılavuz üretimi, değerlendirme çalışmaları, ilke tablosu oluşturmak gibi fikir ve eylem çalışmaları bu tezin kurgusunu özgün haline getirmektedir.

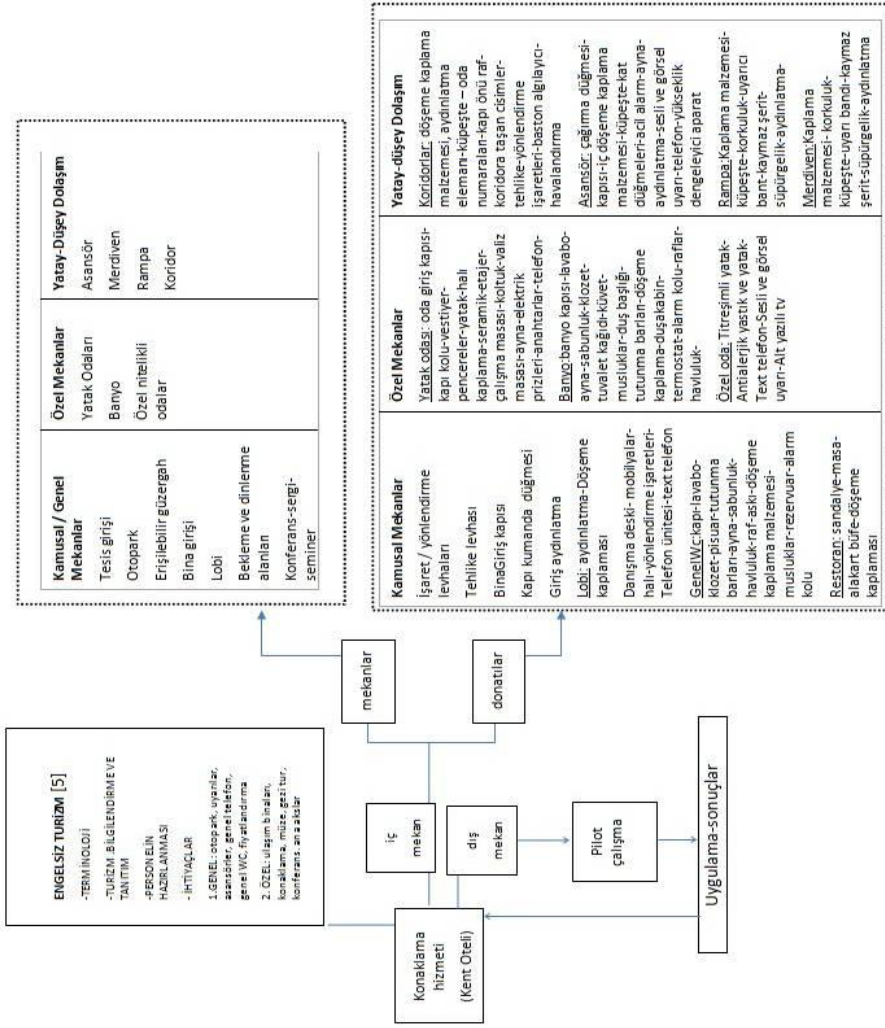
Bu tez,

- dünyanın gündemindeki konulardan biri olan “Engellilik” bağlamında mimarlık ile turizm disiplinleri arasında Evrensel Tasarım aracılığıyla bağ kurması açısından ilk örneklerden biridir.
- geliştirilen “Engelsiz Turizmde Tasarım İlkeleri Kılavuzu” ile güncel engellilik standartlarının turizm alanında özelleşmesi açısından önemlidir.

- Türkiye’de engellilik hakkında dağınık halde bulunmakta olan birçok çalışmanın ortak bir platformda buluşturulması açısından önemlidir.
- üretilen “Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti” ile turizmde engellilik konusuna mimar ve tasarımcı bakış açısını getiren tek çalışmadır.
- geleceğe yönelik yeni iş kolları olarak turizm tesislerin engelsizlik yönünden denetleyebilecek kurumların çalışmalarını dayandırabilecekleri temel kaynak olmaya aday bir çalışma olup bu konuda bilgi geliştirmektedir.

Şekil 1.1 b: Evrensel Tasarım ile Mekan ilişkisi, Mekan Değerlendirme

Şekil 1.1 a: Mekan analizi

Şekil 1.1: Tez Yöntem Şeması (S. Yıldız 2014)

1.3 Hipotez

Literatür özetinde detayları verilen, turizmde erişilebilirlik problemlerinin arka planı;

- 1.Eksik ve hatalı uygulamalar (Seyahat özgürlüğünün, konaklama birimlerinin ve çevrelerinin engellilere göre düzenlenmesi şartını da beraberinde getirmesi ve ülkemizdeki konaklama stokunun bu açıdan yetersiz oluşu),
2. Düşünce ve farkındalık sorunları (Engelsiz Turizm'in Türkiye'deki algısının sadece engellileri topluma kazandırmak ve karşılaştıkları engelleri ortadan kaldırmak odaklı bir hareket olarak gelişmesi ve Evrensel Tasarım felsefesi ile bağdaşmaması)

olarak iki temel madde ile özetlenebilir.

Bütün bu problemlerin kökenindeki ortak eksen **“bilgi eksikliği”**nden geçmektedir. Ülke genelinde erişilebilirlik konusundaki teorik bilgi karmaşası ve sistematik bakış eksikliğinin önüne **ortak dil** yaratılarak geçilebilir. Turizm tesislerinde Evrensel Tasarım konusunda uygulamaya yönelik bilgi üretmek için disiplinlerarası ortak bir platform oluşturulması gerekmektedir. Bu tez, söz konusu probleme -Mevcut Durum Tespiti (Dünyadaki ve Türkiye'deki Evrensel Tasarım ve Engellilik Standartlarının Karşılaştırılması) ve -Engelsiz Turizm konusundaki mevcut ve güncel bilgiler olmak üzere iki koldan yaklaşılabilir. Bu iki koldan üretilecek yeni bilginin Evrensel Tasarım literatürüne adapte edilmesiyle, genel problemi çözmeye yönelik bilgi üretilecektir.

BÖLÜM 2

KAVRAMLAR VE TANIMLAR

2.1 Engellilik ve Özürlülük Kavramları / Türkiye’de Engellilik

Günümüzde artık birçok konuda olduğu gibi, “engellilik” konuları hakkında çalışmak, öncelikle terminolojisini anlamak ile başlamaktadır. Bu yüzden engellilik ve özürlülük kavramları arasındaki fark (handicap ve disabled), farklı kurumların ve yasaların (İngiliz Özürlü Bireylerin Ayrımcılığı Yasası-DDA, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, Dünya Sağlık Örgütü) tanımları ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre; Engellilik, çevre tarafından kaynaklanan, geçici ve sosyal bir durumu ifade ederken, Özürlülük, kişinin kendindeki kalıcı sağlık problemini anlatan özür durumudur.

İngiltere’de 1995 yılı (DDA) Özürlü Bireylerin Ayrımcılığı Yasası, “Özürlü birey”i, fiziksel veya zihinsel yetersizliği olup, bu nedenle günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmede zorlanan ve bu durumdan uzun süredir olumsuz etkilenen birey olarak tanımlar.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi madde 1’e göre özürlü kavramı diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımların önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri ifade etmektedir [6].

“Engellilik” ve “Özürlülük” kavramları Türkçe’ de genellikle birbirini karşılayan kavramlar olarak kullanılsa da aslında, “Özürlülük” kişiye ait bir durumu ifade ederken, “Engellilik” çevreyle kişinin etkileşimini ifade etmekte, dolayısı ile yapılı çevre için üretilen düşünce ve çalışmalarda kendi başına bir dinamığe ve anlama sahip

olmaktadır. Diğer yandan “özürlü kişi” ise, özürlülüğün çağrıştırdığı ‘özür dilemek’ anlamı sebebiyle kaçınılan bir kelimedir [7].”

“Özürlü, engelli” gibi önadların sağlık literatüründeki tam karşılıklarına bakıldığında, birbirinden uzak anlamlar taşıdığı görülmektedir. Söz konusu terminolojik ayırım ilk olarak 1980 yılında (WHO) Dünya Sağlık Örgütü tarafından koordine edilen ICF’nin (International Classification of Functioning, Disability and Health) “engellilik” kavramı sınıflandırma çalışmalarının ardından ICIDH (International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps) olarak ismini değiştirmesine sebep olmuştur [8]. Dünya Sağlık Örgütü özürlülüğü, “impairment-handicap-disability” olarak ayırtmıştır. Bu sınıflandırmaya göre özürlülüğü (impairment) işlevsel bir hasar, sakatlığı (disability) özürden kaynaklanan kısıtlılık durumu, engelliliği (handicap) ise çeşitli sebeplerden kaynaklanan sosyal bir dezavantaj olarak ifade etmektedir [9].

Engellilik bir anlamda kişinin yaşam sürecinin doğal bir parçası olabilmektedir. Örneğin çocukluk ve yaşlılık süreçlerindeki yeti yetersizliklerinden kaynaklanan kullanıma dair zorluklar, cinsiyete bağlı değişken faktörler bu sürece dahil edilebilir. Dolayısıyla, engellilik, bağlamı ile birlikte anlam kazanan bir fiziksel ve sosyal olgu haline gelmektedir. Sungur Ergenoğlu (2013), tasarımcının tasarım kararlarını oluştururken farklı insanlık hallerini göz önüne alması gerektiğini vurgulamış ve engeller içeren bu insanlık hallerini; çocukluk, yaşlılık, özürlülük hali olarak 3 grup altında toplamıştır. Diğer taraftan toplumun küçük bir bölümünü özürlü kabul etmek yerine büyük bir bölümünün geçici özürlü olduğunu kabul etmenin daha doğru bir düşünce olduğunu savunan Sungur Ergenoğlu (2013), Özürlülüğü kalıcı ve geçici özürlülük olarak iki grup altında incelenmektedir [10].

Sonuç olarak “engellilik” sadece bir sağlık problemi değil, diğer engel konularını da büyük bir şemsiye altında toplayan toplumsal bir olgudur. Bireylerin toplumda bağımsız bir şekilde engelsiz olarak yaşamaları ancak çevresel ve sosyal bariyerlerin ortadan kaldırılması ve herkese eşit yaşama koşullarının sağlanması ile başarıya ulaşır[11].

2.2 Erişilebilirlik

“Erişilebilirlik, bir ürün, alet, hizmet veya çevrenin, çoğunluk tarafından kullanılabilirliğinin derecesidir. Erişilebilirlik kavramı çoğu zaman, gereksinimi olan bireylere ve bu bireylerin erişim hakkına odaklanmaktadır. Erişilebilirlik, kullanışlılık ile karıştırılmaması gereken bir kavramdır. Kullanışlılık, bir ürünün (alet, hizmet veya çevre gibi), belirli bir amaç doğrultusunda, belirli kullanıcılar tarafından, etkinlik ve memnuniyet ile kullanılmasıdır. Erişilebilirlikte ise, özürlü olsun olmasın, ürüne (alet, hizmet veya çevre), tüm kullanıcıların ulaşımı hedeflenir [7].”

Erişilebilirlik sadece fiziksel erişilebilirlik olarak sınırlandırılmamalı, tüm duyulara yönelik olarak değerlendirilmelidir. Bireylerin doğal, yapay, sosyal, politik ve ekonomik çevrede, bağımsız olarak, diğer kullanıcılarla eşit bir şekilde, güvenli olarak yaşamını sürdürmesini kolaylaştırmak erişilebilirlik çalışma alanı içindedir.

Turizmde erişilebilirlik çalışmalarında da öncelikli hedef bireyin tamamen bağımsız olarak hizmetten yararlanmasıdır. Avrupa Birliği’ nin Engelliler için Erişilebilir Turizmde Bilgi Üretimi [12] adlı çalışmasında engelliliğin sadece tekerlekli sandalyeden ibaret olmadığı, insanların çeşitli hizmetlerden yararlanmasının, binaları bağımsız olarak kullanabilmelerinin kolaylığı ile ilgili bir kavram olduğunu belirtmektedir.

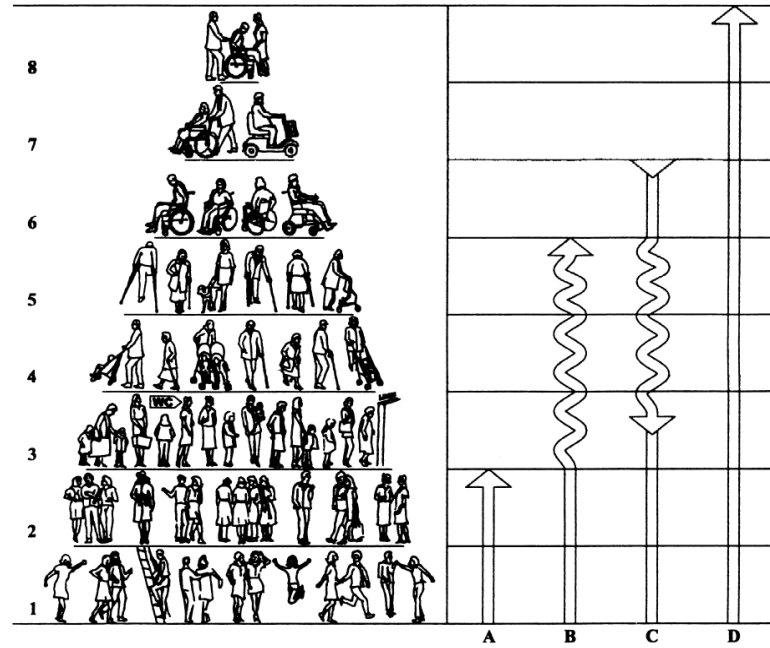
2.3 Evrensel Tasarım Kavramı

Fiziksel erişilebilirlikte en yaygın araştırma konularından biri “Evrensel Tasarım / Kapsayıcı Tasarım / Herkes İçin Tasarım” dır. “Olabilirdiğince geniş bir kitleye hitap eden ve herkes tarafından kullanılabilen, uyum ve özellikli tasarım gerektirmeyen ürünlerin ve çevrenin tasarımı [13]” olarak tanımlanan Evrensel Tasarım, sadece geçici bir rahatsızlığı veya sakatlığı olanlara veya engellilere değil, her yaşta insana ve her beceriye yöneliktir.

Evrensel Tasarım’ ın geçmişi 2. Dünya Savaşına kadar uzanmaktadır. “Savaşta zarar gören askerler ve halk için, onların yaşam çevrelerini yeniden düzenlemeyi hedefleyen engelsiz tasarım anlayışı hedeflenmiş ancak, zamanla bu anlayışın toplumda engelliler ve normal insanlar biçiminde bir ayrımcılığa yol açtığı gözlemlenmiş, bundan hareketle tasarımın her boyutunda, hiçbir ayrımcılığa izin vermeden, aksine toplumun mümkün

olduğunca çoğunluğunun kullanımını benimseyen Evrensel tasarım ortaya çıkmıştır [14].”

Evrensel Tasarım eşit, erişilebilir ve uyarlanabilir tasarımdan farklı olarak, her durum ve herkes için eşit, erişilebilir ve eşit kullanılabilir çevre, mekân, yapı elemanı, ekipman ve ürün sunulması düşüncesine sahiptir [15].

Şekil 2. 1 Evrensel Tasarım Piramidi [16]

Evrensel tasarımın her tür beceriye yönelik olduğunu destekleyen 8 düzeyden oluşan piramide göre 1. Sıra; koşabilen, zıplayabilen, dik merdiven çıkabilen ve rahat bir şekilde dans edebilenlerden oluşmaktadır. 2. Sıra ise erişkin olup, atletik olmayan bir biçimde istediği her yere gidebilen, hareketlerini bağımsız olarak yerine getirebilenlerden oluşmaktadır. Dikkat edilmesi gereken husus; 1. ve 2. sıraların ikisinde de “küçük çocuk”ların olmayışıdır. 3. sırada da normal ve sağlam vücutlu insanlar çoğunlukla mimarlar tarafından ihmal edilen, kamusal alanda yer alan kadınlardan oluşmaktadır. Özellikle kadın tuvaletlerinde erkek tuvaletinden daha az kabin oluşu (pisuar olmadığı için) ve beraberinde uzun bekleme kuyrukları, cinsiyet ayrımcılığından ortaya çıkan bir sonuç doğurmaktadır. 4. Sırada baston kullanan fakat kendilerini “engelli” olarak görmeyen yaşlılar, bebek arabası kullananlar bulunmaktadır. Bu kullanıcılar genel görünüşte kamusal tuvaletleri kullanırken veya merdiven çıkarken engellerle karşılaşmaktadır. 5. Sırada hastanın yatmasını

gerektirmeyen bir özre sahip olanlar bulunmaktadır. 3, 4 ve 5. sıradakiler mimarinin erişilebilir olması, evrensel tasarım ilkelerine uygun inşa edilmesi durumunda engelsiz sayılabilirler. 6.sırayı bağımsız yaşayan tekerlekli sandalye kullanıcıları, 7. sırayı kamusal alanları kullanabilmek için bir yardımcı ile gezenler, 8. sırayı da çok özel ihtiyaçları olan, kamusal bir alanda en az 2 yardımcı ile dolaşabilen kullanıcılar oluşturmaktadır.7. ve 8. Sıradakiler için ortak tuvaletlere ihtiyaç bulunmaktadır [16].

Evrensel Tasarım sadece fiziksel çevrenin tasarımı ile sınırlı olmayıp çeşitli disiplinler için ortak çalışma ilkelerini de içermektedir. Preiser, “Universal Design: From Policy to Assessment Research and Practice” başlıklı araştırmasında, dünya çapında konu ile ilgili uygulamalar, yayınlar ve etkinliklerin kısaca dökümünü yaparak “Evrensel Tasarım Performans Değerlendirmeleri”ni gündeme taşımaktadır. Preiser, bu çalışmasında Evrensel Tasarımını ilgilendiren uygulama alanlarını çizelge haline getirmiştir. Bu çizelgeye göre (Çizelge 2.1.) Endüstriyel Tasarım, Ürün Tasarımı, Grafik Tasarım, Moda Tasarımı, Mimarlık, Kentsel Tasarım ve Planlama, Bilgi Teknolojisi, Sağlık Hizmetleri Planlamacıları, Yöneticiler, Hizmet Müdürlükleri, Çevresel Psikoloji disiplinleri çeşitli evrensel tasarım uygulamaları yapmaktadır [17].

Çizelge 2.1 Çeşitli Disiplinlerin Evrensel Tasarım Uygulamaları İle İlişkisi [17]

Disiplin	Evrensel Tasarım Uygulamaları
Endüstriyel Tasarım	Farklı engellilik durumlarına göre tasarımlar
Ürün Tasarımı	Malzeme, araç-gereç, mobilya
Grafik Tasarım	Dizinler, rehber sistemleri
Moda Tasarımı	Farklı engellilik durumlarına uygun kıyafetler
İç Mekan Tasarımı	Erişilebilir konut, ofis ve diğer mekanların tasarımı
Mimarlık	Tüm kullanıcı grupları ve her tür engel düzeyi için eşitlikçi erişim
Bilgi Teknolojisi	Hizmetlere ve internet alışverişine erişim
Sağlık Hizmetleri Planlamacıları	Erişilebilir hastane, rehabilitasyon merkezleri ve bakımevleri
Yöneticiler	Erişilebilirliği tüm düzenlemelerde uygulayan açıkfikirli yönetim
Tesis İdarecileri	Erişilebilirlik eksenli koruma ve uygulama
Çevre Psikologları	Engelli halkı destekleme çalışmaları

2.3.1 Evrensel Tasarım İlkeleri

Amerika’da 1989 yılında kurulmuş, konut, bina, çevre düzenleme ve kent konusunda tasarımlar için Evrensel Tasarım’ ı geliştiren, bu konuda araştırmalar yapan, (The Center for Universal Design) Evrensel Tasarım Merkezi, Kuzey Carolina Eyalet Üniversitesi’ne bağlı bir kurum olarak faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürmektedir.

Merkez;

- Tasarım konusunda uluslararası çalışanlara uygun olan araçlar konusunda araştırmalar yapmak,
- Merkez inşaat sektörü ve üreticilerle işbirliği içinde tasarım çözümleri üretmek,
- Özürlüler, aile bireyleri ve profesyoneller için hem ulusal hem de uluslararası teknik çözümler, çalışmalarından yayınlar, eğitim-öğretim malzemesi sağlamak,
- Staj ve eğitim hizmeti vermek,

gibi çeşitli hizmetler sunmaktadır [18].

Merkez, Evrensel Tasarım’ın farklı tasarım alanlarında da karşılıkları olabileceğini anlatmak için yol gösterici, sistematik bir yapısı bulunan Evrensel Tasarım İlkeleri belirlemiştir. Bu ilkeler;

- Eşitlikçi Kullanım,
- Kullanımda Esneklik,
- Basit ve Sezgisel Kullanım,
- Algılanabilir Bilgi,
- Hatalara Dayanım,
- Düşük Fiziksel Çaba,
- Yaklaşım ve Kullanım İçin Uygun Boyut ve Mekân

olarak yedi başlık altında incelenmektedir.

Şekil 2. 2 Evrensel Tasarım İlkeleri ve İlkeler Yönelik Rehber [19]

Evrensel Tasarım Merkezi tarafından üretilen ilkelerin tanımları ve ilkeler yönelik rehber [15] aşağıdaki gibidir:

Şekil 2. 3 Rampa ile merdivenin beraber çözümü [20]

1. Eşitlikçi kullanım: Tasarım çok farklı yetenekleri olan kişilerce kullanılabilir ve satın alınabilir olmalıdır. Bu durum hem ürün tasarımında hem de mekân ve çevre tasarımında geçerlidir. Mekân ve çevre tasarımında kullanılabilirlik yanında erişilebilirlik de aynı kapsamda ele alınmalıdır.

Rehber:

- 1.1. Her türlü kullanıcı için aynı kullanım şeklinin sağlanması; aynısı olamıyorsa benzeri veya eşdeğerinin sunulması,
- 1.2. Hiçbir kullanıcıyı ayırt edilmemesi veya utandırılmaması,
- 1.3 Mahremiyet, güvenlik ve emniyetin tüm kullanıcılara eşit olanaklarla sağlanması,
- 1.4. Tasarımın tüm kullanıcılara aynı çekicilikte sunulması gerekir.

Şekil 2. 4 Esnek kullanımlara sahip obje tasarımı [21]

2. Kullanımda esneklik: Tasarımın bireysel tercihler ve yetenekler konusunda geniş seçenekler içermesi, kullanıcıların kendilerine uygun tercihi yapmalarını sağlayabilmektir.

Rehber

- 2.1. Kullanım yöntemleri konusunda tercih olanakları sağlanması,
- 2.2. Sağ ve sol elini kullananlara benzer erişim ve kullanım olanaklarının sağlanması,
- 2.3. Doğru ve hassas kullanımı sağlayacak önlemlerin alınması,
- 2.4. Kullanıcının hızına uygunluğunun sağlanması gerekir.

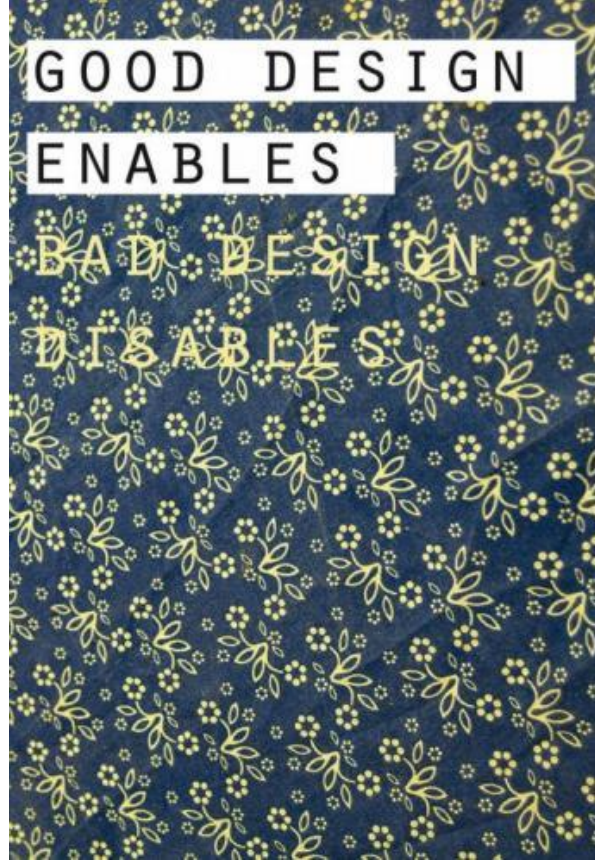

Şekil 2. 5 Çocuklara yönelik geliştirilen bilgisayar oyunları [22]

3. Basit ve sezgisel kullanım: Tasarımın kullanımının kullanıcının deneyimine, bilgisine, dil yeteneklerine ve dikkat düzeyine bağlı olmadan, kolay kullanılabilmesini ifade etmektedir. Tasarım ve mekân kurgusunun kolay anlaşılabilmesi için basit olması ve kolay algılanabilir olması yararlı olmaktadır.

Rehber

- 3.1. Gereksiz karmaşıklığın ortadan kaldırılması,
- 3.2. Kullanıcı beklentileri ve sezgileri üzerine yoğunlaşılması,
- 3.3. Çeşitli okuma-yazma düzeyi ve dil bilme düzeyine göre davranılması,
- 3.4. Enformasyon düzeninin önemine göre yoğunlaştırarak kullanılması,
- 3.5. İş devam ederken veya bitince, etkili uyarıcıların devrede olması üzerinde durulması gerekir.

Şekil 2. 6 Kolay ve zor algılanan yazı-desen tasarımı [23]

4. Algılanabilir bilgi: Tasarım ürünü, çevre, mekân veya kullanımla ilgili gerekli bilgilendirmeyi kullanıcıya, çevrenin şartlarından ve kullanıcının algılama yeteneklerinden etkilenmeyecek şekilde verebilmelidir.

Rehber

4.1. Gerekli bilgilendirmeyi yoğun olarak gösterecek farklı anlatımlar kullanılmalıdır (resimli, sözel, dokunsal gibi).

4.2. Gerekli bilgilendirmenin anlaşılabilirliğinin vurgulanması mutlaka sağlanmalıdır.

4.3. Kullanım öğelerinin tanımlanabilecek şekilde birbirinden ayrılması (yönlendirme ve kılavuz oluşturma) gerekir.

4.4. Algılama sınırlamaları olanların kullandığı araç ve tekniklerle rekabet edebilecek (onlardan daha iyi olabilecek) çözümleri geliştirilmelidir.

Şekil 2. 7 Tehlikelere karşı tasarlanmış koruma desteği
(Yıldız, S., 2013 Forum İstanbul Alışveriş Merkezi)

5. Hatalara dayanım: Tasarım, olası tehlike ve kazaların kötü sonuçlarını en aza indirmelidir. Evrensel tasarım farklı kullanıcılara yönelik olduğu için tüm kullanıcıları göz önüne alması gerekir.

Rehber

5.1. Kullanım öğelerinin tehlikelerinin ve hata payının en aza indirilecek şekilde düzenlemesi gereklidir. En fazla kullanılan öğelere en kolay ulaşılabilmesi, tehlikeli öğeler ortadan kaldırılmalı, yalıtılmalı veya koruyucularla kontrol altına alınmalıdır.

5.2. Tehlikeler ve yapılabilecek hatalar konusunda uyarılar bulunmalıdır.

5.3. Hatadan koruyan özelliklerin sağlanması gereklidir.

5.4. Çok dikkat isteyen işlerdeki hareketleri sınırlayıcı yaklaşımlar geliştirilmelidir.

Şekil 2. 8 Armatür kolları tasarımı [24]

6. Düşük fiziksel çaba: Tasarım ürünleri ve mekânlar minimum güçle etkin olarak ve konforlu şekilde kullanılabilmeli ve mekân-çevrelere minimum güç harcanarak konforlu şekilde erişim sağlanmalıdır.

Rehber

- 6.1. Kullanıcının doğal vücut pozisyonunda kalarak kullanımının sağlanması gerekir.
- 6.2. Kabul edilebilir kullanım gücü harcanacak özellikler üzerinde durulmalıdır.
- 6.3. Tekrar eden hareketlerin en aza indirilmesi gereklidir.
- 6.4. Uzun süreli fiziksel güç harcanmasını azaltacak yaklaşımlar geliştirilmelidir.

Şekil 2. 9 Farklı boyutlardaki insanlara göre tasarlanmış kapı [25]

7. Yaklaşım ve kullanım için boyut ve mekân sağlanması: Her türlü kullanıcının vücut boyutu, duruş şekli ve hareketlilik özelliklerine uyum gösterecek yaklaşım, erişim ve kullanım boyut ve alanının sağlanması gereklidir.

Rehber

7.1. Her oturan veya ayakta duran kullanıcının önemli kullanım öğelerini görebilmesini sağlayacak engelsiz bakış açısı sağlanmalıdır.

7.2. Her oturan veya ayakta duran kullanıcının rahatlıkla tüm kullanım öğelerine erişilebilirliğinin sağlanması gerekir.

7.3. Farklı el büyüklüğü ve elle kavrama özelliğine uyum sağlanmalıdır.

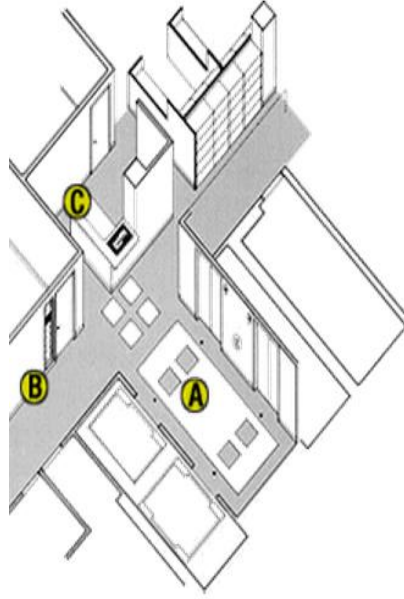
7.4. Kişisel yardım veya yardımcı araçlarının kullanımına olanak sağlayacak mekânların, alanların sağlanması gerekir.

2.3.2 Mimarlıkta Evrensel Tasarım

Yapılı çevrenin erişilebilir ve engelsiz olması, sadece engelli bireyler için değil, herkes için gerekli bir olgudur. Engelsiz bir mimarinin öncelikli koşulu herkesin onu eşit şartlar altında kullanabiliyor veya hizmet alıyor oluşudur. Herhangi bir sağlık engeli olmayan fakat elinde bavul, puset, alışveriş çantası vs taşıyan bir kişi uygun olmayan koşullar altında engelli birey haline gelebilir. Bunun yanı sıra, birey farklı yaş dönemleri evresinde (çocukluk-yaşlılık) farklı yetilere sahip olabilir, yapılı çevrede engelli haline dönüşebilir. Tüm bu etkenler göz önüne alındığında mimaride Evrensel Tasarım, sosyal eşitlik ve sürdürülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır.

Mimarlıkta Evrensel Tasarım' ın nasıl kullanıldığı ve herkes için erişilebilir olarak nitelendirilen örnekler aşağıda verilmektedir. Bu örnekler tasarım aşamasında engelli bireylere danışıldığı için Eşitlikçi Kullanım ilkesine uygundur ve aynı zamanda Katılımcı Tasarım uygulamalarıdır.

2.3.2.1 Lighthouse Projesi, Amerika [26]

Şekil 2. 10 Lighthouse Projesi, görme engelliler için alınan önlemlerin konumu (A, B, C) [27]

Amerika'daki Lighthouse Projesi, Evrensel Tasarım Merkezi bünyesinde yapılan çalışmalardan biridir. ADA standartlarına göre düzenlenen projede algılanabilir bilgi başlığı altında müdahaleler anlatılmaktadır. Engelsiz tasarım adına yapılan müdahalelerden biri Haptik (dokunsal) harita örneğidir. Yön bulma konusunda oldukça başarılı bir yönerge sağlayan bu yöntemle göre, tasarlanan haritalarda fiziksel ve bilişsel yeti açıdan görme kusuru olan tüm kullanıcılara yönelik çeşitli çözümler üretilmiştir. Oda isimleri siyah zemin üzerine beyaz ve büyük harflerle yazılmış, ayrıca Braille alfabesi ile kumaş dokusunda yazılmıştır. Görsel ve dokunsal haritalar bina boyunca ve düşey bağlantı elemanlarına olan uzaklıkları tutarlı ölçülerde yerleştirilmiştir. Bu haritalarda harflerin ve sayı okunuşlarının karışmasına yönelik bazı tedbirler alınmıştır. Örneğin; 4 ile A harfinin karışmaması için 4'ün üstü açık olarak yazılmıştır. Sıfır ile büyük O harfinin karışmaması için sıfırın içine çizgi koyulmuştur. Malzeme seçiminde görünürlüğü arttırmak için zıtlıklar kullanılmıştır. Parlamaların riski nedeniyle aydınlatmayı arttırmak yerine malzeme ve düzey farklılıklarında zıtlıklar kullanılmıştır. Erişilebilir yüzeylerde renk farklılığı yapılmamıştır. Bu basit strateji ile duyuusal sınırlamaları olan insanların bilişsel olarak yön bulmalarını kolaylaştırmaya yardımcı

olunmuştur. Görme engellilerin dışındaki engelli insanların da ihtiyaçları gözetilmiş, oditoryumda tekerlekli sandalye kullanıcıları için çeşitli oturma seçenekleri üretilmiş, işitme engellilere yardımcı dinleme hizmeti için kızıl ötesi sistemler kullanılmıştır.

2.3.2.2 Eden Projesi, Birleşik Krallık

Şekil 2. 11 Eden Projesi dış görünüm [28]

Eden Projesi Birleşik Krallık’ ta bulunan büyük çaplı bir çevre kompleksidir. 1996 yılında Jerry Tate- Grimshaw Mimarlık tarafından tasarlanan proje, 2001’de halka açılmıştır [29]. Eden’e tekerlekli sandalye kullanıcıları için ayrıcalıkların olduğu özel araçlar, otobüs ve tren ile ulaşım mümkündür Projenin gücü, tasarım kararlarında engelli bireylere danışılmasından kaynaklanmaktadır. Eden projesi her yaştan ve beceriye sahip bireylerin kendilerini topluma ait hissedebilecekleri, herkesin bulundukları ortamdan keyif alabilecekleri tasarıma sahiptir.

1

2

3

4

(1: [30] 2: [31] 3:[32] 4: [33])

Şekil 2. 12 Eden Projesi'nden görseller

Binayı ve bahçesini gezerken engelli gruplar engelsiz topluluktan ayrılmak zorunda kalmazlar. Danışmanlardan biri olan tekerlekli sandalye kullanıcısı June Hackett, kot farklılıklarından doğan ve kazalara sebep olabilecek sert kenar ve köşelerden korunmak için yeşil öğeler ve bitki örtüsü ile bariyerler yaptıklarını belirtmektedir. Diğer bir danışmanın isteği doğrultusunda tekerlekli sandalye kullanıcılarının herkese normal hayattakinin tersine her şeye yukarıdan aşağıya bakmasını sağlayacak yükseltilmiş platform yapılmıştır. Görme engelliler için yine engellilere danışılarak doku oluşturabilecek çeşitli nesneler tartışılarak seçilmiştir. Bahçe mobilyalarında yüksekliği değişen banklar kullanılmıştır[34].

Şekil 2. 13 Core Eğitim Binası-Eden [35]

1

2

3

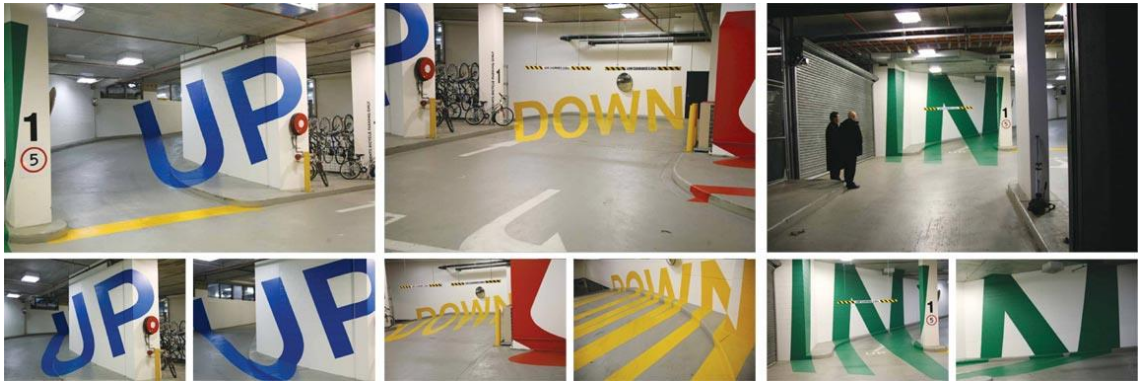
4

(1: [36], 2: [36], 3: [37], 4: [38])

Şekil 2. 14 Eden Projesi iç görseller

Eden Projesinin merkezinde konumlanan Core Eğitim Binasının girişleri ve çıkışları düzayaktır, acil kaçışlarda engelliler için detaylar düşünülmüştür. Bilgi panolarında yazıların haricinde okuma yazması olmayanlar, yazıları okuyamayanlar veya dil sorunu olanlar için resimler ile mesajlar aktarılmaya çalışılmıştır [39].

2.3.2.3 Eureka Tower Katlı Otoparkı, Melbourne (Axel Peemoeller) [7]

Şekil 2.15 Uyarı yazılarına yakından ve uzaktan bakış [40]

Yol bulma sistemi olarak üretilen gerçekte 3 boyutlu fakat 2 boyutlu algılanan yazı ve uyarı fikri, bu otopark tasarımı ile birçok tasarım ödülüne layık görülmüştür. Aslında bir çeşit illüzyon sayılan fikirde; otopark içerisinde farklı renklerle yazılan devasa boyuttaki yazılar (up, in, down, out) belirli bir mesafeden algılanmakta, okunmakta, okunamayan uzaklıkta ise, sadece renk takip edilerek yol gösterici işaret olmaktadır.

2.4 Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi

Bu bölümde Evrensel Tasarım Kavramı engelliliğin temelini oluşturan kavram olarak ele alınmaktadır. Engellilik ve Özürlülük kavramları tıp literatüründeki karşılıkları ile de tartışılmış, aralarındaki fark ortaya konmaya çalışılmış ve engelliliğin daha geniş bir kapsamda ele alındığı görülmüştür. Erişilebilirliğin genel olarak fiziksel erişilebilirlik ile sınırlandırıldığı, oysa diğer engel türlerinin de her zaman söz konusu edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Evrensel tasarımın felsefesinde öncelikle eşitlik ve bağımsızlık olduğu belirtilmiştir. Evrensel Tasarım Merkezi tarafından üretilen, 7 başlık altında toplanan Evrensel Tasarım İlkeleri'nin tanımları yapılmış, her ilkeye ait mimarlık, endüstri ürünü,

dijital oyun, grafik tasarım disiplinlerinden örnekler verilmiştir. Son olarak Evrensel Tasarım' ın mimarideki karşılıkları aranmış, hem çevre düzenlemesi hem de yapı / mekân ölçeğinde farklı tiplerde projeler örneklenmiştir.

EVRENSEL TASARIM VE ENGELSİZ TASARIM KONUSUNDA ULUSAL VE ULUSLARARASI YASAL DÜZENLEMELER VE ÇALIŞMALAR

Evrensel Tasarım konusunda 1950'lerden başlamak üzere sivil toplum hareketlerinin etkisiyle özürlülere yönelik düzenlemeler başlamış, eşitlikçi anlayışla bu hareketler dünyada evrensel tasarım anlayışına dönüşmüş ve dünyanın çeşitli yerlerinde uluslararası mevzuatlar ile yayılmaktadır. Evrensel Tasarım ve turizmin kesiştiği noktada yurtdışındaki mevzuat incelendiğinde en çarpıcı örnekler, Amerika ve İngiltere'de görülmektedir. Bu bölümde Amerika, İngiltere, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletlerin çalışmaları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

3.1 Evrensel Tasarım Konusunda Uluslararası Düzenlemeler, Yasalar ve Standart Çalışmaları

Dünyanın farklı ülkelerinde 'engelli hareketleri' başlatılmış bu hareketlerin sonucu olarak da o ülkede yaşayan engelli bireyler sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda büyük kazanımlar sağlamışlardır.

3.1.1 Kanada

Kanada'da engelli bireyler geçen yüzyılda pek çok engelle mücadele etmek zorunda iken, ilk olarak 1970'lerde yapılanmaya başlayan Engelli Hareketleri ile hükümet bu sorunların farkına varmaya başlamıştır. 1977'de kabul edilen Kanada İnsan Hakları Hareketi ile engelli bireylere ırk, cinsiyet, ulus gözetmeksizin eşitlik tanınmaktadır[41]. 1981'de Birleşmiş Milletler Uluslararası Engelliler Yılı olarak seçilmesinin ardından konu hakkında farkındalık artmıştır[42]. Hemen ardından "1982 yılında kabul edilen

anayasada dezavantajlı gruplara yönelik her türlü ayrımcılığın önüne geçileceği anayasal garanti altına alınmıştır. 1995 yılında çıkartılan İstihdam Eşitlik Yasası'nda (Employment Equity Act) ise işyerlerinde eşitliğin sağlanması böylece hiçbir bireyin engelli olması, kadın olması gibi sebeplerle dezavantajlı gruplardan birisine dâhil olması nedeniyle çalışma olanaklarından ve getirilerinden alıkonamayacağı yasayla garanti altına alınmıştır [43].”

3.1.2 Amerika

Evrensel Tasarım tarihi Amerika'da 2. Dünya Savaşı'na kadar uzanmaktadır. Hukuki sürecine bakıldığında mücadele Amerika'da sivil toplum hareketleriyle başlamış ve ilk adım 1950'lerde Engelsiz Hareketi'nin (the Barrier-free movement) kamu politikaları ve tasarım uygulamalarında bir değişim süreci başlatmasıyla atılmıştır. Ortamdaki fiziksel engeller hareketlilik bozukluğu olan kişiler için önemli bir engel olarak kabul edilmiştir. 1960 yılında Medeni Haklar Hareketi (Civil Rights Movement) 1970-80-90 mevzuatını etkileyerek, Engelli Hakları Hareketine ilham vermiştir. İçeriğinde temel olarak ayrımcılığa karşı duruş görülmektedir. Ardından Gaziler İdaresi, Özürlü İstihdamı Başkan Komitesi ve Ulusal Easter Seals Derneği çabaları sonucunda "engelsiz" binalar için ulusal standartlar geliştirilmesi sağlanmıştır. 1961 yılında, Amerikan Standartlar Birliği (daha sonra Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü, ANSI olarak da bilinir), ilk erişilebilirlik standardı olan A 117.1" başlıklı "Bedensel Engelliler tarafından Erişilebilir ve Kullanılabilir binalar yapma" maddesini yayınlamıştır. Devlet veya yerel kuruluşlar tarafından benimsenmesine rağmen bu standartların yaptırımı olmamıştır. Bazı eyaletler kendi erişilebilirlik standartları ile cevap vermiş, 1973 yılında 49 devlet erişilebilirlik mevzuatına sahip olmuştur ve aynı sene Rehabilitasyon Yasası engelli insanlar için ilk sivil haklar yasası olmuştur. Engelli Çocuklar için Eğitim Yasası 1975'te kabul edilmiştir. 1990 yılında (The Americans with Disabilities Act) Engelli Amerikalılar Yasası (ADA), engelli insanların medeni haklarının yaygın kamu bilincini uyandırmıştır. Bu yasa, istihdam, barınma ve ulaşım ile ilgili engelli haklarını garanti altına almakta, engellilerin diğer Amerikalılar ile eşit haklara sahip olduğu konusunda toplumsal farkındalık yaratmaya çalışmaktadır. Son olarak 2010 yılında bu yasanın getirdiği standartlar güncellenmiştir. Çok geniş kapsamda ele alınan engel türlerine uygun

tasarımlar için standartlar yenilenmiştir. 15 Mart 2011' den itibaren revizyon yapılan kurallar geçerlidir[44].

ADA Standartları farklı işlevlere sahip yapı tipleri için her tür engellilik durumunu gözetken, yapılı çevrenin herkes için erişilebilir olmasını sağlayan gerekliliklerden oluşmaktadır. Bu standartlar Ulaştırma Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından kullanılarak yasal prosedürler üretilmektedir [45].

ADA standartları içeriğinde; haberleşme, yapılar ve çevre, rekreatif kullanım alanları, caddeler ve kaldırımlar, ulaşım, sağlık ve bakım genel başlıkları altında olmak üzere 10 adet bölümden oluşmaktadır. 2010 yılında yapılan revizyon kapsamında; toplantı salonları, sağlık yapıları, konaklama yapıları, eğitim alanlarındaki konut alanları, ıslah evleri- korunma birimleri, sosyal hizmetler merkezleri, konutlar gibi bölümlerin içerikleri güncellenmiştir [46].

3.1.3 İngiltere

İngiltere'de İ.Ö 2000 yıllarına dayanan bir geçmişe ait görüşler olsa da [47] sürece en yakın ve en anlamlı hareketler olarak 1995 yılında kabul edilen (DDA: Disability Discrimination Act) Özürlü Bireylerin Ayrımcılığı Yasası, sonrasında da 2010 yılındaki (Equality Act) Eşitlik Yasası görülmektedir. DDA istihdamda, eğitimde, mal ve hizmetlere ulaşımında ve arsa-emlak alımında özürlü ayrımcılığını yasaklamıştır. DDA ayrıca özürlü bireyi tanımlamıştır. Buna göre; özürlü birey fiziksel veya zihinsel yetersizliği olup, bu nedenle günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmede zorlanan ve bu durumdan uzun süredir olumsuz etkilenen bireydir. Bu olumsuz durumun süresinin 12 ay ve daha fazla olması gerektiği yönünde fikir birliği vardır [48]. 2005 tarihli İngiltere Özürlüler Ayrımcılıkla Mücadele Yasasıyla birlikte, özürlü bireylere toplu taşımacılık hizmetlerinden yararlanmalarını kolaylaştırmaya, ulaşılabilirliklerini sağlamaya yönelik yeni haklar tanınmıştır. Bunun yanında yasa, kurumsal ayrımcılıkla mücadelede kamu sektörüne önemli görevler vermekte olup, mahalli idarelerin birçok işlevini içerecek şekilde genişletilmiştir.

3.1.4 Avrupa Birliği [49]

Avrupa Birliği'nin Özürlüleri yönelik yasal düzenlemelerine ait 1990-2003 yılı raporlarına göre istihdam, eğitimde fırsat eşitliği, fiziksel erişilebilirlik, sosyal yaşama eşitlikçi katılım çerçevesinde kararlar alınmıştır. Bu kararlara ilişkin süreç kronolojik olarak aşağıdaki gibidir;

- 31 Mayıs 1990 tarihli Konsey İlke Kararı ile süreç başlamaktadır. Bu karar gereğince özürlü çocuk ve gençlerin genel öğretim sistemine katılımı konusunda üye ülkeler kendi öğrenim politikaları doğrultusunda çaba göstermeleri gerekmektedir.
- 20 Aralık 1996 tarihli Konsey İlke Kararı ile özürlü bireylere tanınacak fırsat eşitliği kapsamında üye ülkelere özürlü kişilerin topluma tam olarak katılmalarının sağlanması ve bunu gerçekleştirilmesinde özürlü temsilcilerinin rol almasının teşvik edilmesi sağlanacaktır.
- 4 Haziran 1998 tarihli Konsey Tavsiye Kararı ile özürlüler için park kartının karşılıklı olarak tüm üye ülkeler tarafından tanınması için faaliyetler başlatılacaktır.
- 17 Haziran 1999 tarihli Konsey İlke Kararı özürlü kişilere istihdamda fırsat eşitliği sağlanması için uygun şartların sağlanmasını teyit etmektedir.
- Avrupa Komisyonu 12 Mayıs 2000 tarihli "Özürlü Bireyler İçin Engelsiz bir Avrupa'ya Doğru" başlıklı bir tebliğ özürlülerle ilgili AB politikalarını gözden geçirerek özürlü bireylerin ulaşılabilirliğini artırmaya yönelik olarak Avrupa genelinde çaba sarf edilmesini öngörmektedir. Özürlü bireyler için engelsiz Avrupa yaratmaya odaklanmış olan bu tebliğ ile meslek edinme, eğitim, mesleki eğitim, ulaşım, iç piyasa, bilgi toplumu ve yeni teknolojiler gibi konularda Avrupa düzeyinde bir sinerji yaratılmaya çalışılmıştır.
- 27 Kasım 2000 tarihli Konsey Kararında ise ayrımcılığa karşı topluluk eylem planı oluşturulmuştur. Bu karar Topluluk' un eylem programını oluşturmaktadır ve ırk, etnik köken, din, inanç, özürlü, yaş veya cinsel yönelime dayanan doğrudan veya dolaylı ayrımcılıkla mücadele için 1 Ocak 2001-31 Aralık 2006 tarihleri

arasında gerçekleştirilecek ve bundan sonra “Program” olarak anılacaktır. Programın uygulama alanları olarak; kamu yönetimi, medya, konut-ulaşım-kültür-boş zaman etkinlikleri-spor halka açık mal ve hizmetlere ulaşmada ve bunların sağlanmasında eşitlik belirlenmiştir.

- 5 Mayıs 2003 tarihli Konsey İlke Kararı gereğince özürlü öğrencilere eğitim ve mesleki eğitimde fırsat eşitliği sağlanması için maddeler kabul edilmiştir.
- 6 Mayıs 2003 tarihli Konsey İlke Kararı gereğince özürlü bireylere yönelik kültürel etkinlikler ve bu etkinliklere ulaşılabilirlik konusunda komisyon ve üye ülkeler gerekli destekleri sağlamalıdır.
- 15 Haziran 2003 tarihli Konsey İlke Kararı gereğince özürliülerin istihdamının ve toplumsal bütünleşmelerinin teşvik edilmesi için ulusal, Avrupa ve sivil toplum gibi organların işbirliği gerekmektedir.
- Son olarak 30 Ekim 2003 tarihli Sonuç Tebliği ile Avrupa Eylem Planı çerçevesinde genişlemiş Avrupa için sürdürülebilir ve operasyonel bir yaklaşım geliştirmek amacıyla özürliülere yönelik fırsat eşitliği konusunda ulusal düzeydeki politikaların oluşturulması ve geliştirilmesi teşvik edilecektir.
- 5 Nisan 2006 tarihli Avrupa Konseyi Özürliüler Eylem Planı’nın (2006 – 2015) genel hedefi, herkes için bir toplum oluşturmak, özürlü bireylerin haklarını ve topluma tam katılımını teşvik etmeye yöneliktir. Planda özellikle Evrensel Tasarım ile ilgili düzenlemeleri kapsayan “Eylem Alanı 6: Yapılı Çevre” adlı bölümde ResAp (2001) 1 sayılı İlke Kararı’nın, mimarlık, mühendislik, şehir planlamacılığı gibi yapılı çevrede veya yapılı çevre üzerine çalışmaları içeren bütün mesleklerin müfredatına Evrensel Tasarım ilkelerinin dâhil edilmesini desteklemektedir. İstihdama erişimde, topluma etkin katılımı, bağımsız yaşamın ve eşit fırsatların sağlanmasında teşvik edici olacağı, evrensel tasarım ilkelerinin uygulanması yoluyla engelli bireyler tarafından erişilebilir bir çevre oluşturulabileceği ve yeni engellerin ortaya çıkmasının önlenebileceği üzerinde durulmuş, her seviyede erişilebilir ulaşımın planlanması ve uygulanmasının gerektiği belirtilmektedir.

3.1.5 Birleşmiş Milletler

Herkes için eşitlik ilkesini benimseyen Birleşmiş Milletler (BM) belgelerinde özürlülük kavramı ilk kez 1948 yılında yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde dile getirilse de BM sistemi içerisinde özürlülükle ilgili çalışmaların başlama tarihi 1945 yılına dayanmaktadır. Çalışmalarda, özellikle görme ve işitme engelliler gibi bedensel engeller taşıyan bireylerin haklarının arttırılmasına odaklanılmış ve ayrıca özürlülüğü önleme ve rehabilitasyon çalışmalarına önem verilmiştir. Bu çalışmalar şöyle özetlenebilir [50]:

- 1950 yılında Cenova Konferansı'nda özürlülerin sosyal rehabilitasyonu dile getirilmiş ve bir komisyon kurularak eğitim, tedavi, mesleki rehabilitasyon ve istihdam konularında uluslararası standartlar belirlenmesi öngörülmüştür.
- 1952 yılında Birleşmiş Milletler tarafından UNDP (United Nations Development Programme), ILO (International Labour Organization), WHO (World Health Organization), UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), UNICEF(United Nations International Children's Emergency Fund) gibi uluslararası organizasyonların katılımının sağlandığı bir toplantı gerçekleştirilerek yeni bir bakış açısıyla eğitim ve rehabilitasyon programları geliştirilirken, özürlülerle ilgili konuların da bu kuruluşların programlarına dahil edilmesi istenmiştir. Daha sonraki yıllarda bu organizasyonların, özürlülerle ilgili konularda ülkelere proje ve teknik destek sağlamaları kararı alınmıştır.
- 1969 yılında Birleşmiş Milletler Genel Konseyi Sosyal Kalkınma ve Kalkınma Sürecine Dair Bildirgesi'ni yürürlüğe koymuştur. Bu beyannamenin 19. maddesi, zihinsel ve bedensel özürlülerin topluma tam katılımının arttırılması amacıyla sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal refah önlemleri alınmasını öngörmektedir.
- 20 Aralık 1971'de özürlülerin haklarının uluslararası ve ulusal eylem planlarında hükümetler tarafından çerçeve olarak kullanılması amacıyla Zihinsel Özürlülerin Haklarına Dair Bildirge yayınlanmıştır.
- 1975 yılının Aralık ayında BM Genel Konseyi tarafından Özürlü Hakları Bildirgesi yayınlanmıştır. Burada tüm özürlülerin haklarının din, dil, ırk, cinsiyet, ideolojik ayırım yapılmaksızın garanti altına alındığı söylenmektedir.

- 1981 yılı Birleşmiş Milletlerce Uluslararası Özürlüler Yılı olarak ilan edilmiştir. Aynı yıl Viyana'da "Özürlülerin Eğitimi, Özürlülüğü Önleme ve Sosyal Hayata Tam Katılımı" konusunda dünya konferansı gerçekleştirilmiştir.
- 1982 yılında Özürlüler İçin Dünya Eylem Programı hazırlanmıştır. Bu programda özürlülükle ilgili oluşturulacak politikalar üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar önleme; rehabilitasyon ve fırsat eşitliğidir. Aralığın üçünde düzenlenen Genel Konseyde ise her yıl 3 Aralık gününün Özürlüler Günü olarak kutlanmasına yönelik tavsiye kararı sunulmuştur.
- Aynı toplantıda Özürlüler İçin Dünya Eylem Planı'nın tavsiye ettiği faaliyetlerin hükümetlerce uygulanmasını ve tüm dünyada özürlülerle ilgili küresel bir kalkınma sağlamak amacıyla 1983-1992 Birleşmiş Milletler Özürlüler On Yılı ilan edilmiştir.
- 1989'da Özürlüler Alanında İnsan Kaynakları Geliştirme Eylem Planı için Tallinn Çerçevesi kabul edilmiştir. Bu çerçevede özürlülerin iş gücü piyasasında yer almaları ve mesleki istihdamları için eğitilmeleri gerektiği belirtilmektedir.
- 1991'de Akıl Hastalarının Korunmasına ve Akıl Sağlığının Geliştirilmesine Dair Prensipler yürürlüğe konulmuştur. Bu kapsamda, bireylerin temel hakları ve özgürlüklerinden bahsedilmektedir.
- 1992'de Birleşmiş Milletler Özürlüler On Yılı'nın kapanış toplantısında her yıl 3 Aralık gününün Özürlüler Günü olarak kutlanması kararlaştırılmıştır. Bu toplantıda ayrıca özürlülerin büyük bir kısmının gelişmekte olan ülkelerde yaşadığından hareketle 1993-2002 yılı on yıl olarak ilan edilmiştir. Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın 1998 yılında dâhil olduğu Özürlüler On Yılı sürecinin kapanış toplantısı 2002 yılında gerçekleştirilmiş ve Asya-Pasifik Özürlüler On Yılı'nın 2002-2012 süreci için on yıl daha uzatılması kararlaştırılmıştır.
- 1993'de Özürlüler İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar kabul edilmiştir. Bu kurallar, Özürlüler için Dünya Eylem Planı'nı özetlemekte ve ülkelere eşit fırsatlar sunma konusunda nasıl önlemler alınacağını bildirmektedir.

- 1995 yılında Kopenhag’da gerçekleşen Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesinde Kopenhag Sosyal Kalkınma Bildirgesi ve Sosyal Kalkınma Eylem Planı hazırlanmıştır. Kopenhag Bildirgesi ve Eylem Programı karar 6’da, devletlerin özürlülere eşit eğitim fırsatı verilmesi konusunda garanti vermesi istenmektedir. Birleşmiş Milletler’ in bağlı organlarında da özürlülere yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu (UNESCO), özel eğitimle ilgili olarak yapılan ya da yapılacak faaliyetleri yürütmekle; Dünya Sağlık Örgütü (WHO), sağlık ve özürllülüğün önlenmesi konusu ile ilgili olarak teknik desteği vermekle; Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF), çocuklara yönelik hazırlanan programları destek sağlamakla sorumludur. Ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), iş piyasasına özürlülerin erişimini, uluslararası çalışma standartları aracılığıyla ekonomik bütünleşmenin sağlanması ve teknik işbirliği sağlamaktadır.
- Özürlüler için Dünya Eylem Planının tavsiye ettiği faaliyetlerin hükümetlerce uygulanmasını sağlamak ve tüm dünyada özürlülerle ilgili küresel bir kalkınma sağlamak amacıyla 1983-1992 Birleşmiş Milletler Özürlüler Onyılı ilan edilmiştir.
- 1983-1992 yılları arasındaki süreçte gerçekleşen Birleşmiş Milletler Özürlüler Onyılı çalışmalarının sona erdirilmesinin ardından, dünya genelinde yaşayan özürlülerin üçte ikisinin yaşadığı Asya ve Pasifik bölgesinde bölgesel hareketleri planlamak amacıyla Özürlüler Onyılı süreci başlatılmıştır. Asya-Pasifik Özürlüler Onyılı 1993-2002 olarak ilan edilen bu sürecin teması “Özürlülerin Tam Katılımı ve Eşitliği” olarak belirlenmiştir. Bu faaliyetler kapsamında Asya-Pasifik Bölgesindeki Özürlülerin Tam Katılımı ve Eşitliği Hakkında Bildiri, 1993 Aralık ayında Pekin’de düzenlenen bir toplantı ile ilan edilmiştir. Ülkemiz yakın tarihte bu bildiriye imzalayan ülkeler arasına girmiştir. Asya-Pasifik Özürlüler On yılının asli amacı özürlülerin toplumsal hayata tam katılımı ve kendilerini geliştirmeleri sürecinde her alanda eşit fırsatlardan yararlanmalarını sağlayacak olanakların artırılmasıdır. Bu ana hedefe ulaşmak amacıyla bir Asya-Pasifik Özürlüler Onyılı Eylem Gündemi oluşturulmuştur.

- Birleşmiş Milletler Asya-Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu’nun 58/4 no’lu kararı ile Asya-Pasifik Özürlüler Onyılı’nın 2003-2012 yılları sürecinde bir on yıl daha uzatılması kararı doğrultusunda bu toplantı birinci on yılın bitişini ve ikinci on yılın başlangıcını temsil etmektedir.

Tarihsel sürece ek olarak, Birleşmiş Milletlerin ilk kez Lübnan’da engelliler için ürettiği “Engelsiz bir Çevre için Çevre Tasarım Kılavuzu” [51], mimarlar ve tasarımcılar için erişilebilirlik ile ilgili ilkeler içeren tasarım rehberidir. Hedef gruplar, tekerlekli sandalye kullanıcıları, sınırlı yürüme yeteneği olanlar, görme engelliler, kısmi görme engelliler, işitme engelliler olarak belirlenmiştir. Teknik standartların dökümü yapılan çalışmalar ise; kentsel ve mimari ölçekler olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kentsel Ölçek;

- (obstructions) engeller,
- (signage) işaret levhaları,
- (street furniture) kent mobilyası,
- (pathways) patikalar,
- (curb ramps) enine rampalar,
- (pedestrian crossings) yaya geçitleri,
- (parking) otoparklar

olarak 7 bölümde incelenmektedir.

Mimari ölçek ise;

- (ramps) rampalar,
- (elevators) asansörler,
- (platform lifts) platform taşıyıcılar,
- (stairs) merdivenler,
- (railings and handrails) parmaklıklar ve tırabzanlar,
- (entrances) girişler,

- (vestibules) giriş sahanlığı,
- (doors) kapılar,
- (corridors) koridorlar,
- (rest rooms) tuvaletler

olarak 10 bölümde incelenmiştir. Çalışmanın her bölümüne ait strateji belirlenmiştir;

- 1.Problemin belirlenmesi,
2. İlkelerin planlanması (hedef, amaç),
- 3.Tasarım kararlarının verilmesi (standartlar, ölçüler),
- 4.Mevcut yapıdaki sorunların ve çözümlerin belirlenmesi.

3.2 Evrensel Tasarım Konusunda Ulusal Düzenlemeler, Yasalar ve Standart Çalışmaları

Ulusal mevzuatta, özörlölere yönelik düzenlemelerde Avrupa ve Amerika'ya göre hukuki süreç açısından geride kalınmış olmasına rağmen, Birleşmiş Milletler ile imzalanan Özörlölü Hakları Sözleşmesi ile zorunlu hale gelen uygulamalar ve Evrensel Tasarım'ın literatüre girmesiyle hızlı bir geçiş süreci yaşanmaya başlanmıştır.

3.2.1 Ulusal Mevzuat

Başbakanlık Özörlölüler İdaresi Başkanlığı tarafından Devlet İstatistik Enstitüsü'ne yaptırılan "Türkiye Özörlölüler Araştırması" ile Türkiye'deki özörlölülük profili geniş kapsamlı olarak araştırılmıştır. 2011 yılı araştırma sonuçlarına göre, özörlölü olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12.29'dur. Buna göre Türkiye'de 8.431.937 kişi özörlölü olarak yaşamlarını sürdürmektedir.

Türkiye'de Evrensel Tasarım Kavramı henüz ulusal mevzuata girmemiş olsa da BM ile imzalanan Özörlölü Hakları Sözleşmesi ile Evrensel Tasarım kavramı literatüre giriş yapmış sayılabilir. Türkiye'de özörlölülük konusundaki "ilk ve en önemli adım, 1997 yılında 571 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Özörlölüler İdaresi Başkanlığı'nın kurulmasıdır. Yine 1997 yılında 572 sayılı KHK ile birçok yasada özörlölülerle ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden biri de, ulaşılabilirlikle ilgili olarak 3194

sayılı İmar Yasası'na bir madde eklenmesidir. İmar Yasasına hüküm getirilerek, Türkiye'de özürllüler için ulaşılabilirlik ilk kez yasal düzenlemelerde yer bulmuştur. 572 sayılı KHK ile İmar Yasası'nda yapılan bu değişikliğin ardından, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından ilgili yönetmeliklerde gerekli değişiklikler yapılarak 2 Eylül 1999 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikler ve yapılan düzenlemeler özetle şunlardır;

- 3030 Sayılı Kanun kapsamı dışında kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği
- Belediye ve Mücavir Alan sınırları içinde ve dışında Planı Bulunmayan Alanlarda Uygulanacak İmar Yönetmeliği
- İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik
- Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği
- Otopark Yönetmeliği
- Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelik
- TS 9111/ Nisan 1991: Özürllü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları: 2011 yılı sonunda Özürllü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kurallarını içeren TS 9111 sayılı standart güncellenmiştir. Nisan 1991 yılında yayınlanan ilk haline ek olarak çeşitli Avrupa ülkelerinden Amerika ve Kanada'dan alınan standartlar ile içeriği zenginleştirilerek, farklı yeti kayıpları ve kusurlarına uygun mekân tasarımındaki gereklilikleri net değerler ile açıklamaktadır.
- TS 12576/ Nisan 1999: Şehir İçi Yollar- Özürllü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemlerin Tasarım Kuralları
- TS 12460/Nisan 1998 Şehir İçi Yollar- Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm 5: Özürllü ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları

Ulaşılabilirlikle ve özürllülerle doğrudan ilgili olmayıp, erişilebilirlik ile ilgili bazı bölümler bulunan standartlar ise;

- TS 7635 Şehir İçi Yollar/Yaya Geçitleri Seçim Esasları
- TS 12127 Şehir İçi Yollar/Raylı Taşıma Sistemleri

- TS 12186 Şehir İçi Yollar/Raylı Taşıma Sistemleri
- TS 7768 Şehir İçi Yollar - Pelikan Yaya Geçitleri Yapım ve İşleyiş Kuralları,
- TS 10551 Şehir İçi Yollar - Otolar İçin Otopark Tasarım Kuralları,
- TS 8237 Asansörler - Yerleştirme İle İlgili Boyutlar Sınıf I-II-III Asansörleri,
- TS 8022 Şehir İçi Yollar - Yaya Alt Geçitleri,
- TS 11937 Şehir İçi Yollar - Işık Kontrollü (Sinyalize) Hemzemin Kavşak Tasarım Esasları,
- TS 12254 Şehir İçi Yollar - Yolda ve Yol Kenarında Yapılan İnşaat ve Tamirat İşlerinde Alınacak Emniyet Tedbirleri,
- TS 8357 Halka veya Müşterilere Açık WC'lerin Sınıflandırılması ve Özellikleri,
- TS 10082 Konaklama Tesisleri – Oteller Sınıflandırma ve Özellikler,
- TS 11400 Huzur Evi - Genel Kurallar,
- TS 11594/Mart 1995 Otobüs İşletmeciliği -Şehirlerarası Terminal Hizmeti Olan – Genel Kurallar,
- TS 11642/ Nisan 1995 Dinlenme Tesisleri - Karayolları Üzerinde - Genel Kurallar,
- TS 12006/ Nisan 1996 Kamu Binalarında Mekân İhtiyacı - Terimler ve Tarifler,
- TS 12574 Nisan 1999 Şehir İçi Yollar – Raylı Taşıma Sistemleri, Bölüm 10: İstasyon İçi İşaret ve Grafik Tasarım Kuralları,
- TS 12575/Nisan 1999 Şehir İçi Yollar – Raylı Taşıma Sistemleri, Bölüm 11: Sistem Bilgi ve İlan Panoları - Genel Kuralları,
- TS 12527/Şubat 1999 Şehir İçi Yollar – Raylı Taşıma Sistemleri, Bölüm 14: İstasyon Platformu Oturma Elemanları - Tasarım ve Yerleştirme Kuralları

olarak sıralanmaktadır.

01.07.2005 tarihinde kabul edilen 5378 sayılı “Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” da yapılı çevrede ulaşılabilirlik konusunda yeni bazı hükümler getirilmiştir. Kanunun 19. maddesinde; 23.6.1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nda bir değişiklik yapılmıştır. Bu

Kanun'un 42.inci maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir. Özürlülerin yaşamı için zorunluluk göstermesi hâlinde, proje tadili kat maliklerinin en geç üç ay içerisinde yapacağı toplantıda görüşülerek sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanır. Toplantının bu süre içerisinde yapılamaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda; ilgili kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili mercilerden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılır. İlgili merciler, tasdikli proje değişikliği veya kroki taleplerini en geç altı ay içinde sonuçlandırır. Komisyonun teşkili, çalışma usulü ile özürünün kullanımından sonraki süreç ile ilgili usul ve esaslar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından müştereken hazırlanacak Yönetmelikle belirlenir. Söz konusu “Yapılarda Özürlülerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkili, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” 22.04.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte, kat malikinin diğer kat malikleriyle yapacağı toplantıda talebinin reddedilmesi durumunda, tadilat yapılacak olan binanın ruhsat işlemlerinin yapıldığı yere başvurusuyla bir komisyon oluşturulması, bu komisyonun ise söz konusu talebin gerekliliği ve bina güvenliği açısından bir değerlendirme yapmasının koşulları ayrıntılandırılmıştır. 5378 sayılı Kanunun geçici 2.nci maddesi ise doğrudan ulaşılabilirlikle ilgilidir. Bu maddede “Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özürülerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir.” denmektedir.

• BM Sözleşmesi ve Bakanlık Bünyesinde Denetleme Mekanizmaları

Bu hukuki süreçlerin yanında 13 Aralık 2006 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen, 30 Mart 2007 tarihinde imzaya açılan ve Ülkemiz tarafından aynı tarihte 80 ülke ile birlikte imzalanan “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”nin [52] onaylanması, 3.12.2008 tarih ve 5825 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur. 5825 sayılı Kanun 18 Aralık 2008 tarih ve 27084 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin giriş bölümünün (e) maddesinde Özürlülüğün “evirilen” bir kavram olduğunu, (i) maddesinde ise; “özürlü bireylerin çeşitliliğini” kabul

ederek aşağıda bazılarının bu tezin konusu ile ilgili olan hükümleri üzerinde anlaşmaya varmıştır. Sözleşmenin dayandığı temel ilkeler aşağıdaki gibidir:

- a. Kişilerin insanlık onuru ve bireysel özerkliklerine saygı,
- b. Ayrımcılık yapılmaması,
- c. Özürlülerin topluma tam ve etkin katılması,
- d. Farklılıklara saygı gösterilmesi, özürlülerin insan çeşitliliğinin ve insanlığın bir parçası olarak kabul edilmesi,
- e. Fırsat eşitliği,
- f. Erişilebilirlik, ulaşılabilirlik,
- g. Kadın ve erkek arasında eşitlik,
- h. Özürlü çocukların gelişim kapasitesine ve kendi kimliklerini koruyabilme haklarına saygı duyulması

Anlaşmanın bu tezin konusunu ilgilendiren ve vurgulanmak istenen hükümleri ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Madde 1’ de; “ Özürlü kavramı diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımların önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri içermektedir.” tanımı yapılmaktadır.
- Madde 2’ de “iletişim, dil, özürlülüğe dayalı ayrımcılık, makul düzenleme ve evrensel tasarım” olarak özürlülüğe ait kavramları sözleşmenin amaçları açısından tanımlanmıştır.
- Sözleşmenin genel yükümlülüklerinden bu tezin konusu ve kapsamı dahilinde madde 4-f de (f) “Standartlar ve rehber ilkelerin geliştirilmesinde Sözleşme'nin ikinci maddesinde tanımlandığı gibi evrensel tasarımdan yararlanılması ve özürlülerin özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere evrensel olarak tasarlanmış ve mümkün olduğunca az değişikliği ve düşük maliyeti gerektiren ürünler, hizmetler, ekipman ve tesislerin araştırılması, geliştirilmesi, temini ve kullanılabilirliğini sağlamayı veya desteklemeyi” yerine getirmek taahhüt edilmektedir.

•Madde 9’ da ise; Erişilebilirlik, ulaşılabilirlik konusunda 1. şart olarak, taraf devletlerin bağımsız yaşayabilmek için özürhüleri diğeri bireylerle fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim olanaklarına hem kırsal hem de kentsel alanlarda, halka açık tesislere erişimi için uygun tedbirleri alması gerekmektedir. Bu tedbirler çerçevesinde tüm özürhüleri tiplerine uygun işaretlemelerin yapılması, kamuya açık binalarda asgari standart ve rehber ilkelerin geliştirilmesinin sağlanması gerekmektedir.

•Seyahat özgürhüğüne dair ilkeleri içeren maddeye göre, taraf devletlerin özürhüleri diğeri bireylerle eşit koşullar altında seyahat ve yerleşim yerini seçme özgürhüğüne ve tabiiyet hakkına sahip olduğunu kabul etmelidirler. Seyahat özgürhüğü beraberinde konaklama birimlerinin ve çevrelerinin özürhüleri göre düzenlenmesi şartını da beraberinde getirmektedir.

2005 yılında çıkarılan 5378 sayılı Özürhüleri Yasası doğrultusunda belediyeler başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarına, yaya geçitleri, resmi yapılar, yeşil ve spor alanları gibi alt yapıların engellilerin erişilebilirliğine uyumu için verilen 7 yıllık sürenin dolmasına günler kala, (1+ 2) 3 yıl uzatma gelmiştir. Engelsiz bir Çevre için Çevre Tasarım Kılavuzu, Özürhüleri ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (1/7/2005-5378) [4/7/2012 tarih ve 6353 sayılı Kanun’un 34. maddesiyle, geçici 2. ve 3. maddelerde yer alan “yedi yıl” ibaresi “sekiz yıl” şeklinde değiştirilmiştir. Bu uzatmanın gerekçesi, “gerekli tedbirlerin alınabilmesi amacıyla” şeklinde açıklanmıştır. “Kamu kurum ve kuruluşlarına ait resmi yapılar, yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor, sosyal ve kültürel alanlar, gerçek ve tüzel kişilerce yapılar, umuma açık hizmet veren her türlü yapıların, özürhüleri erişilebilirliğine uygun hale getirilmesi için kanunla tanınan 7 yıllık süreyi, 8 yıla çıkaran maddeye, önergeyle yeni fıkralar eklenmiştir. Buna göre, denetim sonucunda belediye, kamu kurum ve kuruluşları, umuma açık hizmet veren yapı ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarının sahiplerine, eksiklikleri tamamlamaları için 2 yıl daha ek süre verilmiştir. Umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının sahibi olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişiler, verilen sürenin sonunda yükümlülüklerini yerine getirmemezse, her bir tespit için bin liradan 5 bin liraya kadar idari para cezasına çarptırılacaktır. Belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarına ise

eksikliklerini tamamlamamaları halinde her bir tespit için 5 bin liradan 25 bin liraya kadar idari para cezası kesilecektir. [7]”

BM, Engelliler için Fırsat Eşitliği konusunda Standart Kurallar yanında, aynı zamanda bir denetleme mekanizması da belirlemiştir: Özürlülük ile ilgili özel bir raportör üye ülkelerle ve o ülkelerdeki STK’lar ve uzmanlarla iletişime geçerek raporunu hazırlamalıdır. Ayrıca BM bünyesinde engelli kişiler ve hakları ile ilgili bir komite kurulmuştur. Özel raportör sosyal gelişim komisyonuna yıllık rapor iletir. BM Engelli Hakları Sözleşmesi, gerek ulusal gerekse de uluslararası denetleme mekanizmalarını kapsamaktadır. 33. maddede [53] Denetimin Uygulanması başlığı altında; Denetleme Döngüsü ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmektedir [54].

Türkiye’de bu konuda atılmakta olan yeni ve önemli bir adımın varlığını belirten Türkiye Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün konu ile ilgili verdiği bilgiler özetle şöyledir[55]

Düzenlenen Tespit Formları [56] ile açık ve kapalı alanlar izlenebilecektir. Denetlemenin temel prensibi izlemenin nesnel olabilmesi için çok bileşenli olmasıdır. Denetleme, sadece devlet bazlı olmayacaktır, aynı zamanda sivil paydaşların da varlığı denetimi geçerli kılmayı hedeflemektedir. Farklı disiplinlerden oluşan çok bileşenli (Şekil ...) denetim şemasına göre sivil toplum kuruluşları ve konfederasyonlar, kamu kurumları ve Teknik İzleme Kurulu tepe izleme kurulunda yer almaktadır. Her bir kurumun teknik sorumlusu olacaktır. İzleme Kurulu 3 dereceden oluşan (ülke, il, kurum/ cadde) denetleme katmanı oluşturmaktadır. Bu tespitler sisteme girildiğinde Türkiye’nin erişilebilirlik haritası çıkarılabilecektir. Erişilebilirliği sağlamayanlara ceza uygulanacaktır. Bunun için bir yıl süre konmuştur (2012). Kurum müdürü Dr. Aylin Çiftçi, teşviklerin, cezadan daha etkili olduğunu, Avrupa’da bu konuda basın kullanıldığı, iyi örneklerin ve kötü örneklerin basın yoluyla halka duyurulduğunu ve benzer bir ödül sistemini uygulamayı planladıklarını belirtmektedir [7].

Çizelge 3.1 Türkiye Erişilebilirlik İzleme Mekanizması Modeli[7]

	STK	Kamu	Teknik İzleme
Türkiye Geneli			
İl Bazlı			
Kurum / Cadde			

3.2.2 Bakanlık ve Sivil Toplum Kuruluşların Mimari Düzenleme Çalışmaları

Türkiye’de bakanlık ve sivil toplum kuruluşu bünyesinde engellilik ve ulaşılabilirlik ile ilgili çok sayıda rehber çalışması bulunmaktadır. Rehberlerin genel yapısında açık ve kapalı alanlar için standartlar üretilmektedir. Bazı STK’ lar bina özelinde standartlar üretmiştir. Alt bölümlerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarına yer verilmiştir.

3.2.2.1 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü - Açık ve Kapalı Alanlar için Tespit Formu

2010 yılının Herkes İçin Ulaşılabilirlik Eylem yılı olarak kabul edilmesinin ardından Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanmış olan ancak artık sistemden kaldırılmış olan Açık ve Kapalı Alanlar için Tespit formları [57] aracılığıyla kamusal alanlarda (iç – dış mekân) erişilebilirlik denetlemesi yapılmıştır. Mevcut yapılı çevrenin ve burada sunulan hizmetlerin ulaşılabilir hale getirilmesi için var olan engellerin tespit edilmesinin ardından, gerekli iyileştirme çalışmalarının yapılabilmesi için, söz konusu çevrelerin ulaşılabilirlik düzeyinin belirlenmesi amacıyla Ulaşılabilirlik Tespit formları sisteme yüklenmiştir.

Binalar İçin Tespit Formu;

- Bina Girişleri
- İç Kapılar
- Pencereleler
- Tuvaletler

- Bina İçi Yatay Dolaşım
- Bina İçi Dikey Dolaşım
- Yönlendirme ve İşaretlemeler
- Acil Durum ve Bina Tesisatı
- Kapalı Otoparklar

ana başlıklarındaki sorulardan oluşmaktadır. Her bir başlığa ait soru satırının yanında Evet veya Hayır yanıtı istenmekte, bazı sorulara ait bilgi veren şekiller ve standartlar bulunmaktadır.

Açık alanlar İçin Tespit formu;

- Yaya Kaldırımları
- Rampalar
- Merdivenler
- Korkuluklar ve Küpeşteler
- Hemzemin Yaya Geçitleri
- Yaya Alt ve Üst Geçitleri
- Duraklar
- Açık Otoparklar
- Kent Mobilyaları
- İşaret ve İşaretlendirmeler ve Acil Uyarı ve Haberleşme Tesis

Ana başlıklarındaki sorulardan oluşmaktadır. Tespit formunda Kapalı Alanlar Formunda olduğu gibi referans olarak TSE standartları (TS 12576, TS 9111, TS11783, TS 10551 TS 4802, TS EN 81-70, TS EN 81-70/A1 verilmiştir. Her bir başlığa ait soru satırının yanında Evet veya Hayır yanıtı istenmekte, bazı sorulara ait bilgi veren şekiller ve standartlar bulunmaktadır.

3.2.2.2 Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı Rehber Çalışması (Omurilik Felçliler Derneği) (2001)

Yayının orijinal adı; “Norme SN 521 500 Avec Guide Construction Adaptee Aux Personnes Handicapees” tir. Yayın, İsviçre Sakatlar Birliği ASI tarafından yayınlanan “Mimari engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik rehber kitap” olarak bilinmektedir. Bu standart kamuya açık bina ve düzenlemeler için olduğu kadar konutlar için de istenen asgari düzeydeki ulaşılabilirlik özelliklerini belirlemektedir. Rehber özürlülük türlerini; fiziksel, görme ve işitme olarak ele almaktadır. Bina kategorileri olarak;

a) Kamuya açık alanlar, kamunun dolaşımına açık olan veya çalışma alanları,

b) konut binaları

olarak sınıflanmaktadır.

3.2.2.3 Türkiye’de Engelliler Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Konaklama Tesislerindeki Altyapı İmkânlarının Araştırılması (Dünya Engelliler Vakfı) (2003)

Yayın, Türkiye’de engelliler turizminin geliştirilmesine yönelik olarak konaklama tesislerindeki altyapı olanaklarının araştırılmasını içermektedir. İlk bölümde; turizm gelirleri, engelli turizminin ekonomiye katkısı, engelliler için otellerde, tatil köylerinde, müzeler ve diğer turistik alanlarda genel ve teknik düzenlemeler ve turizm sektöründeki uygulamalar, ikinci bölümde ise Antalya, Muğla, Aydın, İzmir, İstanbul’da seçilen dört ve beş yıldızlı oteller örnekleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde de sonuç ve önerilere yer verilmektedir. Araştırmanın ilgi çeken bulgularına göre “Otellerin odalarını yüzde 1 oranında engellilere ayırdıkları belirlenmiştir. Bunun nedeni otel yöneticileri ile yapılan görüşmelerde şöyle belirtilmiştir:

1. Engelli konukların yeterince talebinin olmaması,
2. Otellerde ayırdıkları odaların, talebi karşılamaya yeterli olması,
3. Bazı turizmcilerin diğer müşterilerin moralini bozmamak için engelli bireyleri konuk etmek istememesi,

4. Otellerde yer ayrılrsa bile ülke genelinde alt yapı olanaklarının çok sınırlı olması. Örneğin havaalanından otele gelecek aracın olmaması.

Araştırma Türkiye'deki yatak kapasitesi ve engelli nüfusu hesaplarını yaparak, engelliler için konaklama yapıları geliştirilmeli sonucuna varmış, engelli nüfus ve genel nüfus oranına bakılarak yapılan hesaplamalar sonucu Türkiye için gerekli olan Engelli Turizm Tesisi sayısı bulunmuş ve teşvik imkânları yaratılması için öneriler geliştirmiştir.

ADA standartları ve Kültür Turizm Bakanlığı Turizm Tesisleri Yönetmeliği'nden yararlanan çalışmada 3 çeşit engellilik (görme-işitme-bedensel) durumuna yönelik düzenlemeler yer almaktadır.(Çizelge...)

- Bedensel engelliler için;** özel odaların konumu, kapılar, oda içi aplikasyonlar ve mobilya,
- Görme engelliler için;** basamaklar, tırabzanlar, paspas, giriş kapıları, asansörler, yatak odaları, banyolar, yemek odası, yemek düzeni, yazılı dokümanlar, personel yardımı ve güvenlik,
- İşitme engelliler için;** yatak odaları, telefon, kapı kontrolü, TV ler, uyandırma servisi, personel yardımı,

başlıkları altında gereklilikler belirlenmiştir.

Çalışmada teknik bilginin yanında İstanbul, Muğla, Aydın, İzmir ve İstanbul'da bulunan 4 ve 5 yıldızlı otellerde engellilere uygunluk konusunda anketler yapılmıştır. Anket verilerinde çarpıcı örnekler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- Tesislerin % 100 ü işitme engellilere uygun değildir.
- Tesislerin %91'i ortopedik engelliler için havuz erişilebilirliğine uygun değildir.

Tesislerin geneli engellilere yönelik tesisin tamamen ayrı olması gerektiğini düşünmektedir.

Çizelge 3.2 DEV-Engelli Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Proje’ nin şematik gösterimi

		GENEL GEREKLİLİKLER	Bedens el Engelli	Görme Engelli	İşitme Engelli
TESİSLERİN GİRİŞİ	PARK YERİ				
	GİRİŞ GÜZERGAHI				
	GİRİŞ				
	KAPILAR				
RESEPSİYON ALANLARI	DESK				
	AYDINLATMA				
	RENK				
	KOLTUKLAR				
	HALILAR				
	TELEFONLAR				
	TEXT TELEFONLAR				
GENEL ALANLAR:	ASANSÖRLER				
	MERDİVENLER				
	RESTORAN CAFE				
	İŞARETLEMELER				
	GENEL TELEFONLAR				
	GENEL TUVAETLER				
	PARK ALANLARI				
	ÜCRETLENDİRME				

3.2.2.4 Engelsiz Tasarım Kılavuzu (Dünya Engelliler Vakfı) (2010)

- Dünya Engelliler Vakfı tarafından Engelsiz Projelerinden biri olan Engelsiz Şehir Planlaması Projesi kapsamında yararlı olacağı düşüncesi ile 2008 yılında yayınlanan (Barrier-free Design Guide) Engelsiz Tasarım Kılavuzu’nun çevirisi yapılmıştır. Orijinal kılavuz Alberta Building Code 2006 -Kanada koşullarına göre hazırlanmıştır. Standartlar;
- genel kullanım alanları,
- binaya ait alanlar,
- sirkülasyon elemanları,
- kamusal tesisler,
- konutlar,
- yangın güvenliği için gereksinimler,

- yaşlılar ve diğer engellilik için gereksinimler

genel başlıkları altındaki düzenlemelere yönelik hazırlanmıştır.

3.2.2.5 Erişilebilir Şehir Yönetmeliği (Dünya Engelliler Vakfı) (2011)

Yayın, Dünya Engelliler Vakfı tarafından Büyük Şehir Belediyeleri ve diğer belediyelerin sınırları içerisindeki, engelli ve yaşlıların topluma tam, etkin ve eşit katılımını sağlamak için yerleşim yerleri ile açık, yarı açık ve kapalı alanların kanun, tüzük, imar planları ve yönetmelik hükümleri ile fen, sağlık ve çevre şartlarına uyum sağlamak için üretilmiştir. Yayın kapsamında; kamuya açık alanlar, bina girişleri için düzenlemelerin yanında özel bina tipleri (sağlık, ticaret, konaklama, kütüphane, ulaşım yapıları gibi), mevcut yapılara yönelik düzenlemeler ve toplu taşıma için standart düzenlemelerine yer verilmektedir.

3.2.2.6 Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu (Özürlüler Vakfı - Mimar Özlem Belir) (2009)

Kılavuz genel anlamda kamuya açık alan düzenlemeleri, bina girişleri, bina içi elemanlar, aydınlatma, renkler, emniyet kapsamındaki araçlar, iletişim araçlarına dair standartlar rehberini içermektedir. Engelli kapsamında; tekerlekli sandalye kullanıcıları, yardım ile yürüyen kişiler, protezli kişiler, görme bozukluğu olan kişiler, baston kullanıcıları, duyma kaybı olan kişiler, konuşma engelliler yer almaktadır. Kılavuzda, Amerika ve İngiltere standartlarından referans alınmaktadır.

3.2.2.7 TS 9111 (2011) Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekləri

Bu standart TSE tarafından TS 9111: 1991'in revizyonu olarak hazırlanmıştır. Ayrıntılı olarak incelendiğinde Türkiye'de özürlülük ile ilgili yapılan tüm standart ve ilke çalışmalarının üstünde, kapsayıcı bir içerik olduğu görülmektedir. Standart kapsamında tüm binalar ve yakın çevresinde özürlüler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için ulaşılabilirliği sağlayacak fiziki düzenlemelere ait kural ve esaslar bulunmaktadır. Çalışmada TSE'ye ait diğer standart ve dökümanlara atıf yapılmıştır. Bu standartlar şöyledir: TS EN 81-70 Asansörler için Standartlar, TS 12576 Şehir içi Yollar ile ilgili standart, TS ISO 9386-1 Hareket Engelliler İçin Güç Tahrikli Kaldırma Platformları ile

ilgili standartlar (Bölüm 1), TS ISO 9386-2 Hareket Engelliler İçin Güç Tahrikli Kaldırma Platformları ile ilgili standartlar (Bölüm 2). Ayrıca çalışma kapsamında Amerika, İngiltere, Almanya, Kanada, İsviçre'nin Standartları kaynak olarak gösterilmiştir. Standart dokümanında özürlülük ile ilgili terimler ve tariflerin ardından özürölüler ve hareket kısıtlılığı olan kişilerin ulaşılabilirliğine yönelik tasarım ilkeleri, ölçü ve ölçütlere yer verilmiştir. Bu ölçütler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Genel tasarım ilkeleri
- Temel Ulaşılabilirlik konuları
- Ulaşılabilir güzergâh
- Binaların yakın çevresinin düzenlenmesi ile ilgili kurallar
- Bina ana giriş bölümlerinin düzenlenmesi ile ilgili kurallar
- Binalarda genel düzenleme kuralları
- Bina bölümlerinin düzenlenmesi ile ilgili kurallar
- İşaretleme
- Alarmlar ve bina tesisatı için kurallar
- Özellikli binalar için özel düzenleme kuralları
- Mevcut yapılar

3.2.2.8 Turizm Bakanlığı: Türkiye'deki Otel Sınıflandırma Sistemi ve Puanlamada Engellilere Yönelik Düzenlemeler (2011)

Turizm Bakanlığı tarafından 2011 yılında yayınlanan tebliğ, bedensel engelliler için düzenlemelere ilişkin esaslardan oluşmaktadır. Söz konusu düzenlemelere ilişkin esaslar;

- Tesis bahçe ve girişi
- Resepsiyon
- Genel tuvaletler
- Yatak odaları

- Asansör
- Yeme İçme üniteleri

mekânları kapsamında belirlenmiştir. Söz konusu düzenlemeler EK D’de verilmiştir.

3.2.2.9 Mimarlar Odası Ulaşılabilirlik Kılavuzu (2007)

TMMOB Mimarlar Odası tarafından 2007 yılında mimari Proje Çizim ve Sunuş Standartları’ na ek olarak yayınlanan Ulaşılabilirlik Kılavuzu ile mimari projelerde özürlü ve yaşlılarla ilgili olarak uyulması gereken temel kurallar iç ve dış mekân ölçeğinde aktarılmaktadır. Kılavuzda öncelikle “Özürlülük” tanımları yapılmış ve özürlülük duysal, zihinsel, bedensel olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Kentte tüm halka açık olan mekânların (özel kulüpler ve dini teşekküller hariç) özürlülerin erişimine açık olması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda kent ve binalar için ulaşılabilirlik gereklilikleri aşağıdaki başlıklar halinde verilmektedir:

- Anayoldan erişim
- Ana giriş
- Rampalar
- Kaldırımlar
- Otoparklar
- Merdivenler
- Taban ve Tavan Yüzeyleri
- Toplantı Salonları ve Eğlence Mekânları
- İndüksiyon Devreleri
- İşaretler ve bilgi
- Kapılar
- Tuvaletler ve Tesisat
- Duş ve Banyolar

Çalışmanın sonunda özürlü bireyler için çeşitli semboller tanıtılmış, “Özürlülere ait Ergonomik Ölçüler” hem iç hem de dış mekânda çizimlerle desteklenerek açıklanmıştır. Kılavuzun sonunda özürlülere uygun olarak tasarlanmış 2 adet daire ve tekil konut örneği çizimleri bulunmaktadır.

3.3 Bölüm Sonucu ve Değerlendirilme

Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım konusunda uluslararası yasal düzenlemeler ve bilinçlenmenin Amerika ve İngiltere’de 2. Dünya Savaşı’na kadar uzandığı görülmektedir. Türkiye’de ise erişilebilirlik haklarının kazanılması süreci bakımından batı ülkelerine göre geç kalınmıştır. Son yıllarda Birleşmiş Milletler ile imzaladığımız uluslararası anlaşmalar ile Evrensel Tasarım gündemimize girmiş olup, konu hakkında hızla yol alınmaya başlanmıştır. Fiziksel çevredeki ulaşılabilirlik rehberleri incelendiğinde, Türkiye’deki çalışmaların genelinde ortak bir dil problemi görülmektedir. Özürlülük tanımlarında ortak bir kaniya varılamamıştır. Standartlar, çeşitli ülkelerin çalışmalarından referans alınarak oluşturulmuştur. Son yıllarda güncellenen TSE çalışmalarından biri olan TS 9111 tüm çalışmaların üstünde bir ölçeğe sahiptir. Evrensel Tasarım’ın ülkemiz literatürüne BM ile imzalanan Özürlü Hakları Sözleşmesi ile girmesi ile birlikte bu çalışmaların ortak bir platforma taşınıp, ülke genelinde özürlülük-engellilik konusunda yerel ve ulusal yaptırımların temelini oluşturan standart çalışmalarına ait dil birliği Sivil Toplum Kuruluşları tarafından da benimsenmelidir. Bu irdelemeler sonucunda kapsamı nedeniyle Kanada’da ISO TC 59/SC 16 Yapılı Çevre ve Erişilebilirlik Standartları, Amerika’dan ADA, İngiltere’den NAS, Türkiye’den TS911 standartları, çalışmada önerilecek ölçütler dizgesi için temel olarak seçilmiştir.

TURİZM TESİSLERİ VE ENGELSİZ TURİZM

Turizm tesislerinde erişilebilirlik için yapılan değerlendirme çalışmalarının alt yapısı, dünyada Evrensel Tasarım üzerine kurulmaya başlamıştır. Bu bölümde Engelsiz Turizm tesislerinin oluşumu, tanımı, denetimi ve Evrensel Tasarım disiplini ile nasıl bütünleştiği incelenmiştir.

4.1 Engelsiz Turizmin Tanımı

Engelli veya hareketinde herhangi bir kısıtlılık bulunan bireylerin de diğer herkes gibi normal şartlar altında seyahat etmek ve tatil yapmak en doğal haklarıdır. Fakat pazarlanan hizmetler doğrultusunda seçilen destinasyon veya konaklama merkezlerinde erişilebilirlik belirsizliği yüzünden bazı kullanıcılar için tatil fikri *“hem bir rüya hem de bir kâbus olabilmektedir. [58]”*. Bu bağlamda engelsiz turizmin en kısa ve öz tanımı; *“Herkesin turizmden keyif almasını kolaylaştırmaktır. [59]”* Engelsiz turizm, bir destinasyonun erişilebilirliğini sağlamanın yanında tüm kullanıcıların destinasyon hakkında sistematik bir bilgiye sahip olmasını da sağlamaktadır. Dolayısıyla erişilebilir-engelsiz kavramı fiziksel öğelerle sınırlı düşünülmemelidir. Geniş anlamıyla, engelsiz turizmin tanımını yapmak gerekirse; *“Engelsiz turizm, hareket, görme, işitme ve farklı yetiler kapsamında erişilebilirlik ihtiyaçları olan bireylere bağımsız, eşit ve saygılı bir biçimde çalışan evrensel tasarım ilkeleri içeren turizm ürünleri, hizmetleri ve çevreyi sağlamaktır. [60]”* Engelsiz turizm sadece engelli insanlara erişilebilirlik imkânı sağlamak olarak değerlendirilmemeli, aynı zamanda her tür geçici sağlık problemi yaşayanlar, bebekli anneler, gittikçe yaşlanan nüfus için de evrensel tasarım ile düzenlenmiş her açıdan engelsiz ve güvenli bir çevre sunmaktadır[61]. Engelsiz turizmde son on yıl

içinde hızlı ilerleme kaydedilmiş ve nüfusun yaşlanmasıyla birlikte turizmde daha çok ihtiyaç duyulan bir alan haline gelmiştir. Engellilik konularında yapılan araştırmalara göre otel yönetimlerinin engelli pazarı hakkında olumlu görüşleri oluşmaya başlamıştır [62]. Turizmin engelsiz olabilmesi için rezervasyon, ulaşım, konaklama ve çevresi, destinasyon, fiyatlandırma hizmetlerinden oluşan bir kalite zincirinden söz edilmektedir. ENAT (Avrupa Engelsiz Turizm Ağı) eski başkanı Müller, Engelsiz Turizm pazarına olan talebi şöyle ifade etmektedir: “Engelsiz turizm bu hizmetlerinin içinde bulunduğu kalite zincirinin tüm parçalarını kapsamalıdır, yani artık bir niş pazar¹ olmaktan çıkmıştır[63].” Müller’in ifadesine göre engelli müşteri çok önemlidir, çünkü tüm ihtiyaçları karşılandığı takdirde destinasyona sadakati en yüksek profili çizen hedef kitesidir. Bu açıdan yarının müşterileri için yatırım yapmanın önemini vurgulamaktadır [64].

Engelsiz turizm konusunda araştırmalar, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından ulusal ve uluslararası düzeyde yürütülmektedir. Bu çalışmalar arasında öncü hizmetler sunan Avrupa Komisyonu, 2004’te yayınladığı “Engelliler İçin Engelsiz Turizm Bilgi Geliştirme” adlı raporda görme, işitme, fiziksel engelli ve öğrenme güçlüğü bulunanlar için turizm tesislerinde davranış eğitimi ve mekân denetimine yönelik yöntem önerileri sunulmuştur. Raporda, turizm hizmetlerinin engelsiz hale getirilmesi tesislerin kalitelerini arttırmak için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir [65].

Dünya Turizm Örgütü, “Turizmin Etik ve Sosyal Boyutu” [66] kapsamında Erişilebilirlik konularını ele almaktadır. Örgütün çalışmaları 2005 yılından itibaren engelsiz turizm ve seyahat konusunda çalışmalar ve deklarasyonlar ile güncellenmektedir. Son yıllarda ONCE (Organización Nacional de Ciegos Españoles) ve ENAT (Avrupa Engelsiz Turizm Ağı) gibi engellilik konusunda çalışan kurumlarla imzaladığı anlaşmalar ile turizmde engellilik gerekliliklerine yenileri eklenmiş, engelliliğin tanımları tekrar yapılmış ve turizme Evrensel Tasarım literatürü eklenmiştir.

Engelsiz Turizm konusunda hizmet veren diğer kuruluşlardan biri olan E.N.A.T. (European Network for Accessible Tourism) ” Avrupa Erişilebilir Turizm Ağı”, 2006

¹ Niş Pazar, bir pazarın içinde belli bir konuya odaklanmış pazardır. Ayrıcalıklı bir niş pazar genelde mevcut bir pazarda karşılanamayan talepler üzerine doğar (ekonomi terimi).

yılında kurulmuş olup, destinasyonların erişilebilirliği konusunda çalışmalar yürüten profesyonelleri bir araya getirerek projeler üretmektedir. Kuruluş çalışmaları Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir. 2012’ deki rakamlara göre 28 ülkeden 200 kayıtlı üyesi vardır. Türkiye’den kurum olarak TURSAB, kent olarak Alanya ENAT’a üyedir [67].

Engelsiz turizmde başarıya ulaşmak için disiplinlerarası araştırmaların birlik ve beraberliğine ihtiyaç vardır. Bu bakış açısıyla konuya yaklaşan “Engelsiz Turizmde En İyi Uygulamalar” isimli çalışma, turizm yönetimi ve pazarlaması konusunda uzman iki akademisyen ve ENAT kurucularından Ivor Ambrose tarafından hazırlanmıştır. Kitaba katkı sağlayan yazarların uzmanlıkları alanlarının çeşitliliği, çalışmanın hizmet ettiği amaç adına çok anlamlıdır. Turizm, Sosyo Psikoloji, Ormancılık, Çevresel Sürdürülebilirlik, Haberleşme Bilimleri, Pazarlamacılık, Reklamcılık, Sağlık, Erişilebilirlik Danışmanlığı, Kentsel Planlama, Mimarlık, Ekonomi, Tasarım, Sanat, Engelli Çocuklara Eğitim gibi farklı disiplinlerin çalışmaları kitapta sunulmakta ve sayısal veriler paylaşılmaktadır.

4.2 Destinasyonlarda Engelsiz Turizm

Dünyada artık birçok destinasyonda engelsiz turizm projeleri yürütülmekte, ülkelerin bu konudaki farkındalığını arttırmak için ulusal mevzuat güncellenmekte ve evrensel anlamda paralellikler sağlanmaya çalışılmaktadır.

Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen çalışmalardan biri olan (Make it Accesible Project) Erişilebilir Yap Projesi’nde Almanya, Yunanistan, Finlandiya, Polonya ve Slovenya’daki otel ve restoranlarda engelsiz turizm farkındalığı araştırması yapılmıştır. Sonuçlara göre genel olarak ülkelerin engelsiz mekân sayısı istatistikleri yetersizdir. Avrupa’nın en güçlü destinasyonlarından biri olan Yunanistan engelliler için çok cazip görünmemekte, Finlandiya 1997 tarihli kanuna tabi olduğu için engelsizlik anlayışı otelin bir odası olarak sınırlı kalmakta, Polonya’daki otellerin erişilebilirliğinin kurumsal olarak denetlenmediği, Slovenya’da tüm otellerin üçte birinin erişilebilir olduğu ve daha çok Spa-wellness birimlerinin erişilebilirliğine dikkat edildiği bildirilmiştir[68].

Şekil 4. 1 Sagetravelling ana sayfasından [69]

Erişilebilirlik hakkında ulusal raporlardan çok, bireysel deneyimlerin paylaşıldığı sanal ortamlar daha çok empati değeri taşımakta ve bilgiye daha kolay erişilebilmektedir. Seyahat araştırmacılarının bizzat deneyimlerini sistematik bir düzen içerisinde paylaştığı, bireysel girişimcilik örneği olan “Sagetravelling” portalında (Şekil 4.1) sadece Avrupa’daki engelsiz destinasyonlar yer almaktadır. Sitenin kurucusu John Sage 22 yaşında kayak kazası geçirip omurilik rahatsızlığı yaşamış tekerlekli sandalye kullanıcısıdır. “Her ne engeli olursa olsun Avrupa’yı gezmek isteyen herkese cesaret vermek” için siteyi kurduğunu belirten Sage, engelli seyyahlar için erişilebilir mekânların problemlerini de bu site aracılığıyla dile getirmektedir. Seyahat araştırmacıları engelsizlik durumuna göre destinasyonlara SAGE yıldızları vermektedir[70]. **1’den 5 yıldıza kadar** değer derecesi bulunan 9 ana madde üzerinden değerlendirme yapılmaktadır (Şekil 4.2) bu maddeler şöyle sıralanmaktadır: **1. Arnavut kaldırımı sertlik derecesi, 2. Arnavut kaldırım sıklığı, 3. Düzlük derecesi, 4. Gezilecek yerlerin birbirine olan yakınlık derecesi, 5. Erişilebilir toplu taşımacılık, 6. İngilizce konuşma, 7. Genel erişilebilirlik düzeyi, 8. Turistik yerlerin kalitesi, 9. Turistik yerlerin miktarı.** Her destinasyona ait erişilebilirlik raporu çıkarılmış, görseller, video ve haritalar desteklenmiş, seyahat fikirleri verilmiş, erişilebilir tur hizmetleri paylaşılmış, problem bulunan noktalar belirtilmiştir.

<i>Athens</i>	<i>Sage Accessibility Rating</i>
Cobblestone smoothness	3
Cobblestone abundance	3
Flatness (lack of hills)	3
Proximity of sights to each other	2
Accessible Public Transportation	4
English spoken	3
Overall Accessibility	3
Quality of sights/town	5
Quantity of sights	3

Şekil 4. 2 Atina için erişilebilirlik değerlendirmesi [70]

Bu sitede paylaşılan deneyimlere göre; **Atina**, tarihi zenginliği açısından dünyada çok önemli bir destinasyon olmasına rağmen yeterli düzeyde erişilebilir değildir. (Şekil 4.2) Müzelerin engelliler için erişimi büyük oranda çözülmüş olup, Akropol Müzesi'nde engelliler ayrı bir şekilde ulaşımı sağlamak zorunda bırakıldığı için ayırım sözkonusu olmaktadır. Kentin eğimli topoğrafyası nedeniyle bazı yerlerde yapılan asansörler ile erişim sağlanabilmektedir. Kent genelinde sokak kaplaması nedeniyle (arnavut kaldırımı) tekerlekli sandalye kullanımı zorlaşmaktadır. Kent merkezinde çoğu yapının tarihi yapı olması nedeniyle az sayıda erişilebilir otel bulunmaktadır[70].

<i>Barcelona</i>	<i>Sage Accessibility Rating</i>
Cobblestone smoothness	4
Cobblestone abundance	5
Flatness (lack of hills)	4
Proximity of sights to each other	3
Accessible Public Transportation	5
English spoken	4
Overall Accessibility	5
Quality of sights/town	4
Quantity of sights	3

Şekil 4. 3 Barselona için erişilebilirlik değerlendirmesi [71]

Barselona 1992'de düzenlenen Paralimpik Olimpiyatları ile engelsiz kent için gerekli şartları sağlamak için hızlı bir gelişme kaydedilmiştir. Kent, Avrupa'nın diğer kentlerinden erişilebilirlik konusunda önde olduğu belirtilmektedir. (Şekil 4.3)

Barselona’da otobüsler ve otobüs durakları %100 erişilebilir hale getirilmiştir. Sokak kaplamaları birçok tarihi Avrupa kentinin tersine daha düz ve tekerlekli sandalye için uygundur. Metronun Paris ve Londra’ya göre daha erişilebilir olduğu, kumsallarda erişilebilirliğin düşünüldüğü, fakat turistik merkezlerin birbirine uzaklıkları, bazı tarihi müzelerde asansörden önce merdiven olması gibi yanlışlar olduğu belirtilmiştir[71].

The screenshot shows the BarcelonaTurisme website with the title 'Barcelona, for accessible tourism'. The navigation bar includes a search bar, 'Home', 'Accessibility', 'Contact us', and language options (Català, Castellano, English, Français). Below the navigation bar are four main menu items: 'WHAT TO VISIT' (highlighted in red), 'TRANSPORTS', 'OTHER SERVICES', and 'WHERE TO SLEEP'. A 'FAQ' link is also present. The 'You are here: What to visit' breadcrumb is shown. The main content area features a sidebar on the left with text about accessible beaches and a central search facility titled 'ACCESSIBLE VISITOR ATTRACTION SEARCH FACILITY'. This facility includes a 'Type of impairment' section with checkboxes for Visual, Hearing, Motor, and Cognitive. Below this is a 'Key word' search bar, a 'Type of visitor attraction' dropdown menu, and a 'Zone' dropdown menu.

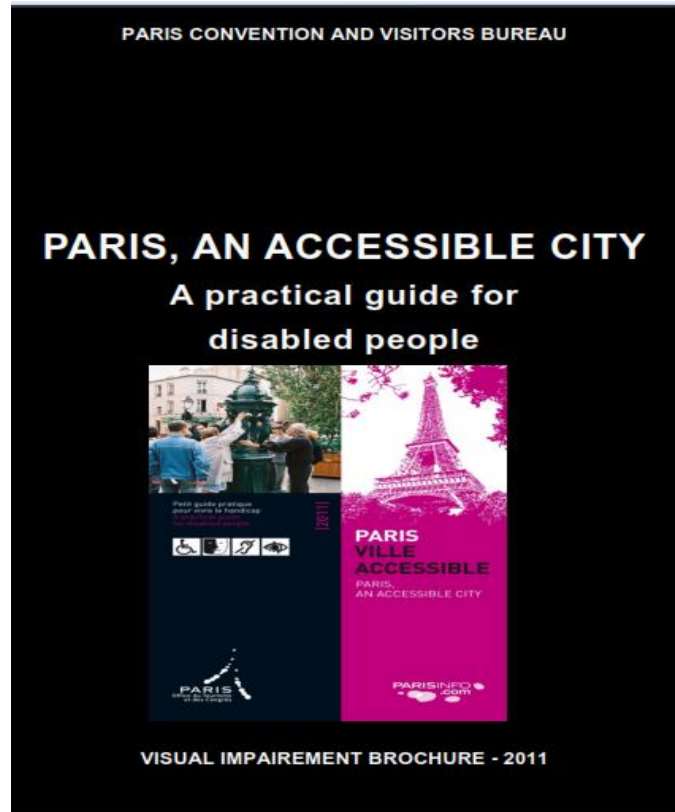
Şekil 4. 4 Barselona’yı ziyaret etmek isteyen engelli turistler için hazırlanmış bir arama motoru[72]

Barcelonaturisme, Erişilebilir Barselona Rehberi ile alt yapısı hazırlanmış, engelsiz turizm için kamusal ve özel ulaşım, çeşitli turizm hizmetleri ve konaklama açısından bilgi veren kurumsal bir site olarak hizmet vermektedir. (Şekil 4.4) Engellilik; görsel, işitsel, hareketsetel ve bilişsel olarak 4 kategori altında toplanmış olup, engel kategorisine göre konaklama imkanı sunan otellere kolaylıkla erişme imkânı sunulmaktadır[72].

Florence	Sage Accessibility Rating
Cobblestone smoothness	3
Cobblestone abundance	2
Flatness (lack of hills)	4
Proximity of sights to each other	4
Accessible Public Transportation	2
English spoken	3
Overall Accessibility	3
Quality of sights/town	5
Quantity of sights	3

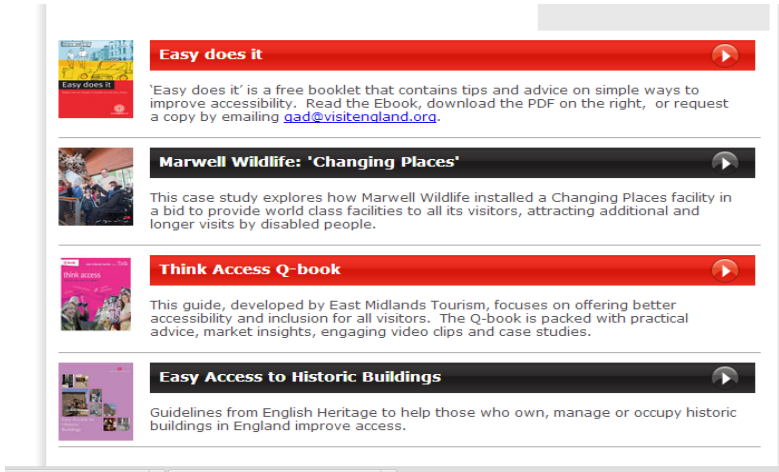
Şekil 4. 5 Floransa için erişilebilirlik değerlendirmesi [73]

Floransa gerek topografik koşullarının uygunluğu gerekse turistik merkezlerin birbirine yakınlığı dolayısıyla Roma'ya göre daha erişilebilir bir merkez olarak değerlendirilmektedir. (Şekil 4.5) Ayrıca Roma ve Venedik'e göre daha ekonomik konaklama hizmeti ve engelliler için ücretsiz etkinlikler bulunmaktadır[73].

Şekil 4. 6 Paris'te Engelliler için kent rehberi [74]

Güçlü bir destinasyon olan Paris'te engelli ziyaretçilere yönelik sağlık, yeme-içme hizmetleri, adapte edilmiş WC-otopark- turistik mekânlar, girişi ücretsiz yerlerin yanında hizmetlerin aktarıldığı pratik ve öz rehber oluşturulmuştur. (Şekil 4.6) Rehber içeriğinde sadece görme engelli değil, aynı zamanda zihinsel problemleri olanlar için daha net, anlaşılır biçimde net anlatımlara yer verilmiştir. Rehberin tasarımında okumayı kolaylaştırmak için siyah zemin üstüne büyük puntolarla yazılar yazılmıştır[74].

Şekil 4. 7 Akreditasyon ve Değerlendirme Programı çalışmaları [75]

İngiltere’de Visitbritain adlı ulusal turizm kuruluşu engelsiz turizm konusunda yoğun ve detaylı çalışmalara yürütmektedir. Ülkede turizm tesisleri NAS (National Accessibility Scheme) (Bölüm 4.3 te detaylı olarak anlatılmıştır.) Ulusal Erişilebilirlik Değerlendirme Programı bünyesinde denetlemektedir. Engellilik sadece görme-işitme veya hareket olarak sınırlandırmamıştır. Geçici ve kalıcı rahatsızlıklar yaşayanlar, çocukları ile seyahat eden aileler olarak müşteri profilini genişletmiştir. Erişilebilirliği sadece geniş kapılar ve rampalar olarak gören bir zihniyetin üstünde bir görüş geliştirilmiş, çok basit ve düşük maliyetli değişimlerin de yatırımcıları ve ziyaretçileri tatmin edebileceği savunulmaktadır. Örneğin; alerji sorununa antialerjik yastık ve yatak, köpek sahibi olanlar için odaya mama kabı, dil problemi için alt yazılı TV, kolçaklı sandalyeler gibi küçük detaylar ile çeşitli engellere çözümler getirilmektedir. Temel amaç müşterilerin çok çeşitli ihtiyaçlarına cevap vererek hizmet kalitesini arttırmaktır. İngiltere’nin diğer Avrupa ülkeleri içinde tarihi yapılarında da erişilebilirlik için hem ekonomik hem de sosyal çabaları ön sıralara taşımaktadır. Tarihi yapıların erişilebilirliği hakkında rehber hazırlanmıştır. (Şekil 4.7) Yapılı miras turizm için en büyük gelir kaynağı olduğu için

değerlerini ileriye götürmek, sürdürülebilirliğini sağlamak için çok ciddi yatırımlar ve bilimsel çalışmalar yapılmaktadır.

4.3 Tesislerde Engelsiz Turizm

Engelsiz Turizm Tesisi, Engelsiz Turizm olgusunun temel yapıtaşı olup, standart turizm tesislerinden farkı her tipten engeli olan kişinin ihtiyacına karşılık verebilmesi olarak açıklanabilir.

ENAT (Avrupa Engelsiz Turizm Ağı) adlı kuruluş dünyayı engelliler adına daha yaşanabilir kılmak için destinasyonları ve konaklama merkezlerini engelsiz hale getirme konusunda çalışmalar yapmaktadır. ENAT engelli bireylerin kendilerine uygun destinasyon seçimlerinde kolaylık sağlamak için (Barrier-free City Guide Project) [76] Engelsiz Şehir Rehberi adlı projede Turizm bilgilendirme Ofislerinin ve Belediyelerin kendilerine ait bir profil oluşturmalarını istemiştir. Dünya Turizm Örgütü, ONCE ve ENAT ile yaptığı anlaşmaya göre Engelsiz Turizm için Gereklikler maddelerini 2013 yılının Ağustos ayında güncellemiştir. Bu anlaşmaya göre Engelsiz Turizm terminolojisinin içinde Evrensel Tasarım terminolojisi ve Engellilik kavramının tanımı dahil edilmiştir. Ayrıca mimarlık konuları kapsamında; park yerleri, haberleşme, yönlendirme, düşey ve yatay dolaşım, kamusal hijyen alanları ve fiyatlandırma konuları tekrar irdelenmiştir [77].

Avrupa Komisyonu'nun 2004 yılında yayınladığı "Engelliler için Engelsiz Turizm Bilgi Geliştirme" [78] adlı rehber çalışmasında turizm tesisleri ve destinasyonları için erişilebilirlik konusunda bilgi geliştirmek amaçlanmıştır. Engellilerin turizmde yaşadıkları temel sorunlar; tesisin yanlış ve kötü fiziksel yerleşimi, mimari engeller (iç-dış mekân), eksik donanım ve hizmetlerin sunum biçimi olarak incelenmektedir. Önerilen model ile kullanıcı, tesis seçiminde başlıca hizmet ihtiyacını sorgulamakta ve diğer tesislerle karşılaştırma imkânı bulabilmektedir. Tesislerin de müşteri ihtiyaçlarının farkına varıp bu konuda kendilerini bu alanlarda geliştirmeleri beklenmektedir. Çalışma kapsamında, görme engelli, işitme engelli, tekerlekli sandalye kullanıcısı ve öğrenme güçlükleri çeken kullanıcıya yönelik hizmetler bulunmaktadır. Bu hizmetler;

a. Ulaşım,

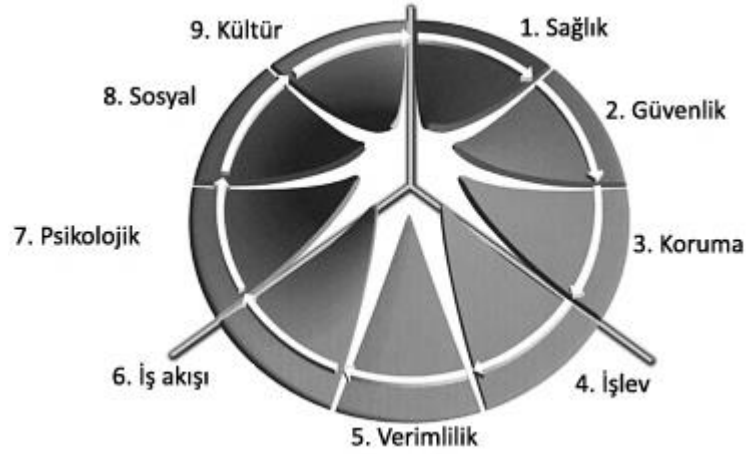
- b. Giriş,
- c. Hizmetler,
- d. Çıkış

başlıkları altında incelenmektedir. Ulaşım başlığı altında: Erişilebilir reklam ve pazarlama, erişilebilir taşımacılık, erişilebilir park tasarımı, Giriş başlığı altında; giriş mekânı, rampa, merdiven, kapı ve danışma bankosu ölçüleri, Hizmetler başlığı altında konaklama mekânları ölçüleri, ıslak hacim düzenlemeleri ve ölçüleri, cafe bar restoran, satış birimi, konferans, sergi mekânları ölçüleri ve koridor, rampa, merdiven, sirkülasyon alanı ölçüleri ve dış mekândaki ölçüler, Çıkış başlığı altında ise acil çıkış durumunda alınacak önlemler ve tehlike işaretleri, acil çıkış kapıları ölçüleri gibi gereklilikler sorgulanmaktadır. Aynı zamanda sözkonusu engellilik durumlarında personelin nasıl davranması gerektiği konusunda bilgiler bulunmaktadır.

4.4 Dünyadaki Engelsiz Turizm Tesislerini Evrensel Tasarım Ekseninde Denetleme ve Değerlendirme Çalışmaları

Genel Yaklaşım:

Evrensel Tasarım konusundaki çalışmalarıyla dünya tasarım literatürünün öncüsü Amerika’da, Federal Hizmetler Konseyi’nin 2001 yılında yayınladığı “Binalardan Öğrenmek” başlıklı teknik rapor [79], “Evrensel Tasarım Değerlendirmesi” konusunda bilgiler içermektedir. Bu raporda Kullanım sonrası Değerlendirme konusunda çalışmaları bulunan Preiser, Evrensel Tasarım Değerlendirmesi’nin: Problemleri belirlemek ve Evrensel Tasarım çözümleri üretmek, Evrensel Tasarım Kavramlarını geliştirmek için rehberler üretmek gibi yararları olduğunu belirtmiştir. Preiser aynı çalışmada Amerika’da değerlendirmeler sırasında rutin olarak kullanılan ADA standartlarının sadece teknik anlamda veri kaynağı olduğunu, bina performansı (bir bina veya yerleşimin bir grup kullanıcı için nasıl işlediğinin ölçülmesidir) için yetersiz kaldığını belirtmektedir. Bina değerlendirmenin Evrensel Tasarım İlkeleri çerçevesinde “*performans (verimlilik) ölçütleri*” gözetilerek yapılması gerektiğini savunmaktadır.

Şekil 4.8 Gelişen performans ölçütleri [80]

Evrensel Tasarım değerlendirmesi çalışmalarında tasarımcılar ve bina kullanıcıları için ihtiyaçlar bulunmaktadır. Şekil 4.8’ de bu ihtiyaçları kapsayan gelişmiş performans ölçütlerinin dağılımı görülmektedir. Ölçütler 3 ana gruba ayrılmaktadır. Bunlar öncelik sırasına göre;

1. Sağlık, koruma, güvenlik performansı
2. İşlev, verimlilik, iş akışı performansı
3. Psikolojik, sosyal, kültürel ve estetik performans

olarak sıralanmaktadır. Ölçütler; kullanıcı ve kurumsal performansa bağlı olarak; işçi memnuniyeti, üretkenliği, korunum, emniyet, bina performans ölçüsü (**hava kalitesi, ısı, mekânsal ergonomi, güvenlik, ışık, ses, estetik**) belirleyicilerini içermektedir.

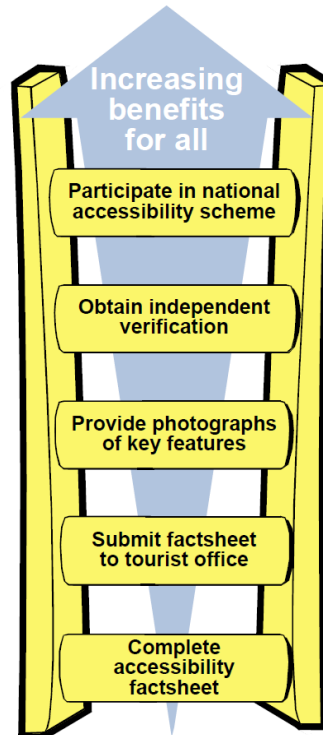

Şekil 4.9 Performans Ölçütlerini Saran Evrensel Tasarım İlkeleri [80]

Performans ölçütünün geliştirilmesinde bütünlük bakış açısı bulunmaktadır. İnsan – çevre ilişkilerinin temelini oluşturan bu başlıklar bu modelin ana hatlarını oluşturmaktadır. Evrensel Tasarım İlkeleri, performans ölçütlerinin çevresinde, öncelik sırasına göre birbirini tamamlayan bir bütün oluşturmaktadır.

Avrupa Komisyonu’nun çalışmalarından biri olan “Turizm Tesislerinde Erişilebilirlik Konusunda Bilgi Sağlama Yöntemi” beş adımdan oluşmaktadır (aşağıdan yukarıya doğru)(Şekil 4.10):

1. Oluşturulan erişilebilirlik soru listesini yanıtlamak
- 2.Doldurulan soru listesini Turist Bilgi Merkezlerinin bilgi bankasına kaydetmek
- 3.Tesise ait (giriş, tuvaletler, yatak odaları vb.) en önemli yerlerin görsellerini kamu ile paylaşmak
- 4.Erişilebilirlik bilgisi için bağımsız doğrulama edinmek
- 5.NAS bünyesi içinde yer almak

Şekil 4. 10 Turizm tesislerinde erişilebilirlik bilgisi sağlamanın adımları [81] (tablonun Türkçe çevirisi şekil anlatımında bulunmaktadır)

Bu adımların birinci aşamasında bahsedilen soru listesi (accessibility factsheet) tesislerin kent ile olan ilişkisinden başlayıp içindeki işlevlere kadar uzanan verileri sorgulamakta olup 4 bölümden oluşmaktadır:

A.Tesise ulaşım

B.Tesise giriş

C.Tesisin kullanılması (Konaklama, erişilebilir tuvalet ve banyolar, restoran-kafeterya-bar, mağazalar, konferans salonu-sesli görsel sunum odaları, sergi-dış mekân düzenlemeleri, tesis çevresindeki ulaşım rotaları)

D.Acil durumda tesisten çıkma

Erişilebilir – engelsiz turizm Tesisi olabilmek için 5 ana adımdan en sonuncusunda adı geçen NAS, Ulusal Erişilebilirlik Programı'dır. Birleşik Krallık'ta uygulanan sistem aynı zamanda tüm ülkede engelsiz ulaşım ve turizm konusunda çalışan (Easy Access Britain-UK) Visitbritain kuruluşu tarafından yayınlanmıştır. NAS, ulaşılabilir konaklama için puanlama ve denetleme sistemidir. Aşağıdaki sorulardan herhangi birine “Evet” cevabı verilmesi durumunda NAS'ın hedef kitlesi olabilmek mümkündür.

- “Merdiven çıkarken dinlenme ihtiyacınız oluyor mu?”
- “Kolunuz veya bacağınız sargılı mı?”
- “İşitsel engeliniz veya duyma aletiniz var mı?”
- “Köpek hizmeti kullanıyor musunuz?”
- “Yazıları okurken zorlanma yaşıyor musunuz?”
- “Hareketinizi kısıtlayan rahatsızlığınız var mı?”
- “Engelli misiniz?”

Ülkedeki konaklama tesisleri NAS denetiminde olup, her 3 yılda bir değerlendirmeyi yenilemek ile sorumludur. İşletmenin el değiştirmesi, tesisin kalitesi artırılması durumunda ise daha kısa süreler içinde de tekrarlanması gerekmektedir [82].

NAS denetiminden geçmiş herhangi bir konaklama tesisi aynı zamanda şemalar ve teknik bilgi içeren, ulaşılabilirlik konusunda detaylı bir rehber ve gelişme alanları için

güçlü yanları ortaya çıkaran yazılı rapora sahip olmakta, Ulaşılabilirlik Değerlendirmesi adı altında iş geliştirmek için uzman tavsiyeler almakta, Kurumsal Değerlendirme olarak NAS sembollerini taşımakta ve OpenBritain Dergisinde ücretsiz olarak listeye alınıp, pazarını genişletme imkânı tanınmaktadır. NAS belgesi almış olan tesislerin yöneticileri ve yatırımcılarının yorumlarına göre, NAS sayesinde standartlara sahip olan tesislerinin kaliteleri artmakla beraber müşteri potansiyeli ve doluluk oranları artmıştır. Bu kazanç tesislerde beklenildiğinin aksine düşük miktartlı yatırımlar ile mümkün olabilmektedir [83]. NAS'ın katkısı sadece işletmeci ve yatırımcı tarafında değildir, müşteri tarafında da olumlu etkileri gözlenmiştir. Yakın zamanlı bir araştırmaya göre engelli turistlerin % 62'si NAS 'ın Londra'yı ziyaret etmelerinde olumlu bir etki yarattığını bildirmiştir[84].

NAS konaklama tesislerini; Hareket engelliler, Görme engelliler ve İşitme engellilere yönelik olmak üzere 3 kategoride değerlendirmektedir.(Çizelge 4.1)

Çizelge 4.1 NAS soru listesi şeması

	Duyma engelli		Görme engelli		Hareket engelli	
Mekânsal bölümlenme	Gereklilik	Tercih edilen	Gereklilik	Tercih edilen	Gereklilik	Tercih edilen
Varış öncesi, varış, resepsiyon						
Asansörler						
Odalar						
Islak hacim, tuvalet, banyo						
Kamusal telefonlar						
Kamusal alanlar						
Konferans, eğlence, ziyafet						

NAS bünyesinde tesislerin çeşitli engel tipine yönelik hizmetini anlatan semboller kullanılmaktadır [84].

Hareket Engelli ve Yaşlılar İçin Semboller

Sadece hareket engellilerine yönelik semboller aşağıdaki gibi tanımlanmıştır. İngiltere’de bu sembolleri taşıyan tesislerde konaklama NAS denetiminden geçmiş ve bu kriterlere sahip olmuş demektir.

Şekil 4. 11 Hareket Engelliler İçin Semboller 1

1-Merdiven çıkabilen fakat baston kullananlara yönelik sembol

2-En fazla 3 basamak çıkabilen, bazen tekerlekli sandalyeye ihtiyaç duyanlara yönelik sembol

3- Bağımsız tekerlekli sandalye kullanıcısına yönelik sembol, tekerlekli sandalye kullanıcısı evrensel sembolün benzeri.

4-Yanında bir arkadaşı veya ailesinden refakatçi ile gezen tekerlekli sandalye kullanıcısına yönelik sembol

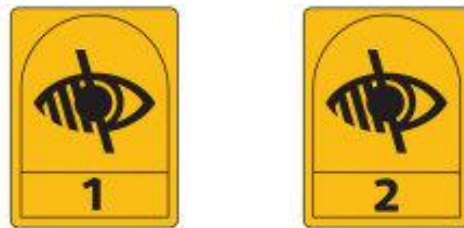
Şekil 4. 12 Hareket Engelliler İçin Sembollerİ2

A)Ayrıcalıklı Ulaşım Sembolleri (Fiziksel / Hareketsel) Access Exceptional symbols (physical/mobility only)

Bağımsız veya asistanı ile seyahat eden tekerlekli sandalye kullanıcıları için belgeli, BS 8300:2001 İngiliz Standardına tabi olan tesis için logo.

Görme Engelliler için Semboller

İngiltere’de her türlü görme engeli olanlar için NAS ölçütlerine uygun olan tesislerde bu semboller bulunmaktadır.

Şekil 4. 13 Görme Engelliler İçin Semboller

1. Küçük yazıları okuyamayan, küçük görsel engelli bulunanlara yönelik sembol
2. Tam görme kaybı olanlara yönelik sembol

İşitme Engelliler için Semboller

İngiltere’de her türlü işitme engeli olanlar için NAS ölçütlerine uygun olan tesislerde bu semboller bulunmaktadır.

Şekil 4. 14 Duyma Engelliler İçin Semboller

1. Düşük seviyede işitme engeli bulunan veya işitme aparatı takan, işitme tedavisi görenlere yönelik sembol.
2. Tam işitme kaybı olanlara yönelik sembol

Kurumsal denetleme mekanizmalarından biri de ENAT (Avrupa Erişilebilir Turizm Ağı) tarafından kurulan Accessibility Pass, küresel bir sertifikasyon programıdır. Erişilebilirlik maddeleri; personel, altyapı ve hizmet adı altında toplanmaktadır. Denetlenen

kurumlar herhangi programa sahip otel veya konferans merkezi olarak sınırlandırılmıştır. Program dünyaca tanınmış, engellilik konusunda çalışan Avusturya, Belçika, Almanya, Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya ve Birleşik Krallık tan kurumlar tarafından desteklenmektedir. Erişilebilirlik kapsamında bir otelin değerlendirilmesi, tüm müşterilerine erişilebilir hizmet sunmasını, toplam çalışan sayısına ve verilen sertifika düzeyine göre değişen ERIŞİLEBİLİRLİK eğitimi almış personelin sayısını dikkate almaktadır. Bu değerlendirme ile otelin veya konferans merkezinin,

- 1.(ACCESSIBILITY PASS Label) Erişilebilirlik Etiketi'ne sahip olması,
- 2.Konaklama ve hizmetten daha çok gelir elde etmesi,
3. Konferanslardan daha çok gelir elde etmesi,
- 4.Daha geniş kapsamda müşteri kitlesi,
- 5.Daha uzun süren sezona sahip olması,
6. Rekabet açısından avantajlı durumda olması,
7. Olumlu tanıtım ve cirolar,
8. ACCESSIBILITY PASS'e kayıtlı olmak – SEO optimizasyonu
9. CSR (Corporate Social Responsibility) Kurumsal Sosyal sorumluluk ve sorumlu vatandaşlık

gibi özelliklere ve avantajlara sahip olacağı belirtilmektedir.

Denetleme uygulaması; gözlem ve ölçümler, fotoğraf çekme, otel veya konferans merkezinin yetkilisi ile görüşme, ACCESSIBILITY PASS tarafından görevlendirilen bir gözlemci tarafından kayıtların tutulmasını içermektedir. Puansal değerlendirme için;

- iç ve dış mekânlardaki erişilebilirlik düzeyi,
- Erişilebilirlik sertifikası alan personel sayısı,
- Puanlandırılan verileri değerlendiren ve tesisin erişilebilirlik tipine karara veren, hesaplayan bir yazılım

gerekmektedir. **Sertifikasyon** süreci başarıyla denetim sürecinden geçmiş, yeterli sayıda Accessiblity Pass tarafından tanınan bir Erişilebilirlik sertifikasyon almış

personeli olan oteller ve konferans merkezleri sertifika almaya hak kazanmaktadır. Sertifikalar üç yıl için, etiketler bir yıl için geçerlidir. Her yıl sertifikalı bir otel veya konferans merkezi ACCESSIBILITY PASS gereksinimleri doğrultusunda güncelleştirilmiş bir etiket alır[85].

Bölüm 4.2’de hakkında bilgiler verilmiş olan Sage Travelling adlı internet sitesinde seyahat uzmanları Avrupa’nın çeşitli kentlerinde bizzat konaklayarak kenti ve tesisleri değerlendirmektedir. Fakat değerlendirme daha çok fiziksel engellilere yönelik oluşturulmuş bir sistem olarak gözükmektedir. Değerlendirme için oluşturulmuş iki çeşit kalıp bulunmaktadır. Bunlardan biri kente yönelik sorulardan, diğeri de tesisin içindeki işlevlere yönelik sorulardan oluşmaktadır[86]. Her bir başlık 1’den 5’e kadar beş ayrı değer derecesi ile ölçülmektedir. Kentler için Erişilebilirlik Değerlendirme Sistemini oluşturan dokuz adet başlık şöyle sıralanmaktadır:

1. Yüzeyin pürüzlülüğü
2. Yüzeyin sertliği
3. Yüzeyin sağlamlığı
4. Yüzeyin eğimi
5. Turistik yerlerin birbirine uzaklığı
6. İngilizce konuşulma oranı
7. Genel erişilebilirlik kalitesi
8. Görülecek yerlerin sayısal miktarı
9. Verilen çabayı hak etmesi

Otel Değerlendirme Sistemi ise 1-5 yıldız arasında değer derecelenmesi ile yapılmaktadır[86]. Buna göre;

5 yıldızlı Sage Erişilebilirlik Derecesi: Hiçbir elini / kolunu kullanamayan tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun tesis,

4 yıldızlı Sage Erişilebilirlik Derecesi: Sınırlı bir şekilde elini / kolunu kullanabilen tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun tesis,

3 yıldızlı Sage Erişilebilirlik Derecesi: Vücudunun üst kısmını sorunsuz bir şekilde kullanabilen tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun tesis,

2 yıldızlı Sage Erişilebilirlik Derecesi: Birkaç basamak çıkabilen, yavaş yürüyenler veya geçici olarak tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun tesis,

1 yıldızlı Sage Erişilebilirlik Derecesi: Merdivenin sahanlığına kadar sorunsuz çıkabilen kullanıcılar için uygun tesisi ifade etmektedir.

Her bir yıldız derecesi için değerlendirilen maddeler şöyle sıralanmaktadır;

- engelli bireye göre uygunluk,
- giriş merdiveni veya basamaklar,
- indirme-bindirme alanından tesis girişinin uzaklığı,
- indirme-bindirme alanından tesis girişine kadar olan yolun eğimi ve pürüzlülüğü,
- tesisin girişi (rampa veya düzayak oluşu),
- banyolar (giriş kapısı genişliği, tutunma barları, düzayak duş).

Bu maddelerden herhangi birinin eksik olması durumunda yıldız derecesi bir alttaki seviyeye inmektedir.

Otellerde “Evrensel Tasarım İlkelerinin Değerlendirilmesi”

- **“Engelli Bireyler İçin Engelsiz Turizm konusunda Bilgi Üretmek” Örnek İrdeleme (Avrupa Komisyonu)**

Avrupa Engelsiz Turizm konusunda çalışmalar üretmekte ve tesislerini bu konuda iyileştirmek için çözüm yöntemleri sunmaktadır. Avrupa Komisyonu’nun 2004 yılında yayınladığı “Engelli Bireyler İçin Engelsiz Turizm konusunda Bilgi Üretmek” (bkz. Bölüm 3.1.3, 4.1, 4.3, 4.4) adlı rapor çalışmasında [81] turizm yapılarında ve destinasyonlarda erişilebilirliği sağlamak için denetim modeli önerilmektedir. Bu model kapsamında, turizm tesislerinde denetim için davranış sırasına göre başlıkların sıralandığı soru listesi hazırlanmıştır. Bu başlıklar; “Tesis Ulaşım”, “Tesis girişi”, “Tesisden yararlanma”, “Tesisden acil durumda çıkış” olarak belirlenmiştir. Model, sadece turizm tesis ile sınırlı kalmayıp, destinasyon için de ziyaretçinin görüşlerini almaktadır. Bu anlayış tezin de

öne sürdüğü “Engelsiz turizm tesisi çevresi ile birlikte bütün olarak değerlendirilmelidir.” önermesini doğrular niteliktedir.

**•“Engelsiz Turizmde En İyi Uygulamalar- Erişilebilir Oteller: Tasarım Esasları”
Örnek İrdeleme (Kitap)**

Dünyadaki Engelsiz turizm yaklaşımlarının değerlendirildiği “Engelsiz Turizmde En İyi Uygulamalar” adlı kitapta Papamichail K. (2012), “Erişilebilir Oteller: Tasarım Esasları” bölümünde, Evrensel Tasarım İlkelerinden yola çıkılarak, yeni ve mevcut yapıların dönüşümü ile oluşan tasarımlarda genel erişilebilirlik sorunlarını özetlenmektedir. Otel ölçeğine inildiğinde, engelsiz turizm tesislerinin hizmet vereceği hareket, işitme, görme, zihinsel ve bilişsel engelli müşterilerin yanı sıra,

- Çok kısa ve dev insanlar
- Yaşlılar
- Uzun süreli rahatsızlığı olanlar (dolaşım rahatsızlıkları)
- Hamileler
- Küçük çocuklu aileler
- Geçici fiziksel bozukluklar (kırıklar)
- Yorgun, uykulu ve stresli müşteriler
- Büyük ve ağır yükleri, valizleri olan müşteriler

gibi özellikleri de ekleyerek, engelli profilini zenginleştirmiştir. Çalışmada otellerde erişilebilirlik değerlendirmesinde araç olarak soru listesi önerilmektedir. Soru Listesi müşterinin davranış dizgesini takip etmelidir. Bu dizgeye göre davranışlar:

- Binaya yaklaşma ve girme
- Kayıt
- Dolaşım
- Konaklama
- Hijyen

- Yeme-içme
- Hizmetleri kullanma-iş-eğlence
- Binadan acil durumda kaçış

olarak sıralanmaktadır [87].

•Yaşlılar ve Engelliler İçin Malezya’da Otel Binalarının Erişilebilirlik Değerlendirmesi Örneği (Makale Çalışması) [88]

Malezya’da son yıllarda oteller ve tatil köylerinde erişilebilirlik konusunda çalışmalar hız kazanmıştır. Rahim ve Samad (2010)’ın iki otel ve tatil köylerinde uyguladıkları çalışmada, 40-60 yaş arasındaki müşteriler ile sözlü görüşmeler, erişim-denetim formları ve karşılaştırma çizelgeleri kullanılarak mekan verileri elde edilmiştir.. İki adet alan çalışmasının aktarıldığı makalede, otel mekanları dış mekan ve iç mekan olmak üzere iki grup (Çizelge: 4.2) altında incelenmiştir.

Çizelge 4.2 Otellerde dış mekan-iç mekana ait öğeler

<u>Dış mekan</u>	<u>İç mekan</u>
•Otopark	•Ana giriş
•Taksi bekleme standı	•Kapılar
•Yaya yolu	•Koridorlar
•Rampalar	•Asansör
•Yaya geçitleri	•Merdiven
•Genel engeller	•Rampa
	•Korkuluk
	•Tuvaletler
	•Yeme-içme mekanları
	•Kamusal Telefon
	•Dinlenme mekanları
	•Danışma

Makalede; otopark, giriş, kamusal WC ve elemanları, asansörler, yatak odaları ve elemanları başlıkları altında mevcut durum ve problemler görsel ve yazılı, çözüm

önerileri de aynı tabloda çizim ile desteklenerek aktarılmıştır. Sonuç olarak; otellerde tespit edilen erişilebilirlik problemleri, tekerlekli sandalye kullanıcıları, görme engelli ve işitme engelliler olmak üzere 3 grup altında toplanmıştır. Buna göre;

1. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının karşılaştıkları engeller; girişteki basamaklar ve yüksek eşikler ve dik rampalar olarak belirlenmiştir.
2. Görme engelli kullanıcıların karşılaştıkları engeller; dokunsal uyarı işaretlerinin eksikliği, kot farklılığı olan tehlike içeren alanlar, uyarı bulunmayan cam kapılar olarak belirlenmiştir.
3. İşitme engelli kullanıcıların karşılaştıkları engeller; özellikle yatak odalarında acil durum alarminin görsel uyarılarının eksikliği olarak belirlenmiştir.

4.5 Engelsiz Turizm Tesisleri Örnekleri

Bu bölümde, Türkiye ve dünya çapında seçilmiş otel örnekleri üzerinden “engelsizlik” konsepti ile oluşturulan mimari biçimlenmeler incelenmiştir. Bu örnekler zincir oteller olduğu gibi bireysel girişimcilik örnekleri de olabilmektedir. Türkiye’deki örnekler Sagetravelling adlı oluşumun uzmanları tarafından bireysel olarak deneyimlediği otellerden seçilmiştir.

4.5.1 Dünyadan örnekler

Dünyadan örneklerin seçiminde, öncelikle tasarımında ve işletme biçiminde Evrensel Tasarım İlkelerini gözetmesi, ardından işletmenin “engellilere uygun” olarak tanımlanmasına dikkat edilmiştir. Her tesisin müşterileri için geliştirdikleri özel tasarımları, yatak odalarında geliştirdikleri çözümleri ve kamusal mekanlarındaki engelsiz erişim detayları incelenmiştir.

4.5.1.1 Scandic Oteller zinciri

Şekil 4. 15 Scandic Oteli Erişilebilirlik Temsilcisi Maglus Berglund ve rehabilitasyon köpeği [89]

Scandic Oteller zinciri, İskandinavya ve Kuzey Avrupa’da 160 otel ile hizmet vermektedir. Otel, sağlık, güvenlik, toplum, sürdürülebilirlik ve çevre konularına ilgi göstermekte ve bu konular özelinde hizmet sunmaktadır. Bir pazarlama stratejisi olarak farklı türden özel isteklere yönelik konseptler geliştirerek, çiftler, masaj ve sağlık hizmeti almak isteyenler ve çocuklarıyla beraber seyahat edenler için farklı otel tipleri üretilmiştir. Otelin genel amacı müşterilerin engelli olsun veya olmasın, kendilerinin değerli görüldüğünü düşündürerek “daha çok müşteri çekebilmek”tir [90]. Scandic Otelleri aynı zamanda ENAT üyesidir. En önemli sosyal hizmeti, ziyaretçilere engellilik farkındalığı yaratma amaçlı dünyada ilk interaktif web eğitimi veren otel olmasıdır [91]. Scandic Otellerinin tümünde engellilerin ihtiyaçlarına yönelik detaylar geliştirmiştir. Özellikle otelin Erişilebilirlik Temsilcisi Maglus Berglund’un engelli olması bu otelin özel olmasını sağlamıştır. (Şekil 4.15) Temsilci, otel binasının engellilere yönelik hale getirme çalışmalarından önce ofise 3 adet tekerlekli sandalye kiraladıklarını ve 100 ‘ün üstündeki otel personelinin her biri 2 saat kullanmak kaydıyla 3 ay boyunca ofisin içinde deneyimleyerek mekanda erişim zorluklarını saptadıklarını belirtmektedir[92]. Ayrıca daha çok engelli odasına sahip olması dolayısıyla geniş çaplı konferanslar ve toplantılar düzenlemek için uygun otelleri İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya ve Almanya’da bulunmaktadır. Bütün otellerin erişilebilirlik bilgisine ilgili otelin web sayfasında “Hizmetler” –“Özel ihtiyaçlar” başlığından ulaşılabilmektedir. Erişilebilirliği düşünülen ve farklı tasarım çözümlerinin göze hoş gelebilecek şekilde düşünüldüğü ve uygulandığı mekan başlıkları şöyle sıralanmaktadır: Park yeri ve giriş, Kamusal alanlar ve danışma, restoran-bar, toplantı ve konferans, engelli odası. Erişilebilirliği

denetlemek için Scandic Erişilebilirlik Standartları üretilmiştir. Bu standartlar mekanlara göre ayrılmış olup, hem yeni hem de dönüştürülecek yapılar düşünülmüştür [93].

Şekil 4. 16 Danışma bankosunda engellilere yönelik düzenlemeler [92]

Otelin Erişilebilirlik tanıtım broşüründe bazı detayların görselleri örnek olarak verilmiştir. Örneğin, lobide düşük kotta danışma bankosu, yorulanlar için sandalye ve baston koyma yeri tasarlanmıştır. (Şekil 4.16)

Şekil 4. 17 Odalarda engellilere yönelik düzenlemeler [92]

Odalardaki konfor için yüksekliği ayarlanabilen yatak, titreşimli çalar saat, yatak çevresinde bırakılan en az 80 cm boşluk, tekerlekli sandalye için bırakılan geniş manevra alanları, herhangi bir engelin üstünden de ulaşılabilen prizler ve aydınlatma elemanları, en az 80 cm genişliğinde oda ve banyo kapısı ve yüksekliği değişen askılar bulunmaktadır. (Şekil 4.17)

Şekil 4. 18 Banyoda engellilere yönelik düzenlemeler [92]

Banyolarda alarm, uygun yükseklikte aynalar, kapı arkasında tutunma barı, erişilebilir yükseklikte havlular ve sabunluk, eşiksiz giriş veya düşük eşikler, tek elle kullanılabilen musluk bulunmaktadır. (Şekil 4.18)

Şekil 4. 19 Restoranda engellilere yönelik düzenlemeler [92]

Restoranlarda erişilebilir yükseklikte büfe bulunmakta, menülerde diyabetik ve glutensiz yiyecek ve içeceklere yer verilmektedir. (Şekil 4.19)

Scandic Oteli Avrupa 'da en iyi uygulamalardan biri olarak görülmektedir. 3-4 Aralık 2013 tarihlerinde “Avrupa Engelliler Günü” ve “Avrupa Turizm Günü” dolayısıyla turizmde eşitlik farkındalığı yaratmak ve turizmde iyi uygulamaları tanıtma amaçlı Avrupa Komisyonu çalışmaları yapılmıştır. Scandic Oteli temsilcisi Maglus Berglund, otelini ve hizmetleri bu organizasyonda aktarmıştır [94].

4.5.1.2 Premier Inn Oteller Zinciri [95]

Premier Inn, Birleşik Krallık'ta 600 adet oteli ile en büyük ve en hızlı gelişen oteller zincirini oluşturmaktadır. Otelin ana sayfasında "Engelli Erişimi" (Disabled Access) başlığı altında genel olarak dış ve iç mekanlar için erişilebilirlik hizmetleri anlatılmaktadır. Örneğin otoparkta engelli park yeri bulunmaktadır fakat konumundan dolayı otoparkı olmayan otellerde girişe yakın yerlerde park yeri için otelin özel yerleri mevcuttur.

Şekil 4. 20 Premier Inn Chester rampa uygulaması [96]

Girişler düzayaktır, yine konumundan dolayı uygun olmayan yerlerde rampa ve alçaltılmış kaldırım gibi elamanlarla erişim sağlanmaktadır.

Ana girişte otele kayıt için engelli müşteriye özel hizmet sunulmaktadır. Danışma bankosunda ses yükseltici aparatlar bulunmaktadır. İhtiyaç durumunda müşteriler yangın güvenliği için asistan edinebilmektedir. İç mekanda düzenlenen tüm restoran (Şekil 4.20) ve barların tuvalete engelsiz erişimi, esnek oturma düzenleri, self serviste istek durumunda asistan hizmeti, televizyonlarda alt yazı hizmeti mevcuttur. Tüm toplantı ve konferans salonlarından erişimli engelli tuvaleti bulunmaktadır. Odalardaki engelli hizmeti otelin yapım yılına ve tasarımına göre değişmektedir.

Şekil 4. 21 Premier Inn Chester engelli odası, kapaksız dolap ve çalışma masası detayı [96]

Erişilebilir odalar daha çok lobiye yakın konumlu olup, tekerlekli sandalye kullanımına uygun alan genişliğine sahiptir. Yeni otellerde birkaç yatağın birleşimine izin veren yatak cinsi kullanılmaktadır. İngiliz Standartlarına göre uygun olan yataklar 480 mm yüksekliğe sahiptir. İsteyen müşteriler için yatak yüksekliği ayarlanabilmektedir. Odalarda kapaksız dolaplar (Şekil 4.21) , kısa tüylü halılar, acil alarmı bulunmaktadır. Premier Inn politikası gereğince tüm odalarda sigara içmek yasaktır.

Şekil 4. 22 Premier Inn Chester engelli odası banyosu (roll in shower) düzayak banyo uygulaması [96]

Oda içindeki banyolarda engelli erişimine ve manevrasına uygun ölçülerde donatı kullanımı ve mekan düzenlemesi, tüm donatıların aynı zemin kotunda yerleştiği “wet room” özelliği bulunan banyolar mevcuttur. (Şekil 4.22) Otellere ve restoranlara

rehber köpek alınabilmektedir. Tüm Premier Inn ekibi Engelli Farkındalığı Eğitimi almaktadır.

4.5.1.3 Birleşik Krallık'ta Küçük Ölçekli Oteller

Easy Access Britain [97] isimli resmi Turist Kurulu rehberi Birleşik Krallık'ta NAS belgesi ve derecesi almış, erişilebilir konaklama hizmeti sunan otelleri bir arada toplamıştır. Rehberdeki turizm tesisleri; oteller, B&B yatak ve kahvaltı, self catering, ve kamp alanları olarak gruplanmıştır. Rehberdeki oteller, konumlarına ve kapasitesine göre otel, küçük otel, kırsal bölge oteli, kent oteli, metro (merkez) oteli ve bütçe oteli olarak 6 grupta incelenmektedir. Rehberdeki oteller içinde Tugford Farm B&B, Cringletie House Otel yıldız derecelenmesinde en üst kademedeki yer almaktadır.

Şekil 4. 23 Tugford Farm B&B Shropshire – Tesisin dıştan görünüşü erişilebilir güzergahlar [98]

Tugford Farm B&B, Shropshire'de Corvedale Vadisi'nde konumlanmakta olup pansiyon hizmeti vermektedir. Tesis NAS standartları içinde Exceptional yani Hareket Engelliler için olan tesisler içinde Ayrıcalıklı derecesine sahiptir. Tesis bünyesinde engelli park yeri bulunmakta ve tesise engelsiz erişimi bulunmaktadır. Kahvaltı salonuna odalardan düzayak erişim vardır. (Şekil 4.23)

Şekil 4. 24 Tugford Farm B&B Shropshire – Oda içindeki banyoda düzayak duş (roll-in shower) [98]

Oda bilgilerinde daha çok banyo detaylarına yer verilmektedir. Banyolarda düzayak duş (Şekil 4.24) , sol taraftan erişilebilen klozet, yüksekliği ayarlanabilen klozet, uzaktan kumandalı aydınlatma, alarm, elektronik yatak (Şekil 4.25) bulunmaktadır.

Şekil 4. 25 Tugford Farm B&B Shropshire – Oda içindeki elektronik yatak (Electronically operated bed) [98]

Şekil 4. 26 Cringletie House Hotel, Peebles dıştan görünüm [98]

Cringletie House Hotel (Şekil 4.26) , Peebles’da İskoç şatosundan dönüştürülen, geniş bir bahçeye sahip, doğanın içinde konumlanmış bir oteldir. Özellikle işitme engelliler ve hareket engellilere yönelik hizmetleri mevcuttur. Yapı içinde koltuk merdiven asansörü, farklı kotlara ulaşabilmek için rampalar, 1 ve 2. kata ulaşabilen asansör mevcuttur. Tarihi yapıda engelli odasının yer sorununa giriş katta konumlandırılarak çözüm getirilmiştir. Odalar, İskoçya İşitme engelliler Kurumu’na danışılarak müşterilerin huzurlu bir şekilde uyumaları için işitmeye yardımcı teknik cihazlar ile donatılmıştır. Odalar aynı zamanda geniş banyolara sahiptir. Banyoda hem küvet hem de roll-in shower mevcuttur. Otel Guardian tarafından yayınlanan Birleşik Krallıkta Erişilebilir Top 10 Listesinde yer almayı başarmıştır.

4.5.2 Türkiye’den Örnekler

Türkiye’deki turizm endüstrisinin engelli müşteri pazarı ilişkisi araştırılmaktadır. 2008 yılında yayınlanan “Türkiye’deki Turizm Endüstrisi Engelli Pazarına Hazır mı?” başlıklı makalede; mimari, çevre, ulaşım, personel, pazara ilgi, ilgili kurumlar ve otel hizmetleri başlıkları altında bazı verilere ulaşılmıştır. Özellikle otel yönetimi ve turizm şirketlerinin konu ile ilgili farkındalıklarının olmadığı, ilgili kurumların etkin olarak çalışmadığı, ulaşımın farkındalıktan sonra engelliler için ikinci büyük engel olduğu, otel mimarisinin (ıslak hacimler ve asansörler dışında) engelli turist için çok büyük bir problem olarak görülmediği tespit edilmiştir [99]. Bu veriler doğrultusunda Türkiye’deki ulaşım problemlerinin çözülmesi ve engellilik ile ilgili farkındalığın artırılmasının öncelikli

gereksinim olduğu kabul edilerek, yapı ölçeğinde çevresinde ulaşım problemi minimuma indirgenen örnekler aşağıda verilmiştir.

Daha önce 4.2. Bölümünde hakkında bilgi verilen Sagetravelling adlı grup Türkiye’de İstanbul’da çalışmalarını gerçekleştirmiş ve Avrupa’ya kıyasla erişilebilir nitelikte otel bulmakta güçlük çekildiği belirtilmiştir. Ana değerlendirme ölçütleri, otelin konumu, engelsiz girişler, tekerlekli sandalyenin geçmesine imkan veren geniş kapı boşlukları ve engelliye uygun duşlar olarak belirlenmiştir. Bu kriterlere uygun İstanbul’da 13 otel (isimleri gizli tutularak) tavsiye edilmektedir [100]. Bu nedenle irdelemede otellerin adı yerine rakamlar kullanılmıştır. Sagetravelling listesinden iki otel analiz edilmiştir.

Şekil 4. 27 1 Numaralı Otel düz ayak girişi, döner kapısı ve yanında 2 kanatlı (kanadı dışarıya açılan) kapı [101]

1 numaralı Otel, İstanbul için lüks bir tercih olmanın yanı sıra diğer otellerin aksine Batı Avrupa ve Kuzey Amerika tarzını da yakalamış bir otel olarak tanıtılmaktadır. Otelin 5 Sage Yıldızı almasının sebepleri arasında; tesisin düz ayak girişi, engelli odasındaki banyonun engelliye tamamen uygun olması, ve birçok odanın tekerlekli sandalyenin manevrasına izin verecek şekilde genişliğe sahip olması gibi özellikler yer almaktadır. Otelin girişinde basamak bulunmamaktadır, yol kotu ile aynı seviyededir. Giriş kapısı olarak döner kapı kullanılmış ve yanında 2 kanatlı, kanatları dışa açılan kapı kullanılmıştır [102]. (Şekil 4.27)

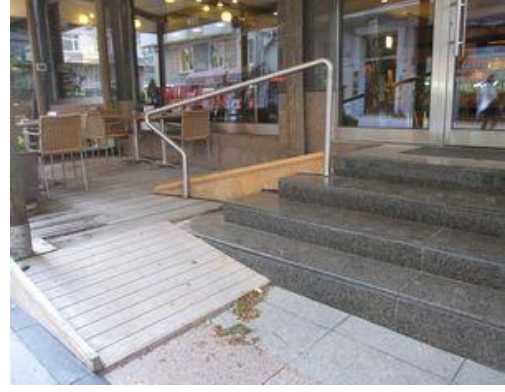
Şekil 4. 28 1 Numaralı Otel lobiden otelin girişine bakış [102]

Şekil 4. 29 1 Numaralı Otel lobiye alternatif ulaşım ve seyyar rampa kullanımı [102]
Otelin lobisi giriş ile aynı kotta değil, 2 basamak alt kotta yer almaktadır. İhtiyaç halinde engellilerin ulaşımı için otel personeli tarafından alternatif kapı açılarak seyyar rampa kullanılmaktadır. (Şekil 4.28 ve Şekil 4.29)

Şekil 4. 30 1 Numaralı Otel engelli odası banyosu [102]
Oda içindeki banyolar, tutunma barları, duş başlığı ve duş oturağı açısından engelliye uygun bulunmuştur. (Şekil 4.30)

Şekil 4. 31 2 numaralı otelin ana girişi ve yan girişi [102]

2 Numaralı örnek 4 Sage yıldızı almış olup, kentin en cazip merkezlerinden biri olan Taksim bölgesine olan yakınlığı ve aynı zamanda engelsiz ulaşımı sayesinde Sagetravelling tarafından tavsiye edilen otellerin arasında ikinci olarak yer almaktadır. Otel erişilebilir girişe, engelli odasına erişimi olan uygun nitelikte asansöre ve banyoda engelliye uygun duşa sahiptir. Girişte basamakların yanında rampa ve koltuk asansörü yapılmış olup engelsiz erişim sağlanmıştır. Otelin 5 Sage Yıldızı almamasının sebebi, duşlar içindeki bankların yeterli yüksekliğe sahip olmayışından kaynaklanmaktadır.

Şekil 4. 32 Engelli odası ve yatak [102]

Odalardaki yatakların genişliği yeterli bulunmuş ve özellikle tekerlekli sandalye ile yatağın sağ tarafından yaklaşılabilmesi olumlu bulunmuştur. (Şekil 4.32)

Şekil 4. 33 Engelli odası ve çalışma masası [102]

Odalarda yansıma yapmayan TV ler ve çalışma masalarının altında boşluk bulunması engelliye uygun bulunmuştur.

Şekil 4. 34 Engelli Odası Banyosu – roll-in shower [102]

Engelli odasında roll-in shower yani tekerlekli sandalye ile içine kadar girilebilen duş mevcuttur. Duş ve banyo içinde tutunma barları, el ile kullanılabilen duş ve engellinin oturabilmesi için oturak yer almaktadır. Lavabo altında dizlerin girmesi için yeterli miktarda boşluk bırakılmıştır. Klozetin yanında tutunma barı bulunmaktadır fakat daha işlevsel olması için sol tarafta olması gerektiği belirtilmiştir.

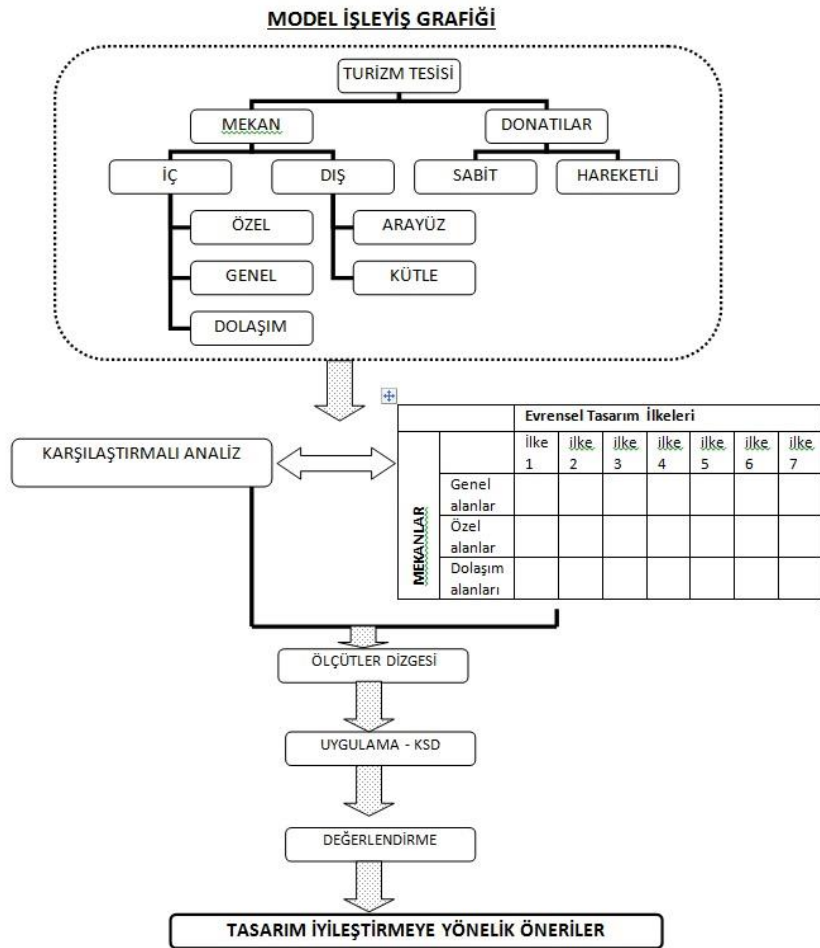
Üstte bilgileri ve görselleri aktarılan iki otel İstanbul’da Sagetravelling tarafından yapılan değerlendirmede en yüksek derecelere sahiptir. Ancak otellerdeki değerlendirmenin, bu tezin vurgulamış olduğu Evrensel Tasarım gözüyle bakıldığında sadece tekerlekli sandalye kullanıcılarının ihtiyaçları ile sınırlı kaldığı görülmüş, tekerlekli sandalye dışında da özürlülük tipleri bağlamında eleştirel bir gözle bakılması gerektiğine karar verilmiştir. Örneğin 1. Otel her ne kadar Sagetraveling tarafından 5 Sage Yıldızı olsa da otel girişindeki ayrımcı tavır, otel lobisinin girişten alt kotta kalması

ve basamaklarla lobiye ulaşılması, zemindeki aşırı parlak ve kaygan malzeme kullanımı gibi durumlar, 2. Otelde ise tekrar girişte döner kapı kullanımından kaynaklanan ayrımcı tavır görölmektedir. Alternatif giriş olarak düzenlenen rampa yeterli genişliğe sahip değildir, dış merdivendeki basamaklarda ve rıhtlarda renk farkı olmadığı ve kaygan yüzey olduğu için kazalara yol açabilecek granit yanlış bir kullanım örneğidir. Engelli odasındaki yatağın her iki tarafında boşluk olmayışı bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir.

4.6 Bölüm Sonucu ve Değerlendirme

Bu bölümde Engelsiz Turizmin tanımından yola çıkılarak, konu hakkında çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşların araştırmaları aktarılmıştır. Bu çalışmalardan edinilen bilgiler ışığında Engelsiz Turizm, kent ve yapı özelinde iki ölçek halinde incelenmiş olup, her iki ölçeğe ait değerlendirme çalışmaları sunulmuştur. Kent ölçeğinin ardından Engelsiz Turizm Tesisi için gereken minimum ölçütler verilmiş ve bir tesisi engelsizlik bağlamında değerlendirmek için çeşitli kurumlara ait denetleme mekanizmaları örneklendirilmiş tir. Son olarak yapı ölçeği bağlamında dünyadan ve Türkiye’den Engelsiz Turizm Tesisi uygulamaları için otel örnekleri seçilmiştir. Dünyada bu konuda zincir otellerin başarılı olduğu görölmüş, Türkiye’deki otel örneklerinin ise uluslar arası ölçekte tanınan turizm şirketleri tarafından tavsiye edilmiş olsa da Evrensel Tasarım anlamında ideal tasarımlara ulaşamadığı görölmüştür.

TÜRKİYE’DE TURİZM TESİSLERİNDE EVRENSEL TASARIM İLKELERİ ÜZERİNE BİLGİ GELİŞTİRME MODELİ

Şekil 5. 1 Çalışmanın Adımları

Tez çalışması kapsamında bilgi geliştirilecek alan olarak Turizm Tesisleri belirlenmiştir. Çalışma altı adımdan oluşmaktadır (Şekil 5.1);

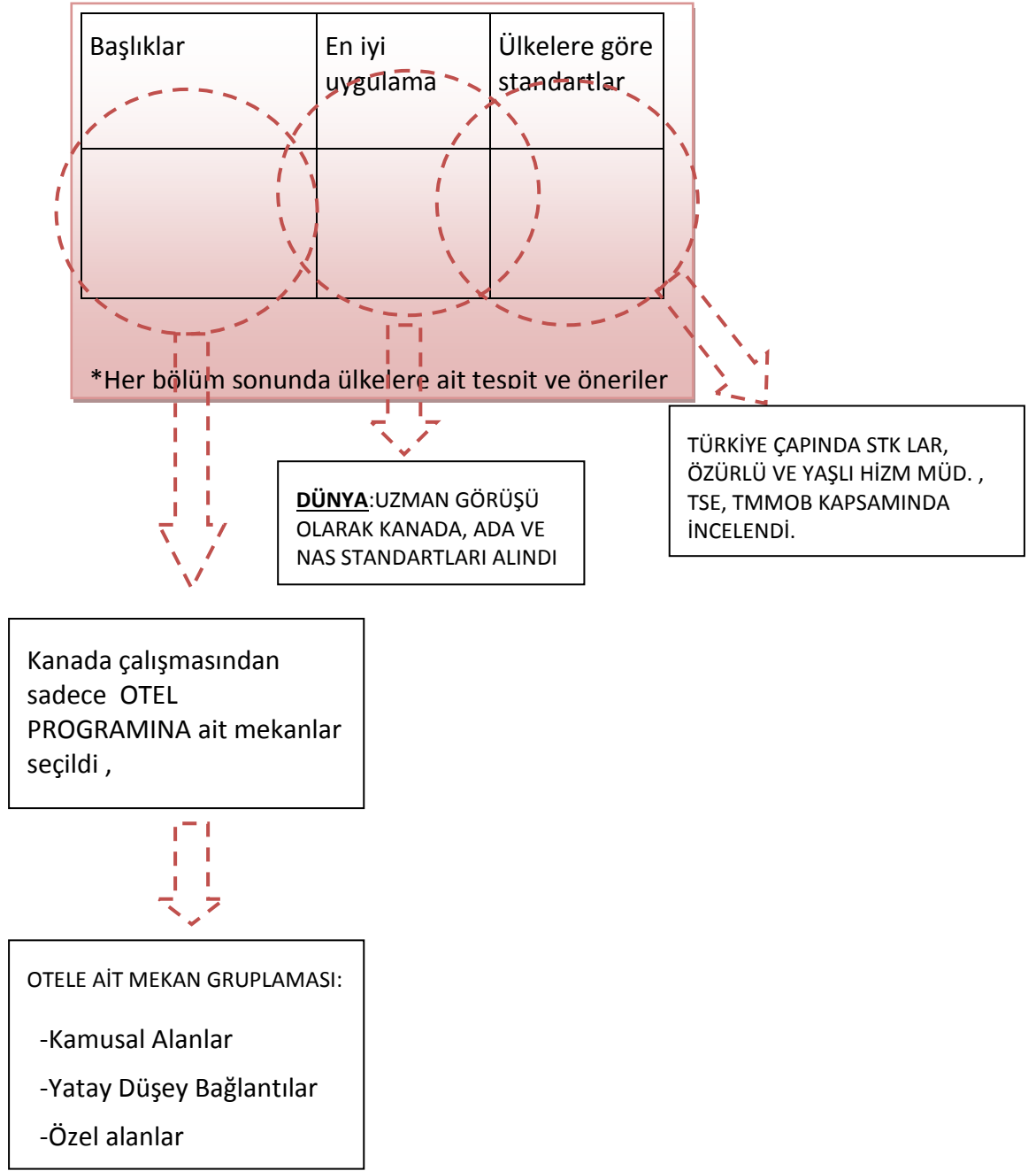
- 1.Adım: Turizm tesisini mekansal olarak gruplamak, analiz edilecek mekanları hiyerarşik biçimde tanımlamak,
- 2.Adım: Evrensel Tasarım İlkeleri'nin gruplanan mekanlara uyarlanarak, dikkat edilmesi gereken verileri üretmek,
- 3.Adım: Üretilen verilerin kılavuz formatında bilgiye dönüştürmek,
- 4.Adım: Bir adım önce üretilen bilgiler rehberliğinde, mevcut binalarda Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) yöntemi ile değerlendirmeler yapmak,
- 5.Adım: KSD sonucu saptanan verileri yorumlamak ve değerlendirmek,
- 6.Adım: Yorum ve değerlendirme sonucu alınan kararlar ışığında Tasarımı iyileştirmeye Yönelik Önerileri geliştirmek.

Bu bölümde çalışmanın adımları detaylı olarak anlatılmaktadır.

5.1 Türkiye’de Mevcut Turizm Tesisleri İçin Evrensel Tasarım İlkelerini Oluşturma; Karşılaştırmalı Analiz

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’deki devlet kurumlarının ve çeşitli Sivil Toplum Kuruluşlarının oluşturdukları rehber çalışmalarındaki ve uygulamalardaki Evrensel Tasarıma Yönelik eksikliklerin belirlenmesi ve beraberinde küresel ölçekte karşılaştırmaların da yapılarak ilkeler halinde gerekliliklerin dökümü yapılmasıdır. Çizelgelerin ayrıntılı dökümü tezin sonunda ekler halinde verilmiştir.

Çalışmanın yönteminde ve alt yapısında referans olan Kanada İnsan Hakları Komisyonunun 2007 yılında yayınlamış olduğu (International Best Practices in Universal Design: A Global Review) “Evrensel Tasarımda Küresel Çalışmalar” adlı rapor temel alınmıştır. Ayrıca, Avrupa, Amerika, Asya, Uzak Doğu ve kuzey ülkelerine ait (EK B) Uluslararası Erişilebilirlik Standartlarının dökümü ve karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırmalı analiz; düşeyde harf sırasına göre dizilmiş beşeri ve fiziksel gereksinimleri, yatayda ülkelere göre karşılaştırılarak oluşturulmuştur. En sondaki sütunda (best practice) “en iyi uygulama” olarak belirtilen uzman görüşü ile ideal değerler belirtilmiştir. (Şekil 5.2)

Şekil 5. 2 Karşılaştırmalı Analiz Şematik Anlatım

Bu çalışmada Türkiye’den;

- (TB): Turizm Bakanlığı’nın 26 Haziran 2011 tarihli Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ
- (TSE): Türk Standartları Enstitüsü’nün 2011 yılında revize ettiği TS9111 Özürllüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere

- (EYH): Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi
- (TOFD): Türkiye Omurilik Felçliler Derneği'nin Mimarlar Odası ile 2001 yılında ortak yayını olan ve orijinali 1989 yılında Association Suisse des Invalides (ASI) yayınından çevrilen, Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması
- (DEV): Dünya Engelliler Vakfı tarafından yayınlanan Engelsiz Tasarım Kılavuzu
- (ÖV): Özürlüler Vakfı tarafından yayınlanan Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu
- (TMMOB): Mimarlar Odası'nın 2012 yılında yayınladığı Çizim sunuş standartları bünyesinde Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi

incelemek için seçilmiştir. Bu çalışmalar, Kanada İnsan Hakları Komisyonu'nun hazırladığı “Evrensel Tasarımda Küresel Çalışmalar” başlıklı araştırmasında uzman görüşü olarak belirlenen standartlar çerçevesinde karşılaştırılmıştır. Böylelikle Avrupa, Amerika ve birçok dünya ülkesiyle kendi içlerinde karşılaştırma sonucu oluşturulan standartlar karşılıklarını bulmuş, eksiklikler ortaya çıkarılmıştır. Bu veriler ışığında Türkiye’de mevcut ve yeni yapılacak turizm tesisleri için tasarım kılavuzu oluşturulmuştur. Kılavuz şemasının düşeyinde otel binasına ait mekan hiyerarşisine ait standartlar, yatayda Türkiye çalışmaları çerçevesinde karşılaştırılmıştır. Uzman görüşü Kanada’da en son sütunda iken, bu tezde ilk sütunda olup, otel binalarına ilişkin mekânsal standartlar olarak Amerika’nın ADA standartları, TC Turizm Bakanlığı’nın belirlemiş olduğu bazı standartlar ve İngiltere’nin NAS standartların sentezidir. (Çizelge 5.1) Karşılaştırma Çizelgesi’ndeki mekan değerlendirmesi 3 ana grup altında incelenmektedir:

- 1- Kamusal alanlar
- 2- Yatay-Düşey Bağlantılar
- 3- Özel alanlar

Bu ana grupların içindeki alt gruplar aşağıdaki gibidir;

1.Kamusal alanlar:

- Ulaşım Park yeri

- Otopark, indirme bindirme, erişilebilir güzergah
- Ana Giriş: Giriş sahanlığı, giriş kapısı, giriş merdiveni, giriş rampası
- Genel Hizmetler: Lobi, bekleme alanı, danışma bankosu, genel wc, fitness, havuz, konferans, restoran, satış birimi, galeri sergi, açık hava etkinlikleri,

2.Yatay-Düşey Bağlantılar:

- Düşey dolaşım: merdiven, asansör (kapı, sürme kapı, kapı açma, zemin kaplaması, kabin, küpeşte, aydınlatma, kontrol düğmesi, acil durumlar, uyarılar, kat düğmeleri, ayna,) , rampa.
- Yatay dolaşım: Koridor, holler
- Kaçışlar: acil çıkış kapıları, yangın güvenlik.

3.Özel alanlar:

yatak odaları: giriş kapısı, erişim mesafeleri, pencere, vestiyer, sirkülasyon, etajer, çalışma masası, kontrol düğmeleri, özel yatak. ulaşılabilir oda, telefon.

Oda içi banyo: banyo kapısı, ayna, duş, klozet, küvet, tutunma barı, musluklar, duş başlığı, su sıcaklığı, alarm, depolama, havluluk.

Çizelge 5.1 Karşılaştırmalı Analizin Adapte Edilişi

Başlıklar	Ülkelere göre standartlar	En İyi Uygulamalar
Harf sırasına göre	Kanada, Amerika, Meksika, Uruguay, İsveç, İspanya, Güney Afrika, Bangladeş, Filipinler, Malezya, Singapur, Avusturalya, Lübnan	ISO TC 59/SC 16 Accessibility and usability of the built environment

ORJİNAL ÇİZELGE (KANADA) [103]

Başlıklar	En İyi Uygulamalar	Türkiye- devlet ve STK çalışmaları
Engelsiz Turizm kapsamında ele alınacak OTEL PROGRAMI akışına göre	ISO TC 59/SC 16 Accessibility and usability of the built environment	Turizm Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetler. GM TSE TOFD DEV ÖV TMMOB

TEZ KAPSAMINDAKİ ÇİZELGE

Bu çizelge bağlamında Türkiye'deki çalışmaların geneline bakıldığında TSE'ye ait olan TS9111 no'lu standardın geniş kapsamlı en güncel çalışma olduğu, diğer rehber çalışmalarına göre daha fazla detaya yer verdiği, Kanada, Amerika, İsveç, Almanya standartları ile paralellikler gösterdiği tespit edilmiştir. Fakat bu tespit Türkiye'deki diğer rehber çalışmaları küresel ölçeğin çok gerisindedir anlamında düşünülmemelidir, aksine otel binalarında düşünülmesi gereken başlıca konularda farklı ifadeler ve standartlar getirilerek literatüre yeni bilgiler kazandırılmıştır.

Çizelgede Türkiye'deki çalışmaların mevcut durumu ve eksikleri işlev ayrımına göre belirlenmiş ve yorum tablosu hazırlanmıştır. (Bkz: Bölüm 5.1.1, 5.1.2, 5.1.3) Tablo ile ilgili olarak (Şekil 5.3);

Siyah renk: İlgili standart için aynı değerler düşünülmüştür.

Gri renk: İlgili standart için farklı değerler verilmiştir.

Kırmızı renk: İlgili standart kabul edilmemektedir.

Boş kutucuklar: İlgili standart ile ilgili hiçbir veri içermemektedir.

	Evet aynı		farklı standart		hayır
---	-----------	---	-----------------	---	-------

Şekil 5. 3 Karşılaştırmalı Analizlerin Yorumu için Lejant

5.1.1 Kamusal Alanlar

ULAŞILABİLİR PARK YERİ, ERİŞİLEBİLİR GÜZERGAH

Bu bölümün genelinde Turizm Bakanlığı hariç diğer tüm çalışmalarda standartlar mevcuttur.

- Otoparkta engelliler için ayrılmış park sayısı konusunda toplam araç kapasitesinin % 5 i (EYH ve DEV), % 2 (TOFD ve TMMOB) ve binada çalışan sayısının %5-6 sı (ÖV) olarak belirlenen değişen standartlar mevcuttur. Avrupa'da bu standart 100 araca kadar en az 4, 500 ve üstü için % 2 olarak belirlenmektedir.

- Engelli bir araç için park yeri genişliği Avrupa’da 2600 mm olarak belirlenmiş, Türkiye’de TSE ve EYH : 2500 mm, DEV:3000 mm, ve ÖV ve TMMOB: 2400 olarak belirlemiştir.
- Araca paralel minimum erişim koridoru genişliği Avrupa’da 3900 mm olarak belirlenmekte, Türkiye’de ise 3400-3600-4000 arasında değişen değerler almıştır. Bu maddede standartlar arasında ortaklık getirilmelidir.
- Ayrıca indirme-bindirme yeri açısından sadece TSE nin verileri yeterli iken, diğer çalışmalardan DEV haricinde hiçbir veriye rastlanmamaktadır. Bu tip mekanlarda tehlikeye karşı alınacak önlemleri içeren standartlar Türkiye’deki çalışmalara eklenmelidir.

Çizelge 5.2 Ulaşılabilir Park Yeri, Erişilebilir Güzergah

	ULAŞIM-PARK YERİ	K- N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
Tesis ulaşım, varış, indirme bindirme, bekleme, park yeri	1girişe yakın								
	2park işaret								
	3park genişlik								
	4engelli p geniş								
	5tek sand park								
	6güzergah yakın								
	7güzergah tanım								
	8 1-25 araç								
	9 26-50 araç								
	10 51-75 araç								
	11 76-100 araç								
	12 101-150 araç								
	13 151-200 araç								
	14 201-300araç								
	15 301-400araç								
	16 401-500araç								
	17 500+araç								
	18 1000+araç								
	19 2000+ araç								
	20 araç ara mes								
	21min eriş korid								
	22prll min eriş k								
	23prll min eriş uz								
	24kapl malzeme								
	25eriş kori diago								
	26curb rampa								
	27babalar								

Çizelge 5.2 Ulaşılabilir Park Yeri, Erişilebilir Güzergah (devamı)

	ULAŞIM-PARK YERİ	K- N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
	28ulaş koridor								
	29ortak kullan								
	30 bed engl düz								
	31levha boyut								
	32arka plan zıt								
	33drop-off								
	34thlike gösterg								
	35bilet mak								
	1bek eriş ko min								
İndirme bindirme	2seviye								
	3işaretlenmek								
	4yaya kald prll								
	5enine rampa								
	6 thlike gösterg								
	7tehlike işareti								
	8açıklık min yüks								
	9babalar								
	10otoprk tasarm								
	11gölgelek								
	12iyi aydınlatma								
	zemin ve taban								
erişilebilir	zemin ve taban								
	düşey kot								
	7-13 mm								
	13 mm								

GİRİŞ VE GİRİŞ KAPISI

Bu bölümde genel anlamda TSE, Özürlüler ve Yaşlılar G.M. ve Özürlüler Vakfı Avrupa ile paralel çalışmalar geliştirmişlerdir.

- Giriş kapısının erişilebilir olup olmadığı konusunda Türkiye'deki çalışmaların % 90 ı hemfikir olmasına karşın, giriş kapısı aydınlatması konusunda net bir standart getirilmemiştir.
- Bina girişlerindeki çiçeklik, tabela, çöp kutusu vb. nesneler geçişe engel oluşturmayacak şekilde yerleştirilmesi konusunda bir sistem geliştirilmelidir.
- Kapıyı açmak için gereken kuvvet dış kapılar için 38,2 N, iç kapılar için 22.2 N dur. Türkiye'deki bazı çalışmalarda bu değerler Avrupa ile paralel olmasına karşın,

kapıların çarpma kapı olması durumunda gereken kuvvet ve gerekli engelsiz alan konusunda eksiklik vardır.

- Sürme kapı, ardarda kapılar Ve kumandalı kapılar için de gerekli olan kuvvet, önünde ve arkasındaki engelsiz alan, özellikle kumandalı kapılar için açılma minimum süresi, baston algılayıcı gibi teknik detaylarda Türkiye'deki standartlarda boşluk bulunmaktadır.
- Kapı önü manevra alanında gerekli olan aydınlanma miktarı konusunda; eğer kumanda elemanı kullanılıyorsa en az 150 lx, sadece okuma yapılacaksa en az 200 lx gerekmektedir. Ancak Türkiye'de bu konuda herhangi bir standart geliştirilmemiştir.

Çizelge 5.3 Ana Giriş

		K- N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
	GİRİŞ								
	1eriş güzrg								
	2kapı aydnlarm								
	3tek sand alan								
	4işaretleme								
	5bir kapı otoma								
	6düz ayak								
	7paspas seviye								
	8alterntf giriş								
	9döner kapı								
	10renkli bant								
	11açma kuvvet								
	12nesne engel								
	13manvra alan								
	14it çek kuvvet								
	15it çek kuvvet								
	16eşik yüksek								
	17max eşik								
	18mx ramp eg								
	19çift knt kapı								
	20kapı knt gnşli								
	21sürme kapı								
	22sür kapı kuv								
	23kum kap açık								
	24kum kap açıl								
	25 kum kap bst								
	26 kum kap btn								
	27 kum kap algı								
	28 kumkapyüks								
	29 kum kap aks								
	30 kumkap kntr								

Çizelge 5.3 Ana Giriş (devamı)

	GİRİŞ	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
	31 kum kap güç								
kapı önü manevra	1temiz alan								
	2itme yönü								
	3çekme yönü								
	4kap tekmeyeri								
	5cam kapı								
	6kumand elem								
	7okuma aydınlı								
	1dolaşım stndrt								
giriş merd.	2ekstra								
	3ekstra								
	1dolaşım stndrt								
giriş ramp	2ekstra								

LOBİ

Türkiye’deki çalışmalarda lobilerdeki danışma bankosunu tekerlekli sandalye kullanıcısının bağımsız bir şekilde kullanmasını öngören standartlar mevcuttur. Fakat tekerlekli sandalyeli bir kişinin bir engel üzerinden erişim mesafelerini belirleyen bir standart görülmemektedir. Resepsiyondaki aydınlatma ve renk konusunda sadece DEV’in otel yapılarına özel çalışmasında yer verilmiştir, diğer çalışmalarda bina özelinde detaylara çok fazla yer verilmediğinden bu başlıklarda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Çizelge 5.4 Lobi

lobi	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
Dan Ban.								
1resep.deski								
2engelsiz erişim								
3min erişim								
4engel üzerinden								
5engel üze.kavrama								
6engel.üzer.uzanma								
7eng.üzer.dokunma								
8desk üst kotu								
Ön.								
1diz boslk vükseklik								

Çizelge 5.4 Lobi (devamı)

lobi	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
2diz boşluk genişlik								
3diz boşlk derinlik								
4tek sand.temiz bos								
5yandaki desk								
aydınlatma								
renk								
bekl.alan								

GEN

EL WC

- Genel tuvaletlerde engelsiz giriş olması açısından kapı kullanılmamaktadır, Türkiye’de bu tip uygulamalar çalışmalarda sözkonusu edilmemiştir.
- Kabin içi minimum boyut olarak Avrupa'da 1700X1800mm olarak belirlenmiş, Türkiye’de ise; en 1500-2200, boy: 1500-2200 e kadar değişken boyutlar görülmektedir. Boyutlarda ortak karar alınmalı ve en elverişli şartlar seçilmelidir.
- Eğer mümkünse kabin kapısı klozete en yakın olan transfer duvarı ile aynı hizada olmalıdır. Türkiye’de ÖV haricinde bu şart hiçbir çalışmada aranmamıştır.
- Klozete oturulduğunda kapının kendiliğinden kapanması da önemli bir gereksinimdir. Bu şart TSE haricinde hiçbir çalışmada aranmamıştır.
- Engelli tuvaletlerinin kapısı fazla güç harcamayarak açılabilmesi ve maksimum 19,5 Nt güç harcanmalıdır. Türkiye’de ise TSE (22,2 Nt) hariç hiçbir çalışmada bu standart görülmemektedir.
- Kabin kapılarını açmak için D tipi kol kullanılmaktadır. Türkiye’deki çalışmalarda bu tip kollar düşünülmüştür. Fakat kolların minimum uzunluğu da düşünülmelidir. Avrupa’da bu boyut 140 mm olarak belirlenmiştir. Türkiye’de ise sadece TSE (300 mm) bu standartı sözkonusu etmiştir. Kolların kapı menteşesine yakın olması gerekmektedir.

- Tutunma barlarının sayısı, çapı mesafesi konusunda Türkiye'deki standartlar yeterli fakat, montajının sağlamlığı, kaymazlık, tehlikelere karşı sivri köşeler konularında standartlar yetersizdir.
- Erkek tuvaletinde ulaşım en yakın yerde pisuarlar olmalıdır. Türkiye'deki standartlara göre bu kural mevcut değildir. Genel anlamda da pisuarlara ait standartlar TSE haricinde düşünülmemiştir.
- Genel tuvaletlerde sıcak su kullanımı var ise, su sıcaklığını ayarlayan bir valf ve termostat olmalıdır. Su sıcaklığı 55 dereceyi aşmamalıdır. Türkiye'deki standartlarda bu başlıkta eksikler vardır.
- Tuvaletlerde aydınlatma düzeyi 200 lx olarak belirlenmiş ve Türkiye'deki standartlarda bu başlıkta eksikler vardır.

Çizelge 5.5 Genel WC

Genel wc	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
1kişi sayısı								
2kapılar								
3zemin kaplama								
4wc girişinde kapı								
5erişilebili değilse								
6gir. Kapı.engelsiz								
7kapılar manevra								
8wc önü kapılar								
9kabin içi min boyut								
10kapı kilidi								
11transfer duvarı								
12kendiliği. kapanır								
13sürme kilit								
14kabin kapısı min								
15kapı dışı açılıyor								
16D tipi kapı kolu								
17 D tipi kapı kol								
18D tipi kol orta nok								
19kapının dış tarafı								
20kol uzunluğu								
21orta nok-menteşe								

Çizelge 5.5 Genel WC (devamı)

Genel wc	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
22yerden yüksekliği								
23klozet yükseklik								
24klozet kapağı								
25sırt desteği								
26emniyetli								
27enyakınduvardan								
28arka duvara								
29sifon otomatik								
30ağcak								
31kayma dayanıklı								
32tutunma barı çap								
33duvar ile aras.uz								
34her yönden kuvvt								
35kesici delici								
36kendi etrafında								
37yatay tutunma kol								
38klozete hizmet								
39yan duv-ark. duv								
40klozete yakın								
41klozet önü.taşma								
42ek tutunma bar								
43düşey tutunma								
44klozetin önünden								
45yan tutunma bar								
46klozetin arkasınd								
47kloz.ark.min boyu								
48pisuar yükseklik								
49pis.önü temiz ala								
50paravan engellen								
51ulaşım yoluna en								
52pis.musluk tek el								
53pis. Musl.yüks.								
54pis musl.kuvvet								
55düşey olarak								
56 düşey tut.min uz								
57 pis.merkezinden								
58alt kot yer. max								
59düşey gösterge								

Çizelge 5.5 Genel WC (devamı)

Genel wc	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
60lavabo merkezind								
61lav.yerden yüks.								
62lav.önün.temiz a l								
63tezgah alınlık								
64diz boşluğu yüks.								
65diz boşl. genişlik								
66diz. boşl. derinlik								
67ayak ucu derinlik								
68ayak ucu yüksek.								
69sıcak su olmalı								
70borular yalıtılmalı								
71termostatik								
72tutulabilir kol								
73musluk min uz unl								
74Çevir. olmamalı								
75musluk açık kalm								
76su sıcaklığı								
77basınç denge								
78askı max yüks.								
79max çıkma								
80askı								
81ayna yere kadar								
82sabunluk								
83avuca sabun dök								
84sabunluk max uz.								
85raf min ölçü								
86raf yükseklik								
87tuv. Kağıt yüks.								
88klozetin doğrultu								
89aydınlanma								
90tamir bakım ayd.								
91gösterge panosu								
92dokunsal işitsel								
93zıt renkli								
94alarm kolu								

KONFERANS –TOPLANTI-SEMİNER ODASI

Bu bölümde genel olarak TSE ve DEV çalışmalarında detaylı maddelere yer verilmiştir.

Diğer çalışmalarda eksikler mevcuttur.

- Genel tuvaletler seminer, toplantı odalarına en yakın mesafede olmalıdır. Türkiye'deki çalışmalarda bu madde eksiktir.
- Tekerlekli sandalye için ayrılmış alanlar en iyi görüş açısına sahip olmalıdır. Herhangi bir engelli için ayrılmış yere başka bir engelli yer güzergahı üzerinden ulaşım sağlanmamalıdır. Türkiye'deki çalışmalarda bu madde eksiktir.
- Mutlaka işitme engelliler için özel teçhizatlar bulundurulmalı, koltuklar arka destekli olmalı, okuma yapıldığı için en az 200 lx aydınlatma olmalıdır. Bu maddelerde çalışmalar eksiktir.

Çizelge 5.6 Konferans

konferans	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
1.erisilebilir								
2.wc ler yakın								
3.tüm tek.sand								
4.erisim koridoru								
5.baska bir								
6.tasmamamalı								
7.zemini düz								
8.önde ayrılmış								
9.1 tek. Sand.								
10.vnvana olan								
11.kolcaklı								
12.								
13.birlestirilmiş								
14.4-25								
15.26-50								
16.2-50								
17.51-150								
18.151-300								
19.301-400								
20.401-500								
21.401-600								
22.koltuklar								
23.özel techizat								
24.kolluklu ve								
25.yüksekliği								

Çizelge 5.6 Konferans (devamı)

kafeterya RESTORAN/satış birimi	K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
1erişilebilir mi								
2alakartbüf.min.gen.								
3hesap ödeme								
4tek.sand.manevra								
5kasaya gitmek için								
6alakart büfe yüks								

KAFETERYA-RESTORAN-SATIŞ BİRİMİ

Bu bölümde TB ve TSE nin çalışmaları daha yoğun görülmekte olup, diğer kurumların çalışmalarında bu bölüme fazla yer verilmemiştir. Oysa restoran, pastane, satış birimi gibi mekanlar toplantı salonları gibi sadece otel müşterisine değil, kamuya da hizmet eden mekanlar olduğu için bazı olmazsa olmaz koşullar getirilebilir.

- Öncelikli olarak mekanın engelsiz erişilebilirliği sorgulanmalıdır.
- Koridorların genişliği tekerlekli sandalyenin geçmesine izin verecek ölçüde olmalıdır. TSE haricinde diğer çalışmalarda bu madde eksiktir. Diğer bir gereklilik ise oturma düzeninde tek tipleşmeden uzak, farklı düzenlere de yer verilmesidir. Bu ilke ile hem engelli ziyaretçi için uygun koşullar yaratılabilir, hem de mekanın görsel kalitesi açısından zenginlik yaratılacaktır.
- Masa altında diz girmesi için en az 700 mm yüksekliğinde ve 500 mm genişliğinde boşluk bırakılmalıdır.
- Restorandaki yemeklerde anti alerjik veya diyabetik vb sağlık problemlerine yönelik ürünlere de yer vermesi gerekmektedir. Türkiye’de bu standart bazı otellerde uygulanmasına karşın, çalışmalarda yer verilmemiştir.

Çizelge 5.7 Kafeterya Restoran Satış birimi

kafeterya RESTORAN/satış birimi	K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
1erişilebilir mi								
2alakartbüf.min.gen.								
3hesap ödeme								
4tek.sand.manevra								
5kasaya gitmek için								
6alakart büfe yüks								

Çizelge 5.7 Kafeterya Restoran Satış birimi (devamı)

kafeterya RESTORAN/satış birimi	K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
7oturma yerleri								
8görsel bilgi								
9sirkulasyon								
10sandalye düzeni								
11rehber köpek								
12menü								
13yemekler alerjik								
14diz boşluğu								

5.1.2 Dolaşım

DÜŞEY DOLAŞIM:

MERDİVEN

Düşey dolaşım elemanlarından biri olan “Merdiven” konusunda genel olarak TSE, Özürlü ve Yaşlılar İdaresi G. M., DEV ve Mimarlar Odası standartlar konusunda paralel olup, Turizm Bakanlığı ve TOFD gerekli standartlar yönünden yetersiz kalmaktadırlar.

- Sahanlıklar arası belirli bir yükseklik farkı belirlenmiş olup, 2500 mm dir. Sadece DEV bu konuda hassaslık göstermiş, diğer kurumlarda basamak sayısı hesabı yapılmaktadır. Net bir ölçü getirilmesi yorulma mesafesini belirleyecektir.
- Rıhtların dik olmaması yönünde Avrupa’da şart aranırken, Türkiye’de 90 derece dik rıhtlar uygulanmaktadır. Sadece Özürlü ve Yaşlılar G. M. bu koşulu yerine getiriyor. Basamak üstlerinde yapılan topukluklar yerine açılı yapılan rıhtlar sayesinde tehlikeler önlenmektedir.
- Topuklukların ucunun basışlar ile zıt renkte olması tehlikeleri önleyen detaylardan biri olup, çalışmalarda TSE ve Özürlüler Vakfı tarafında gözetilmiştir. Diğer çalışmalarda da yer alması gerekmektedir.
- 2100 mm den uzun olan sahanlıkta eğer küpeşte yoksa veya devam etmiyorsa mutlaka uyarı işareti konulmalıdır. Hiçbir çalışmada bu standarda rastlanmamıştır.
- Merdiven başlangıcında ve sonunda uyarıcı yüzey derinliği Avrupa’da 800mm iken Türkiye’de 600 mm yeterli bulunmuştur. Fakat sadece TSE, EYH, ÖV

çalışmalarında bu ölçü mevcuttur. Halbuki bu tüm çalışmalarda görme engelliler için olmazsa olmaz standarttır.

- Merdivenin aydınlatılması için Avrupa, 150 lx ve gölge oluşmayacak şekilde bir standart belirlemiş fakat Türkiye’de bu konuda herhangi bir standarda rastlanmamaktadır.
- Merdivene ait küpeşteler arası minimum uzaklık Avrupa’da 920mm olarak belirlenmiştir, Türkiye’de ise sadece TSE’de “3000 mm den fazla genişliği olan merdivenlerde tam ortada yapılmalıdır” ibaresi mevcuttur. Bu da yaklaşık 1500mm civarındadır. Diğer çalışmalarda minimum TSE deki değere denk düşen bir ölçü belirlenebilir.
- Küpeşte ile altındaki duvar ve yanındaki duvar yüzeyi arasında en az 40mm aralık olmalıdır. Türkiye deki çalışmalarda bu konuda herhangi bir standarda rastlanmamaktadır.

Çizelge 5.8 Merdiven

DÜŞEY DOLAŞIM/ Merdiven	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
1rıht yüks								
2basiş derin								
3bas rıht aynı								
4merd genişlk								
5sahanlk yüks								
6topukluk								
7dik rıht								
8basamk ucu								
9topukluk ucu								
10aydınlanma								
11zıt renk								
12kymaz bant								
13 2100mm+								
14 uyarıcı yüz								
15uy yüz der								
16uyarıcı bant								
17acil çık mer								
18aydnlatma								

Çizelge 5.8 Merdiven (devamı)

DÜŞEY DOLAŞIM/ Merdiven	K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
19su birikme								
20tutunma								
21küpeş yüks								
22küpeşt aynı								
23küpeşmin uz								
24küpeşt çap								
25min kuvvet								
26malzeme								
27kesinti								
28prsz duvar								
29duvar								
30dokulu duvr								
31küpeş uzat								
32zit renk								
33dokulu isart								

ASANSÖR

- Kabin genişliği konusunda Avrupa iç genişliği 1100mm uzunluk ise 2030 mm olarak belirlenmiş, Türkiye’de TSE: 900-1500, ÖV: 915-2030, TMMOB: 1650-1800 olarak belirlemiştir. Özellikle kapalı toplu kullanılan mekanlarda bu ölçüler konusunda ortaklık getirilmeli ve kişi kapasitesi gözetilerek belli ölçülerin altına düşürülmemesi gerekmektedir.
- Asansör konusunda en çok tehlike anında yardımcı ekipmanlar konusunda eksiklikler göze çarpmaktadır. Örneğin kat döşemesi ile asansör zemini arasında düzey farklılığı olması durumunda düzey eşitleyici alternatif düzenleme eksikliği söz konusudur. Diğer bir eksiklik ise kapı arasına bir şey sıkışması durumunda elle müdahale edilen bir aracın eksikliğidir.
- Asansör kapısının minimum açık kalma süresi Avrupa’da 8 sn iken Türkiye’de TB : 5 sn, OZIDA:10 sn, DEV: 5 sn olarak belirlemiştir. Bu sürelerin asansörün markası ile ilişkili olduğu göz önüne alınarak ortaklıklar yakalanması gerekmektedir.
- Türkiye’deki çalışmalarda asansör içinde telefon stilinde tuş takımı dahil edilmemiştir. Oysa Kanada İnsan Hakları Komisyonu çalışmasında sadece telefon stilindeki tuş takımı için 8 standart geliştirilmiştir.

- Asansör içindeki sesli ve görsel yer göstergeleri, Braille karakterler, kat düğmeleri için TSE haricinde Türkiye'deki çalışmalarda herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Çizelge 5.9 Asansör

ASANSÖR	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
genel								
1oto. kontrol								
asansör kapı								
1.temiz boşluk								
2kapı açıklık								
3kapı 915mm								
4yanal yüzey								
5kapı 815mm								
sürme kapı								
1iki aşam kapı								
2zemin boşluk								
3düzey sorunu								
4sıkışmak								
5araç min..ac								
6sensör								
kapı açma								
1sensör yüks								
2sensör süre								
3kapı açık								
Zem.kapla								
1zemin kayma								
2halı yüks.								
kabin								
1 kapı açıklık								
2van yüzey gen								
3min ön-arka								
4iç yüzeyler								
5ken. Yak. Kapı								
6ken yak.vanal								
7 ken yak.ön								
8 ken yak.ic								
9merkez geniş								

Çizelge 5.9 Asansör (devamı)

ASANSÖR	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
10herhangi van								
11 herhangi ön								
12 herhangi iç								
küpeste								
1her duvarda								
2yükseklik								
3duvar arası								
kab içi avd								
1min avdın.								
Kontro.düğüme								
1temiz alan								
2 ≤16 kat								
3 >16 kat								
4 acil buton								
5 kont panel altı								
6kat düğm büvü								
7kat düğm kabrt								
8savılar								
9soldan sağa								
10kevpad								
11Braille								
12kat çağırısı								
13kata ulaştı								
14telefon düzen								
15min düğüme								
16vükseltmeli								
17gerek vok								
18karakterler								
19kabartma nok								
20nokta capı								
21tam ortasında								
22ses kontrolü								
23telef.kordonu								
24telef.sembölü								
Adl.hbrl.								
1sesli haberl.								
2kullanma talim								
3verden vüksek								

Çizelge 5.9 Asansör (devamı)

ASANSÖR	K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
4 tek elle								
5max kuvvet								
Sesl.sinv								
1sesli ve görsel								
2 sinval sistemi								
3sinval düzevi								
4frekans								
5sözlü bildirim								
6holdeki								
7sözlü frekans								
uvarı								
1kabin gelip								
2en küçük								
3görülebilecek								
Braille harfler								
1her iki tarafınd								
2merkez verden								
Yer göster.								
1katı gösteren								
2kapının üstü								
3min kbartma								
4numara vanma								
5aviretmeli								
6otom.sesli uva								
7ses düzev								
Kat çağr. duğm								
1engelsiz alan								
2 min büyüklük								
3görsel uvarı								
4avdın.aracı								
5max çıkması								
6taktıl levha								
avna								

RAMPA

- Rampa eğimi olarak Türkiye’de uygun eğim % 6 olarak belirlenmiştir. Avrupa ise % 5 i tercih etmektedir.

- Merdiven bölümünde olduğu gibi rampaya ait küpeşteler arası minimum uzaklık Avrupa’da 1000 mm’dir, Türkiye’de ise sadece TSE çalışmasında bu ölçü vardır. Diğer çalışmalarda hiçbir ölçü yoktur.
- Rampa önünde uyarıcı bantlar Türkiye’de düşünülmüştür fakat ara sahanlıktan sonra rampa başlangıcındaki uyarıcı yüzeyler için bir standart ÖV haricinde düşünülmemiştir. Avrupa’da bu ölçü (rampa ile zıt renkli olması şartı) 50 +- 10 olarak belirlenmiştir.
- Yine aydınlatma konusunda rampalar için Türkiye’de herhangi bir standart yoktur, Avrupa’da bu standart en az (dış mekan için) 150 lx olarak belirlenmiştir.

Çizelge 5.10 Rampa

DÜŞEY DOLAŞIM/ Rampa	K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
1%5ten fazla								
2temiz rampa								
3küpeste arası								
4sah.ar.boyuna								
5sah.ara.yatay								
6enine eğim								
7su tutmayacak								
8 920 mm üst								
9 başı sonu								
10yön değiştiri								
11aynı geni.sah								
12uzunluk min								
13kapı açılıyor								
14eę.bas.bant								
15bant olmalı								
16kaymaz malz								
17parlak yüzey								
18sert doku								
19süpürgelik								
20süpr min yük								
21bariyer								
22 iyi aydınlatm								
23dış mekanda								

Çizelge 5.10 Rampa (devamı)

DÜŞEY DOLAŞIM/ Rampa	K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
24korkuluk								
25boyuna eğim								
26enine eğim								
27suyu akıtacak								
28iki yan küpest								
29zem.yükseklik								
30daha geniş								
31duvar ile ara								
32uzatılmalı								

YATAY DOLAŞIM

- Döşeme kaplamalarında parlak malzeme kullanılmaması konusunda Türkiye’de DEV haricinde ilke bulunmamaktadır.
- Eşiksiz kot farklılıkları Avrupa’da 0-6 mm arasında değişmektedir. Türkiye’de ise 6, 13, 30 mm olarak değişkendir.
- Halı kullanılan alanlarda halı uçları sabitlenmeli ve halı tüy uzunluğu 13 mm ye kadar olmalıdır.
- Dış mekanlara ait kullanımda, havuz kenarlarında kenar koruması yoksa mutlaka tehlike işareti konulmalıdır. Fakat Türkiye’deki çalışmalarda bu önemli konuda da açık bulunmaktadır.

Çizelge 5.11 Yatay dolaşım

YATAY DOLAŞIM	K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
1kaymaz sert								
2parlak								
3pürüzlü								
4kot farkı 0-6 mm								
5 7-13 mm kot								
6 13 mm üstü								
7 enine eğim								
8 boyuna eğim								
9 yatay dol. alan								

5.1.3 Özel Alanlar

ENGELSİZ YATAK ODASI

Bu bölümde genel anlamda; su sıcaklığı, depolama ve telefon başlıklarında Türkiye’de hiç çalışma bulunmamaktadır.

- Avrupa’da giriş kapısı içe doğru açılma standardı bulunmaktadır, Türkiye’deki TSE haricindeki çalışmalarda bu madde eksiktir.
- Sadece DEV ve TOFD tarafından eklenen bir maddeye göre, kapı ile duvar arasında 600 mm boşluk bırakılma şartı aranmaktadır. Avrupa’da böyle bir gereklilik aranmamaktadır. Oda içindeyken kapıyı engelli bir kişinin kapıyı açabilmesi için düşünülmüş bu detay artı değer taşımaktadır.
- Avrupa’da en dar noktada kapı genişliği 900 mm olarak belirlenmiş, Türkiye’de ise 750 mm den 900 mm ye kadar değişen ölçüler mevcuttur. TSE nin son çalışmasında 900 mm olarak belirlenmiştir.
- Vestiyer- dolap için Türkiye’de çok ayrıntıya girilmemiştir. Erişilebilir olması, kapaklarının sirkülasyon alanında engel oluşturmaması Avrupa’da aranan başlıca şartlardandır.
- Yatak etrafındaki sirkülasyon alanı açısından sadece TSE nin çalışmaları görülmektedir. Örneğin engelsiz zemin alanı yatağa paralel şekilde olmalıdır. En az 1 yatma alanı minimum 800X1300 mm Avrupa ölçülerine göre engelsiz mekan sağlamalıdır. Türkiye’de bu ölçü TSE tarafından 1500X1500 mm olarak belirlenmiştir. Bu ölçü aynı zamanda tekerlekli sandalyenin kendi etrafında 360 derece dönebilmesi için yeterlidir.
- Etajer veya çalışma masasının altına diz girebilmesi için ve aynı şekilde altında çöp kutusuna da yer kalması için uygun boşluk bulunmalıdır. Türkiye’deki çalışmalarda bu madde de eksiktir.
- Ulaşılabilir Oda (engelsiz oda) Avrupa’da 25 yatağın üstündeki işletmelerde yatak sayısının % 5 i veya bir kısmı olarak belirlenmekte, Türkiye’de ise TB 80 odada 1 oda olarak sayı verilmektedir. TSE 25 odada 1 olarak, 500 oda üstündeki işletmelerde toplam oda sayısının % 2 si olarak belirlemiştir.

- Odalardaki telefonların TTY özelliği olması, ses yükselticiye ve Braille alfabesine sahip olması diğer gereklilikler arasında yer almaktadır.

Çizelge 5.12 Engelsiz Yatak Odası

ÖZEL ALANLAR-ODA		K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	TMMOB
oda giriş kapısı	1zemin kaplama								
	2kapı içe açılmalı								
	3kapılarANA GİRİŞ								
	4kapı kolu çevirmeli								
	5kapı kol yükseklik								
	6kapı-duvar								
	7dar noktada								
	8kapı önü manevra								
	990 derece 12 dere								
yatma bölümü	1transfer alanı								
	2en dar noktadaki								
vestiye-dolap	1kapaklar dışı								
	2erişilebilir yüksekli								
	3giyinme dışı açıl.								
	4tek-çift kapak								
	5askı yükseklik								
	6erişilebilir								
	7giysi dolabı vestiyer								
	8askılık								
	9depolama dışı açıl.								
	10aydınlatma								
pencere	1yerden yükseklik								
	2erişilebilir								
	3açma kolu								
	4dış mekan								
yatak etrafındaki sirkülasyon alanı	1en az bir yatma alan								
	2yatağa paralel								
	3daire sirkülasyon								
	4T biçimli sirkülasyon								
	5çift kişilik yatak ise								
	6yataklar arası								
	7manevra alanı								
	8sirkülasyon alanı								
etajer-	1masa içine sandalye								

Çizelge 5.12 Engelsiz Yatak Odası (devamı)

ÖZEL ALANLAR-ODA		K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	TMMOB
elektrik düğmes	2sandalye+çöp kutu								
	1eriş.ısıtma soğut.								
	2kontrol düğme yüks								
	3basurcu aydınlatma								
ulaşılabilir oda	1 25 yatak üstü								
	2 2-25 oda								
	3 26-50 oda								
	4 51-75 oda								
	5 76-100 oda								
	6 101-150 oda								
	7 151-200 oda								
	8 201-300 oda								
	9 301-400 oda								
	10 401-500 oda								
	11 501-1000 oda								
	12 1001 oda ve üstü								
telefon	1 ses kontrolü								
	2 TTY telefon								
	3farklı oda tipleri								
	4har.ve.haber.min								
	5 har.ve.haber.mak								
	6 2-25 oda								
	7 26-50 oda								
	8 51-75 oda								
	9 76-100 oda								
	10 101-150 oda								
	11 151-200 oda								
	12 201-300 oda								
	13 301-400 oda								
	14 401-500 oda								
	15 500-1000 oda								
	16 1001 oda üstü								

ENGELSİZ ODA İÇİNDEKİ BANYO

- Oda içi banyolarda manevra alanı olarak engelsiz boşluk alanı Avrupa'da 1800X1800 mm olmasına karşın Türkiye'de 1500X1500 mm olarak düşünülmektedir. Avrupa'daki ölçü lavabo altındaki diz ve ayaklar için gerekli olan boşluğu da içermektedir.

- Banyo giriş kapısı mutlaka dışa doğru açılmalıdır.
- Küvetler engelliler için kullanılması zor elemanlar olsa da, küvet kullanmak isteyen ve bu deneyimden keyif almak isteyen kullanıcıları da düşünmek gerekmektedir. Küvete dair ölçüler yönünden Türkiye’de sadece TSE çalışmalarında yer verilmektedir. Küvetin uzun kenarı en az 1600 mm olmalı (TSE: 1500 mm olarak belirlemiş), küvetin tabanı mutlaka kaymaya karşı dayanıklı olmalı, duşakabin kayar kapıları küvetin üstünde olmamalıdır.
- Küvete ait tutunma barları başlığı altında sadece TSE detaylı çalışması görülmektedir, tutunma barları en az 2 tane olmalıdır. Bu tutunma barlarına ait yükseklik ve uzunluk, küvetten yüksekliği eklenmesi gereken diğer ölçülerdir.
- Armatürlerin küvetin ayak tarafında olması, tek elle açılabilir olması, küvetten maksimum 450 mm olması gerekmektedir.
- Su sıcaklığının ayarlanabilir olması ve maksimum 55 derece olmasını sağlayan termostat sistemi uygulaması Türkiye’de dahil edilmesi gereken diğer maddelerdir.

Çizelge 5.13 Engelsiz Oda içindeki banyo

		K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
banyo	1sirkulasyon alanı								
	2diz ayak boşluğu								
ban. gir	1dışa açılmalı								
	2dış manevra alanı								
lavabo	1tezgah genişlik								
duş	1 1-25oda engelsiz								
	2 26-50								
	3 51-75								
	4 76-100								
	5 101-150								
	6 151-200								
	7 201-300								
	8 301-400								
	9 401-500								
	10 501-1000								
	11 1001 ve üstü								

Çizelge 5.13 Engelsiz Oda içindeki banyo (devamı)

		K-N-A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
klozet destek ve	1 erişilebilirlik								
	2 erişilebilir durumda								
	3 küvetler								
	4 tutunma barları								
KÜVETLER	1 uzun kenarı boyun								
	2 min uzunluk								
	3 kayar kapılar								
	4 tabanı kaygan								
VE TUTUNMA BARLARI	1 duvarlardaki destek								
	2 küveti saran 3 duv								
	3 en az 2 tutunma								
	4 uzun kenar. yatay								
	5 yatay yerden yüks.								
	6 yatay min uzunluk								
	7 ayak kısmında								
	8 ön kenarında								
	9 küvetin sınırı ile								
	10 kontrol bitiş nokta								
	11 dış kenarı								
	12 kaymaya dayanıklı								
KONTROLLER MUSLUKLAR	1 küvetin ayak tarafı								
	2 merkez çizgi-dış								
	3 küvet kenar.maks.								
	4 musluk kolları								
	5 tutma kolu uzunluk								
	6 yaylı sıkırtmalı								
DUŞ BAŞLIKLARI	1 elle tutulan								
	2 hortum uzunluk								
	3 sabitlemeli								
	4 yerden yükseklik								
	5 takılı old. yüzey								
SU SICAKLIĞI	1 termostatik kontrol								
	2 su sıcaklığı								
alarm	1 görsel işitsel								
	2 kapı tıklanışı								
	3 bildirim cihazları								
havluluk	1 yerden yükseklik								
	2 temiz alan								

Çizelge 5.13 Engelsiz Oda içindeki banyo (devamı)

		K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
	3yatay erişim								

5.1.4 Boyutsal Uygunluk: Antropometrik Ölçüler

Turizm Bakanlığı'nın sözkonusu tebliğinde Antropometrik Ölçülere dair bilgiler verilmemiş, bir rehber halinde sunulmamıştır. Turizm tesislerinde gerekli olan düzenlemelerin yapılabilmesi için öncelikle bu ölçülerin ön bilgi olarak verilmesi gerekmektedir.

- Tekerlekli sandalyenin kapladığı alan tüm kurumlarda yakın ölçülerde verilmiş olup, sadece DEV tarafından tekerlekli sandalyenin yanında bir yardımcı olması durumunda sözkonusu güzergah eni daha az olabileceği belirtilmiştir.
- Koltuk değnekleri kullanan bir kişinin zeminde kapladığı genişlik olarak Türkiye 800-900 mm olarak belirlenmiştir. Kanada'daki aynı ölçü 1200 mm olarak geçmektedir.
- Dünyada (assistant dog) rehber kopek kullanıcılarının turizm tesislerinde köpeği ile konaklayabilmesi için özel olanaklar sağlanmaktadır. Türkiye'de ise DEV haricindeki kurumlara ait bu durum gözetilmemiş ve standart düşünülmemiştir.
- Yürüteç sadece engelli tarafından değil aynı zamanda yaşlı kimseler tarafından da kullanılmaktadır. Diğer engelli aparatları gibi walker için de alan gereksinimleri konusunda kurumlar rehberlerine standart eklemelidir.

Çizelge 5.14 Boyutsal Uygunluk - Antropometrik boyutlar

		K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
ANTROPOMETRİK	1tek sandalye								
	2yardımcı								
	3 U dönüş								
	4diz boşluğu								
	5koltuk değn								
	6baston kull								
	7rehber köp								

Çizelge 5.14 Boyutsal Uygunluk - Antropometrik boyutlar (devamı)

		K-N- A-O	TB	TSE	OZIDA	TOFD	DEV	ÖV	MO
	8elktrkli san								
	9yürütec								
	10tek erişim								
	11koltk eris								
	12koltk tezg								

5.1.5 Öneri Ölçütler Dizgesi

Çalışmada öncelikle ilgili kılavuzların / ölçütlerin / standartların karşılaştırılmasında kurulan çatki ve bölümler doğrultusunda bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Bu verilere ilişkin literatürden rehber niteliği taşıyan bazı standartlar da ilave edilmiştir. Analiz edilen nitelikler sadece fiziksel engellere değil, aynı zamanda işitme, görme engeli, kronik rahatsızlıklar, sinir hastalıkları, yaşa ve boya bağlı engeller gibi farklı türden yeti kaybı durumlarına yönelik biçimlenmiştir. Ölçüt listesinin akışında, mekanların denetlenme sırası temel alınmıştır. Bu liste aynı zamanda, karşılaştırmalı analizde olduğu gibi değerlendirme adımlarını da içermektedir.

Çizelge 5.15Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi)

Otel adı:	Sınıfı:	Yer:	Tarih:
A) Tesise Giriş			
	Sorular	Evet	Hayır
1	Bina girişine en yakın yerde erişilebilir park yeri var mı? (Max 50 m olmalı)	☐	☐
2	Engelli park yeri uygun şekilde işaretlenmiş mi?	☐	☐
3	Engelli park yeri için park yeri genişliği yeterli mi? (2400+1200 mm)	☐	☐
4	Bina girişine kadar erişilebilir yol var mı?	☐	☐
5	Otoparkta engelli park sayısı yeterli mi? (En az 1, toplamın % 2 si olmalı)	☐	☐
6	Erişim koridorunu engelsiz mi?	☐	☐
7	Araç alanı ile yolcu indirme bindirme alanında ayırım var mı?	☐	☐
8	(7. soru ile ilgili)Yoksa, uyan işareti var mı?	☐	☐
9	Zemin yüzeyi kaygan mı?	☐	☐
10	Zemin yüzeyi yumuşak mı?	☐	☐

Çizelge 5.15Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi) (devamı)

11	Binanın erişilebilir girişi işaretlenmiş mi?	☐	☐
12	Binanın giriş kapısı iyi aydınlatılmış mı? (200 lx min)	☐	☐
13	Giriş kapısı kolay açılıyor mu (manuel ise) ? (38.2 N dan fazla kuvvet / kol uygunsuz)	☐	☐
14	Binanın girişi düzayak mı? (Kabul edilir seviye farkı 60.mm)	☐	☐
15	Giriş kapısında erişilebilir eşik var mı? (Max 19.mm)	☐	☐
16	Girişte rampa var mı?	☐	☐
17	Rampa eğimi uygun mu? (Max % 5 olmalı)	☐	☐
18	Girişte merdiven var mı?	☐	☐
19	Binanın girişinde tekerlekli sandalyenin sığabileceği genişlikte sahanlık var mı?	☐	☐
20	Bina giriş kapısı otomatik mi?	☐	☐
21	Bina giriş kapısı döner kapı mı?	☐	☐
22	Döner kapı ise, yanında en az uygun 1 normal kapı var mı? (Uygun açıklık 900.mm)	☐	☐
23	Cam kapı ise, yerden cam yüksekliği uygun mu? (800.mm den aşağı inmemeli)	☐	☐
24	Rampanın iki yanında da korkuluk var mı?	☐	☐
25	Korkuluk yüksekliği uygun mu? (900.mm)	☐	☐
26	Rampanın genişliği uygun mu? (Min 1000.mm olmalı)	☐	☐
27	Rampa sahanlığında su birikiyor mu?	☐	☐
28	Sahanlığa kapı açılıyor mu?	☐	☐
29	Rampa kaplaması kaymaya karşı dayanıklı mı?	☐	☐
30	Basış derinliği uygun mu? (275-300.mm)	☐	☐
31	Riht yüksekliği uygun mu? (150-180.mm)	☐	☐
32	Merdivenin genişliği uygun mu? (Min 1250.mm)	☐	☐
33	Basamakların ucunda kaydırmaz şerit var mı?	☐	☐
34	Merdivenin başlama ve bitiş yerinde uyarıcı yüzey var mı?	☐	☐
35	Merdivenin iki yanında da korkuluk var mı?	☐	☐
36	Giriş önünde ızgaralar var mı?	☐	☐
37	ızgaralar yürüme aksına dik mi?	☐	☐
38	Küpeştenin üst yüksekliği (merdiven) uygun mu? (650-750 veya 860-920)	☐	☐

B) Tesis Hizmetleri

B1) LOBİ VE RESEPSİYON

Sorular	Evet	Hayır
1 Danışma bankosunda engelliler için erişilebilir yükseklikte bölüm var mı?	☐	☐
2 Danışma bankosu uygun yükseklikte mi? (730-860.mm)	☐	☐

Çizelge 5.15Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi) (devamı)

3	Danışma bankosu altında diz girmesi için yer var mı? (Min 750mm)	☐	☐
4	Resepsiyon aydınlatması yeterli mi? (200 lx)	☐	☐
5	Lobideki oturma grupları farklı düzenlemeler içeriyor mu?	☐	☐
6	Bekleme alanı için genişlik yeterli mi? (Min 1200 mm)	☐	☐
7	Zemin kaplamasında halı kullanılmış mı?	☐	☐
8	Halı kaplama sabitlenmiş mi?	☐	☐
9	Halı uçları uygun yükseklikte mi? (Max 13 mm)	☐	☐
10	Zemin kaplaması kaygan ve parlak mı?	☐	☐
11	Resepsiyonda parlak yüzey kullanımı çok mu?	☐	☐
12	Ortak telefonda ses kontrolü var mı?	☐	☐
13	Ortak telefonun olduğu yerde aydınlatma yeterli mi? (Min 200 lx)	☐	☐
14	Text telefon var mı?	☐	☐

B2) GENEL WC

	Sorular	Evet	Hayır
1	Engelli WC var mı?	☐	☐
2	Wc giriş kapısı genişliği uygun mu?	☐	☐
3	Wc erişilebilir değilse en yakın wc gösterilmiş mi?	☐	☐
4	Wc girişi önündeki engelsiz alan yeterli mi? (Min 1500 X 1500)	☐	☐
5	Kabin içi boyut yeterli mi? (engelli kabini) (1700 X1800 mm)	☐	☐
6	Zemin kaplaması kaygan mı?	☐	☐
7	Kabin kilidini kapatmak zor mu? (Max 19,5 N)	☐	☐
8	Kapı tek elle açılabilir mi? (D tipi olması gerek)	☐	☐
9	(D tipi)Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (800-1000 mm)	☐	☐
10	Klozet yüksekliği uygun mu? (460-480 mm)	☐	☐
11	Klozetin merkez nokta. en yakın duvardan mesafesi uygun mu? (460-480 mm)	☐	☐
12	Sifon otomatik mi?	☐	☐
13	Klozet etrafında yeterli sayıda tutunma barı var mı? (Min 2 yatay)	☐	☐
14	Pisuar var mı?	☐	☐
15	Pisuar varsa, yerden yüksekliği uygun mu? (Max 400 mm)	☐	☐
16	Lavabo yüksekliği uygun mu? (800-850 mm)	☐	☐
17	Lavabo altında diz boşluğu var mı?	☐	☐
18	Lavabo altındaki diz boşluğu varsa, yüksekliği uygun mu? (750 mm)	☐	☐
19	Musluklar tek elle açılabilir mi?	☐	☐

Çizelge 5.15Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi) (devamı)

20	Musluktan gelen su sıcaklığı uygun mu? (Max 55 derece)	☐	☐
21	Kabin içinde askı var mı?	☐	☐
22	Askı varsa yüksekliği uygun mu? (1200-1400 mm)	☐	☐
23	Lavaboda erişilebilen sabunluk var mı? (Lavaboya en yakın yerde olmalı)	☐	☐
24	Sabunluk tek elle kullanılabilir mi?	☐	☐
25	Tuvaletteki aydınlık düzeyi yeterli mi? (200 lx)	☐	☐
26	Alarm kolu var mı?	☐	☐

B3) KONFERANS–SEMİNER

	Sorular	Evet	Hayır
1	Giriş erişilebilir mi? (Düzayak erişim şartı)	☐	☐
2	Çıkışlar erişilebilir mi?	☐	☐
3	WC ler yakın mı?	☐	☐
4	Tekerlekli sandalye için yer ayrılmış mı?	☐	☐
5	Tekerlekli sandalye için ayrılmış tüm koltuklar en iyi görüş açısına sahip mi?	☐	☐
6	Erişim koridoru Tek.sand. için ayrılmış alanlar etkiliyor mu?	☐	☐
7	Tek. Sand için ayrılmış bir yere başka bir tek. Sand. Yerinden mi ulaşılıyor?	☐	☐
8	Zemin düzayak ve pürüzsüz mü?	☐	☐
9	Tek.sand. için ayrılmış alanlar yeterli mi? (25 / 2 50/2 150/4 300/5)	☐	☐
10	Koltuklarda kol koyma yeri var mı?	☐	☐
11	Koltuklarda arka destek mevcut mu?	☐	☐
12	Erişim koridoru genişliği uygun mu? (920 mm)	☐	☐
13	Sunucu arkasındaki aydınlatma yeterli mi? (200 lx)	☐	☐
14	Ses yükseltici aparatlar mevcut mu?	☐	☐

B4) RESTORAN / KAFETERYA / SATIŞ BİRİMİ

	Sorular	Evet	Hayır
1	Mekan düzayak ve erişilebilir mi?	☐	☐
2	Oturma bölümündeki koridorlar tek. sandalye manevrasına uygun mu?	☐	☐
3	Alakart büfenin yüksekliği uygun mu? (1200 mm)	☐	☐
4	Oturma bölümünde tekerlekli sandalye için ayrılan temiz alan ölçüsü uygun mu? (800-1300 mm)	☐	☐
5	Oturma düzeninde farklılıklar yaratılmış mı?	☐	☐
6	Rehber köpek mekana alınabiliyor mu?	☐	☐
7	WC ler yakın mı?	☐	☐
8	Sabitlenmemiş masa var mı?	☐	☐

Çizelge 5.15Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi) (devamı)

9	Menüler diyabetik / Şekersiz/ Tuzsuz / Glutensiz / Alerji yapmayan yiyecek-içecek içeriyor mu?	☐	☐
10	Masalar altında diz girecek boşluk yüksekliği uygun mu? (Min 700 mm)	☐	☐
11	Masalar altında diz girecek boşluk genişliği uygun mu? (Min 500 mm)	☐	☐
12	Satış birimindeki koridorlar yeterli mi? (Min 1000 mm)	☐	☐
13	Alakart büfe yüksekliği uygun mu? (1200 mm)	☐	☐

B5) TESİS İÇİNDE DOLAŞIM

Sorular	Evet	Hayır
MERDİVENLER		
1 Rıht yüksekliği uygun mu? (150-180mm)	☐	☐
2 Basış derinliği uygun mu? (275-300 mm)	☐	☐
3 Merdiven boyunca basışlar ve rıhtlar eşit ölçüde mi?	☐	☐
4 Merdiven genişliği uygun mu? (Min 1250 mm)	☐	☐
5 Sahanlıklar arası yükseklik farkı uygun mu? (Max 2500 mm= max 16 rıht)	☐	☐
6 Merdivenin genişliği uygun mu? (Min 1250 mm)	☐	☐
7 Topukluk var mı?	☐	☐
8 Merdiven yeterince aydınlatılmış mı? (150 lx)	☐	☐
9 Basamakların ucu basış ve rıhtlardan farklı renkte mi?	☐	☐
10 Merdivenin bittiği yerde uyarıcı bir yüzey var mı?	☐	☐
11 Acil çıkış merdivenleri dokunsal olarak belirtilmiş mi?	☐	☐
12 Merdivenin iki yanında da korkuluk /küpeşte var mı?	☐	☐
13 Küpeştenin üst yüksekliği uygun mu? (650-750 / 860-920 mm)	☐	☐
14 Küpeşte çapı uygun mu? (30-40 mm)	☐	☐
15 Küpeşte montajı sağlam yapılmış mı?	☐	☐
16 Küpeşte merdivenin başında ve sonunda uygun şekilde uzatılmış mı? (300 mm)	☐	☐
17 Küpeşte merdivenden zıt renkte mi?	☐	☐
18 Merdiven altında kafa kurtarma yüksekliğinden önce tehlike bariyeri var mı?	☐	☐
19 Yangın anında asansör kullanım dışı kaldığında, alternatif çıkış olarak merdivenler kullanılabilir mi?	☐	☐
ASANSÖR		
1 Asansör kapısı otomatik mi?	☐	☐
2 Kapı önündeki temiz boşluk yeterli mi? (Min 1500 X 1500)	☐	☐
3 Kapının genişliği uygun mu? (950 mm min)	☐	☐
4 Kabin iç açıklığı uygun mu? (1700 X 1065 mm)	☐	☐

Çizelge 5.15 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi) (devamı)

5	Kapı 2 aşamalı mı?	☐	☐
6	Zemin ile asansör arasında kalan boşluk tehlikeli mi? (Max 10 mm)	☐	☐
7	Asansör durduğunda kat döşemesi ile zemin aynı kotta kalıyor mu?	☐	☐
8	Asansör kapısının açık kalma süresi yeterli mi? (Min 8 sn)	☐	☐
9	Zemin kaplaması kaygan mı?	☐	☐
10	Zemin kaplaması halı ise uygun mu? (Max 13 mm tüy, fırça kılı olmamalı)	☐	☐
11	Asansör içinde küpeşte var mı?	☐	☐
12	Varsa tüm yan yüzeylerde devam ediyor mu?	☐	☐
13	Kabin içi aydınlatma uygun mu? (100 lx)	☐	☐
14	Kat düğmeleri herkes tarafından erişilebilir mi? (Max 1200 16 kat / max 1370 16 k +)	☐	☐
15	Acil butonları asansör içindeki düğme panelinin en altında mı?	☐	☐
16	Asansör panelinde keypad düzenlemesi var mı?	☐	☐
17	Varsa dokunsal karakterler işlenmiş mi?	☐	☐
18	Asansör kata ulaştığında sesli ve görsel (birarada) uyarı oluyor mu?	☐	☐
19	Asansör düğmelerinin çapı uygun mu? (Min 20mm)	☐	☐
20	Asansör içinde acil haberleşme cihazı var mı?	☐	☐
21	Asansör içinde ayna var mı?	☐	☐
22	Asansör içindeki aynanın yerden yüksekliği uygun mu? (900-1500 arasında olmalı)	☐	☐
RAMPA			
1	Rampa eğimi uygun mu? (Max % 5-6)	☐	☐
2	Rampanın genişliği uygun mu? (Min 1000 mm)	☐	☐
3	Rampanın ki yanında da korkuluk var mı?	☐	☐
4	Rampanın yön değiştirdiği yerde sahanlık yapılmış mı?	☐	☐
5	Sahanlık genişliği ait olduğu rampa ile aynı mı?	☐	☐
6	Sahanlık uzunluğu uygun mu? (Min 2000 mm)	☐	☐
7	Sahanlığa kapı açılıyor mu?	☐	☐
8	Açılıyorsa sahanlık ölçüsü uygun mu? (itme 1500-1500 çekme 2000-1500)	☐	☐
9	Rampa yüzeyi kaymaz bir malzeme ile kaplanmış mı?	☐	☐
10	Rampa boyunca süpürgelik var mı?	☐	☐
11	Rampa aydınlatması iyi mi?	☐	☐
12	Rampa korkulukları arasındaki genişlik uygun mu?	☐	☐
13	Duvar yanındaki rampa için, duvar ile rampa arasındaki mesafe uygun mu? (1000 mm max)	☐	☐
14	Küpeşteler rampanın hem başından hem sonundan uzatılmış mı?	☐	☐

Çizelge 5.15Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi) (devamı)

15	Rampa altı kafa kurtarmayan yerinden önce tehlike bariyeri konulmuş mu? (2030.mm den önce)	☐	☐
16	Rampa başlamadan önce uyarıcı yüzey var mı?	☐	☐
KORIDORLAR			
1	Koridorun genişliği uygun mu? (Min 1200.mm)	☐	☐
2	Döşeme kaplaması kaymaya karşı dayanıklı mı?	☐	☐
3	Halı uçları sabitlenmiş mi?	☐	☐
4	Halı yüksekliği uygun mu? (0-6.mm max)	☐	☐
5	Kafa kurtarma yüksekliği uygun mu? (2030.mm max)	☐	☐
6	Koridora taşan cisimlerin yerden yüksekliği uygun mu? (Min 350mm)	☐	☐
7	Koridora taşan cisimler erişimi engelliyor mu?	☐	☐
8	Aydınlatma yeterli mi?	☐	☐
9	Oda numaraları okunuyor mu?	☐	☐
10	Oda numaraları önünde Braille karakterler var mı?	☐	☐
11	En yakın kaçış noktaları uygun şekilde işaretlenmiş mi?	☐	☐
12	Koridorlarda küpeşte var mı?	☐	☐

□

B6) KONAKLAMA

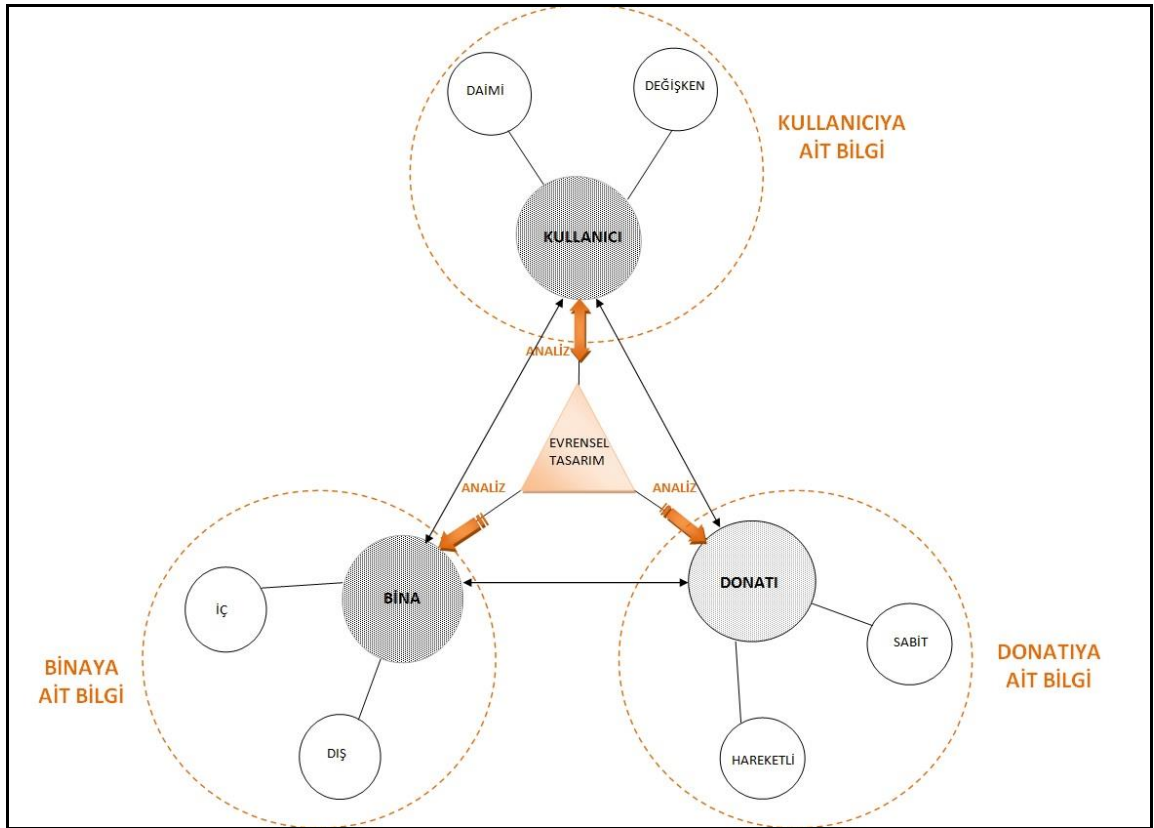
	Sorular	Evet	Hayır
YATAK ODASI			
1	Kapı içe açılmış mı?	☐	☐
2	Kapı kolu tek elle açılabilir mi?	☐	☐
3	Kapı kolu yerden yüksekliği uygun mu? (800-1000 max)	☐	☐
4	Kapı genişliği uygun mu? (900 min)	☐	☐
5	(2 ayrı yatak) Yataklar arası genişlik uygun mu? (1200 min)	☐	☐
6	Yatak yanında transfer alanı yeterli mi? (950 min)	☐	☐
7	Dolap içi askı yüksekliği uygun mu? (1400 max)	☐	☐
8	Pencereler açılabilir mi?	☐	☐
9	Pencere açıyorsa, açma kolu yüksekliği uygun mu? (400-1200 max)	☐	☐
10	Balkon veya teras var mı?	☐	☐
11	Balkon veya terasa erişim düzayak mı?	☐	☐
12	Yatma alanının temiz ölçüsü uygun mu? (800-1300 min)	☐	☐
13	Temiz zemin alan yatağa paralel şekilde mi?	☐	☐
14	Çift kişilik yatak varsa, yatağın iki yanında da temiz alan var mı?	☐	☐
15	Etajer altında diz girecek boşluk var mı? (750.mm)	☐	☐

Çizelge 5.15Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(Öneri Soru Listesi) (devamı)

16	Çalışma masası altında diz girecek boşluk var mı? (750 mm)	☐	☐
17	Etajer altında çöp + sandalye girecek kadar yer var mı?	☐	☐
18	Elektrik düğmeleri vs kontrol yüksekliği uygun mu? (Min 400-1200 max)	☐	☐
19	Otelde kaç engelli odası var? (25-2, 50-4)	☐	☐
20	Telefonda ses kontrolü var mı?	☐	☐
21	Telefondan başka haberleşme hizmetleri mevcut mu?	☐	☐
BANYO			
1	Sirkulasyon alanı olarak banyo yeterli genişliğe sahip mi? 1500-1500	☐	☐
2	Lavabo altı (diz girmesi için yüksekliği uygun mu? 700 mm)	☐	☐
3	Lavabo tezgahı (diz girmesi için) genişliği uygun mu? 1100 mm	☐	☐
4	Banyo giriş kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?	☐	☐
5	Havlü askı yüksekliği uygun mu? (1200 mm)	☐	☐
6	Lavabo tezgah genişliği uygun mu? (Min 800)	☐	☐
7	Erişilebilir küvet var mı? (Min 2 yatay 1 düşey)	☐	☐
8	Küvetin tutunma barları yeterli mi? (1600 mm)	☐	☐
9	Küvetin uzunluğu uygun mu? (1600 mm)	☐	☐
10	Küvetin genişliği uygun mu? (760 mm)	☐	☐
11	Küvetin tabanı kaygan mı?	☐	☐
12	Tutunma barları kaymaya karşı dayanıklı mı?	☐	☐
13	Musluklar ve diğer elemanlar küvetin ayak tarafında mı?	☐	☐
14	Musluklar tek elle açılıyor mu?	☐	☐
15	Duş başlığı elle tutulan tip mi? (1500 mm)	☐	☐
16	Duş başlığı hortumu uzunluğu yeterli mi? (Min 1500mm)	☐	☐
17	Duş başlığı sabitlenebiliyor mu?	☐	☐
Sorular		Evet	Hayır
BANYO -DEVAM			
18	Su sıcaklığı termostatik kontrolü var mı? (Max 41 derece)	☐	☐
19	Alarm kolu var mı?	☐	☐
20	Alarm kolu varsa, yüksekliği uygun mu? (400 mm)	☐	☐
21	Telefon çaldığında veya kapı vurulduğunda görsel ve titreşimli sistem devreye giriyor mu?	☐	☐

5.2 İstanbul Örneğinde, Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarımın Değerlendirilmesi; Değerlendirme Aracı Olarak KSD

Turizm tesislerinde veya herhangi bir binanın Evrensel Tasarım bağlamında mekân değerlendirmesinde belirli bir sistematik gruplama temel alınır. Bu gruplama, mekânların hiyerarşisi olabildiği gibi, binaların dışından başlayarak içine doğru (düşeyde ve yatayda) gezi sırası da olabilir. Sistematik biçimlenmenin temelini oluşturan faktörler; Bina, Donatı ve Kullanıcıdır. Bu üç faktör birbirini tamamlayan ve birlikte mekânı oluşturan unsurlardır.

Şekil 5.4 İlişkiler Ağı (s. Yıldız 2014)

İlişkiler Ağı'nda Şekil 5.4, Evrensel Tasarım İlkeleri üzerine **bilgi**, "Bina" ve destekleyici faktörler çerçevesinde gelişmektedir. Bu faktörler "Kullanıcı" ve "Donatı" olarak "Bina" ile bütünleşen, Evrensel Tasarımı ilgilendiren insan, nesne ve mekân imgelerine karşılık gelmektedir. **Bina**; iç ve dış mekân, **Donatı**; sabit ve hareketli, **Kullanıcı**; Daimi ve değişken olarak alt başlıklara ayrılmıştır. Bu ilişki ağında Bina-Donatı, Bina-Kullanıcı ve Donatı –Kullanıcı iki yönlü gelişen zincirdir. Evrensel Tasarım İlkeleri ışığında yapılan, her bir elemana ait analiz ile ilgili elemana ait **bilgi** oluşmaktadır. Şüphesiz bu bilgilerin

de birbirini bütünlemesi esastır. Sözkonusu ilişkiler ağı herhangi bir tip yapıya uygulanabilir.

5.2.1 Kullanım Sonrası Değerlendirme Süreci ve Adımları

Herhangi bir bina tamamlanıp kullanılmaya başlandıktan sonra yapılan değerlendirme (Post Occupancy Evaluation – POE) Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) olarak adlandırılır [104]. Preiser’e (1988) göre KSD, binaların kullanımından sonra sistematik ve detaylı bir şekilde değerlendirme sürecidir. Bina değerlendirme; işlevsel, estetik, teknik, ekonomik - yasal olmak üzere dört kategoride incelenmektedir [104]. KSD çalışmaları, “Belirleyici”, “Araştırmacı” ve “Tanısal” olmak üzere, hızlı ve yüzeyselden derinlemesine ölçeğine doğru üç tipe ayrılmaktadır [105]. KSD’ler veri toplamak amaçlı anket, sözlü ve yazılı görüşmeler, alan gezisi, görsel- video-ses kayıtları, haritalama, bina kullanıcılarını gözlem gibi geleneksel yöntemlerle ve web tabanlı anketler [106] kullanılarak yürütülmektedir.

a.İşlevsel	b.Estetik
• Ulaşılabilirlik ve park özellikleri • Erişilebilirlik • Esneklik • Emniyet (ergonomik, kamu) • Mekansal Yönlendirme • Bölgesellik, mahremiyet ve sosyal iletişim • Fiziksel özellik (aydınlatma, gürültü, ısıtma, hava akımı, nem)	• Görsel kalite • Düzen ve karmaşıklık • Nitelik temsili • Sembolik ve gösteriş niteliği • Kültürel tarih değeri
c.Teknik	d.Ekonomik ve yasal
• Yangın güvenliği • Taşıyıcı güvenliği • Bina fiziki • Çevresel kullanım kolaylığı • Sürdürülebilirlik	• Yatırım maliyeti • Yatırımı kullanma • Yatırım zamanı • Kamuya açık ve özel düzenlemeler

Şekil 5. 5 Bina Değerlendirme Faktörleri [107]

Tez kapsamındaki alan çalışmasında Evrensel Tasarım gereksinimlerini ortaya koymak ve değerlendirmek amaçlı Kullanım Sonrası Değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada engelsiz mekânlar için yapılan çalışmalarda mevcut erişilebilirlik durumlarına yönelik veriler değerlendirilmektedir. Değerlendirmenin sonucunda oluşan veriler ile

hazırlanan soru listesi aracılığıyla, seçilen kent otellerinde uygulama yapılmıştır. Uygulama ile kent otellerinde değerlendirme faktörü olarak teknik ve işlevsel ihtiyaçlar belirlenmektedir. Otellerde yapılan çalışma; görsel kayıt, sözlü görüşme, gözlem, soru listesinden oluşan çoklu yöntem içeren, kısa zamanda uygulanabilecek “Belirleyici KSD” olarak tanımlanabilir.

Soru Listesi Amacı ve Tanımı

KSD uygulamalarında temel araçlardan biri olan “Soru Listesi”, değerlendirmenin bir pilot çalışması olarak yürütülmektedir. Ortaya çıkacak bulguların işe yarar ve değerli olması için seçilen soruların anlamlılığı KSD sürecinde zaman kaybını önlemektedir.

[105]

Bina		Bölüm
Tarih	Saat	
Mekan no		
İşlev		
Mekandaki aktivite (gözlem esnasında varsa)		
Mekandaki aktivite (gözlem esnasında yoksa donatılar üzerinden tahminler yürütünüz)		
Mekanın tanımı		
Mekanın boyutları		
Mekanın eskizi / krokisi		
Kullanıcı yorumu		

Tanım	
Uygunluk	
Dayanıklılık	
Bakım	
Estetik	
Tanım	
Uygunluk	
Dayanıklılık	
Bakım	
Estetik	
Tanım	
Uygunluk	
Dayanıklılık	
Bakım	
Estetik	
Tanım	
Uygunluk	
Dayanıklılık	

Sayfa 1

Sayfa 2

Şekil 5. 6 Gözlem kartı örneği [108]

Gözlem ve değerlendirmenin beraber olarak yapıldığı Şekil 5.6’daki örnek bir çeşit gözlem kartıdır. Konusunda uzman gözlemciden bina hakkında hem grafiksel hem de sözel değerlendirmeler beklenilmektedir. Dört sayfadan oluşan bu değerlendirme örneğinin ilk iki sayfasında mekân ve bitirme elemanları, üçüncü ve dördüncü sayfasında ise ışık, ısı, hava, mobilya gibi konfor soruları yer almaktadır. Gözlemci, kartı yanıtlamak için mekânda bazı ölçümler yapabilir ve kişisel görüşünü ekleyebilir. Ucu açık yanıtlara da yer veren bu örnek aynı zamanda bir soru listesi örneğidir.

Six Factor School Building Checklist: A Walking Tour

The six factor school building assessment is an approach that allows you to focus on six key elements of building assessment — **context, massing, interface, wayfinding, social space and comfort**. By using a series of checklist questions and a numerical rating scale you can assign a score to each factor being assessed.

On each item below, rate your satisfaction with the overall quality of the building design where:

VUVery Unsatisfactory **U**Unsatisfactory **SU**Somewhat Unsatisfactory **N**Neither Satisfactory **SS**Somewhat Satisfactory **S**Satisfactory **VS**Very Satisfactory

Factor 1 - Context:

The school building's setting

	VU	U	SU	N	SS	S	VS
1- Does the building suit the pattern of the surrounding streets?.....							
2- Does the scale of the building suit the site it sits upon?.....							
3- Does the scale of the building suit the scale of the surrounding buildings?.....							
4- Do the public and private areas relate well to one another?.....							
5- Do the land uses adjacent to the building seem to fit harmoniously with the building?.....							
6- Does the school building and its intended use fit well with the type and uses of adjacent buildings?.....							
7- Does the appearance of the building fit in well with the buildings surrounding it?.....							

Write any comments or concerns that you may have about the way the building suits or fails to suit the context of the surrounding area.

Factor 2 - Massing:

Buildings are organized in form into some type of massing. Massing of the parts gives both form and meaning as well as variety to the building.

	VU	U	SU	N	SS	S	VS
1- Viewed from the outside, do the building parts integrate well with each other to form pleasing appearance?.....							
2- Do the subdivided parts of the building appear to have a function that is easy to identify?.....							
3- Is it clear what various parts of the building might mean to visitors?.....							
4- Are the various parts of the building planned carefully in relation to one another and to the characteristics of the site?.....							
5- Does the relationship between the parts of the building make it appear as one unified structure?.....							
6- Does variation in the massing provide interest and variety?.....							

Discuss the subdivision of the building into identifiable parts and how successful the concept of massing has been employed.

Factor 3 - Interface:

The interface is the meeting place where the inside of the building connects with the outside.

	VU	U	SU	N	SS	S	VS
1- Does the exterior of the building indicate its interior functions?.....							
2- Does the inside of the building connect with the outside of the building?.....							
3- Are the exits and entrances easily accessible?.....							
4- Are the various openings related to thoughtful planning of the interior? (Consider entry of light, view, privacy, noise, heat, glare, atmosphere, etc.).....							
5- Are the exits appropriate from a safety point of view?.....							
6- How pleasant is the experience when you move from the exterior of the building to the interior by means of the main entrance?.....							
7- How clear are the clues to what is public and what is private?.....							

Write your comments about how well the design of the building has addressed the problem of interface.

Factor 4 - Wayfinding:

Wayfinding is the ability for students, teachers, staff and visitors to discern routes, traffic patterns or passageways in and around the building.

	VU	U	SU	N	SS	S	VS
1- Are sufficient routes, pathways, streets and passageways provided to and around the building?.....							
2- Do the routes link the building to the surrounding building or structures?.....							
3- Are the routes arranged to consider busy periods, quiet periods, one-way flows, regular movement patterns, traffic jams?.....							
4- Are there nodes (meeting points) for traffic around the building and what happens there?.....							
5- Are all the circulation routes understandable and convenient?.....							
6- Are all the circulation routes within the building easily understood by newcomers, visitors, and service people?.....							
7- Are the interior circulation routes clearly marked and easily understood?.....							

Write your comments about the clarity of circulation in and around the building.

Şekil 5. 7 Okul Binaları Değerlendirme Soru Listesi [6]

Sanoff v.d. hazırladığı bu soru listesin örneğinde ise (Şekil5.7) “*Bağlam, kütle, arayüz, yön bulma, sosyal mekân, konfor*” başlıklı konuları irdeleyen sorular sorulmuştur [6]. (Sanoff v.dğ. s:10-12) Soruların ait olduğu mekânlara ait küçük görseller eklenerek gezilen mekânın hatırlatılması sağlanmıştır. Yanıtların nesnel olarak ölçülebilmesi için 7 ayrı derecelendirme ölçeği belirlenmiştir. Bölüm sonlarında sorulara ek olarak belirli bir konuya özel, bulunduğu mekân veya mekân parçasını değerlendirmeye yönelik yorum sorularına yer verilmiştir.

Şekil 5. 8 Bina Değerlendirme Soru Listesine ait bir bölüm [109]

Kuzey Kaliforniya Üniversitesi Evrensel Tasarım Merkezi [113] Evrensel Tasarım ile ilgili çalışan eğitimci ve öğrencilere yönelik web tabanlı kaynaklar ve ders ekipmanları sağlamaktadır. Bu merkezde yayınlanan ve Leslie Kanes Weisman tarafından yürütülen “ADA’nın Ötesinde Evrensel Tasarım” dersindeki bir uygulamaya ait oluşturulan gözlem kartı (Şekil5.8) görülmektedir. Gözlem kartının bütününde, her Evrensel Tasarım İlkesi için ayrı bir bölüm açılmış (7 Size and Space for Approach and Use), her bölümde ilke ile ilgili ADA standardı mavi ile yazılmış ve problem alanı kapsamındaki tüm mekânların görselleri eklenmiştir. Sonuç olarak her bölümde mekânın ADA standardı doğrultusunda yorumu yapılmış ve çözüm önerileri geliştirilmiştir.

ADA Check-List...	The Building		
Entrance (ADAAG 4.13, 4.14, 4.5)	If there are stairs at the main entrance, is there also a ramp or lift, or is there an alternative accessible entrance?	DOES NOT APPLY	
	Do all inaccessible entrances have signs indicating the location of the nearest accessible entrance?	DOES NOT APPLY	
	Does the entrance door have at least 32 inches clear opening (for a double door, at least one 32-inch leaf)?	✓	
	Both doors on the double door have 32 inches.	✓	
	Is there at least 18 inches of clear wall space on the pull side of the door, next to the handle?	✓ X	
	All the outside there is 18 inches but in the foyer area there is not.		
Is the threshold edge 1/4-inch high or less, or if beveled edge, no more than 3/4-inch high?	✓		
If provided, are carpeting or mats a maximum of 1/4-inch high?	✓		
Mats are flush leveled with entrance floor.			

Şekil 5. 9 Bina Değerlendirme Soru Listesi [109]

Üstteki örnek (Şekil5.9) ders kapsamında başka bir öğrenci tarafından geliştirilen bir strüktürdür. Bu örnekte ADA standartlarına göre gruplama yapılmış (Entrance – ADAAG 4.1.3...), uygun sorular üretilmiş, soruların Evet veya Hayır olarak yanıtlanması istenmiştir. Mekâna ait görseller ile desteklenmiştir.

5.2.2 Öneri Ölçütler Dizgesinin Uygulanması; Uygulamaya Yönelik Kılavuz

TURSAB ile 2 Ekim 2013 tarihli görüşme yapılmış ve tez çalışması için İstanbul'daki 3, 4 ve 5 yıldızlı otellerde mevcut kontrol listesini uygulamaya yönelik öneri istenmiştir. Mevcut liste otellerde uygulamak için TURSAB tarafından çok uzun bulunmuş ve bu şekli ile gerekli izinlerin sağlanması konusunda zorluklar yaşanacağı öngörülmüştür. Bu kritikler doğrultusunda kontrol listesi gözden geçirilmiş ve Avrupa Komisyonu'nun [81] Engelsiz Turizm Konusunda Bilgi Geliştirme Modeli' ndeki örnek soru listesinin kapsamında olmayan sorular elenmiştir. Yeni kontrol listesi oluşturulmuştur. Bu liste uygulamaya yönelik olduğu için, her bölüme ait başlıca gereksinimleri değerlendirilmektedir. Listenin sonunda Evrensel Tasarım kavramının kısa bir tanımı eklenmiştir. Sorular sadece EVET /HAYIR olarak değerlendirilmekte ve gerekli olanlarda basit ölçüm değerleri istenmektedir.

Çizelge 5.16 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(ÖZET SORU LİSTESİ)

A) Tesise Giriş	
Bina girişine en yakın yerde erişilebilir park yeri var mı?	EVET / HAYIR
Bina giriş kapısına kadar erişilebilir yol var mı?	EVET / HAYIR
Otoparkta engelli park sayısı:	
Zemin yüzeyi kaygan mı?	EVET / HAYIR
Zemin yüzeyi yumuşak mı?(toprak vs kaplı ise)	EVET / HAYIR
Binanın erişilebilir girişi işaretlenmiş mi?	EVET / HAYIR
Girişte rampa var mı?	EVET / HAYIR
Rampa eğimi:	%...
Rampaya ait korkuluk var mı?	EVET / HAYIR
Girişte merdiven var mı?	EVET / HAYIR
Merdivene ait korkuluk var mı?	EVET / HAYIR
Binanın girişinde tekerlekli sandalyenin sığabileceği genişlikte sahanlık var mı?	EVET / HAYIR
Bina giriş kapısı otomatik mi?	EVET / HAYIR
Bina giriş kapısı döner kapı mı?	EVET / HAYIR
Döner kapı ise, yanında en az 1 normal kapı var mı?	EVET / HAYIR
B) Tesis Hizmetleri	
B1) LOBİ VE RESEPSİYON	
Danışma bankosunda engelliler için erişilebilir yükseklikte bölüm var mı?	EVET / HAYIR
Danışma bankosu altında diz girmesi için yer var mı?	EVET / HAYIR
Lobideki oturma grupları farklı düzenlemeler içeriyor mu?	EVET / HAYIR
Zemin kaplamasında halı kullanılmış mı?	EVET / HAYIR
Halı uçları sabitlenmiş mi?	EVET / HAYIR
Zemin kaplaması kaygan ve parlak mı?	EVET / HAYIR
Ortak telefonda ses kontrolü var mı?	EVET / HAYIR
Text telefon var mı?	EVET / HAYIR
B2) GENEL WC	
Engelli WC kaç adet?	
Wc erişilebilir değilse en yakın wc gösterilmiş mi?	EVET / HAYIR
Wc giriş kapısı genişliği :	mm
Wc girişi önündeki engelsiz alan ölçü:	mm
Kabin içi boyut :	mm
Zemin kaplaması kaygan mı?	EVET / HAYIR
Kapı tek elle açılabilir mi?	EVET / HAYIR

Çizelge 5.16 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(ÖZET SORU LİSTESİ) (devamı)

Kapı kolu yüksekliği :	mm
Klozet yüksekliği :	mm
Sifon otomatik mi?	EVET / HAYIR
Klozet etrafında kaç tutunma barı var ?	EVET / HAYIR
Pisuar var mı?	EVET / HAYIR
Pisuar varsa, yerden yüksekliği :	mm
Lavabo yüksekliği:	mm
Lavabo altında diz boşluğu var mı?	EVET / HAYIR
Musluklar tek elle açılabilir mi?	EVET / HAYIR
Lavaboda erişilebilen sabunluk var mı?	EVET / HAYIR
Sabunluk tek elle kullanılabilir mi?	EVET / HAYIR
Alarm kolu var mı?	EVET / HAYIR
B3) KONFERANS-SEMİNER	
Giriş erişilebilir mi?	EVET / HAYIR
WC ler yakın mı?	EVET / HAYIR
Tekerlekli sandalye için yer ayrılmış mı?	EVET / HAYIR
Ses yükseltici aparatlar mevcut mu?	EVET / HAYIR
B4) RESTORAN / KAFETERYA / SATIŞ BİRİMİ	
Mekan düzayak ve erişilebilir mi?	EVET / HAYIR
Oturma bölümündeki koridorlar tek. sandalye manevrasına uygun mu?	EVET / HAYIR
Alakart büfenin yüksekliği?	mm
Rehber köpek mekana alınabiliyor mu?	EVET / HAYIR
Menüler diyabetik / Şekersiz/ Tuzsuz / Glutensiz / Alerji yapmayan yiyecek-içecek içeriyor mu?	EVET / HAYIR
Masalar altında diz girecek boşluk yüksekliği?	mm
B5) TESİS İÇİNDE DOLAŞIM	
MERDİVENLER	
Rıht yüksekliği :	mm
Başı derinliği :	mm
Merdiven genişliği :	mm
Acil çıkış merdivenleri dokunsal olarak belirtilmiş mi?	EVET / HAYIR
Küpeştenin üst yüksekliği :	mm
Yangın anında asansör kullanım dışı kaldığında, alternatif çıkış olarak merdivenler kullanılabiliyor mu?	EVET / HAYIR
ASANSÖR	
Kapı önündeki temiz boşluk :	mm
Kapının genişliği :	mm
Kabin iç açıklığı :	mm

Çizelge 5.16 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(ÖZET SORU LİSTESİ) (devamı)

Asansör içinde küpeşte var mı?	EVET / HAYIR
Kat düğmeleri yüksekliği:	mm
Acil butonları asansör içindeki düğme panelinin en altında mı?	EVET / HAYIR
Asansör panelinde keypad düzenlemesi var mı?	EVET / HAYIR
Asansör kata ulaştığında sesli ve görsel (birarada) uyarı oluyor mu?	EVET / HAYIR
Asansör içinde acil haberleşme cihazı var mı?	EVET / HAYIR
RAMPA	
Rampa eğimi :	
Rampanın genişliği :	mm
Rampa yüzeyi kaymaz bir malzeme ile kaplanmış mı?	EVET / HAYIR
Rampa başlamadan önce uyarıcı yüzey var mı?	EVET / HAYIR
KORİDORLAR	
Koridorun genişliği :	mm
Döşeme kaplaması kaymaya karşı dayanıklı mı?	EVET / HAYIR
Oda numaraları okunuyor mu?	EVET / HAYIR
Oda numaraları önünde Braille karakterler var mı?	EVET / HAYIR
En yakın kaçış noktaları uygun şekilde işaretlenmiş mi?	EVET / HAYIR
B6) KONAKLAMA	
Sorular	Açıklama
YATAK ODASI	
Otelde kaç engelli odası var?	
Kapı kolu tek elle açılabilir mi?	EVET / HAYIR
Kapı kolu yerden yüksekliği :	mm
Kapı genişliği :	mm
(2 ayrı yatak) Yataklar arası genişlik :	mm
Oda içindeki sirkülasyon alanının min genişliği:	mm
Pencere açılıyorsa, açma kolu yüksekliği:	mm
Çift kişilik yatak varsa, yatağın iki yanında da temiz alan var mı?	EVET / HAYIR
Etajer altında diz girecek boşluk var mı?	EVET / HAYIR
Elektrik düğmeleri vs kontrol yüksekliği :	mm
Otelin kaç odasında alerjen olmayan yatak bulunmaktadır?	
Telefonda ses kontrolü var mı?	EVET / HAYIR
ODA İÇİNDEKİ BANYO	
Banyo içindeki engelsiz sirkülasyon alanı (genişlik-uzunluk):	G.....mm Umm
Lavabo altı (diz girmesi için yüksekliği :	mm
Lavabo tezgahı (diz girmesi için) genişliği :	mm
Banyo giriş kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?	EVET / HAYIR

Çizelge 5.16 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi
(ÖZET SORU LİSTESİ) (devamı)

Klozetin yanında transfer için ayrılmış boşluk uzunluğu:	mm
Erişilebilir küvet var mı?	EVET / HAYIR
Küvetin tutunma barları kaç adet?	
Küvetin uzunluğu :	mm
Küvetin genişliği :	mm
Küvetin tabanı kaygan mı?	EVET / HAYIR
Musluklar ve diğer elemanlar küvetin ayak tarafında mı?	EVET / HAYIR
Musluklar tek elle açılıyor mu?	EVET / HAYIR
Duş başlığı sabitlenebiliyor mu?	EVET / HAYIR
Alarm kolu var mı?	EVET / HAYIR
Alarm kolu varsa, yüksekliği :	mm
Telefon çaldığında veya kapı vurulduğunda görsel ve titreşimli sistem devreye giriyor mu?	EVET / HAYIR

***Evrensel Tasarım**, olabildiğince geniş bir kitleye hitap eden ve herkes tarafından kullanılabilen, uyum ve özellikli tasarım gerektirmeyen ürünlerin ve çevrenin tasarımıdır. **Evrensel Tasarım Ölçütleri** ise Eşit Kullanım, Kullanımda Esneklik, Basit ve Sezgisel Kullanım, Algılanabilir Bilgi, Hatalara Dayanım, Düşük Fiziksel Çaba, Yaklaşım ve Kullanım İçin Uygun Boyut ve Mekân başlıklarında incelenmektedir.

5.2.3 Alan Çalışması

Alan çalışması iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir: Birinci aşamada, Bina ve kent arayüzündeki erişilebilirlik problemleri, pilot çalışma düzeyinde belirlemek amaçlanmıştır. İkinci aşamada ise, bina içi ve dolaşım alanlarında Evrensel Tasarım ilkelerine yönelik detaylı değerlendirme yapılmıştır.

• Birinci aşama: Pilot Çalışma (Sultanahmet-Taksim / İstanbul)¹ [110]

Problemin belirlenmesi ve sınırlarının çizilmesi amacıyla tezin kuramsal alt yapı araştırmaları sürecinde bir pilot çalışma yapılmıştır. Yapılı çevrenin erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik sorunlarını belirlemek için İstanbul'da tarihi ve turistik alan olarak seçilen Sultanahmet ve Taksim'de araştırma yapılmıştır. Bir turizm tesisinin engelsiz hale gelmesinin ardında, konumlandığı kent parçası ile olan ilişkisindeki fiziki engellerin de araştırılması gerektiği düşüncesi ile yola çıkılan bu araştırmada, otellerin sadece giriş

¹ Bu değerlendirme aynı zamanda uluslararası bildiri olarak yayın haline getirilmiştir- Tüm görseller bildiri ile basılmıştır.

mekânları (kapı ve önü) bulundukları çevre ile beraber değerlendirilmiştir. Otellerin bulundukları “sokak” ölçeği, üst ve alt bileşenleri üzerinde, Evrensel Tasarım İlkeleri temel alınarak hazırlanan erişim-denetim formu ile değerlendirme yapılmıştır. Çalışmada turizm ile mimarlık disiplinleri arasında işbirliği kurmak amacıyla Kullanım Sonrası Değerlendirme yöntemi uygulanmıştır. Yöntem iki aşamadan oluşmaktadır, bunlar; kontrol listesi oluşturma ve alan çalışmasıdır. Kullanım sonrası değerlendirmede; veri toplama tekniği” [111] olarak gözlem yapma (inceleme gezisi ve fotoğraf çekme), erişim denetim formu yanıtlama ve sözlü görüşmeler kullanılmıştır. (Çizelge 5.17)

Çizelge 5. 17 Pilot Çalışmaya ait Kuramsal Çerçeve

	Otel Araştırma yöntemi	01,02,03 → 0 12
Bağlam	Gezi	
	Görüşme	
	Soru listesi	
Arayüz	Gezi	
	Görüşme	
	Soru listesi	

Erişim denetim formundaki (Ek A) veriler iki ana başlık altında toplanmaktadır. Otellerin tüm kent ile ilişkisi “Bağlam” olarak, bulundukları sokak ve alt bileşenleri de “Arayüz” [111] olarak gruplanmıştır¹. “Bağlam” grubu; tesisin yerleştiği konum, “Arayüz” grubu ise tesisin giriş kapısı, önü ve yakın çevresine ait değerlendirmeyi içermektedir.

¹ Binanın kent ile kurduğu ilişki yüzeyinin “Arayüz” olarak adlandırılması: Sanoff vd. Okul Binaları Değerlendirme Faktörleri adlı çalışmasındaki bir örnekte değerlendirme faktörü olarak Bağlam , Kütle, Arayüz, Yön Bulma, Sosyal Mekan ve Konfor başlıkları belirlenmiştir.

Şekil 5. 10 İstanbul – Pilot Çalışma Bölgeleri

S. Yıldız 2013, Görselin orijinaline ulaşmak için [112]

Sultanahmet Bölgesi: İstanbul’da Tarihi Yarımada’da bulunan, çok sayıda tarihsel katmana ve kültüre sahip bir yer olarak tanımlanabilir. Sultanahmet bölgesi daha çok Ayasofya Müzesi, Sultanahmet Camisi, Hipodrom ve Eski adı Mese olan Divan Yolu ile sınırlı olan yerleşim bölgesidir. (Şekil 5.10)

Taksim Bölgesi: İstanbul’un Beyoğlu ilçesinde merkezi ve tarihi, turistik bir alandır. İstiklal caddesi, Taksim Gezi Parkı, tarihi maksem, Atatürk Kültür Merkezi Taksim meydanının çevreleyen Beyoğlu’nun çarpıcı öğelerindendir. Ayrıca Avrupa’nın en eski metrosu olan Tünel, elçilik binaları, kültür merkezleri, sanat galerileri, Galata Kulesi, kiliseler, sinagoglar meydana yürüme mesafesinde bulunmaktadır. Taksim, iş, kültür, sanat, eğlence, yemek işlevlerini de barındıran karmaşık yapıda bir merkez olduğu için turistik anlamda da tercih edilen bir yer olmaktadır.

Her iki çalışma alanının ortak özellikleri; konaklama stokunun yoğunluğu ve turistik çekim merkezleri olmasına rağmen ciddi anlamda ulaşılabilirlik sorunları bulunmasıdır.

Seçilen Oteller ve Özellikleri

Taksim ve Sultanahmet’teki otel seçimlerinde ana ölçüt; konumlarının ana yola yakınlığıdır. Beş yıldızlı ve özel belgeli olmak üzere toplam 12 otel değerlendirilmiştir.

Çizelge 5.18 Seçilen Otellerin Genel Özellikleri

Otel	S-1a	S-1b	S-1c	S-1d	S-2e	S-2f	S-2g	S-2h	T-1	T-2	T-3	T-4
Tür	Ö.B	Ö.B.	Ö.B.	Ö.B.	Ö.B.	Ö.B.	Ö.B.	5*	5*	5*	5*	5*
Oda s.	63	45	25	55	21	15	18	65	191	388	376	360

S-1,2,...:Sultanahmet Otelleri T-1,2,...: Taksim Otelleri Ö.B. : Belediye tarafından Özel Belgeli Tesis

Çizelge 5.18'e göre Sultanahmet'te seçilen otellerin genel özellikleri aşağıda sıralanmaktadır:

- en az 15 odaya sahiptir,
- Özel belgeli oteller genellikle mevcut stokun dönüşümü ile meydana gelmiştir,
- en az 3-4 katlıdır,
- giriş katlarında lobi ve küçük bekleme salonları bulunmaktadır.

Çizelgeye göre Taksim'de seçilen otellerin genel özellikleri aşağıda sıralanmaktadır:

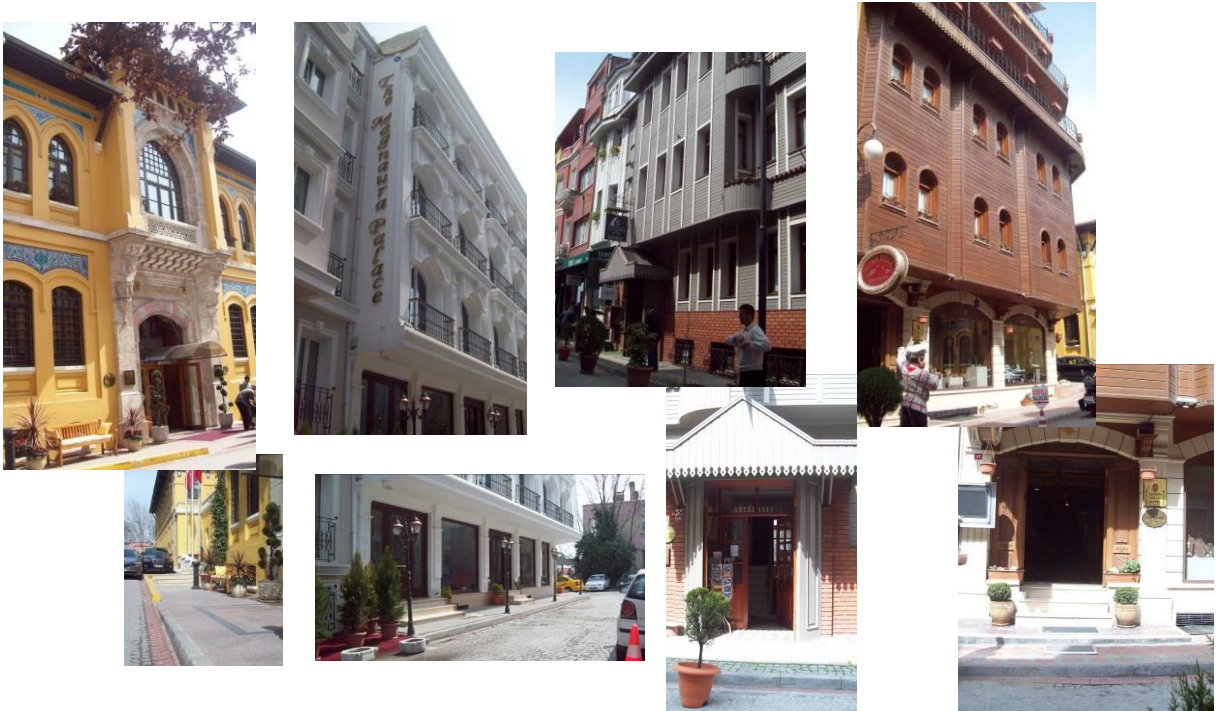
- En az 191 odaya sahiptir.
- sıfırdan inşa edilmiştir.
- Giriş katlarında lobi ve yeme-içme mekânları bulunmaktadır.
- Ortalama 20-25 katlıdır.

•Uygulama ve Tespitler

42 sorudan (Bağlam 10, Arayüz 32) oluşan (Ek A) Erişim Denetim Formu alan çalışmasındaki gözlemlerden önce hazırlanmıştır. Alan çalışması ise görsel kayıtlar ve sözlü görüşmeler ile destekli inceleme gezilerinden oluşmaktadır. İnceleme sırasında önceden hazırlanmış Erişim-denetim formları araştırmacı tarafından yanıtlanmıştır.

Şekil 5. 11 Sultanahmet 1. bölgeden otel girişi örnekleri (S. Yıldız Nisan 2013)

Şekil 5.12 Sultanahmet 2. bölgeden otel girişi örnekleri (S. Yıldız Nisan 2013)

Elde edilen verilerin sonucunda engelli bireyin bağımsız olarak tesisleri kullanamadığı görülmektedir. Genellikle yaya kaldırımlarında başlayan fiziksel erişilebilirlik sorunları, yaya-araç trafiği ilişkisindeki aksaklıklar ve yanlışlar, otel girişlerine kadar devam

etmektedir. Beş yıldızlı oteller erişilebilirlik sorunlarını kendi sınırları içinde çözerken, özel belgeli tesisler sokağa açılan girişleri nedeniyle kent ile beraber çözülmesi gereken sorunlara sahiptir. Özellikle Sultanahmet gezileri sırasında yön bulmanın kolaylığına rağmen dar sokaklarda ve kaldırımlarda engellerin yürümeyi zorlaştırmakta olduğu görülmüştür. Turistler ile yapılan sözlü görüşmelere göre engelli odaları giriş katında konumlanmakta, giriş katında çözülemediği otellerde de kahvaltı, engelli odasına servis edilmektedir. Sokakta seviye farkının yüksek olduğu yerlerde otele ait engelsiz giriş için ana girişe ek olarak düzayak bir giriş bulunmaktadır. Otellerin çoğunda lobide asansör bulunmakta ve üst katlara erişim yapılabilmektedir, ancak lobiye ulaşabilmek için otel girişindeki merdivenlerden çıkmak engelli bireyi zorlamaktadır. Bu gibi durumlarda otel personeli tarafından yardım edilmektedir. Uygulanan erişim-denetim formlarından elde edilen veriler Evrensel Tasarım İlkeleri açısından değerlendirildiğinde çarpıcı sonuçlar şöyle sıralanmaktadır:

12 otel içinden;

- Basit ve Sezgisel Kullanım: Hiçbir otelin çevresinde “yön bulma” için yeteri kadar önlemler alınmamıştır.
- Kullanımda Esneklik: 3 otelin bulunduğu parsel genişlemeye uygun değildir.
- Eşitlikçi Kullanım:
 - 7 adet otel engelsiz girişe sahiptir. Bunlardan 6’sı yol ile aynı kotta, 1 tanesi yol kotunun üstündedir.
 - Engelsiz kaldırım 3 otel önünde bulunmaktadır. Yaya kaldırımında genellikle yanlış zemin kaplaması seçimi, elektrik direkleri, otel tabelaları, ağaçlar, çiçeklikler, merdivenler gibi engeller ile karşılaşmaktadır.
 - Girişlerin bağımsız olarak kullanılabilirdiği 4 otel bulunmaktadır. Görme engelli bir birey genel olarak otellere yardım almadan girememektedir. Kapılar olması gerekenden küçüktür ve otomatik değildir.
- Algılanabilir bilgi: Görme engelliler için özel hizmetler 2 adet otelde bulunmaktadır. Ayrıca otellerde işitme ve görme engelliler için hizmet konusunda ciddi anlamda eksiklikler bulunmaktadır.

- Düşük fiziksel çaba: 6 adet otelin giriş kapısı için “düşük fiziksel çaba”dan söz edilebilir.

- Kullanım ve yaklaşım için uygun boyut ve mekân:

- 8 adet otelde “kullanım ve yaklaşım için uygun boyut ve mekân” bulunmaktadır. Giriş sahanlıkları küçük ölçekli otellerde yeterli genişliğe sahip değildir. Bu otellerin 5 tanesi de 5 yıldızlıdır.

- Erişilebilirlik için uygun rampa 5 adet otelde bulunmaktadır. Sultanahmet’teki bazı otellerde demonte rampa kullanımı bulunmaktadır.

Mevcut ve yeni stoku kullanan otel yapılarının karşılaştırılmasını da içeren pilot çalışması sonucunda turizm yapıları ve çevresini ilgilendiren erişilebilirlik sorunları belirlenmiştir. Bu sorunlar sınırlı bir alan içinde belirlenmiştir, ancak turizm yapılarının kent ile olan ilişkisinde Evrensel Tasarım İlkeleri altında gruplanabilecek birçok sorunu simgelemektedir. Bu çalışma aynı zamanda, mevcut bir yapının dönüşümü ile yeni bir turizm yapısında teknik ve işlevsel gerekliliklerin sadece mimarlık bilgisi gerektirmediği, turizm ve Evrensel Tasarım disiplinlerindeki tüm paydaşların işbirliğine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir

- **2.aşama: Otellerde Evrensel Tasarım İlkelerine Uygunluk Değerlendirmesi**

Alan çalışmasının ikinci aşaması olarak 3 adet (2 adet 5 yıldızlı, 1 adet 4 yıldızlı) otelde Uygulamaya Yönelik Soru Listesi uygulanmıştır. Uygulama kapsamında Tesisin giriş kapısı ve önündeki alandan başlayarak, Lobi Ve Resepsiyon, Genel Wc, Konferans–Seminer, Restoran / Kafeterya / Satış Birimi, Tesis İçinde Dolaşım, Merdivenler, Asansör,Rampa, Koridorlar, Yatak Odaları ve Oda İçindeki Banyolar incelenmiştir. Otellerde güvenlik sebebiyle fotoğraf çekimine izin verilmemiştir.

A OTELİ- 5 YILDIZ: A Oteli, zincir otel kategorisinde, 5 yıldızlı bir işletme olup, yeni yapı niteliği taşımaktadır.

5 Yıldızlı A Otelindeki başarılı yönler şöyle sıralanabilir;

- Giriş iki kottan sağlanmakta ve düzayak girişe sahiptir.
- Otoparkta engelli araç için 4 adet yer ayrılmıştır. Bu sayı otelin otoparkındaki toplam araç kapasitesi açısından makul bir orandır.

- Lobideki oturma düzeni esnektir ve farklı düzenleme biçimleri tasarlanmıştır.
- Toplantı odalarına engelsiz erişim mevcuttur. WC ler yakın konumlandırılmıştır.
- Restoranlar engelsiz erişime sahiptir.
- Restoranlarda diyabetik ve alerjen olmayan menüler mevcuttur, rehber köpek alınabilmektedir.
- Yangın anında merdivenler acil çıkış olarak kullanılabilir.
- Asansör önlerinde manevra alanı oldukça geniştir. Asansörlerde güvenlik amaçlı, sadece oda kartlarıyla çalışan sistem mevcuttur. En üst birkaç kat özel müşterilere ayrıcalıklı imkânlar sunmakta olup bu katlara güvenlik amaçlı sadece belirli odalardan ulaşım sağlamaktadır.
- Odaların giriş kapılarının önünde çanta vb yük koyma amaçlı raflar yapılmıştır.
- Oda kapıları fazla güç harcamadan açılabilir.
- Sigara içilen odalar mevcuttur.
- Yatak odalarında banyolar günışığı alabilecek şekilde tasarlanmıştır. Banyo giriş kapıları sirkülasyon alanına taşmayacak şekilde, sürgü kapı olarak tasarlanmıştır.
- Küvet içinde kaymayı önleyici detaylara yer verilmiştir.

5 Yıldızlı A Otelindeki başlıca olumsuz yönler şöyle sıralanabilir;

- Bina önünde veya yakınlarında giriş kapısı için herhangi bir yönlendirme işareti mevcut değildir.
- Giriş rampası kaygan malzeme ile kaplanmış ve korkuluk / küpeşte kullanılmamıştır.
- Giriş kapısı döner kapı olup, yanında normal kapı bulunmaktadır. Bu sistem herkese eşit kullanım ilkesine aykırıdır.
- Danışma bankosunda engellilere yönelik alçak bir bölüm bulunmamaktadır. Bu tip durumlarda resepsiyon müşteriye lobide hizmet vermektedir.
- Lobideki zemin kaplaması parlak ve kaygan yüzeyden oluşmaktadır.

- Lobideki genel telefonda text telefon hizmeti yoktur.
- Engelli tuvaletinde yeterli manevra alanı sağlanmamıştır ve pisuar bulunmamaktadır. Alarm kolu da yapılmamıştır.
- Oda numaralarında Braille karakterler kullanılmamıştır.
- Odalarda alerjen olmayan yatak bulunmamaktadır.
- Odalarda sesli ve görsel uyarı bulunmamaktadır. Tehlike anında görevliler tüm odalara ulaşmaktadır.

B OTELİ – 5 YILDIZ: B Oteli, zincir otel kategorisinde, 5 yıldızlı bir işletme olup, mevcut ve tarihi bir yapının dönüşümü ile oluşmuştur.

5 Yıldızlı B Otelindeki olumlu yönler şöyle sıralanabilir;

- Lobideki oturma düzeni esnektir ve farklı düzenleme biçimleri tasarlanmıştır.
- Toplantı odalarında ses yükseltici aparatlar mevcuttur.
- Restoranlarda diyabetik ve alerjen olmayan menüler mevcuttur.
- Asansör kata ulaştığında sesli ve görsel (birarada) uyarı olmaktadır.
- Odalardaki tüm yataklar anti alerjen özelliktedir.

5 Yıldızlı B Otelindeki olumsuz yönler şöyle sıralanabilir;

- Bina önünde veya yakınlarında giriş kapısı için herhangi bir yönlendirme işareti mevcut değildir.
- Giriş kapısı döner kapı olup, yanında normal kapı bulunmaktadır.
- Danışma bankosunda engellilere yönelik alçak bir bölüm bulunmamaktadır. Bu tip durumlarda resepsiyon müşteriye lobide hizmet vermektedir.
- Restoranları düzayak ve erişilebilir değildir.
- Engelli tuvaletinde pisuar bulunmamaktadır. Alarm kolu yoktur.
- Toplantı odalarına WC ler yakın konumda değildir.
- Rampaların önünde uyarıcı yüzey bulunmamaktadır.
- Odalardaki banyoda alarm kolu yoktur.

- Odalarda sesli ve görsel uyarı cihazı yoktur.

C OTELİ – 4 YILDIZ: C Oteli, zincir otel kategorisinde, 4 yıldızlı bir işletme olup, yeni yapı niteliği taşımaktadır.

4 Yıldızlı C Otelindeki olumlu yönler şöyle sıralanabilir;

- Giriş kapısı otomatik açılan kapıdır. Herkese eşit hizmettir.
- Ortak telefonda ses kontrolü ve text telefon özelliği mevcuttur.
- Wc’lerde pisuar bulunmaktadır. Alarm kolu vardır.
- Toplantı odalarına WC’ ler yakın konumdadır.
- Toplantı odalarında ses yükseltici aparatlar mevcuttur.
- Restoranlarda diyabetik ve alerjen olmayan menüler mevcuttur.
- Acil butonları asansör içindeki düğme panelinin en altında ve ulaşılabilir konumdadır.
- Asansör panelinde keypad (bilgisayar klavyesindeki karakter düzeni) düzenlemesi vardır.
- Asansör kata ulaştığında sesli ve görsel (bir arada) uyarı olmaktadır.
- Asansör içinde acil haberleşme cihazı vardır.
- Oda numaraları önünde Braille karakterler vardır.
- Telefonda ses kontrolü vardır.
- Otelin 2 odasında alerjen olmayan yatak mevcuttur.

4 Yıldızlı C Otelindeki olumsuz yönler şöyle sıralanabilir;

- Bina önünde veya yakınlarında giriş kapısı için herhangi bir yönlendirme işareti mevcut değildir.
- Giriş rampası eğimi ve genişliği uygun değildir.
- Danışma bankosunda engellilere yönelik alçak bir bölüm bulunmamaktadır. Bu tip durumlarda resepsiyon müşteriye lobide hizmet vermektedir.
- Lobideki zemin kaplaması parlak ve kaygan yüzeyden oluşmaktadır.

- Genel telefonda text telefon özelliği vardır.
- Ortak WC önündeki alan manevra için yeterli değildir.
- Engelli odası giriş kapısı genişliği uygun değildir. (870 mm)
- Odada iki yatak arası genişlik uygun değildir. (380 mm)
- Odalarda sesli ve görsel uyarı bulunmamaktadır. Tehlike anında görevliler tüm odalara ulaşmaktadır.

5.3 Engelsiz Turizm Tesis Tasarım İlkeleri Seti

5.2.2 Bölümü'nde "Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi" için kurama yönelik soru listesi oluşturulmuştur. Listenin içerdiği soruların alt yapısı Evrensel Tasarım İlkeleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Turizm tesislerinde Evrensel Tasarımı geliştirmeye yönelik kuram ve uygulama içeren tüm girdiler ile "Engelsiz Turizm Tesis Tasarım İlkeleri Seti" oluşturulmuştur. Turizm tesislerinde fiziksel erişilebilirliğin değerlendirilmesinde kontrol edilmesi gereken temel noktalar mekân hiyerarşisine göre düzenlenerek bu tabloda (Çizelge 5.17) dökümü yapılmıştır. Mekânların hiyerarşik bölünmesinde turizm tesisinin çevresi de gözetilerek, bir anlamda Bölüm 1.1'deki Otellerin dış mekânlarında gerçekleştirilen pilot çalışma ile Bölüm 5.3'teki alan çalışmasında belirlenen Otellerin iç Mekân bileşenleri birleştirilmiştir. Buna göre turizm tesislerinin mekânsal bölümleri;

1.Arayüz (Yakın Çevre ve Elemanları)

2.Kütle:

- Kamusal Mekân
- Özel Mekân
- Dolaşım (Yatay ve düşey)

olarak tanımlanmıştır.

Arayüz elemanları olarak: Yakın Çevre, Otopark, Güzergâh, Giriş Kapısı Önü,

Kamusal Mekân elemanları olarak: Lobi-Danışma, Genel WC, Seminer Odası, Restoran,

Özel Mekân elemanları olarak: Odalar, Oda içi Banyo,

Dolaşım elemanları olarak: Merdiven, Rampa, Koridor, Asansör

üst başlıkları irdelenmiştir.

Tabloda düşeyde yer alan mekânlar, yatayda Evrensel Tasarım İlkeleri ile karşılaştırılmıştır. İlkeler ile standartlarda uygunluğu aranan alt elemanlar alt başlık olarak belirtilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta; ilgili Evrensel Tasarım İlkesinin mimarideki (Çizelge 5.17) belirtilen karşılıklarıdır.

Çizelge 5.19 Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti (S. Yıldız 2014)

Eşitlikçi kullanım	Her tipte engele uygun malzeme, donatı ve yardımcı teknolojiler
Kullanımda Esneklik	Farklı kullanımlara izin veren düzenleme ve aparatlar
Basit ve Sezgisel Kullanım	Kolay anlaşılır tasarım
Algılanabilir Bilgi	Mekânların ve donatıların kullanıcının çeşitli algısal yeterliliklerine uygun olması
Hatalara Karşı Tolerans	Her türlü tehlikeye karşı alınabilecek tedbirler
Düşük Fiziksel Güç Gereksinimi	Mekânların ve donatıların fazla güç harcamadan kullanılabildiği tasarımlar
Kullanım ve yak iç. Uygun Boyut ve Mekân	Uygun kullanım için boyutsal gereklilikler

Bu set, turizm alanında çalışan tasarımcılar, yatırımcılar ve yöneticiler için engelsiz tesis mimarisinde temel gerekliliklere ışık tutacaktır.

Çizelge 5.20 Engelsiz Turizm Tesisî'nde Evrensel Tasarım İlkeleri –Mekân İlişkisi (S. Yıldız 2014)

Evrensel tasarım		Her tipte engele uygun malzeme,donatı ve yardımcı teknolojiler (Eşitlikçi kullanım)	Farklı kullanımlara izin veren düzenleme ve aparatlar (Kullanımda Esneklik)	Kolay anlaşılır tasarım (Basit ve Sezgisel Kullanım)	Mekânların ve donatıların kullanıcının çeşitli algısal yeterliliklerine uygun olması (Algılanabilir Bilgi)	Her türlü tehlikeye karşı alınabilecek tedbirler (Hatalara Karşı Tolerans)	Mekânların ve donatıların fazla güç harcamadan kullanılabildiği tasarımlar (Düşük Fiziksel Güç Gereksinimi)	Uygun kullanım için boyutsal gereklilikler (Kullan. ve yak iç. Uygun Boyut ve Mekan)
Arayüz (Yakın Çevre ve elemanları)	Mimari Düzenleme (arayüz ve iç mekân)							
	Yakın çevre	Engelsiz kaldırım İyi aydınlatma Toplu taşıma ile ulaşım Özel araç ile ulaşım Yaya geçidi		Ana girişe yönlendirme Giriş saçağı tasarımı Giriş ünitesi için seçilen renk Giriş mekânı kitle yüzeyi hareketi	Kaldırımda dokulu yüzey	Yaya ile araç alanı arasında ayrım Kaymaz malzeme	Kaldırım döşeme kaplaması malzemesi	Kaldırım eğimi
	Otopark	Düzayak giriş-çıkış Engelli park yeri Bisiklet-motorsiklet için park yeri Büyük ve geniş araç için park yeri		Engelli park yeri işaretleme	Dokulu zemin uygulaması	Güvenlik kameraları Kolonların metal bariyerler ile korunması Araç ile yaya alanlarının ayrılması Kot farklılıkları önünde tehlike bildiren dokulu zemin	Binanın girişine yakın konumlanma	Engelli park yeri genişliği Erişilebilir güzergah genişliği
	Güzergâh	Engelsiz erişim	Kısa ve uzun güzergâh birlikte tanımlanması	Bina girişine yönlendirme	Dokulu zemin uygulaması	İndirme bindirme alanı ile araç alanı arasında ayrım	Girişe en yakın rota Az dokulu zemin kaplama malzemesi Korkuluk	Güzergâh genişliği Peyzaj ile arasındaki kot farkı
	Giriş Kapısı ve Önü	Bağımsız girebilme Düzayak giriş-çıkış Otomatik kapı	Rampaya dönüşebilen merdiven	Konumu Yönlendirme	Döşeme kaplaması doku su	-Zemin yüzeyi kaymazlık -Kapıdaki cam bölümün yüksekliği -giriş rampası rampa-merdiven korkuluğu -rampa-merd Kaplama malzemesi	Düşük kuvvetle açılabilen kapı kolu	Giriş sahanlığı boyutları

Çizelge 5.20 Engelsiz Turizm Tesisî’nde Evrensel Tasarım İlkeleri –Mekân İlişkisi (S. Yıldız 2014) (devamı)

Evrensel tasarım		Her tipte engele uygun malzeme,donatı ve yardımcı teknolojiler (Eşitlikçi kullanım)	Farklı kullanımlara izin veren düzenleme ve aparatlar (Kullanımda Esneklik)	Kolay anlaşılır tasarım (Basit ve Sezgisel Kullanım)	Mekânların ve donatıların kullanıcının çeşitli algısal yeterliliklerine uygun olması (Algılanabilir Bilgi)	Her türlü tehlikeye karşı alınabilecek tedbirler (Hatalara Karşı Tolerans)	Mekânların ve donatıların fazla güç harcamadan kullanılabildiği tasarımlar (Düşük Fiziksel Güç Gereksinimi)	Uygun kullanım için boyutsal gereklilikler (Kullan. ve yak İç. Uygun Boyut ve Mekan)
Kamusal Mekân	lobi -danışma	Farklı yükseklikte banko Koltuk Text telefon Ortak telefonda ses kontrolü Selling Activity tickets	Farklı oturma düzenleri Çocuklar için oyun alanı	Danışma bankosu tasarımı ve konumlanması	Döşeme kaplaması doku su Braille harfler WC	İyi Aydınlatma-good lighting Yansıtıcı yüzeylerin miktarı Köşeleri yuvarlatılmış mobilya Kaymaz Zemin kaplaması -ince halı kullanımı Sabitlenen halı Boydan cam kapılarda kontrast işaretlemeler	Döşeme kaplaması	Banko yüksekliği Bekleme alanı boyutu
	Genel WC	Düzayak giriş Engelli kabini Lavabo Tezgahı tasarımı Tek elle açılan armatür Tek elle kullanılabilen sabunluk	klozet ve pisuar kullanımı	Tutunma barlarının yeri Armatürlerin açılıp kapanması	Braille harfler WC	Kaymaz Zemin kaplaması-non slip floor surface Su sıcaklığı ayarı İyi Aydınlatma	Düşük kuvvetle açılabilen kapı kolu	Wc öndeki engelsiz alan boyutu Klozet-lavabo-sifon-pisuar – sabunluk-armatür yüksekliği
	Seminer odası	Düzayak giriş-çıkış Engelli için ayrılmış yer düzenlemesi Ses yükseltici aparat kullanımı Sandalyede kolluk Sandalyede arka destek	Farklı oturma düzenleri	Konumu Yönlendirme	Braille harfler WC	Aydınlatma	Yakın konumlanan WC Döşeme kaplaması	Erişim koridoru genişliği
	restoran	Düzayak giriş-çıkış Rehber köpek girişi Diyabetik-glutensiz-alerjen olmayan-şekersiz-tuzsuz menü,rejim menüsü Çocuk menüsü	Farklı oturma düzenleri Sabitlenmemiş masa	Konumu Yönlendirme	Menülerin okunaklılığı, harf-karakter seçimi	Zemin kaplaması-kaymazlık Boydan cam kapılarda kontrast işaretlemeler	Yakın konumlanan WC Döşeme kaplaması	Erişim koridoru genişliği Satış birimi koridoru genişliği Masa yüksekliği Alakart büfe yüksekliği

Çizelge 5.20 Engelsiz Turizm Tesisî’nde Evrensel Tasarım İlkeleri –Mekân İlişkisi (S. Yıldız 2014) (devamı)

Evrensel tasarım		Her tipte engele uygun malzeme,donatı ve yardımcı teknolojiler (Eşitlikçi kullanım)	Farklı kullanımlara izin veren düzenleme ve aparatlar (Kullanımda Esneklik)	Kolay anlaşılır tasarım (Basit ve Sezgisel Kullanım)	Mekanların ve donatıların kullanıcının çeşitli algısal yeterliliklerine uygun olması (Algılanabilir Bilgi)	Her türlü tehlikeye karşı alınabilecek tedbirler (Hatalara Karşı Tolerans)	Mekânların ve donatıların fazla güç harcamadan kullanılabildiği tasarımlar (Düşük Fiziksel Güç Gereksinimi)	Uygun kullanım için boyutsal gereklilikler (Kullan. ve yak iç. Uygun Boyut ve Mekân)
Mimari Düzenleme (arayüz ve iç mekân)	odalar	Eşit düzeyde konfor şartları Tek elle kullanılan kapı kolu telefonda ses kontrolü çeşitli haberleşme ekipmanları alerjen olmayan yatak ve yastık sigara içilebilen –içilmeyen oda free wifi-ücretsiz wifi Çocuk kanalları TV Çocuk yatağı Aile dostu otel ısı, nem kontrolü	Yatak gibi kullanılabilen koltuk Çeşitli nişler Özel yatak tasarımı	Odaya yönlendirme TV kullanımı-açma kapama-kanallar Kontrol düğmelerinin yeri Başucu Aydınlatma elmanlarının yeri	Kaçış noktası şeması okunabilirlik	Kapı açılma yönü Köşeleri yuvarlatılmış mobilya Görsel ve titreşimli uyarı Çocuklar için priz kapatıcı	-Düşük kuvvetle açılabilen kapı kolu Döşeme kaplaması -kapı önlerinde çanta vb koymak için raf	Kahve-çay erişme yüksekliği Yatak altı boşluk Kapı genişliği Yatak arası genişliği Yatak yanında transfer alanı genişliği Kapı kolu yüksekliği dolap içi askı yüksekliği pencere açma kolu yüksekliği kontrol düğmesi yüksekliği
	Özel Mekân Oda içi banyo	Eşiksiz giriş Lavabo Tezgahı tasarımı Tek elle açılan armatür Tek elle kullanılabilen sabunluk Relaxation süit with a jakuzi Duş içinde sabit olmayan oturma elemanı	Sabitlenebilen duş başlığı Büyüteç görevi olan ayna	Armatür kullanımı Tutunma barlarının yeri	Lavabo-klozet organizasyonu	Zemin kaplama-kaymazlık Küvet içi kaymaz malzeme Kapı açılma yönü Tutunma barları montajı-kaymazlık Su sıcaklığı termostatik kontrol Alarm kolu Sürme kapı-bayılmalarda kolay müdahale için	-kapıyı açmak için gereken kuvvet -tutunma barı sayısı	Sirkülasyon alanı Küvet içi genişlik Klozet transfer alanı tutunma barı yüksekliği Tezgah altı- havlu-sabunluk-saç kurutma mak-tuv kağıdı-duş başlığı-armatür yüksekliği

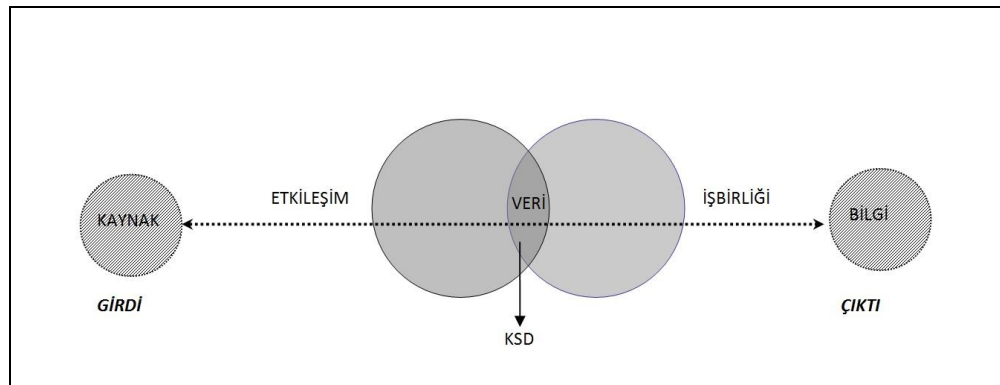
Çizelge 5.20 Engelsiz Turizm Tesisî’nde Evrensel Tasarım İlkeleri –Mekân İlişkisi (S. Yıldız 2014) (devamı)

Evrensel tasarım		Her tipte engele uygun malzeme,donatı ve yardımcı teknolojiler (Eşitlikçi kullanım)	Farklı kullanımlara izin veren düzenleme ve aparatlar (Kullanımda Esneklik)	Kolay anlaşılır tasarım (Basit ve Sezgisel Kullanım)	Mekanların ve donatıların kullanıcının çeşitli algısal yeterliliklerine uygun olması (Algılanabilir Bilgi)	Her türlü tehlikeye karşı alınabilecek tedbirler (Hatalara Karşı Tolerans)	Mekanların ve donatıların fazla güç harcamadan kullanılabildiği tasarımlar (Düşük Fiziksel Güç Gereksinimi)	Uygun kullanım için boyutsal gereklilikler (Kullan. ve yak iç. Uygun Boyut ve Mekan)
Mimari Düzenleme (arayüz ve iç mekân)	merdiven	farklı yükseklikte küpeşte kullanımı	Aynı zamanda yangın merdiveni işlevi	Merdiven biçimi, basit ve algılanabilir çözümler Merdivenin konumu	Merdiven öncesi dokulu zemin	Aydınlatma Topukluk Uyarıcı yüzey Rıht önlerinde farklı renk kullanımı Merdiven altında kafa kurtarma uyarısı Küpeşte montajı iki yanda korkuluk-küpeşte sahanlığa kapı açmamak kaymaya dayanıklı kaplama malzemesi	Korkuluk ve küpeşte tasarımı	Merdiven genişliği Rıht yüksekliği Basış derinliği Korkuluk yüksekliği Küpeşte çapı
	rampa	Küpeştede farklı yükseklikte kullanım		Girişe veya boşluğa doğru yönlendirme	rampa başlangıcında ve bitişinde dokulu zemin	Aydınlatma Yön değişiminde sahanlık iki yanda korkuluk-küpeşte sahanlığa kapı açmamak kaymaz kaplama malzemesi	Uygun Eğim Korkuluk tasarımı	Genişlik Rampa ile yan duvar arasındaki uzaklık Korkuluklar arası genişlik
	koridor	Sürekliliği olan engelsiz koridor Oda numaralarında Braille karakterler		Oda numarası boyutu Yönlendirme işaretlerinin boyutu	kaçış noktaları şeması	Aydınlatma kaymaz kaplama malzemesi koridora taşan cisimler halı uçları sabitleme	Küpeşte tasarımı Hav yüksekliği	genişlik
	asansör	Otomatik kapı Keypad düzenlemesi Ayna kullanımı Küpeşte varlığı Asansör yakınında oturma elemanı		Asansör düğmelerinin kullanımı Asansörün konumu	Braille – dokunsal karakter kullanımı	Aydınlatma Zemin ile asansör arası boşluk Acil butonu yeri Ayna yerden yükseklik 2 aşamalı kapı Kapının açık kalma süresi Acil haberleşme cihazı Sesli ve görsel uyarı Kartlı kullanım Belli katlara kadar çıkan asansör	Küpeşte tasarımı Kat butonuna basmak için gerekli güç	Asansör önü boşluk Asansör içi boşluk Kapı genişliği Kat düğmeleri yükseklik

5.4 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirme Modeli

Bu bölümde “Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirme Modeli” önerilmektedir. Modelde; konaklama işlevi içeren turizm tesisi mekânsal gruplara ayrıldıktan sonra bu mekânların değerlendirilmesine yönelik yöntemler önerilmektedir. Bu yöntemler şöyle özetlenebilir;

1. **Karşılaştırmalı analiz:** Kanada İnsan Hakları Komisyonu’na ait engellilere yönelik standartlar konusunda veri üretilen çalışmadaki ilgili standartlar seçilerek, Türkiye’de kamusal kurumlar ve sivil toplum kuruluşlar tarafından yapılan “erişilebilirlik” çalışmalarının karşılaştırılması,
2. **“Karşılaştırmalı analizin yorumu:** Uzun tabloların yorumlanabilmesi, ulusal ölçekteki çalışmalarda mevcut durum ve eksikliklerin saptanabilmesi amacıyla yorum tablolarının oluşturulması,
3. **“Ölçütler Dizgesi” oluşturma ve Değerlendirme:** Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi için minimum gereklilikleri içeren kılavuzu oluşturma, uygulanabilirliğini test etme amaçlı özet kılavuz yardımıyla değerlendirme,
4. **Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti:** Ölçütler dizgesinde belirlenen gerekliliklerin Evrensel Tasarım ile net olarak ilişki kurduğu (ilke-mekân ilişkisi), turizm tesisinin iç ve dış mekânlarıyla bir bütün olarak ele alındığı, tasarım öğeleri bağlamında dökümün yapılması.

Şekil 5. 13 KSD ile Bilginin Oluşumu (S. Yıldız , 2014)

Tüm adımların uygulanmasının ardından öneri model geliştirilmiş ve modelin uygulaması için “Kullanım Sonrası Değerlendirme” (KSD) yöntemi seçilerek belirlenen otellerde çalışma gerçekleştirilmiştir. Kaynaktan elde edilen verilerin analizi ile bilgiye ulaşmak hedeflenmiştir.(Şekil 5.10) Geliştirilen model ile güncel engellilik standartları turizm alanında özelleştirilerek yeni bilgiler üretilmektedir. Aynı zamanda bu bilgilerin ortak platforma taşınması, Türkiye’de engellilik hakkında dağınık halde bulunmakta olan bilgileri biraraya getirmiş ve bütünleşik bir yapıya dönüştürmüştür.

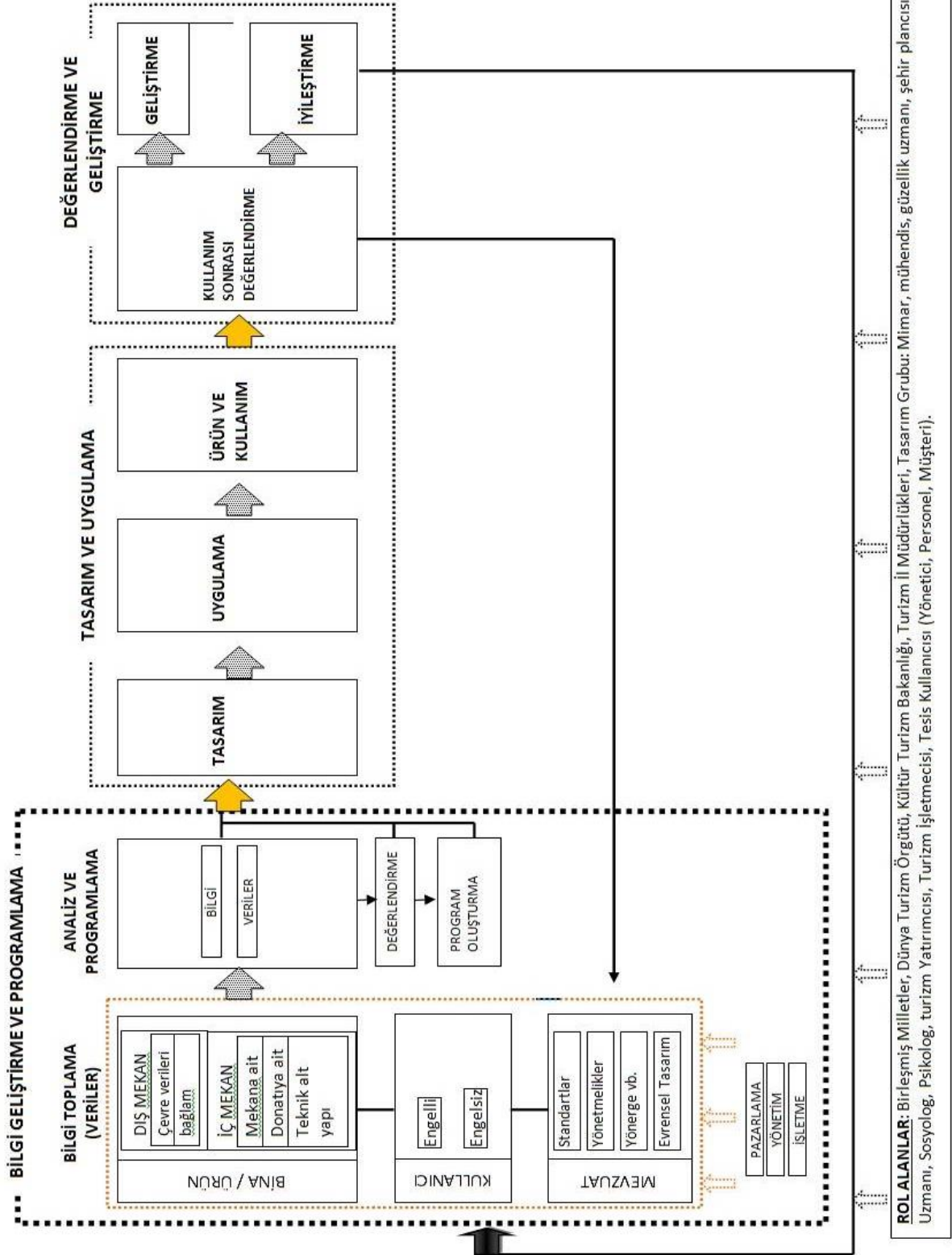
Tezde, turizm tesislerinde Evrensel Tasarım İlkelerine yönelik bilgi geliştirilmesi, üretilmesi hedefi doğrultusunda (Şekil5.11) şematik olarak ifade edilen model oluşturulmuştur. Geliştirilen model farklı türden binalar için kullanılabildiği gibi, uygulandığı binanın Evrensel Tasarım ile ilgili ilişkisini düzenleyen, geliştiren bilgiyi üretmede yardımcı olacaktır. Söz konusu model üç ana adımdan oluşmaktadır;

1.Bilgi Geliştirme ve Programlama

2. Tasarım ve Uygulama

3.Değerlendirme ve Geliştirme

Türkiye’de engellilik konuları ve yapı ilişkisi konusunda mevcut sorunlar son safhada okunmaktadır. Oysa problemlerin kaynağı ilk evredeki kuramsal açıktan ileri gelmektedir. Bu bağlamda, “Bilgi”nin üretimi için tezde, “Bilgi Geliştirme ve Programlama” evresine odaklanılmıştır. Bu evrede bilgi toplama amaçlı, “Bina”, “Kullanıcı”, “Bağlam” başlıkları altında veriler toplanmaktadır. Verilerin kurgusunda Mevzuat kuralları gözetilmiştir. Bina veya ürün için dış mekân ve iç mekâna ait veriler, Kullanıcı için daimi ve değişken olmakla birlikte engelli ve engelsiz kullanıcılar hakkında veriler, Bağlam başlığı altında çevre verileri, pazarlama çeşidi, yönetsel unsurlar ve işletme çeşidine bağlı veriler incelenmektedir. Ardından, toplanan verilerin analizi aşaması gerçekleşmektedir. Bu aşamada Evrensel Tasarım ile mevzuatın yapılandırılması önerileri geliştirilmiştir. Analiz aşamasından sonra bilgilerin değerlendirilmesi ve ilgili yapı tipine uygun program geliştirilmesi yer almaktadır. “Bilgilerin Toplanması”, “Bilgilerin Analizi”, “Değerlendirme” ve “Program Oluşturma” evreleri “Tasarım” öncesi Evrensel Tasarım İlkeleri bağlamında tamamlanması gereken evrelerdir.

Şekil 5. 14 Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine
Bilgi Geliştirilmesi Modeli

5.5 Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi

Bu bölümde, turizm tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri'nin geliştirilmesi için model önerilmektedir. Modelin alt yapısı 5 aşamadan oluşmaktadır:

- 1: Değerlendirilecek mekânların gruplanması
2. Ulusal ölçekte mevcut durum değerlendirmesi
3. Ölçütler Dizgesi hazırlanması
4. Öneri ölçütlerin uygulamalı olarak değerlendirilmesi
5. Ölçüt-mekân ilişkisini Evrensel Tasarım İlkeleri üzerine kurma

Öncelikle konaklama hizmeti içeren turizm tesislerine “kent oteli” olarak sınırlandırma getirilmiş ve otele ait mimari program kapsamında değerlendirilecek mekânlar belirlenmiştir. Bu mekânlar; “Kamusal”, “Özel” ve “Dolaşım” alanları olarak 3 grupta incelenmektedir. Kanada İnsan Hakları Komisyonu'na ait engellilere yönelik standartlar konusunda veri üretilen çalışma kent oteli programına uyarlanarak, belirlenen gruplar kapsamında alt başlıklar oluşturulmuştur. Bunun yanında ilgili standartların Türkiye’de kamusal kurumlar ve sivil toplum kuruluşlar tarafından yapılan çalışmalarda mevcut durumu ve eksik kalan yönlerinin saptanması amacıyla bir karşılaştırma çizelgesi hazırlanmıştır. Bu çizelgenin yorumu yapılmış ve Türkiye’deki genel tablo ortaya çıkarılmıştır. Bu yorumlar ışığında Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi için bir Ölçütler Dizgesi önerilmektedir. Önerilen ölçütlerin uygulaması için özet soru listesi oluşturulmuş, “Kullanım Sonrası Değerlendirme” yöntemi seçilerek belirlenen 3 otelde değerlendirme yapılmıştır. Uygulama sonrası edinilen bilgiler ve veriler ışığında genel bakış getirilerek Turizm Tesislerinde Tasarım İlkelerinin Evrensel Tasarım ile ilişki kurduğu “Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti” oluşturulmuştur. Bu sette tesisin dış mekânla kurduğu ilişki, iç mekânı ile bir bütün olarak ele alınmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünya nüfusunun giderek yaşlanmasıyla ve engellilik oranlarının artmasıyla seyahat edenlerin bireysel engelleri de artmaktadır. Bunun yanı sıra, tüketim dünyasına geçiş, insanların beklentilerindeki artış, hızla değişen ortamlar gibi sebepler kentlerin sürdürülebilir olmasını zorunlu kılmaktadır. Sürdürülebilir kent olmanın temeli, herkesin eşit olarak ulaştığı, bağımsız olarak yaşayabildiği, ayrımcılığa izin vermeyen çevreler sağlayabilmektir. Kentlerin sürdürülebilirliğine önemli katkılarda bulunan turizm, sosyal açıdan bakıldığında çeşitli amaçları bulunan, ırk, cins, yetenek, kültür, yaş gibi farklı özelliklere sahip bireylerin konaklarken, seyahat ederken, alışveriş yaparken veya benzeri tüm etkinliklere katılırken birbiriyle etkileşim içinde bulunmasıdır. Turizm tesislerinin de aynı anlayış çerçevesinde, çok hızlı değişen ihtiyaçlar ve teknolojik yeniliklere ayak uydurarak, yapısal sınırların ötesine geçen, kullanıcı odaklı tasarımlar içermesi zorunlu hale gelmiştir. Farklı yeti ve beceriler sözkonusu olduğunda konuya sadece “engellilik” yönünden değil, “kullanıcı gereksinimlerini mimari tasarım ölçütleri açısından gözetken turizm tesisi” olarak bakıldığında, rekabetin gitgide arttığı günümüzde beklentileri karşılama potansiyeli ile “konukseverlik”i (hospitality) ve beraberinde “sadakat olgusu” nu (loyalty) pekiştirerek “Sürdürülebilirlik”e katkıda bulunulacaktır.

Bu tez, “Engellilik” bağlamında mimarlık ile turizm disiplinleri arasında Evrensel Tasarım aracılığıyla bağ kurmaktadır. Araştırmanın temel problemi; gündemdeki “Engelsiz Turizm” tanımının ve uygulamalarının eksik yorumlanmasıdır. Problemin arka planında “engellilik”e bakış açısındaki yanlışlar, yapıllı çevrenin erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik sorunları, bu sorunlara çözüm için gerekli olan kuramsal bilginin yetersizliği veya

dağınık halde bulunması yer almaktadır. Tezin temel amacı, “Turizm Tesislerinde Erişilebilirlik” kavramına Evrensel Tasarım İlkeleri doğrultusunda uygulama için yol gösterici ve Evrensel Tasarım İlkeleri konusunda turizm yapıları için bilgi geliştirmek olup, farklı türde yapılar için de kullanılmak üzere bütüncül yaklaşıma sahip bir model ortaya koymaktır.

Çalışma “engellilik”e sadece bir sağlık problemi değil, diğer engel konularını da bir şemsiye altında toplayan toplumsal bir olgu olarak bakmaktadır. Yedi ilkeden oluşan Evrensel Tasarım, bu anlamda en kapsayıcı ve bütüncül bakış açısına sahiptir ve Türkiye için henüz çok yeni bir disiplindir. Erişilebilirliğin sadece fiziksel olarak sınırlanmadığı görüşünün vurgulandığı nitelikli örneklerin daha çok yurtdışında olduğu görülmüştür. Türkiye’de “engellere uygun tesis” olarak tanımlanan yapılar içinde genellikle zincir otellerin başarılı olduğu görülmüş, Türkiye’deki otel örneklerinin uluslararası ölçekte tanınan turizm şirketleri tarafından tavsiye edilmiş olsa da Evrensel Tasarım anlamında ideal tasarımlara ulaşamadığı saptanmıştır. Amerika, Kanada ve Avrupa’da mevcut yasal düzenlemeler ve engellilik hakları tarihsel gelişimi araştırıldığında hakların elde edilmesi sürecinin çok daha geçmiş zamanlara dayandığı görülmüştür. Türkiye’deki kuramsal çalışmalarda ise, öncelikle “Özürlülük-engellilik” tanımlarında ortak bir kanıya varılamadığı ve ilgili standartların farklı ülkelerin çalışmalarından referans alınarak oluşturulduğu tespit edilmiştir. Son yıllarda hız almaya başlayan bu tip uygulamaların başarıya ulaşabilmesi için mevcut yasal düzenlemelerin Evrensel Tasarım anlayışı temel alınarak yenilenmesi ve mevzuat kurallarının farklı alanlara göre özelleşmesi gerektiği ve ayrıca çalışmaların tek bir merkezden yönetilmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Çalışmanın sadece turizm tesisleri ile sınırlı kalmayıp, diğer yapı tiplerine de uygulanabilir olması için bütüncül model geliştirilmiştir. Model, “Bilgi Geliştirme ve Programlama”, “Tasarım ve Uygulama”, “Değerlendirme ve Geliştirme” başlıklı üç evreden oluşmaktadır. Yapı, fiziksel mekân, kullanıcı-donatı ve bağlayıcısı olan yasal dayanaklar ile bütün olarak ele alınmaktadır. Bir yapının Evrensel Tasarım İlkeleri bağlamında “**Bilgilerin Toplanması**”nın ardından fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik “**Analizleri**”nin yapılması ve “**Değerlendirme**”si ve tasarıma geçilmeden önce “**Program Oluşturma**” evresi tamamlanmalıdır. Tüm bu aşamalar yapının Evrensel Tasarım ile ilişkisini kuran bilgiyi üretmeyi sağlayacaktır. Modelin diğer adımlarında yapının

tasarlanması, kullanılması ve kullanım sonrasında değerlendirilmesi yer almaktadır. Model ile üretilen bilgi, mimarlık ile turizm disiplinleri arasında Evrensel Tasarım aracılığıyla bağ kurması açısından ilk örneklerden biri olacaktır.

Çalışmanın bulguları doğrultusunda genel sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- Türkiye’de dağınık halde bulunmakta olan engellilik ile ilgili birçok çalışmanın sentezi yapılarak, güncel engellilik standartlarının turizm alanı ile ilişkisi kurulmuştur.
- Turizm tesislerinde kalitenin arttırılmasında önemli rolü olan erişilebilirlik konusuna önerilen model ile sistematik ve disiplinlerarası bir bakış getirilmiştir.
- Erişilebilir mekânların klinik benzeri görünmesi gerekmediği, küçük değişimler ile de erişilebilirlik sağlanabileceğini, mimaride Evrensel Tasarım İlkeleri doğrultusunda tasarlanmış öğeler ile de başarıya ulaşılabileceği gösterilmiştir.
- Geleceğe yönelik yeni iş kolları olarak kalite bağlamında her kurumun denetleyicisi öngörülmektedir. Bu tez, turizm tesislerini engellilik ve erişilebilirlik açısından denetleyebilecek kurumların çalışmalarını dayandırabilecekleri temel kaynak olmaya aday bir çalışmadır.

Çalışmanın genel sonuçlarının güncel hayata etkileri şöyle tanımlanabilir:

Eğitim alanında:

-Üniversitelerin Mimarlık Fakültelerinde “Engelliler İçin Tasarım” derslerinin zorunluluğu gündemdedir. Ancak, Evrensel Tasarımı sadece mimarlık değil, mimarlar ile ortak çalışma platformunda yer alan tüm disiplinlerin eğitimine lisans birinci sınıftan başlayarak, entegre etmek geleceğin uzmanlarına bilinç kazandırmak açısından önemli olacaktır.

Sektör alanında:

-Dünya belli konularda spesifik bilgi gerektiren ve disiplinlerarası çalışma ortamları sunan iş kollarına yönelmektedir. Evrensel Tasarım, alanında farklı uzmanlık alanlarını bir arada toplayan ve farklı iş kolları yaratan bir disiplindir. Son yıllarda turizm sektöründe de mimarlar ile ortak kuram ve uygulamaya yönelik çalışmalar

yapılmaktadır. Her iki sektörün insan odaklı hizmet veriyor oluşundan dolayı, Evrensel Tasarım, her iki sektöre de hizmet sağlayan “bağlayıcı” konumundadır.

Mimari alanda:

-Evrensel Tasarım mimari alanda eşitlikçi ve bağımsız çözümler sunmaktadır. Bu çözümlerin işlevsel tarafının yanında estetiği konusunda çalışmak mimarlar açısından yeni bir çalışma alanı haline gelmiştir. Özellikle Türkiye için bu alandaki çalışmalar çok yenidir ve gelecek vaat etmektedir.

Sosyal alanda:

-Dünya, tüketim alışkanlıklarının değişimiyle ve kaynakların tükenmeye başlamasıyla “sürdürülebilirlik” konularına eğilimli hale gelmiştir. Evrensel Tasarım bu anlamda sürdürülebilir ortamlara katkıda bulunacaktır.

-Birleşmiş Milletlerin “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi” ile rotasını çizdiği, farkındalıkların arttığı, eşitlik ve bağımsızlıktan yana bir geleceği Türkiye dahil taraf devletler sağlayacağını teyit etmektedir. Evrensel Tasarım İlkeleri’nin ayrımcılığa izin vermeden herkesin erişilebilirlik hakkına sahip olmasını desteklemesi, İnsan Hakları açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu tez çalışması ile Evrensel Tasarım literatürüne mimarlık ve turizmin ara kesitinde katkılarda bulunulmuştur.

KAYNAKLAR

- [1] Dünyada engellilik sayıları, http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report/en/, 10 Mayıs 2013.
- [2] Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Md, <http://www.eyh.gov.tr/tr> , <http://www.ozida.gov.tr>, 12 Temmuz 2013.
- [3] Birleşmiş Milletler, <http://www.un.org/esa/socdev/enable/designm/index.html>, 12 Şubat 2014.
- [4] Avrupa Birliği, http://ec.europa.eu/justice/discrimination/disabilities/disability-strategy/index_en.htm, 17 Mart 2014.
- [5] Engelsiz Turizm :Dünya Turizm Örgütü-Turizmin Etik ve Sosyal Boyutu- Engelsiz Turizm Modeli <http://www2.unwto.org/sites/all/files/docpdf/2005resolutionaccessibletourismforall.pdf>
- [6] Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi <http://www.un.org/esa/socdev/enable/designm/index.html>, 16 Aralık 2013.
- [7] Ergenoğlu, A. ve Yıldız, S. (2013). Engelsiz Türkiye İçin: Yolun Neresindeyiz, Mevcut Durum ve Öneriler, “Fiziksel Erişilebilirlik”, Sabancı Üniversitesi Yayınları İstanbul. 123-173.
- [8] Dünya Sağlık Örgütü, http://whqlibdoc.who.int/publications/1980/9241541261_eng.pdf, 16 Aralık 2013
- [9] Dünya Sağlık Örgütü, [http://www.who.int/bulletin/archives/79\(11\)1047.pdf](http://www.who.int/bulletin/archives/79(11)1047.pdf), 10 Aralık 2013
- [10] Ergenoğlu,S., A., (2013). Mimarlıkta Kapsayıcılık:”Herkes İçin Tasarım”, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul.
- [11] Dünya Sağlık Örgütü, <http://www.who.int/topics/disabilities/en/>, 12 Aralık 2013
- [12] Improving Information on Accessible Tourism for Disabled People, (2004). EU report, <http://europa.eu.int>, European Commision, Italy, 5.

- [13] Ronald Mace
http://www.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_ud/about_ud.htm, 23 Aralık 2013
- [14] Yaşar, D. ve Evcil, N., (2011). “Herkes İçin Bir Kent ve Evrensel Tasarım”, Herkes için Kent, Herkes İçin Planlama, Akıllıca, Adaletle Yeniden, 7. Türkiye Şehircilik Kongresi, Bildiri Özetleri Kitabı, s:64-65, 14-16 Kasım 2011, YTÜ, İstanbul.
- [15] Hacıhasanoğlu, I., (2003). Evrensel Tasarım, Tasarım Kuram Dergisi, 3, 99-101.
- [16] Goldsmith, S.,(2000). “Universal Design, A Manual of Practical Guidance for Architects”, Elsevier p:3.
- [17] Preiser, W.F.E., (2008). Universal Design: From Policy to Assessment Research and Practice, Archinet-IJAR, 2 (2): 78-93.
- [18] NCSU Üniversitesi,
http://www.ncsu.edu/www/ncsu/design/sod5/cud/about_us/about_us.htm, 10 Kasım 2013
- [19] NCSU Üniversitesi,
http://www.ncsu.edu/ncsu/design/cud/pubs_p/docs/poster.pdf), 10 Ocak 2014 - The Center for Universal Design-NC state University, College of Design
- [20] Herkes İçin Tasarım, <http://sra.it/en/services/design-for-all/>, 10 Ocak 2014
- [21] Çok işlevli tasarım, <http://dx.com/p/multifunction-household-silicone-flexible-tree-branch-green-167798>, 10 Ocak 2014
- [22] Bilgisayar oyunu, http://darkcurry.com/ipad_please_no_more_bags/, 10 Ocak 2014
- [23] Herkes İçin Tasarım örneği, <http://sra.it/en/services/design-for-all/>, 10 Ocak 2014
- [24] Herkes İçin Tasarım örneği,
<http://www.independentliving.org/docs1/nscd1997.html#Architecture>, 10 Ocak 2014.
- [25] Herkes İçin Tasarım örneği, <http://freshome.com/2009/11/24/new-approach-to-door-design-useful-or-not>, 10 Ocak 2014.
- [26] The Center for Universal Design (CUD) Universal Design Principle 4: Perceptible Information , Designing for the Senses at The Lighthouse: The Lighthouse, Inc., I I I E. 59th Street, New York, NY 10022
http://www.ncsu.edu/ncsu/design/cud/pubs_p/docs/udffile/case_4.pdf, 24 Şubat 2014.
- [27] Lighthouse Projesi, <http://www.lighthouse.org/about/headquarters/>, 24 Şubat 2014.
- [28] Eden Projesi,
http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Eden_Project_geodesic_domes_panorama.jpg 24 Şubat 2014

- [29] Eden Projesi, http://tr.wikipedia.org/wiki/Eden_Projesi, 24 Şubat 2014.
- [30] Eden Projesi, <http://www.nevillestanikkphotography.co.uk/image/1137/Eden-Project/>, 24 Şubat 2014.
- [31] Eden Projesi, <http://valuesandframes.org/casestudy/eden-project/>, 24 Şubat 2014.
- [32] Eden Projesi, <http://www.atlasobscura.com/places/the-eden-project-the-world-s-largest-greenhouse>, 24 Şubat 2014.
- [33] Eden Projesi, <http://www.theoldvicaragetruro.co.uk/things-to-do/eden-project>, 24 Şubat 2014.
- [34] Eden Projesi, <http://www.youtube.com/watch?v=1TeCDPOBNJY>, 24 Şubat 2014
- [35] Eden Projesi, http://www.sensorytrust.org.uk/information/articles/inclusive_design_core.html, 24 Şubat 2014.
- [36] Eden Projesi, http://www.67notout.com/2011_01_23_archive.html, 24 Şubat 2014
- [37] Eden Projesi, <http://www.sensorytrust.org.uk/projects/eden/eden-core-inclusive-design.html>, 24 Şubat 2014.
- [38] Eden Projesi, http://www.67notout.com/2011_01_23_archive.html, 24 Şubat 2014.
- [39] Eden Projesi, <http://www.youtube.com/watch?v=1TeCDPOBNJY>, 24 Şubat 2014.
- [40] Ödüllü Otopark Tasarımı, <http://www.fontblog.de/grossbeschriftung-durch-illusionstypografie>, Mart 2014.
- [41] Kanada'da Engelli Hakları, <http://www.1800wheelchair.ca/news/post/disability-rights-in-canada.aspx>
- [42] [Arch disability law center, http://www.archdisabilitylaw.ca/sites/all/files/power%20point%20-%20text%20-%20Feb%2010_0.txt](http://www.archdisabilitylaw.ca/sites/all/files/power%20point%20-%20text%20-%20Feb%2010_0.txt)
- [43] Çizel, B., Sönmez, N., Akıncı, Z., (2012). Antalya'da Engelli Turizminin Gelişimi İçin Arz Ve Talep Üzerine Bir Araştırma, Yiğitler Grup Reklam, Matbaa, Ankara http://apgem.akdeniz.edu.tr/v2/template/content/projeler/eaet/ciktilar/kita_p_engelli_son_kapali.pdf, 9 Mart 2014.
- [44] Evrensel Tasarım tarihi, http://www.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_ud/udhistory.htm, 7 Şubat 2014.
- [45] ADA standartları, <http://www.access-board.gov/guidelines-and-standards/buildings-and-sites/about-the-ada-standards>, 7 Şubat 2014.

- [46] <http://www.access-board.gov/guidelines-and-standards/buildings-and-sites/about-the-ada-standards/ada-standards>, 7 Şubat 2014.
- [47] Engellilik tarihi,
https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.breakthrough-uk.co.uk%2FResources%2FBreakthrough%2520UK%2FDocuments%2FPolicy%2Fdisability-history-timeline-2013.pdf&ei=R-8NU5DzHoeTtQat_oBI&usg=AFQjCNGE-EteT77L7SqGOj0Oalqt5b3TRw&sig2=frJvEjb4t1WkQEM7aguP3Q
- [48] İngiltere’de mevzuat,
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/section/6>, 24 Ocak 2014.
- [49] Avrupa Birliği ve Engellilere Yönelik Yasal Düzenlemeler,
<http://www.eyh.gov.tr/tr/8396/1-1-Avrupa-Birliginde-Ozurlulere-Yonelik-Yasal-Duzenlemeler>, 26 Şubat 2014.
- [50] Birleşmiş Milletler ve Özürlülük, <http://www.eyh.gov.tr/tr/8411/1-3-Birlesmis-Milletler-Sisteminde-Ozurluluk>, 26 Şubat 2014.
- [51] Birleşmiş Milletler,
<http://www.un.org/esa/socdev/enable/designm/intro.htm>, 16 Ocak 2014.
- [52] Birleşmiş Milletler,
<http://www.un.org/esa/socdev/enable/designm/index.html>.
- [53] Birleşmiş Milletler Engelli Hakları,
http://www.ozida.gov.tr/ulasilabilirlik/Belgeler/2_MEVZUATSTANDART/ULUSLARARASI_SOZLESME/BM_ENGELLIHAKLARISOZLESMESI.pdf
www.ohchr.org/Documents/.../Disabilities_training_17EN.pdf
- [54] Monitoring the Convention on the Rights of Persons with Disabilities- Guidance for Human Rights Monitors, Personal Training Series No. 17- UN Office of the High Commissioner for Human Rights, UN, 2010.
- [55] Çiftçi, A. Farklı Açılardan Engellilik Projesi, Sabancı Üniversitesi, 12.10.2012 tarihli toplantıdaki bildirimi, toplantı notları.
- [56] Ulaşılabilirlik ve Tespit Formları,
<http://www.ozurluveyasli.gov.tr/tr/html/185/Ulasilabilirlik+Tespit+Formlari>, 20 Ekim 2012
- [57] Engelli ve Yaşlı Hizmetleri, <http://www.eyh.gov.tr/tr>, 28.10.2012.
- [58] Improving Information on Accessible Tourism for Disabled People, (2004). EU report, <http://europa.eu.int> , European Comission, Italy.p:5 19 Aralık 2013.
- [59] Nursanty,E., Anwar, Mohamadi, L., (2013). “Accessible Tourism the tourism without Barriers in Architecture and Tourism Design, Planning the Era of Uncertainty, Int Conference .
- [60] Darcy, S., ve Dickson, T., (2009). A Whole-of-Life Approach to Tourism: The Case for Accessible Tourism Experiences. Journal of Hospitality and Tourism Management, 16(1): 32-44.

- [61] Ambrose I., Darcy, S., Buhalis, D., Best practice in Accessible Tourism, "Introduction"
- [62] http://www.anatoliajournal.com/atad/depo/dergiler/Cilt17_Sayi1_Yil2006_13_04872907.pdf
- [63] <http://www.accesstourismnz.org.nz/2013/01/tourism-and-travel-industry-missing-out-on-a-big-market-world-travel-monitor-forum-told/>, 24 ocak 2014.
- [64] <http://www.accesstourismnz.org.nz/2013/01/tourism-and-travel-industry-missing-out-on-a-big-market-world-travel-monitor-forum-told/>, 21 Ocak 2014
- [65] Improving Information On Accessible Tourism For Disabled People, 2004, Avrupa Komisyonu, Luksemburg, http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/studies/improving_information_on_accessibility/improving_accessibility_en.pdf, 27 Ocak 2014
- [66] <http://ethics.unwto.org/en/content/accessible-tourism>, 12 Ocak 2014
- [67] <http://www.accessibletourism.org/?i=enat.en>, 23 Ocak 2014
- [68] <http://www.mit-makeitaccessible.eu/MIT%20WP3%20Report%20on%20Research%20&%20Exploitation.pdf>, 23 ocak 2014.
- [69] <http://www.sagetraveling.com/>, 12 Şubat 2014.
- [70] <http://www.sagetraveling.com/Athens-Disabled-Access>, 10 Şubat 2014.
- [71] <http://www.sagetraveling.com/barcelona-disabled-access>, 9 Şubat 2014.
- [72] <http://www.barcelonaturisme.com/>, 12 Şubat 2014.
- [73] <http://www.sagetraveling.com/florence-disabled-access>, 16 Şubat 2014.
- [74] <http://en.parisinfo.com/practical-paris/info/guides/practical-information-for-disabled-visitors>, 12 Şubat 2014.
- [75] www.visitengland.org, 20 Şubat 2014.
- [76] http://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.accessiblecities#EU_Accessible_Cities_list, 21 Şubat 2014.
- [77] <http://ethics.unwto.org/en/content/accessible-tourism>
<http://dtxtq4w60xqp.cloudfront.net/sites/all/files/docpdf/updateofthe2005unwtogeneralassemblyrecommendationsonaccessibletourismforall.pdf>, 21 Şubat 2014.
- [78] http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/accessibility/index_en.htm, 21 Şubat 2014.
- [79] Learning From Our Buildings, (2001). Federal Facilities Technical Report, No 145, National Academy Press, Washington.
- [80] Preiser, W., (2001). Learning From Our Buildings, Federal Facilities Technical Report, No 145, National Academy Press, Washington, 26.

- [81] Improving Information on Accessible Tourism For Disabled People”, 2004, European Communities, Italy, 9.
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/studies/improving_information_on_accessibility/improving_accessibility_en.pdf, 30 Kasım 2013.
- [82] <http://www.visitbritain.com/en/Accommodation/Disabled-and-elderly/What-is-the-National-Accessibility-Scheme.htm>, 12 Şubat 2014.
- [83] www.visitengland.org/busdev/accreditation/nas/casestudies.aspx, 13 Ocak 2014.
- [84] <http://www.visitbritain.com/en/Accommodation/Disabled-and-elderly/National-Accessible-Scheme-symbols.htm>, 12 Ekim 2013.
- [85] <http://www.accessibilitypass.org/en/Partners/Howtoorganizepersonneltraining/Pages/Howtoorganizepersonneltraining.aspx>, 14 Kasım 2013.
- [86] http://www.sagetraveling.com/Rating-System-Explanation/#European_Accessible_Cities, 24 Ocak 2014.
- [87] Buhalis, D., Darcy, S., Ambrose I., (2012). “Best Practice in Accessible Tourism, Inclusion, Disability, Ageing Population and Tourism”, Channel View Publications, UK.
- [88] Rahim, A.A., Samad, N A., 2010. “Accessible Built Environment for the Elderly and Disabled in Malaysia: Hotels As Case Studies, Journal Of Construction İn Developing Countries, 15 (2): 1-21.
- [89] <http://www.scandichotels.com/Always-at-Scandic/Special-needs/How-it-all-started/> Erişim tarihi: 12 Şubat 2014.
- [90] <http://www.scandichotels.com/Hotels/> Erişim tarihi:10 Şubat 2014.
- [91] <http://www.scandichotels.com/e-learning/accessibility/story.html> Erişim tarihi:12 Şubat 2014.
- [92] http://www.scandichotels.com/Global/Accessilbity%20brochure/Accessibility%20for%20all_EN.pdf, 10 Şubat 2014.
- [93] http://www.scandichotels.com/Global/Special%20needs/Scandic's%20accessibility%20standard_EN.pdf, 10 Şubat 2014.
- [97] http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=7052 7 Nisan 2014.
- [95] <http://www.premierinn.com/>, 7 Nisan 2014.
- [96] <http://www.disabledholidayinfo.org.uk/search/searchdetail.cfm?EstID=398> 7 Nisan 2014.
- [97] Easy Access Britain, The Guide to Accessible Places to Stay and Visit,(2007). Visit Britain ve Tourism For All.

- [98] <http://www.tugford.com>, 7 Nisan 2014.
- [99] Öztürk, Y., Yayli, A., Yesiltas M., (2008). "Is the Turkish tourism industry ready for a disabled customer's market? The views of hotel and travel agency managers," , Tourism Management, 29, 382-389.
- [100] <http://www.sagetraveling.com/Handicapped-Accessible-Hotels-Istanbul>, 8 Ocak 2014.
- [101] <http://www.sagetraveling.com/Wheelchair-Accessible-Hotel-Rooms-in-Istanbul> , 8 Ocak 2014.
- [102] <http://www.sagetraveling.com/Disabled-Hotel-Rooms-in-Istanbul-Turkey>, 8 Ocak 2014.
- [103] <http://www.chrc-ccdp.ca/eng/content/international-best-practices-universal-design-global-review> Kanada İnsan Hakları Komisyonu Uluslararası Ölçekte Evrensel Tasarım Uygulamaları Raporu erişim tarihi 26 Mayıs 2013.
- [104] Voordt T.ve Wegen H., (2005). Architecture in Use, Architectural Press,142, UK.
- [105] Preiser., W.F.E., Rabinowitz H.Z. & White E.T., (1988). Post Occupancy Evaluation, Van Nostrand Reinhold Company, NewYork, 54.
- [106] Learning From Our Buildings, 2000. Binalarımızdan Öğrenmek, Kullanım Sonrası Değerlendirme Uygulamalarının Özeti, Federal Hizmetler Kurumu Teknik Raporu .No: 145Ulusal Akademi Baskısı,Washington, D.C.,10.
- [107] Voordt T.ve Wegen H., (2005). Architecture in Use, Architectural Press, UK.; Çeviren: Evrim, Tuğba, 2010, Kullanım Sonrası Değerlendirme Yönteminin Kimya Metalurji Fakültesi Binası Örneğinde İncelenmesi,yl tezi, YTÜ, FBE, İstanbul.
- [108] Guide To Post Occupancy Evaluation, 29-31
<http://www.smg.ac.uk/documents/POEBrochureFinal06.pdf>
- [109] <http://www.udeducation.org/universal-design-beyond-the-ada.html>, 8 Ocak 2014.
- [110] Yıldız,S. ve Polatoğlu, Ç., 2013 , "Evaluating The Built Environment In The Context Of Barrier Free Tourism, A Case Study in İstanbul", (2nd International Scientific Conference Tourism in South East Europe 15-18 Mayıs 2013- Opatija Hırvatistan ,pp. 435-446, ISSN: 1848-4050:
<http://www.fthm.uniri.hr/index.php/tosee-papers/2013>
- [111] Sanoff,H., Pasalar C., Hashas M., School Building Assessment Methods Manual, School of Architecture, College of Design, North Carolina State University , National Clearinghouse for Educational Facilities.
(<http://www4.ncsu.edu/unity/users/s/sanoff/www/schooldesign/schoolasses.pdf>)
- [112] <https://maps.google.com/maps/ms?ie=UTF8&hl=tr&msa=0>, 12 Şubat 2014.

**PİLOT ÇALIŞMA – SULTANAHMET / TAKSİM BÖLGELERİNDE TURİZM
TESİSLERİNİN İRDELENMESİ**

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: SULTANAHMET OTELLERİ 1		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: SULTANAHMET OTELLERİ 1	Sınıf: özel belgeli	Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull.	Kullan.yaklaş.yet.büy.o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme-içme)		X						
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
		100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?				X	X			
		**Yoğun akslar üzerinde mi?		X						
		**Yoğun akslara yakın mı?		X						
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?		X			X			
Yerleşim	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)		X							
	bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi:									
	**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
	**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
	Binanın ileride büyüebilmesi için parselde yeterli alan var mı?		X							
	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)		X							
	Yakın Çevre ve Giriş	Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:		-	-	-	-	-	-	
		**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?		X						
		**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?		X						
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?					X			
**Yakında yaya geçiti var mı?			X							
**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?							X			
**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?							X			
**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X				X			
**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X				X			
**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X				X			
**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?			X							
** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?			X				X			
Binanın ana girişi fark ediliyor mu?						X				
**Otelin tabelası fark ediliyor mu?						X				
**Giriş saçağı dikkat çekici mi?						X				
**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?						X				
**Giriş içi çekilmiş veya dışa doğru patlatılmış mı?						X				
Otopark tasarımı açısından çalışıyor mu?								X		
**Otopark var mı?			X							
**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?								X		
**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?							X			
**Otopark çıkış alanı yeterli mi?							X			
**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay.%2)		X					X			
Giriş Kapısı ve Önü	Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)		X							
	**Giriş rampası var mı?		X							
	**Giriş rampası engelliler için uygun mu?		X					X		
	**Giriş merdiveni var mı?		X					X		
	**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)		X				X			
	Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?							X		
	Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?					X				
	Giriş kaldırımı hem zemin mi?		X				X			
	Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?							X		
	Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?		X					X		

SULTANAHMET OTELLERİ 1

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: Sultanahmet		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Sınıf: Yatak sayısı: Kat sayısı: Yapım Yılı:		Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull.	Kullan. yaklaş. yet. büy. o.
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)		X						
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
		100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?				X	X			
		**Yoğun akslar üzerinde mi?		X						
		**Yoğun akslara yakın mı?		X						
			Yönlendirme tabelaları yeterli mi?				X			
	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)		X							
Yerleşim	bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi:									
	**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
	**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
	Binanın ileride büyüyebilmesi için parselde yeterli alan var mı?		X							
	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)		X							
arayüz	Yakın Çevre ve Giriş	Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:		-	-	-	-	-	-	
		**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?		x						
		**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?		x						
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?					x			
		**Yakında yaya geçiti var mı?		x						
		**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?						x		
		**Kaldırımın ulaşım için eğim var mı?						x		
		**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		x				x		
		**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		x				x		
		**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		x				x		
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?		x						
		**Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?		x				x		
		Binanın ana girişi fark ediliyor mu?					x			
		**Otelin tabelası fark ediliyor mu?					x			
	**Giriş saçağı dikkat çekici mi?					x				
	**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?					x				
	**Giriş içi çekilmiş veya dışı doğru patlatılmış mı?					x				
	Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?							x		
	**Otopark var mı?		x							
	**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?							x		
	**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?							x		
	**Otopark çıkış alanı yeterli mi?							x		
	**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay.%2)		x					x		
	Giriş Kapısı ve Önü	Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)		x						
		**Giriş rampası var mı?		x						
		**Giriş rampası engelliler için uygun mu?		x					x	
		**Giriş merdiveni var mı?		x					x	
		**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)		x				x		
Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?								x		
Otel girişi dikkat çekici mi-kolay fark ediliyor mu?						x				
Giriş kaldırımıyla hem zemin mi?			x				x			
Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?								x		
Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?								x		

SULTANAHMET OTELLERİ 2

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: SULTANAHMET		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Sınıf: Yatak sayısı: Kat sayısı: Yapım Yılı:		Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull	Kullan. yaklaş. yet. büy. o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)		X						
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
	Yerleşim	100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?				X	X			
		**Yoğun akslar üzerinde mi?		X						
		**Yoğun akslara yakın mı?		X						
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?				X				
Yakın Çevre ve Giriş	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)		X							
	Bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi:									
	**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
	**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
	Binanın ileride büyüebilmesi için parselde yeterli alan var mı?		X							
	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)		X							
	Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:		-	-	-	-	-	-	-	
	**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?		X							
	**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?		X							
	arayüz	**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?					X			
**Yakında yaya geçiti var mı?			X							
**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?								X		
**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?								X		
**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X					X		
**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X					X		
**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X					X		
**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?			X							
** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?			X					X		
Giriş Kapısı ve Önü		Binanın ana girişi fark ediliyor mu?				X				
	**Otelin tabelası fark ediliyor mu?				X					
	**Giriş saçağı dikkat çekici mi?				X					
	**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?				X					
	**Giriş içi çekilmiş veya dışı doğru patlatılmış mı?				X					
	Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?								X	
	**Otopark var mı?		X							
	**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?								X	
	**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?								X	
	**Otopark çıkış alanı yeterli mi?								X	
Giriş Kapısı ve Önü	**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay.%2)		X						X	
	Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)		X							
	**Giriş rampası var mı?		X						X	
	**Giriş rampası engelliler için uygun mu?		X						X	
	**Giriş merdiveni var mı?		X						X	
	**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)		X					X		
	Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?								X	
	Otel girişinde dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?				X					
	Giriş kaldırımla hem zemin mi?		X					X		
	Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?								X	
Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?								X		

SULTANAHMET OTELLERİ 3

7 - kaldırımlar dar yollardan araç geçiyo.

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: SULTANAHMET Konum: Sultanahmet Sınıf: Özel beşgi Yatak sayısı: Kat sayısı: Z+5 Yapım Yılı:	EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
			Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull	Kullan. yaş. yet. büy. o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)							
		500 m ve üstü 1 puan							
		300-500 m 2 puan							
		200-300 m 3 puan							
		100-200 m 4 puan							
		100 m ve altı 5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?							
		**Yoğun akslar üzerinde mi?							
		**Yoğun akslara yakın mı?							
			Yönlendirme tabelaları yeterli mi?						
Yerleşim	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, aylı ulaşım)								
	bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi								
	**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?								
	**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?								
	Binanın ileride büyüebilmesi için parselde yeterli alan var mı?								
	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)								
	Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:								
	**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?								
	**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?								
	**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?								
Yakın Çevre ve Giriş	**Yakında yaya geçiti var mı?								
	**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?								
	**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?								
	**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
	**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
	**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
	**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
	** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?								
	Binanın ana girişi fark ediliyor mu?								
	**Otelin tabelası fark ediliyor mu?								
arayüz	**Giriş saçağı dikkat çekici mi?								
	**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?								
	**Giriş içe çekilmiş veya dışa doğru patlatılmış mı?								
	Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?								
	**Otopark var mı?								
	**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?								
	**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?								
	**Otopark çıkış alanı yeterli mi?								
	**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay %2)								
	Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)								
Giriş Kapısı ve Önü	**Giriş rampası var mı?								
	**Giriş rampası engelliler için uygun mu?								
	**Giriş merdiveni var mı?								
	**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)								
	Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?								
	Otel girişi dikkat çekici mi-kolay fark ediliyor mu?								
	Giriş kaldırımına hem zemin mi?								
	Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?								
	Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?								

SULTANAHMET OTELLERİ 4

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: Sultan (Yerbatan)		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum:	Sınıf:	Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull.	Kullan. yaklaş. yet. büy. o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme-içme)	X							
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
		100 m ve altı	5 puan							
	Yerleşim	Haritada bulması kolay mı?			X	X				
		**Yoğun akslar üzerinde mi?	X							
		**Yoğun akslara yakın mı?	X							
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?	X			X				
Yakın Çevre ve Giriş	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)	X								
	bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi:									
	**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
	**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X					
arayüz	Yakın Çevre ve Giriş	Binanın ileride büyüyebilmesi için parselde yeterli alan var mı?	X							
		**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)	X							
		Yakın Çevre ve Giriş	Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:	-	-	-	-	-	-	-
			**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?	X						
			**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb. var mı?	X						
			**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?				X			
			**Yakında yaya geçiti var mı?	X						
			**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?						X	
			**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?						X	
			**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?	X					X	
	**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X					X		
	**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X					X		
	Yakın Çevre ve Giriş	**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?	X							
		** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?	X					X		
		Binanın ana girişi fark ediliyor mu?				X				
		**Otelin tabelası fark ediliyor mu?				X				
		**Giriş saçağı dikkat çekici mi?				X				
		**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?				X				
		**Giriş içi çekilmiş veya dışa doğru patlatılmış mı?				X				
		Otopark tasarımı açısından çalışıyor mu?							X	
**Otopark var mı?		X								
**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?								X		
Giriş Kapısı ve Önü	**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?							X		
	**Otopark çıkış alanı yeterli mi?							X		
	**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay. %2)	X						X		
	Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)	X								
	**Giriş rampası var mı?	X								
	**Giriş rampası engelliler için uygun mu?	X						X		
	**Giriş merdiveni var mı?	X						X		
	**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)	X					X			
	Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?							X		
	Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?				X					
Giriş Kalabalık ve Önü	Giriş kaldırımla hem zemin mi?	X					X			
	Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?							X		
	Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?	X						X		

SULTANAHMET OTELLERİ 5

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: Sult. Yerbatan.		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Sult. Yerbatan.	Sınıf: 7+2YK.	Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgis. Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull	Kullan. yaklaşt. yet. büy. o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)		X						
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
	Yerleşim	100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?				X	X			
		**Yoğun akslar üzerinde mi?		X						
		**Yoğun akslara yakın mı?		X						
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?				X				
arayüz	Yakın Çevre ve Giriş	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)		X						
		Bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi								
		**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X				
		**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X				
		Binanın ileride büyüebilmesi için parselde yeterli alan var mı?		X						
		**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)		X						
		Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:	-	-	-	-	-	-	-	-
		**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?		X						
		**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?		X						
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?				X				
Giriş Kapısı ve Önü	Giriş Kapısı ve Önü	**Yakında yaya geçiti var mı?		X						
		**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?						X		
		**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?						X		
		**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X				X		
		**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X				X		
		**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X				X		
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?		X				X		
		** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?		X				X		
		Binanın ana girişi fark ediliyor mu?				X				
		**Otelin tabelası fark ediliyor mu?				X				
Giriş Kapısı ve Önü	Giriş Kapısı ve Önü	**Giriş saçağı dikkat çekici mi?				X				
		**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?				X				
		**Giriş içi çekilmiş veya dışa doğru patlatılmış mı?				X				
		Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?							X	
		**Otopark var mı?		X						
		**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?							X	
		**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?							X	
		**Otopark çıkış alanı yeterli mi?							X	
		**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay. %2)		X					X	
		Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)		X						
**Giriş rampası var mı?		X								
**Giriş rampası engelliler için uygun mu?		X					X			
**Giriş merdiveni var mı?		X					X			
**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)		X				X				
Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?							X			
Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?				X						
Giriş kaldırımıyla hem zemin mi?		X				X				
Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?							X			
Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?							X			

SULTANAHMET OTELLERİ 6

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: SULTANAHMET		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Özel beğeni	Sınıf: Özel beğeni	Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş.fizik. güç kull	Kullan.yaklaş.yet.büy.o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)		X						
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
	Yerleşim	100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulunması kolay mı?				X	X			
		**Yoğun akslar üzerinde mi?		X						
		**Yoğun akslara yakın mı?		X						
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?					X			
arayüz	Yakın Çevre ve Giriş	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)		X						
		Bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi:								
		**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X				
		**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X				
		Binanın ileride büyüyebilmesi için parselde yeterli alan var mı?		X						
	Giriş Kapısı ve Önü	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)		X						
		Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:		-	-	-	-	-	-	
		**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?		X						
		**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?		X						
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?					X			
**Yakında yaya geçiti var mı?			X							
**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?							X			
**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?							X			
**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X				X			
**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X				X			
**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?			X				X			
**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?			X							
**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?			X				X			
**Binanın ana girişi fark ediliyor mu?						X				
Giriş Kapısı ve Önü		**Otelin tabelası fark ediliyor mu?					X			
	**Giriş saçağı dikkat çekici mi?					X				
	**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?					X				
	**Giriş içi çekilmiş veya dışı doğru patlatılmış mı?					X				
	Otopark tasarımı açısından çalışıyor mu?							X		
	**Otopark var mı?		X							
	**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?							X		
	**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?							X		
	**Otopark çıkış alanı yeterli mi?							X		
	**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay.%2)		X					X		
	Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)		X							
	**Giriş rampası var mı?		X							
	**Giriş rampası engelliler için uygun mu?		X					X		
	**Giriş merdiveni var mı?		X					X		
	**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)		X				X			
Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?							X			
Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?					X					
Giriş kaldırımla hem zemin mi?		X				X				
Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?							X			
Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?		X					X			

SULTANAHMET OTELLERİ 7

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: Sultanahmet 8		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Sult. özel beğ.	Yatak sayısı: 2+6+1k.	Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull.	Kullan. yaklaşı. yet. büy. o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)	X							
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
	Yerleşim	100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?			X	X				
		**Yoğun akslar üzerinde mi?	X							
		**Yoğun akslara yakın mı?	X							
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?				X				
arayüz	Yakın Çevre ve Giriş	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)	X							
		Bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi:								
		**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X				
		**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?				X				
		Binanın ileride büyüyebilmesi için parselde yeterli alan var mı?	X							
	Giriş Kapısı ve Önü	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)	X	X						
		Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:								
		**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?	X							
		**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?	X							
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?				X				
**Yakında yaya geçiti var mı?		X								
**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?								X		
**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?								X		
**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X						X		
**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X						X		
**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?		X						X		
**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?		X								
** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?		X						X		
Binanın ana girişi fark ediliyor mu?					X					
**Otelin tabelası fark ediliyor mu?					X					
**Giriş saçağı dikkat çekici mi?				X						
**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?	X				X					
**Giriş içe çekilmiş veya dışa doğru patlatılmış mı?					X					
Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?								X		
**Otopark var mı?	X									
**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?								X		
**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?								X		
**Otopark çıkış alanı yeterli mi?								X		
**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay. %2)	X							X		
Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)	X									
**Giriş rampası var mı?	X									
**Giriş rampası engelliler için uygun mu?	X							X		
**Giriş merdiveni var mı?	X							X		
**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)	X					X				
Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?								X		
Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?					X					
Giriş kaldırımına hem zemin mi?	X					X				
Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?								X		
Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?								X		

SULTANAHMET OTELLERİ 8

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: Hotel...		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ							
		Konum: Bayraklı Sınıf: Yatak sayısı: Kat sayısı: 2+22 kat Yapım Yılı:		Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düşük fizik. güç kull	Kullan. yaklaşı. yet. büy. o	
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)	✓								
		500 m ve üstü	1 puan								
		300-500 m	2 puan								
		200-300 m	3 puan								
		100-200 m	4 puan								
		100 m ve altı	5 puan								
		Haritada bulması kolay mı?	✓								
		**Yoğun akslar üzerinde mi?	✓								
		**Yoğun akslara yakın mı?	✓								
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?	gerekli	✓							
Yerleşim	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)	✓									
	Bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi	✓									
	**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?	✓									
	**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?	✓									
	Binanın ileride büyüebilmesi için parselde yeterli alan var mı?	✓									
	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)	✓									
	Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:	✓									
	**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?	✓									
	**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?	✓									
	**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?	✓									
Yakın Çevre ve Giriş	**Yakında yaya geçiti var mı?	✓									
	**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?	✓									
	**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?	✓									
	**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?	✓									
	**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?	✓									
	**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?	✓									
	**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?	✓									
	** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?	✓									
	Binanın ana girişi fark ediliyor mu?	✓									
	**Otelin tabelası fark ediliyor mu?	✓									
arayüz	**Giriş saçağı dikkat çekici mi?	✓									
	**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?	✓									
	**Giriş içi çekilmiş veya dışa doğru patlatılmış mı?	✓									
	Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?	✓									
	**Otopark var mı?	✓									
	**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?	✓									
	**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?	✓									
	**Otopark çıkış alanı yeterli mi?	✓									
	**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay. %2)	✓									
	Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)	✓									
Giriş Kapısı ve Önü	**Giriş rampası var mı?	✓									
	**Giriş rampası engelliler için uygun mu?	✓									
	**Giriş merdiveni var mı?	✓									
	**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)	✓									
	Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?	✓									
	Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?	✓									
	Giriş kaldırımıyla hem zemin mi?	✓									
	Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?	✓									
	Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?	✓									

? 10 kat 15 kişi sipar

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: Beypazarı		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Sınıf: Yatak sayısı: Kat sayısı: Yapım Yılı:		Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull.	Kullan.yaklaş.yet.büy.o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme-içme)								
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
	Yerleşim	100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?								
		**Yoğun akslar üzerinde mi?								
		**Yoğun akslara yakın mı?								
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?								
Yerleşim	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)									
	Bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi									
	**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?									
	**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?									
	Binanın ileride büyüyebilmesi için parselde yeterli alan var mı?									
arayüz	Yakın Çevre ve Giriş	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)								
		Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:								
		**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?								
		**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?								
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?								
		**Yakında yaya geçiti var mı?								
		**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?								
		**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?								
		**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
		**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
	Giriş Kapısı ve Önü	**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								

TAKSİM OTELLERİ 2

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: XXXXXX		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Buğulu Sınıf: 2+10 Yatak sayısı: Kat sayısı: Yapım Yılı:		Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull	Kullan. yaş, yet. büy. o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)								
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
	Yerleşim	100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulması kolay mı?								
		**Yoğun akslar üzerinde mi?								
		**Yoğun akslara yakın mı?								
		Yönlendirme tabelaları yeterli mi?								
arayüz	Yakın Çevre ve Giriş	Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)								
		bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi								
		**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?								
		**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?								
		Binanın ileride büyüyebilmesi için parselde yeterli alan var mı?								
	Giriş Kapısı ve Önü	**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)								
		Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:								
		**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?								
		**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?								
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?								
**Yakında yaya geçiti var mı?										
**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?										
**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?										
**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?										
**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?										
**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?										
**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?										
** (Ön Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?										
Binanın ana girişi fark ediliyor mu?										
**Otelin tabelası fark ediliyor mu?										
**Giriş saçağı dikkat çekici mi?										
**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?										
**Giriş içi çekilmiş veya dışı doğru patlatılmış mı?										
Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?										
**Otopark var mı?										
**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?										
**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?										
**Otopark çıkış alanı yeterli mi?										
**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay. %2)										
Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)										
**Giriş rampası var mı?										
**Giriş rampası engelliler için uygun mu?										
**Giriş merdiveni var mı?										
**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)										
Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?										
Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?										
Giriş kaldırımıyla hem zemin mi?										
Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?										
Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?										

TAKSİM OTELLERİ 3

Fotoğraf - otel		Otelin Adı: Bayoğlu		EVRENSEL TASARIM İLKELERİ						
		Konum: Bayoğlu	Sınıf: 5*	Eşitlikçi kullanım	Kullanımda esneklik	Basit ve Sezgisel Kullan.	Kolay algılanabilir bilgi	Hata toleransı	Düş. fizik. güç kull	Kullan. yaklaş. yet. büy. o
bağlam	Kentsel Konum	Önemli merkezlere yakın mı? (alışveriş, eğlence, kültür, sanat, sağlık, kongre, yeme- içme)								
		500 m ve üstü	1 puan							
		300-500 m	2 puan							
		200-300 m	3 puan							
		100-200 m	4 puan							
		100 m ve altı	5 puan							
		Haritada bulunması kolay mı?								
		**Yoğun akslar üzerinde mi?								
		**Yoğun akslara yakın mı?								
		Yerleşim	Yakın Çevre ve Giriş	Yönlendirme tabelaları yeterli mi? 125 km						
Önemli ulaşım nok. yakın mı? (hava yolu, deniz, kara: otobüs, metrobüs, raylı ulaşım)										
bina genişlik ve yükseklik oranı çevre ilişkisi										
**Bina yüksekliği ile çevreden farklılaşıyor mu?										
**Bina genişliği ile çevreden farklılaşıyor mu?										
Binanın ileride büyüyebilmesi için parselde yeterli alan var mı?										
**Sonraki müdahaleler için büyüme alanı var mı? (örnek: giriş bölümü)										
Engellilerin yardım almadan binaya ulaşabilmesi:										
**Kaldırım dokusunda herhangi bir engel var mı?										
arayüz	Giriş Kapısı ve Önü			**Binaya yaklaşımı engelleyen pano-sembol vb var mı?						
		**Kaldırım kaygan yüzeyden mi oluşuyor?								
		**Yakında yaya geçiti var mı?								
		**Yakın çevre geceleri yeterince aydınlık mı?								
		**Kaldırımda ulaşım için eğim var mı?								
		**Özel araç ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
		**Toplu taşıma ile otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
		**Yaya olarak otel girişine kadar gelmek mümkün mü?								
		**Yakın çevrede zemin dokusunda hissedilebilir yüzey var mı?								
		** (On Bahçesi varsa) Bahçe kapısından binanın girişine kadar yaya olarak gelinebilir mi?								
Giriş Kapısı ve Önü	Giriş Kapısı ve Önü	Binanın ana girişi fark ediliyor mu?								
		**Otelin tabelası fark ediliyor mu?								
		**Giriş saçağı dikkat çekici mi?								
		**Giriş ünitesi rengi farklılaşmış mı?								
		**Giriş içe çekilmiş veya dışa doğru patlatılmış mı?								
		Otopark tasarım açısından çalışıyor mu?								
		**Otopark var mı?								
		**Otoparkta park etme alanı yeterli mi?								
		**Otoparkın giriş alanı yeterli mi?								
		**Otopark çıkış alanı yeterli mi?								
Giriş Kapısı ve Önü	Giriş Kapısı ve Önü	**Otoparkta engelli için ayrılan alan yeterli mi? (TSE parksay. %2)								
		Engelliler yardım almadan binaya girebilir mi? (görevliler açmıyor ise)								
		**Giriş rampası var mı?								
		**Giriş rampası engelliler için uygun mu?								
		**Giriş merdiveni var mı?								
		**Giriş kapısı kolay açılıyor mu? (görevliler açmıyor ise)								
		Otelin giriş kapısı önündeki sahanlık tekerlekli sandalye, bebek arabası, valiz ... için yeterli mi?								
		Otel girişi dikkat çekici mi-kolay farkediliyor mu?								
		Giriş kaldırımıyla hem zemin mi?								
		Giriş kalabalık (kaç kişi) insan topluluğun rahatlıkla geçebileceği ölçülerde mi?								
Giriş kalabalık insan topluluğunu koruyabilecek donatıya sahip mi?										

TAKSİM OTELLERİ 4

**TÜRKİYE ÖLÇEĞİNDE EVRENSEL TASARIMA YÖNELİK ÇALIŞMALARI
KARŞILAŞTIRMA ÇİZELGESİ**

ANTROPOMETRİK ÖLÇÜLER	Kanada- NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler İçin ulaşılabilirlik Rehberi
1 bir tekerlekli sandalyenin kapladığı alan	800-1300	x	900-1250	x	1200-700	900-1140	750-1200	800-1200
2 Yanında yardımcı varsa,	x	x	x	x	X	yardımcısı varsa; 640-1750	x	x
3 tekerlekli sandalyenin u dönüşü yapması için gerekli alan	1500-1500	x	1500-2000	x	1700-1400	x	1325-1965	1500-1500
4 bir elemanın altında dizler için ayrılmış zeminde bir boşluk olmalı	evet	evet	evet	x	700	x	evet	evet
5 koltuk değnekleri kullanan insan için alan genişliği	1200	x	900	x	900	900	x	800-900
6 baston kullanıcısı için alan gereksinimi	900-1500	x	850-1200	x	700	900	915-1525	700
7 rehber köpek sahibi olanlar için alan gereksinimi	1200	x	x	x	X	1100 en ve 1500 boy	x	x
8 elektrikli sandalye için alan gereksinimi	800-1300	x	x	x	X	x	750-1500	800-1200
9 walker kullananlar için alan gereksinimi	635-710	x	x	x	X	x	x	x
10 tekerlekli sandalyeli biri için erişim yüksekliği max		900	1220	x	1400	X	önden: 1220 yandan:1375	1500
11 koltuk değneklili için ayakta erişim max		x	x	x	1600	X	x	1900
12 koltuk değ. iç. tezgah h		x	x	x	600	x	x	740

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
ERİŞİLEBİLİR PARK YERİ								
1 bina girişine yakın erişilebilir bir park yeri var mı	evet	x	evet 30 m	x	x	max. 50 m uzaklıkta	evet	evet
2 engelli park yeri işaretleme	evet	x	evet	evet	ICTA işareti, görünür biçimde		x	
3 bir araçlık park yeri genişliği	2600	x	2500X6000	2500	x	3000	2400	2400
4 engelli bir araç için park yeri genişliği	2600+1500	x	tek ise 4000, çok ise 2500+1500	2500+1500 ortak	3500	3600	2400+1200 ortak	3500
5 yanyana iki tekerlekli sandalye kullanıcısı park yeri	7000	x	5000+1500	5000+1500	x	4800 +1200 (900mm en az)	4800+1200	4800+1000
6 erişilebilir park yerinin yakınındaki güzergah bina girişine yakın olarak konumlanmalı	evet	x	evet	x	x	evet	x	evet
7 binaya doğru erişilebilir güzergah tanımlanmış mı	eğer ana rota erişilebilir değilse	x	evet	evet	x	evet	x	
8 1-25 araba için engelsiz park yeri sayısı	1	x	x	en az 1, toplamın % 5 i	50 araç için 1	20 araç için 1	binada çalışan sayısının &5-	2%

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
								6	
9	26-50 araba için engelsiz park yeri sayısı	2	x		x	x	x	x	x
10	51-75 araba için engelsiz park yeri sayısı	3	x	x	x	x	x	x	x
11	76-100 araba için engelsiz park yeri sayısı	4	x	x	x	x	x	x	x
12	101-150 araba için engelsiz park yeri sayısı	5	x	x	x	x	x	x	x
13	151-200 araba için engelsiz park yeri sayısı	6	x	x	x	x	x	x	x
14	201-300 araba için engelsiz park yeri sayısı	7	x	x	x	x	x	x	x
15	301-400 araba için engelsiz park yeri sayısı	8	x	x	x	x	x	x	x
16	401-500 araba için engelsiz park yeri sayısı	9	x	x	x	x	x	x	x
17	500 + araba için engelsiz park yeri sayısı	2%	x	x	x	x	x	x	x
18	1000 + araba için engelsiz park yeri sayısı	1000 içinde her 100 araç için 20 + 1	x	x	x	x	x	x	x
19	2000 + araba için engelsiz park yeri sayısı	2000 içinde her 100 araç için 30 + 1	x	x	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
20	araçlar arasındaki mesafe (karşılıklı) ayrıca erişim koridoru ister	2600 mm	x	x	x	x	evet	x	1000
21	araçlar için en yakındaki minimum erişim koridoru genişliği	1500 mm	x	1200	1500	x	x	x	1000
22	araca paralel minimum erişim koridoru genişliği	3900 mm	x	1500	1500	1200	x	1200	3400
23	araca paralel minimum erişim koridoru uzunluğu	7000 mm	x	6000	6000	x	x	6000	5000
24	park yeri ve yakındaki erişim koridorları kaygan olmayan, yer ile hemzemin ve sabitlenmiş malzemeden oluşan bir yapıdadır.	evet	x	evet	düz, sabit, kaymaz ve sert yüzey	evet	evet,(çakıl veya gevşek parke taşlı döşeme zararlı)	evet	evet
25	erişim koridoru asfalt üzerinde diyagonal biçimde işaretlenmiştir.	evet	x	evet	evet	zemin üzerine sarı renk ile işaret	x	evet	evet
26	erişim koridoru ile kaldırım arasında düzey farkı varsa, curb ramp olmalı.	evet	x	evet	evet	x	evet (max 1/20)	x	evet
27	park yeri babaları araca, rampalara veya erişim	evet	x	evet	evet	x	evet	x	evet

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
koridoruna ulaşımı engellememelidir.								
28 park edilen araçlar arasındaki ulaşım koridoru engellenmemelidir.	evet	x	evet		x	evet	x	evet
29 iki erişilebilir park yeri ulaşım koridorunu ortak kullanmalıdır.	evet	x	evet	evet	x	x	evet	evet
30 herbir erişilebilir park yeri bedensel engellilere göre düzenlenmiş olmalıdır.		x	x	evet	x	evet	evet	evet
31 minimum işaret levha boyutları (en/boy)	300 X 450	x	x		x	x	x	
32 işaretler arka plan ile zıt renkte olmalıdır.	evet	x	x		x	evet	x	
33 belirgin bir yükseklik değişimi varsa drop-off kenarında tehlike göstergesi olmalı.	evet		farklı seviyedeki yerler bedensel engelli dolaşımına uygun olarak düzenlenir.	evet	kaldırım rampası olmalı	x	evet	x
34 eğim 1/3 ten fazla ise	evet	x	1/16 , %6	x	x	8%	x	

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
tehlike göstergesi olmalı.								
35				bilet mak. H:900-1200	x	x	x	
İNDİRME BİNDİRME								
1 bekleme erişim koridoru minimum ölçüleri	1500 x 6000	x	1500-6000	x	x	1200	x	
2 erişim koridoru bekleme yapılan yer ile aynı seviyede olmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	
3 erişim koridoru üzerine park edilmemesi için işaretlenmiş olmalı	evet	x	evet	x	x	engelliler için ayrılmış alanlar kolayca görülebilecek şekilde işaretlenmeli	x	
4 yaya kaldırımına paralel konumlanmış en yakın yerde araç yolunda erişim koridoru yapılmalı.	evet	x	evet	x	x	x	x	
5 pull-up space ile erişim koridoru arasında enine rampa yapılmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	
6 araç alanı ile yolcu indirme alanı arasında sınır yoksa bu alanda	evet	x	evet	x	x	x	x	

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
tehlike göstergesi olmalı								
7 eğer yaya yolu ile arasında sınır yoksa, araç alanına girişte tehlike işaretleri konumlanmalıdır.	evet	x	evet	x	x	x	x	
8 erişilebilir yaya indirme alanları ve araç erişimi yolu boyunca olan açıklığın minimum yüksekliği	2750 mm	x		x	x	x	x	
9 araç yolu kaldırımla aynı seviyede ise arada babalar olması gerekli	evet	x	x	x	x	x	x	
10 uyarı levhaları otopark tasarımını ve zaman aralıklarını göstermeli	evet	x	x	x	x	x	x	
11 yaya bekleme alanları gölgelikli olmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	
12 yaya bekleme alanı çok iyi aydınlatılmış olmalı	evet	x	yeteri kadar..	x	x	x	x	
ERİŞİLEBİLİR GÜZERGAH								
1 zemin ve taban yüzeyi kaymaz, sabitlenmiş olmalı ve kaymalara karşı	evet	x	evet	x	x	evet / eğim max 1/50	x	evet

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
dayanıklı olmalı								
2 zemin ve taban yüzeyi minimum parlaklığa sahip olmalı	evet	x	x	x	x	x	x	
3 düşey kot değişimlerinde en uygun fark 0-6 mm arasında olmalı. (asansör ve rampalar hariç)	evet	x	evet	x	x	x	x	25
4 7-13 mm arasındaki düşeydeki yükselmelerde eğim ...olmalıdır	eğikliği 1/2 olana kadar kesilebilir(bevelled at slope of up to 1/2)	x	6 - 13 mm	x	x	x	x	x
5 13 mm üstündeki yükseklik farklarında	rampa yapılmalı 1/12 den fazla olmamalı	x	evet	x	x	%2 eğimli rampa	x	6%

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
ANA GİRİŞ									
1	giriş erişilebilir bir güzergaha sahip midir?	evet	evet	evet	bina girişinde çiçeklik tabela gibi nesneler girişi engellememeli	x	evet	evet	evet
2	giriş alanı veya kapısı en azdüzeyde aydınlatılmalıdır.	200lx	x	x	iyi aydınlatılmış mı	x	x	x	
3	ana girişte tekerlekli sandalye için ayrılan alan olmalı hatta basamak olmamalı	evet	x	evet, paspas gömülmeli	bina girişi düz ayak mıdır kabul edilebilir seviye farkı +- 0,6 cm /paspasların üst yüzeyleri zeminle aynı hizada mı	fırça kılı ve kalın halı olmamalı	tercihen düzayak, max 13 mm	x	evet
4	eğer erişilebilir giriş göz önünde değilse bir işaretle belirtilmiş mi	evet	x	x	ulaşılabilir giriş değilse alternatif giriş var mı/işaretle belirtilmiş mi	giriş kapısı duvardan 200 mm geride olmalı, farkedilmek	x	x	evet
5	en az bir kapı otomatik açılıyor mu	evet	x	evet	x		x	evet	
6	Bina girişleri düzayak mıdır?(kabul edilebilir seviye farkı ± 0.6 cm'dir.)	evet	x	evet	6mm	30 mm	evet		25mm
7	Bina girişlerindeki	evet	x	evet	evet		x	evet	evet

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
	paspasların üst yüzeyleri zeminle aynı seviyede midir?								
8	TB:Ana giriş kapısının ve/veya alternatif ulaşılabilir girişi sağlayan kapının temiz geçiş genişliği en az.....	850	900	1000	1000mm	en az 800- en fazla 1000	dış 800, iç 750	1000	1000
9	AG9 TB:Ana girişte ya da alternatif ulaşılabilir girişte döner kapı kullanılıyorsa yanında temiz geçiş genişliği en az olan ulaşılabilir ikinci bir kapı var mıdır?	900mm	x	evet 1000 mm	evet 1000mm	evet(döner kapı uygun değildir)	evet(döner kapı uygun değildir)	evet 1000	evet(döner kapı uygun değildir)
10	AG 10TB:Bina giriş kapılarında büyük cam yüzeyler varsa yerden 130 cm - 140 cm yükseklikte, 7.5 cm genişliğinde uyarıcı renkli bir bant var mıdır?	evet	x	evet	evet	200 mm eninde, 1000mm yükseklikte	1400 mm yükseklikte , kontrast renkte, belirgin işaretler	x	yerden 400 mm yüks.
11	AG 11 Giriş kapısının kolay açılabilmesi için gereken kuvvet	38 N	x	dış kapı:en fazla 37.8 N iç kapı:22.2 N	dış kapı:en fazla 37.8 N iç kapı:22.2 N		tercihen itme çekme hareketli barlar	3kg	
12	AG 12 Bina girişlerindeki	evet	x	x	evet		x	vet	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
çiçeklik, tabela, çöp kutusu vb. nesneler geçişe engel oluşturmayacak şekilde yerleştirilmiş midir?								
AG 13 Kapı açık durumdayken bina girişi önünde en az Boyutunda temiz manevra alanı var mıdır?	1500X1500	x	1500X1500	1500X1500 mm	kapı genişliği + manevra alanı genişliği 2000 olmalı	kapı önlerinde 1200 mm genişlik ve kapı kenarlarını her iki yanında 300 mm genişlikte boşluk olmalı	500-1500 arasında	x
14 çarpma kapı varsa itme ve çekme için max kuvvet (iç kapı ise)	19,5 Nt	x	x	x		x	x	
15 çarpma kapı varsa itme ve çekme için max kuvvet (dış kapı ise)	30 Nt	x	x	x		x	x	
16 kapılardaki eşiklerin yüksekliği ...fazla olmamalı	iç mekanda hemzemin, dış mekanda 6 mm	15mm	13 mm	0.6	dış: 25mm,iç 0	13mm	0	
17 dış kapılar için (sürme kapı) max eşik yüksekliği	19mm	x	13 mm	x		13mm	0	
18 6 mm üzerinde eşik varsa rampa eğiminin	12,50%	x	x	x		çok yüksek olmamalı	4%	

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
max								
19 çift kanatlı kapıda en az bir kanat gereken min açıklığa ve manevra alanına sahip olmalı	evet	x	evet	x		x		
20 ardarda kapılarda iki çarpma kapı arasındaki mesafe artı kapı kanadının genişliği en az..	1350	x	x	x		x	1525	
21 sürme kapılarda iki yönden de kol olmalı	evet	x	evet	x		x	x	
22 sürme veya katlanır kapıyı açma için max kuvvet	parmak ucu kuvveti	x	22,2 N	x		x	x	
23 power assisted door (kumandalı kapı) kapının açık kalma min süresi	5s	5s	x	x		x	x	
24 power assisted door (kumandalı kapı) kapının tamamen açılma min süresi	3s	x	x	x		x	x	
25 power assisted door (kumandalı kapı) kapı önünde baston	evet	x	x	x		x	x	

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
algılayıcısı veya korkuluk olmalı.								
26 power assisted door (kumandalı kapı) için buton kapıya gelme yönünde koyulmalı	evet	x	evet	x		x	x	
27 power assisted door (kumandalı kapı) otomatik olarak açılmıyorsa, buton kapıya gelmeden önce algılanmalı	evet	x	evet	x		x	x	
28 (kumandalı kapı) otomatik olarak açılmıyorsa, butonun yerden yüksekliği	800-900 mm	x	900-1400 mm	x	ortak garajlar bölümünde makineler bozuk para atmak için max yükseklik verilmiş: 1400	x	x	
29 power assisted door(kumandalı kapı) kapılar tek elle, yumrukla veya kol geçirilerek açılan bir aksamı da olmalı		x	evet	x		x	x	
30 power assisted door	25X75	x	x	x		x	x	

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
(kumandalı kapı) kapıların kontrol ünitesi min boyutları								
31 power assisted door (kumandalı kapı) hareketinin durdurmak için... dan fazla güç harcanmamalı	66 Nt	x	x	x		x	x	
KAPI ONU MANEVRA ALANI								
1 kapı önünde ve arkasında eşiksiz hemzemin temiz manevra alanı olmalı	evet	x	evet	evet	standartlar 31.05 sf31	düzayak girişi	evet	
2 itme yönünde gereken min manevra alanı	1500X1500	x	1500-1500	1500-1500		x	1220-1305	
3 çekme yönünde gereken min manevra alanı	1525X1600	x	x	1500X1500 mm		x	1525-1600	
4 kapı tekme yeri yerden yüksekliği	200-400	x	min 400	el ile kavramadan açılmalı		x	x	
5 transparan (cam) kapılarda transparan yüzey yerden....kottan aşağıya inmemeli	800	x	büyük cam yüzey varsa yerden 1300-1400mm 1.düzye ve 9000mm 2.düzye ve 10-30 cm arası 3. düzyeuyarıncı renkli	büyük cam yüzey varsa yerden 1300-1400mm 1.düzye ve 9000mm 2.düzye uyarıncı renkli bant en az 75 mm eninde	x	x	x	400

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
				bant en az 75 mm eninde					
6	kumanda elemanları, bilgisayar gibi kullanımlarda aydınlanma miktarı en az..	150 lx	x	x	x		x	x	
7	okuma yapıyorsa aydınlanma miktarı en az	200 lx		x	x		x		
GİRİŞ MERDİVENİ									
1	dolaşım bölümündeki standartlar	evet	x	evet			merdiven varsa trabzan olmalı	evet	
2							merdiven varsa erişilebilir zil olmalı	x	
3							basamaklar emniyetli olmalı	evet	
GİRİŞ RAMPASI									
1	dolaşım bölümündeki standartlar	evet	x	evet			kaliteli bir rampa	evet	
2							eğimi çok yüksek olmamalı	evet	
				çarpma,yaylı ve döner kapı olmamalı					

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
LOBİ									
Danışma bankosu									
1.	girişteki resepsiyon deskinde ... yüksekliğinde erişilebilir bölüm olmalı	730-860 arası	900	860	x	X	800 mm	evet	X
2.	tekerlekli sandalyeli biri için engelsiz max.erişim yüksekliği	1200	900	1220	x	X	x	1220	X
3.	tekerlekli sandalyeli biri için engelsiz min. erişim yüksekliği	400	x	380	x	X	x	380	X
4.	tekerlekli sandalyeli biri için bir engel üzerinden max. Dokunmak içinyükseklik	500	x	x	x	X	x	X	X
5.	tekerlekli sandalyeli biri için bir engel üzerinden max. Kavrama için yükseklik	500	x	x	x	X	x	X	X
6.	tekerlekli sandalyeli biri için bir engel üzerinden yana uzanmak için max.	300	x	x	x	X	x	X	X
7.	tekerlekli sandalyeli biri için bir engel üzerinden yana	500	x	x	x	X	x	X	X

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
	dokunmak için max.								
8.	desk üst kotu... aralıklarında olmalıdır	730-850	x	860	x	X	800 mm	760	
9.	önden ve yandan yaklaşma								
10.	forward approach tipindeki deskteki temiz diz için boşluk yüksekliği en az	700	x	x	x	X	700 mm	700	800
11.	forward approach tipindeki deskteki temiz diz için boşluk genişliği en az	800	x	x	x	X	600 mm	700	X
12.	forward approach tipindeki deskteki temiz diz için boşluk derinliği en az	480	x	490	x	X	450 mm	500	X
13.	forward approach tipindeki deske ulaşmak için tekerlekli sandalyenin de içinde bulunduğu min. temiz alan (gen. x der.)	800-1300	x	760-1220	x	X	x	750-1500	X
14.	yandaki deske ulaşmak için tekerlekli sandalyenin de içinde bulunduğu min. temiz alan (gen. x der.)	1300 x 800	x	1220-760	x	X	x	1500-750	X
15.	AYDINLATMA	X		x	X	X	resepsiyon	resepsiyon	X

KAMUSAL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
							aydınlatması önemlidir	aydınlatması önemlidir	
16.	RENK KULLANIMI		x	x	x	x	resepsiyondaki renklerde uygun kontrastlar olmalı, parlak yüzeylerden kaçınılmalı	x	x
17.	OZİDA iç mekandaki mobilya düzenlemeleri		x	x	x	x	çeşitli türden oturma imkanlarının oluşturulması	x	x
Genel telefon									
1	gerekli alan		x	x	1500-1500	1020-1025	1200mm genişlik		
2			x	x	x	x	telefonun önünde 450mm yüks. Katlanır tabure ya da 650-800 mm yüksekliğinde oturak	x	x
3	oturan bir kişinin dizleri için telefon önünde (telefondan	750X1200	x	x	750	yakl. 800	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
480mm aşağıya kadar inen) boşluk								
5 telefon ve korunağı (enclosure) duvardan max...çıkmalı	çıkıntı yapmamalı	x	x	telefonun sonra 500		x	x	x
6 duvardan 100mm çıkan telefon ünitesi baston algılayıcısı olmalı	evet	x	x	x		x	x	x
7 duvardaki telefonun önde gelen en uç kısmının yerden max yüksekliği	350mm??	x	x	750	1030	x	x	x
8 telefon korunağının telefonun yüzeyine olan uzaklığı (yandan iç mesafesi)	255mm	xx	x	x		x	x	x
9 telefon korunağının telefonun yüzeyine olan uzaklığı (önden iç mesafesi)	510mm	x	x	500		x	x	x
10 ahize kordonu min	1000mm	x	x	750		x	x	x
11 ses kontrolü olan telefonun yükselebilen sesi olmalı	evet	x	x	evet	evet	evet	x	x
12 telefonda ses kontrolü var mı	evet	x	x	evet	evet	evet	x	x
13 telefonun kontrolleri için min ışık düzeyi	200lx	x	x		iyi aydınlatma	iyi bir aydınlatma	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
14 ayakta insan için telefonu kullanması için gerekli max yükseklik	1370	x	x	x		x	x	x
15 oturan insan için telefonu kullanması için gerekli max yükseklik	1000-1100	x	x	1200	1020	numaratör 1400mm, jeton ve kart slotları 1200 mm	x	x
16 telefon altında dizler için ayrılmış boşluk min genişliği	800	x	x			x	x	x
17 telefon altında dizler için ayrılmış boşluk min yüksekliği	700	x	x	750		x	x	x
18 text telefonlar için raf var mı	evet	x	x	evet		evet	x	x
19 bu rafın yerden max yüksekliği	700-800	x	x	x		x	x	x
20 bu rafın altında dizler için ayrılmış temiz boşluk yüksekliği	700	x	x	750		x	x	x
21 bu rafın altında dizler için ayrılmış temiz boşluk min derinliği	350	x	x	490	x	x	x	x
22 bu rafın altında dizler için ayrılmış temiz boşluk min genişliği	450	x	x	x	x	x	x	x
23 text telefonun olmadığı yerde	250	x	x	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
olması gereken rafın min genişliği								
24	250	x	x	x	x	x	x	x
25	evet	x	x	evet	x	x	x	x
26	evet	x	x	x	x	evet-induction couple cihazı	x	x
27		x	x	bilgilendirmeler h: 110-1300	x	daha az pahalı olan telefon yükselteçleri alınabilir müşteri bunu kiralayabilir	x	x
28	evet	x	x	x	x	evet	x	x
Genel WC								
1	genel Bilgi		25 kişi için 1 K ve 1E özürlü kabini	kadın ve erkek olmak üzere en az 2 adet özürlü	x	ayrıca bir unisex engelli tuvaleti olmalı		en az 1 adet bedense engelli için

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
				tuvaleti				wc
2	evet	850, eşik max15 mm ve pahlı	900	900	x	min 1000	800	800-1000
3	evet	evet	evet	evet	x	evet	evet	evet
4	evet	x	x	x	x	x	x	x
5	evet	x	x	evet	x	x	x	x
6	evet	x	evet	evet	x	evet	evet	evet
7	evet	1500X1500	1500X1500	x	x	x	x	1500-1500
8	1500X1500	1500X1500	1220-1675	1500X1500	x		1500-1500	1500-1500
9	1700X1800	x	2200-2200	x	x	normal : 2000x2500 ,unisex için:1500x2001	1500-1800	1500-1500

KAMUSAL ALANLAR		Kanada- NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürü için ulaşılabilirlik Rehberi
10	tuvalet kapısı kilidi iç taraf monte, tek elle açılabilir, kavrama , döndürme, sıkıştırma olmadan tasarlanmalı	evet	x	evet	x	x	x	evet	evet
11	kabin kapısı klozete yakın olan transfer duvarı ile aynı hizada olmalı	evet	x	x	x	x	x	evet	x
12	klozete oturulduğunda kapı kendiliğinden kapanır olmalı ve kapı pervazı ile arasında aralık kalmamalı	evet	x	evet	x	x	x		x
13	kabin kilidi veya sürme sistem kilit açmak için gereken max kuvvet	19.5 N	x	22,2 N	x	x	x		x
14	kabin kapısının min açıklığı	900	x	900	900	x	x	800	800
15	iç tarafta yeterli alan alan yoksa kapı dışa da açılıyor mu	evet	x	evet	evet	x	x	evet	evet
16	iç kabin kapısında D tipi kapı kolu var mı?	evet		evet	x	x	x	evet	evet
17	kapının iç tarafında D tipi kapı kolu min uzunluğu	140	x	300	x	x	x		x
18	(kapının iç tarafında) D tipi kapı	50	x	x	x	menteşeye	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR		Kanada- NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürü için ulaşılabilirlik Rehberi
	kolonun orta noktası menteşeden min ... uzak olmalı					yakın olmalı			
19	kabin kapısının dış tarafında D tipi kapı kolu var mı	evet	x	evet	x	x	x	HAYIR	x
20	(kapının dış tarafında) D tipi kapı kolu min uzunluğu	140	x	300	x	x	x	x	x
21	(kapının dış tarafında) D tipi kapı kolunun orta noktası menteşeden min ... uzak olmalı	menteşeye yakın olmalı	x	x	x	x	x	x	x
22	D tipi kol yerden...yükseklikte olmalı	800-1000	x	900-1100	x	kapı kolu cinsi için tanım yok, h: 750	1000	900-1200	900-1400
23	klozet oturma yüksekliği	460-480	bedensel engelliye uygun olmalı	430-480	430-480	x	450	480	450
24	klozet kapağı yaylı (kendi kendine açılan) olmamalı	evet	bedensel engelliye uygun olmalı	x	x	x	x	x	x
25	arkada rezervuar veya klozet	evet	bedensel	x	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
kapağı yoksa, sırt desteği olmalı		engelliye uygun olmalı						
26 rezervuar kapağı emniyetli bir şekilde takılmış olmalı	evet	bedensel engelliye uygun olmalı	x	x	x	x		x
27 klozetin merkez noktasının en yakın duvardan mesafesi	460-480	bedensel engelliye uygun olmalı	460	x	x	x	1000	450
28 klozet kenarından başlayarak arkadaki duvara kadar uzanan temiz transfer alanı (derinlik X genişlik)	900X1500	bedensel engelliye uygun olmalı	900-1500	x	x	x	750-1500	900-1400
29 sifon elle veya elektronik olmalı	evet	bedensel engelliye uygun olmalı	evet	x	x	x	x	x
30 elle kontrol ediliyorsa alçak olmalı	evet	bedensel engelliye uygun olmalı	evet	h:1120	x	evet	x	x
31 tutunma barları kaymaya	evet	x	x	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
dayanıklı olmalı								
tutunma barı çapı	30-40	x	32-88		x	x	x	x
32 duvara monte tutunma barı ile duvar arasındaki mesafe	35-45	x	40	x	x	x	x	x
33 tutunma barı her yönden gelecek kuvvete karşı dayanıklı olmalı	1.3 kN	x	x	x	x	x	x	x
34 tutunma barı ve yakın yüzeyler kesici delici olamamalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
35 tutunma barları kendi etrafında dönmemeli	evet	x	x	x	x	x	x	x
36 yatay tutunma kolunun yerden yüksekliği	750-850	850-950	800-950	700-800	x	düşey: 800-1400 yatay: 700-750	720-740	x
37 klozete hizmet eden yatay bar sayısı	2 (1 adet yanında 1 adet arkada)	x	2	2	x	x	2	2
38 yan duvardaki tutunma barı arkadaki duvardan maksimum uzaklığı	350	x	300	x	x	350	300	350
39 yandaki duvardaki tutunma barı klozete en yakın mesafede yerleştirilmeli	evet	evet	evet	evet	x	x	evet	evet
40 yan duvardaki tutunma barı	450	x	300	x	x	250		400-450

KAMUSAL ALANLAR	Kanada- NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
klozetin önünden taşıma mesafesi								
41 yan duvara ek olarak düşey tutunma barı eklenmeli	evet	x	evet	x	x	evet	evet	evet
42 yan duvara eklenecek düşey tutunma barının min uzunluğu	600	x	900	x	x		600	600
43 yan duvardaki düşey tutunma barı klozetin önünden max. Uzaklığı	250	x	300	x	x	klozet merkezinden 500 mm uzaklıkta	200-250	200-250
44 yan duvardaki düşey tutunma barının yerden yüksekliği	alt kotu 800	x	800	x	x	alt kot 800-1400 üst kot	800-1000	x
45 klozetin arkasında duvara monte edilmiş tutunma barı olmalı	evet	x	evet	x	x	x	evet	x
46 klozetin arkasında duvara monte edilmiş tutunma barının min. boyu (klozet ortalanmış olmalı)	915	x	920	x	x	750	600-640	x
47 duvara monte pisuar max. yerden yüksekliği	400	x	450	x	x	x	x	x
48 pisuarın önündeki min. temiz alan	800-1300	x	760-1220	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada- NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
49 pisuar önünde zeminde kot değişimleri olmamalı, paravanlar engellememeli	evet	x	evet	x	x	x	x	x
50 ulaşım yoluna en yakın yerde pisuar olmalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
51 pisuar muslukları tek elle müdahale edilmeli,kavrama, sıkıştırma, döndürme olmamalı veya otomatik olmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
52 pisuar musluklarının yerden max. Yüks.	1120	x	1120	x	x	x	x	x
53 pisuar muslukları ... lık kuvvete göre yapılmalıdır	22N	x	22,2	x	x	x	x	x
54 pisuar tutunma barları pisuarın her iki yanında düşey olarak monte edilmelidir.	evet	x	x	x	x	x	x	x
55 her bir pisuar tutunma barının min. Uzunluğu	600	x	850	x	x	x	x	x
56 pisuarın her iki yanındaki düşey tutunma barı pisuarın merkezinden max. Uzaklığı	380	x	x	x	x	x	x	x
57 pisuarın her iki yanındaki düşey tutunma barının alt kotunun	600-650	x	0	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
yerden max. yüksekliği								
58 pisuar düzey göstergesi ortalamalı ve pisuarın üstünde olmalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
59 lavabonun merkezinden yan duvara olan min uzaklık	460	x	460	x	x	x - hemen klozetin yanında olmalı	750	x
60 lavabonun yerden yüksekliği	800-850	x	750	860	x	860	720-740	800
61 lavabonun önündeki temiz alan(lavabonun altında 480 mm derinlik olacak)	760-1370	x	760-1220	x	x	x	1500-1500	
62 lavabo tezgahının min alnlık uzunluğu	760	x	x	x	x	x	500-550	800
63 lavabo tezgahının altında diz için boşluk min yüksekliği	700	engelliye uygun düzenleme	750	750	x	x	600-650	700
64 diz boşluğunun min genişliği	800	x	760		x	760	750	800
65 diz boşluğunun min derinliği	250	x	200	200	x	x	yakl. 300	
66 ayak ucu için min lavabo eki (680 mm lik diz boşluğu için derinlik)	230	x	200	x	x	x	x	x
67 ayak ucu için min lavabo ekinin	290	x	300	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
yüksekliği								
68 lavabo sıcak suya sahip olmalı ve borulardan suyu akıtabilmeli	evet	x	evet	x	x	x	x	x
69 eğer sıcak su boruları lavabonun altında ise yalıtılmalı	evet	x	evet	x	x	X	x	x
70 musluktan çıkan sıcak su termostatik olarak kontrol edilmeli	evet	x	x	x	x	X	x	x
71 lavobo muslukları tutulabilir kollu olmalı, yumruk ile kontrol edilebilmeli veya otomatik olmalı	evet	x	evet	evet	x	evet	x	x
72 tutulabilir kollu lavabo musluklarının min uzunluğu	75	x	x	x	x	X	x	x
73 lavabo muslukları yaylı,çevirmeli olmamalı	evet	x	evet	evet	x	X	x	x
74 otomatik muslukların min açık kalma süresi	10 saniye	x	10 sn	x	x	X	x	x
75 su sıcaklığı .. yı aşmamalı	55 derece	x	x	x	x	X	x	x
76 su sıcaklığı termostatik olarak kontrollü olmalıdır. Basınç dengelemesi için valf olmalıdır.	evet	x	x	x	x	X	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
77	askı max yüksekliği	1200	x	800-1100	800-1100	x	X	x
78	askının duvardan max çıkma miktarı	40	x	x	x	x	X	x
79	tuvalet kabinin içinde askı olmalıdır	evet	x	x	x	x	X	evet
80	en az 1 ayna yere kadar olmalı ve ...nın üstünde olmalı	900	1000	900	900	x	1015	1000
81	erişilebilir lavaboda sabunluk yerden max yüksekliği	900-1100	500-1200	800-1100	900	x	X	x
82	erişilebilir lavaboda sabunluk tek elle kullanılabilir olup o elin avucuna sabun dökebilmeli	evet	x	x	x	x	X	evet
83	erişilebilir lavaboda sabunluk oturan bir insanın max erişme mesafesine göre ayarlanmalı(lavabonun önünden itibaren)	lavaboya en yakın yere	sabunluk ve havluluk 500-1200	lavaboya en yakın yere	x	x	X	lavaboya en yakın yere
84	rafın min ölçüleri	200-400	x	x	x	x		200-400
85	rafın max yüksekliği	900-1100	x	x	x	x		kolostomi rafı 950
86	tuvalet kağıdının max yerden yüksekliği	600-700 ve tutunma barının altında	500-1200	480	x	x	klozetten kolaylıkla ulaşılacak	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
87	tuvalet kağıdının rulo aksı klozetin ön doğrultusunda olacak şekilde düzenlenmeli	180-230 klozetin önünde	x	x	x	x	mesafede	x
88	tuvaletlerdeki min aydınlanma düzeyi	200 lx	x	x	x	x	x	x
89	tuvaletlerde bakım için min aydınlanma düzeyi	201 lx	x	x	x	x	x	x
90	gösterge panolarındaki bilgi mat olmalı	evet	x	evet	x	x	x	evet
91	gösterge panolarındaki bilgi dokunsal ve işitsel özelliğe sahip olmalı	evet	x	x	x	x	x	x
92	gösterge panolarındaki bilgi zıt renkli olmalı	evet	x	x	x	x	x	evet
93	alarm kolu	x	x	evet	evet	x	klozetin hemen yanında , zeminden 400. mm ye uzanan şekilde	evet
KONFERANS –TOPLANTI-SEMİNER ODASI								
1	erişilebilir giriş çıkış	evet	x	evet	x	evet	evet	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
2	wc ler yakın olmalı / ya da aynı katta olması tercih	evet	x	x	x	x	x	x
3	tüm tek.sand alanları en iyi görüş açısında sahip olmalı	evet	x	x	x	x	x	x
4	erişim koridoru tekerlekli sandalye için ayrılmış alanlara müdahale etmemeli	evet	x	evet	x	x	x	x
5	bir tekerl. Sandl. için yere başka bir tekerlekli sand. Yerinden ulaşılmamalıdır	evet	x	x	x	x	x	x
6	tek. Sand. için ayrılmış yerler erişim koridorlarına taşmamamalı	evet	x	x	x	x	x	x
7	tek. sand. için ayrılmış yerler zemini düz ayak pürüzsüz olmalı ve min	900-1400	x	900-1220	x	x	x	x
8	1 tek. Sand. için önde ayrılmış min alan (önden yaklaşım)	800-1300	x	900-1220	x	x	x	x
9	1 tek. Sand. için önde ayrılmış min alan (yandan yaklaşım)	915-1525	x	x	x	x	x	x
10	ynyana olan iki tek sand arasındaki min alan	1700-1900	x	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
11	kolçaklı sandalye ile düzenlenmiş salonlarda koridordaki sandalye kolçakları kaldırılabilir olmalı	x	x	x	x	x	x	x
12	tek. San. için ayrılmış koltuklar oturma düzeninin içinde yer almalı	x	x	x	x	x	x	x
13	birleştirilmiş oturma birimleri olmalı	x	x	x	x	x	x	x
14	4-25 sabitlenmiş koltuk içinde tek.sand için ayrılmış boşluk sayısı	2	x	x	x	yetrli sayıda	x	x
15	26-50 sabitlenmiş koltuk içinde tek.sand için ayrılmış boşluk sayısı	2	x	x	x	yetrli sayıda	x	x
16	51-100 sabitlenmiş koltuk içinde tek.sand için ayrılmış boşluk sayısı	2	x	x	x	yetrli sayıda	x	x
17	101-150 sabitlenmiş koltuk içinde tek.sand için ayrılmış boşluk sayısı	4	x	x	x	yetrli sayıda	x	x
18	151-300	5	x	x	x	yetrli sayıda	x	x
19	301-400	5	x	x	x	yetrli sayıda	x	x

KAMUSAL ALANLAR		Kanada- NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
20	401-500	6	x	x	x	x	yetrli sayıda	x	x
21	401-600	6	x	x	x	x	yetrli sayıda	x	x
22	koltuklar erişim koridorlarının engellememeli	evet	x	evet	x	x		x	x
23	işitme engelliler için özel tehzizat	evet	x	x	x	x	evet	x	x
24	kolluklu ve arka destekli koltuklar olmalı	evet	x	x	x	x	evet	x	x
25	koltuk yüksekliği	450	x	450	x	x	450	x	x
26	erişim koridoru genişlik	920	x	900	x	x	750	x	x
27	bilgi panoları olmalı-sunulan hizmet ile ilgili	evet	x	evet	x	x	x	x	x
28	sunucu arkasında iyi aydınlatma olmalı,	200 lx	x	x	x	x	x	x	x
KAFETERYA- RESTORAN-SATIŞ BİRİMİ									
1	mekan erişilebilir mi?	evet	evet	evet	x	x	x	x	x
2	yemek servis hattı (açık büfe) minimum genişliği	920 mm	x	900	x	x	x	x	x
3	hesap ödeme hattı genişliği	1060 mm	x	900	x	x	x	x	900
4	oturma yerleri tekerlekli	evet	evet	evet	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR		Kanada- NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları- Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
	sandalyenin manevrası için uygun mu								
5	tekerlekli sandalye kullanıcısı olan bir müşterinin kasaya gidebilmesi için yeterli manevra alanı var mı?	evet	x	evet	x	x	x	x	x
6	alakart büfenin yerden yüksekliği	1200 mm	x	1220	x	x	x	x	x
7	tekerlekli sandalye kullanıcısı için ayrılan oturma yerlerinin etrafındaki temiz alan ölçüleri	800X1300	900	800-1220	x	x	x	x	x
8	görsel bilgi görüntüleme dokunsal veya işisel ekipmanlarla donanmalıdır, renk zıtlığı olmalı, parlak olmayan yüzeyler olmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
9	AB E arasından insan rahatlıkla geçebilecek kadar olmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
10	AB sandalye düzeni standart olmamalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
11	AB asistan köpekler mekana alınabilmeli	evet	x	x	x	x	x	x	x
12	AB menüler okunabilecek	evet	x	x	x	x	x	x	x

KAMUSAL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
kadar büyük olmalı								
13 AB yemekler alerji ve kronik sağlık problemleri olanlara göre düzenlenmeli ve sigara içilmeyen alanlar olmalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
14 masa ve tezgah altı diz boşluğu ve genişliği		h:700, g:500	h:750, g:630	x	x	x	x	750-900

13

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
STANDART YATAK ODASI								
oda giriş kapısı								
1 zemin kaplama malzemesi kaymaz olmalıdır.		zemin kaygan olamamalı, tutan halı olamamalı		x	x	X	x	x
2 ADA 2010 oda giriş kapısı içe doğru açılmalı 2' - 10"	evet	x	evet	x	x	X	x	x
3 kapılar için ANA GİRİŞ BÖLÜMÜ	evet	x	evet	x	x	X	x	x
4 kapı kolu tek elle açılabilir olmalı, sıkıştırmalı, kavramalı ve döndürmeli olamamalı	evet	x	evet	x	evet	X	evet	evet
5 kapı kolu yerden yüksekliği	800-1000 mm	x	800-1000	x	min 900, max 1000	X	900-1200	1000
6 kapı ile duvar arası boşluk		x		x	kapı ile duvar arasında 600 mm gerek	kapı ile duvar arasında 600 mm gerek	x	x
7 AB J kapı en dar noktada kapı genişliği	900	850	900	x	max 800 min1000	750	800	800

ÖZEL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürüler için ulaşılabilirlik Rehberi
8	ADA 2010 kapı önleri manevra alanı 404.2	1500-1500	x	1500-1500	x	kapı genişliği + önündeki boşluğun genişliği: 2000	X	x	kapı genişliği + önündeki boşluğun genişliği: 2000
9	kapıyı 90 derece den 12 derecelik açığa kapatma süresi için min süre	5s	x	x	x	x	X	x	x
yatma bölümü erişim mesafeleri									
1	AB L transfer alanı	950	x	900	x	x	x	x	x
2	AB E en dar noktadaki genişlik	1200	x	1200	x	x	900	x	x
vestiyer-dolap									
1	ADA kapaklar dışı açılmalı	evet	sürgülü olmalı	x	x	x	X	x	x
2	kapaklar oturan bir kişi için erişilebilir olmalı	evet	x	x	x	x	X	x	x
3	ADA giyinme bölümü için kapı dışı açılmalı	evet	x	x	x	x	X	x	x
4	tek kapaklı- çift kapaklı- çift kapaklı dolap dış kenarları üstüne açılan- gömme	evet	x	x	x	x	X	x	x

ÖZEL ALANLAR		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürüler için ulaşılabilirlik Rehberi
5	askı yüksekliği	1200-1400	askı yüks: 1400	1200		x		x	x
pencere									
1	pencereler yerden maksimum...yükseklikte olmalıdır.	750 mm	x	800	x	x	X	x	x
2	ADA 2010 erişilebilir açılabilir pencere 309		x	evet	x	x	X	x	x
3	pencereler için açma kolu yerden ...yükseklikte olmalıdır.	400-1200 mm	x	900-1100	x	x	X	x	x
4	dış mekanlara ait teras veya balkonlara erişilebilir olmalıdır.	evet	x	evet	x	x	X	x	x
yatak etrafındaki sirkulasyon alanı									
1	en az 1 yatma alanı minimum....ölçülerinde temiz mekan sağlamalıdır.Kanada	800X1300 mm	x	1500-1500	x	x	X	x	x
2	temiz zemin alanı yatağa paralel olacak şekilde konumlanmalıdır.	evet	x	evet	x	x	x	x	x
3	dairesel biçimde sirkulasyon ADA 304.3.2	1525	x	evet	x	x	X	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
4	T-biçiminde sirkulasyon ADA	evet	x	x	x	X	x	x
5	çift kişilik yatak ise; yatağın iki yanında temiz zemin alanı ADA 2010 806.2.3.	evet	x	evet	x	X	x	x
6	iki kişilik 2 yatak var ise yataklar arası temiz zemin alanı ADA 2010 806.2.3.	760-1220	x	x	x	X	x	x
7	ADA 2010 yatak bölümünde manevra alanı...603.2.1. ve 2.	1525 çap	x	1500 çap	x	X	x	x
8	AB N sirkulasyon alanı	1800x1800	x	1500-1500	x	X	x	x
etajer-çalışma masası								
1	masa içine sandalye girecek şekilde altta boşluk olmalı,	evet	x	evet	x	X	x	x
2	masa altında sandalye + çöp kutusu olacak şekilde boşluk	evet	x	x	x	X	x	x
elektrik düğmesi-anahtar-kontroller								
1	ADA 2010 erişilebilir ısınma soğutma kontrolleri 309			evet	x	X	x	x
2	kontrol düğmeleri için uygun yükseklik:	400-1200 mm	en az 400,en fazla 1200	en az 380,en fazla 1220	x	X	x	900-1400
3			yatak	x	x	X	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
		başucunda merkezi aydınlatma düğmesi olmalı						
banyo								
1	AB sirkulasyon alanı olarak min ölçü	1800x1800	x	1500X1500	x	X	x	x
2	ADA 2010 banyo içindeki manevra alanı lavabo altında, diz ve ayaklar için gerekli boşluğu da içermeli	evet	x	x	x	X	x	x
banyo giriş kapısı								
1	ADA 2010 dışa açılmalı	1	x	evet	x	X	x	x
2	ADA 2020 kapı önündeki dış manevra alanı temiz 404.2	1500-1500	x	1500X1500	x	X	x	x
3	lavabo							
4	ADA 2010 lavabo tezgah genişliği .806		x	x	x	X	X	x
duş								
1	(1-25 oda için) engelsiz duş min oda sayısı için	1without / (0 with)	x	1	x	X	X	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
2	(26-50 oda için) engelsiz duş	2 / (0)	x	2	x	x	X	x
3	(51-75 oda için) engelsiz duş	3 / (1)	x	3	x	x	X	x
4	(76-100 oda için) engelsiz duş	4 / (1)	x	4	x	x	X	x
5	(101-150 oda için) engelsiz duş	5 / (2)	x	5	x	x	X	x
6	(151-200 oda için) engelsiz duş	6 / (2)	x	6	x	x	X	x
7	(201-300 oda için) engelsiz duş	7 / (3)	x	7	x	x	X	x
8	(301-400 oda için) engelsiz duş	8 / (4)	x	8	x	x	X	x
9	(401-500 oda için) engelsiz duş	9 / (4)	x	9	x	x	X	x
10	(501-1000 oda için) engelsiz duş	toplamın %2 si ve %1	x	toplamın %2 si *	x	x	X	x
11	(1001 ve üstü oda için) engelsiz duş	1000 oda içinde her 100 oda için 20 + 1, 10+1	x	20+1000 üzeri her 100 oda için 1 adet	x	x	X	x
klozet ve banyo								
1	erişilebilir klozet ve banyo hizmeti	en az 1	x	evet	x	x	X	x
2	erişilebilir durumda en az 1 klozet 1 lavabo, 1 duş musluğu veya duş başlığı	evet	x	evet	x	x	X	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
3	KÜVETLER için Canada standartları BATHTUBS bölümü sf:29-33	evet	x	x	x	X	x	x
4	tutunma barları için Canada WASHROOMS standartları sf:		x	x	x	X	x	x
KÜVETLER								
1	küvetin uzun kenarı boyunca ayrılan alanın genişliği en az	760mm	x	760	x	x	X	x
2	küvetin minimum uzunluğu	1600 mm	x	1500	x	x	X	x
3	kayan kapılar küvet üstünde olmamalıdır	evet	x	x	x	X	x	x
4	küvetin tabanı kaymaya karşı dayanıklı olmalıdır.	evet	x	evet	x	X	x	x
TUTUNMA BARLARI								
1	duvarlardaki destek alanlarında tutunma barları olmalı ve herhangi bir yönden gelecek olan minimumetkiye karşı dayanıklı olmalıdır.	1.3kN	evet...x	x	x	X	x	evet
2	küveti saran 3 duvar boyunca süren tutunma barları küvetin	evet	kesintisiz olmalı	evet	x	x	X	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
sınırlarından tavana kadar olmalı								
3	küvet alanında en az 2 tutunma barı olmalı.	minimum 2 adet (1 tanesi L biçiminde)	x	evet	x	x	x	x
4	küvetin uzun kenarındaki duvarda monte edilmiş yatay bir tutunma barı bulunmalıdır.	evet	x	evet	x	X	x	x
5	küvetin uzun kenarındaki duvarda monte edilmiş yatay tutunma barı yerdenyükseklikte olmalıdır.	650-750 mm	x	küvet kenarının 230 mm üstünde	x	X	x	x
6	küvetin uzun kenarındaki duvarda monte edilmiş yatay tutunma barının minimum uzunluğu	1200 mm	x	1220	x	X	x	x
7	küvetin ayak kısmında yandaki temiz yüzeye yakın yerde düşey bir tutunma barı var mı	evet	x	evet	x	X	x	x
8	küvetin ön kenarındaki kontrol bitiş noktasında düşey tutunma barının minimum uzunluğu	1220 mm	x	1220	x	X	x	x
9	küvetin ayak tarafındaki düşey tutunma barının küvetin sınırı	180-280 mm	x	230	x	X	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
ile arasındaki minimum yükseklik farkı								
10	küvetin ayak tarafında kontrol bitiş noktasında düşey tutunma barının minimum uzunluğu	1200 mm	x	1220	x	X	x	x
11	küvetindiş kenarı	80-120 mm	x	80-120	x	X	x	x
12	tutunma barları kaymaya karşı dayanıklı olmalıdır.	evet	x	evet	x	X	x	x
KONTROLLER VE MUSLUKLAR								
1	musluklar ve diğer elemanlar küvetin ayak tarafında olmalıdır.	evet	x	evet	x	X	x	x
2	musluklar ve diğer elemanlar küvetin merkez çizgisi ile dış kenar çizgisi arasında olmalıdır.	evet	x	x	x	X	x	x
3	musluklar ve diğer ekipmanlar küvetin kenarından maksimum.....yükseklikte olmalıdır.	450mm	x	x	x	X	x	x
4	muslukların kolları olmalıdır.	evet	x	evet	x	X	x	x
5	kollu musluk tiplerinde tutma kolu minimum ...uzunlukta	75mm	x	x	x	X	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
olmalıdır.								
6 musluklar yayılı, sıkıştırma, döndürme sistemi olmamalıdır.	evet	x	evet	x	x	X	x	x
DUŞ BAŞLIKLARI								
1 Duş başlığı elle tutulan tip olmalıdır.	evet	x	evet	x	x	X	x	x
2 duş başlığı hortumu minimum...uzunlukta olmalıdır.	1500 mm	x	1600	x	x	X	x	x
3 duş başlığı sabitlenebilmelidir.	evet	x	evet	x	x	X	x	x
4 duş başlığı yerdenyükseklikten itibaren takılmış olmalıdır.	en düşük kotu 1000 mm(zeminden yüksekliği)	x	ayarlanaabilir olmalı	x	x	X	x	x
5 duş başlığının takılı olduğu yüzey tutunma barlarını engellememelidir.	evet	x	x	x	x	X	x	x
SU SICAKLIĞI								
1 su sıcaklığı termostatik olarak kontrollü olmalıdır. Basınç dengelemesi için valf olmalıdır.	evet	x	x	x	x	X	x	x
2 musluktaki su sıcaklığı....dereceyi geçmemesi	55 derece	x	x	x	x	X	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
gerekir.								
ALARM								
1 acil alarmında görsel ve işitsel sinyaller bulunmalıdır.	evet	x	evet	x	x	X	x	x
2 telefon çağrısını ve kapı tıklanışını görsel biçimde algılanmasını sağlayan alarmlar bulunmalıdır.	evet	x	x	x	x	X	x	x
3 bildirim cihazları acil görsel alarm cihazları ile bağlı olmamalıdır	evet	x	evet	x	x	X	x	x
DEPOLAMA								
1 en az 1 çeşit depolama birimi (giysi dolabı, askı, çekmece, raf) erişilebilir olmalı.	evet	x	x	x	x	X	x	x
2 giysi dolabı, vestiyer önünde en az....boyutlarında alan gerekir	800X1300	x	x	x	x	X	x	x
3 giysi dolabı içindeki askılık yerden maksimum...yükseklikte olmalıdır.	1200	x	x	x	x	X	x	x
4 rafların bulunduğu dolap en az	400-1200	x	x	x	x	X	x	1400

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
3 rafa sahip olmalı ve yerden....yüksekliğe olmalıdır.								
5 genel depolama alanlarının dışı doğru açılan kapıları olmalıdır.	evet	x	x	x	x	X	x	x
6 genel depolama alanlarının en az...değerde aydınlatılması gereklidir.	100 lx	x	x	x	x	X	x	x
HAVLULUK								
1 banyodaki havluluk yerden maksimum....yükseklikte olmalıdır	1100 mm	sabunluk ve havluluk 80-110 cm	sabunluk ve havluluk 80-110 cm	x	x	x	x	x
2 havluluğun önündeki temiz alan minimum...boyutlarında olmalıdır.	800X1300 mm	x	x	x	x	x	x	x
3 havluluk yatay erişimdeuzaklıktan fazla olmamalıdır.	500 mm	x	x	x	x	kurutma elemanı lavabonun üzerinde olmalı, köşeden 1000 mm uzakta ve 750 mm yükseklikte	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
ULAŞILABİLİR ODA								
1 25 yatağın üstündeki işletmelerde temiz zemin alanı genişliğine sahip olan minimum yatak sayısı	% 5 veya bir kısmı	x	x	x	x	x	x	x
2 ADA 2-25 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	2	x	1	x	x	x	x	x
3 ADA 26-50 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	4	x	2	x	x	x	x	x
4 ADA 51-75 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	7	x	3	x	x	x	x	x
5 ADA 76-100 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	9	x	4	x	x	x	x	x
6 ADA 101-150 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	12	x	5	x	x	x	x	x
7 ADA 151-200 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	14	x	6	x	x	x	x	x
8 ADA 201-300 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	17	x	7	x	x	x	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
9	ADA 301-400 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	20	x	8	x	x	x	x
10	ADA 401-500 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	22	x	9	x	x	x	x
11	ADA 501-1000 oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	toplamın %5 i	x	toplamın %2 si	x	x	x	x
12	ADA 1001 ve üstü oda içinde iletişim hizmeti olan min oda sayısı	50+1000 oda için de her 100 oda için 3	x	20+1000 oda için de her 100 oda için 1	x	x	x	x
telefon								
1	telefonların ses kontrolü olmalıdır.	evet	x	evet	x	x	x	x
2	TTY telephone type writer özelliği için telefona elektrik bağlantısı ...maksimum uzaklıkta olmalı.	1200 mm	x	x	x	x	x	x
3	farklı oda tiplerinde haberleşme hizmetleri sunulmalıdır.	evet	x	evet	x	x	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
4	hareket ve haberleşme özellikleri olan minimum oda sayısı	yok...	x	x	x	x	x	x
5	hareket ve haberleşme özellikleri olan maksimum oda sayısı	10%	x	x	x	x	x	x
6	2-25 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	2	x	x	x	x	x	x
7	26-50 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	4	x	x	x	x	x	x
8	51-75 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	7	x	x	x	x	x	x
9	76-100 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	9	x	x	x	x	x	x
10	101-150 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	12	x	x	x	x	x	x
11	151-200 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan	15+ 150 oda içinde %5	x	x	x	x	x	x

ÖZEL ALANLAR	Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD-Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları-Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
minimum oda sayısı								
12	201-300 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	15+ 150 oda içinde %5	x	x	x	x	x	x
13	301-400 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	15+ 150 oda içinde %5	x	x	x	x	x	x
14	401-500 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	15+ 150 oda içinde %5	x	x	x	x	x	x
15	500-1000 oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	15+ 150 oda içinde %5	x	x	x	x	x	x
16	1001+ oda içinde özel haberleşme ekipmanları olan minimum oda sayısı	15+ 150 oda içinde %5	x	x	x	x	x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB-Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
DÜŞEY DOLAŞIM-MERDİVEN									
1	riht max yükseklik	150-180 mm	x	160-180	150-180mm	x	dış 150,iç 170	dış:150-170, iç 180-280	150-160
2	min basış derinliği	275-300 mm	x	280-300	280-320mm	x	dış 280,iç 250	250-300	280-300
3	merdiven boyunca basışlar ve rihtlar aynı olmalı	evet	x	evet	evet	x	x	evet	evet
4	merdivenin min genişliği	1250 mm	x	1200-1500	x	x	x	dış:1500, iç 1200	1200
5	sahanlıklar arası max yükseklik farkı	2500 mm	x	8-10 basamakta bir: 1800mm	x	x	dış 1200, iç 1800	x	x
6	max topukluk çıkması	15-25 mm	x	kaçınılmalı, 13 mm	kaçınılmalı -eğik çözüm öneriliyor	x	50 mm	yok	x
7	rihtlar dik olmamalı	evet	x	x	evet	x	x	x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
8	basamakların ucu kaydırmaz olmalıdır	evet	x	evet	basamakların ön kenarında algılamayı kolaylaştıracı farklı renkte kaymaz şeritler kullanılmalı	x	x	evet	x
9	topuklukların ucu basışlarla zıt renkte olmalı	evet	x	evet	x	x	x	evet	x
10	min merdivendeki aydınlanma düzeyi	150 lx	x	x	x	x	homojen	x	x
11	basamakların ucu basışlara ve rıhtlara zıt renkle işaretlenmeli	evet	x	evet	farklı renk	x	x	evet	x
12	basışların ucunda kaygan olmayan yatay bir bant olmalı	evet	x	evet	evet	x	x	evet	x
13	2100 mm den uzun sahanlıkta küpeşte devam etmiyorsa uyarı işareti konulmalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
14	merdivenin dokusunun bittiği yerde uyarıcı yüzey olmalı	evet	x	evet	evet	x	x	evet	evet

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
15	merdivenin bitimindeki uyarıcı yüzeyin derinliği	800 mm	x	600	600mm	x	x	600	x
16	uyarıcı bant bir basamak geride başlamalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
17	acil çıkış merdivenleri dokunsal işaret ile belirlenmeli	evet	x	evet	x	x	x	x	x
18	kolayca farkedilmek için merdivenlerin aydınlatılması	150 lx ve gölge oluşmayacak	x	x	x	x	x	x	x
19	dış mekanlardaki merdivenler su biriktirmeyecek şekilde tasarlanmalı	evet	x	evet	kaygan olmayan malzemeden yapılmalı	x	x	x	x
20	merdivenin iki yanında da tutunma yeri olmalı	evet	x	evet	evet	x	x	x	evet
21	küpeştenin üst yüksekliği ...olmalıdır	650-750 veya 860-920 mm	x	700-900	700-900 mm ve kesintisiz	x	1000	merdivende 900, sahanlıkta 1000	900
22	merdivendeki küpeşte ve zemindeki küpeştenin yüksekliği aynı olmalıdır. Küpeşte hep aynı yükseklikte	evet	x	evet	evet	x		hayır	hayır

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
23	merdivene ait küpeştelere arasındaki min uzaklık	920 mm	x	x (genişliği 3000 den fazla olan merdivenlerde tam ortada)	x	x		x	x
24	küpeştelere kolay kavranmalı, kaymamalı, ve çapı	30-40 mm	x	32-40 mm	32-40 ,evet	40mm	40 -50 mm	40-45	40
25	küpeşte her yönden gelebilecek...minimum kuvvete karşı dayanıklı olmalı	1.3 kN	x	yetişkin bir kişinin vücut kütleğine direnç	vücut kütleğini çekebilecek kuvvette	x	x	x	x
26	küpeştelere aşınan bir malzeme olmamalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
27	küpeştelere sürekli ve tutunma yüzeyi güçlü olmalı başka bir elemanla kesintiye uğramamalı	evet	x	evet	evet	x	x	x	evet
28	küpeşte ile pürüzsüz duvar yüzeyi arasındaki min uzaklık	40mm	x	x	40mm(pürüzlü veya pürüzsüz ayırımı yok)	x	45 mm	x	45
29	küpeşte ile altındaki duvar arasındaki min uzaklık	40mm	x	x	x	x	x	x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
30	küpeşte ile dokulu duvar yüzeyi arasındaki min uzaklık	60 mm	x	x	x	x		x	x
31	küpeştelere merdivenin başında ve sonundan en az ...uzatılmalıdır.	evet	x	300mm	300mm	x		300	300
32	korkuluk, küpeşte sardığı yüzeyden ve merdivenden zıt bir renkte olmalıdır.	evet	x	evet	evet	x		evet	evet
33	küpeştenin bitimine yakın dokulu bir işaret olmalı	evet	x	evet	x	x		x	evet
DÜŞEY DOLAŞIM-ASANSÖR									
GENEL									
1	asansör kontrolü otomatik olmalı	evet	evet	evet	evet	x	evet	evet	evet
ASANSÖR KAPISI									
1	asansör kapısının önündeki temiz boşluk		x	1500-1500	1500x1500	x	1500X1500	x	1500-1500
2	asansör kapı açıklığı min	950	x	900	900	x	dış 800, iç 750	915	900
3	asansör kabini kapısı min 915mm, kapı ile karşı yüzey arası	1700	x	1500	1500	x	x	1370	1400

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
4	asansör kabini kapısı min 815 mm, yanıl yüzeyler arası	1065	x	1200	1200	x	1100	x	1100
5	asansör kabini kapısı min 815 mm, kapı ile karşı yüzey arası	1700	x	X	x	x	1400	x	1400
SÜRME KAPI									
1	otomatik açılıp kapanan 2 aşamalı kapı, yatay kayan sistem olmalı	evet	x	x	x	x	x	evet	evet
2	zemin ile asansör zemini arasındaki max boşluk	10	x	10 +-	x	x	x	x	x
3	kat döşemesi ile asansör zemini arasında düzey sorunu olması durumunda düzey eşitleyici alternatif düzenleme bulunmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
4	eğer kapı arasında bir şey sıkışırse elle müdahale edilebilen bir araç olmalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
5	bu araç kapıyı min...açmalı	910	x	x	x	x	x	x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
6	alttaki tekrar kapı açma sensörü yerden...yükseklikte olmalı	125+- 25	x	x	x	x	x	x	x
KAPI AÇMA									
1	üstteki tekrar kapı açma sensörü yerden...yükseklikte olmalı	735+-25	900-1200	x	x	x	x	735	850
2	üstteki tekrar kapı açma sensörü süresi	20sn	x	x	x	x	x	x	x
3	kapının min açık kalma süresi (kat çağırısı için kapının kapanmasından önce)	8sn	5sn	x	10sn	x	5sn	x	x
zemin kaplaması									
1	asansör zemini kaygan olmamalı, sabit ve kaymalara karşı dayanıklı olmalı	evet	halı kaplı olmamalı	x	evet	x	önünde hissedilebilir zemin kullanımı	x	x
2	asansördeki halı yüksekliği max	13	x	x	halı olmamalı	x	zemin kaplaması ile duvar sıfır bitmeli	x	x
KABİN									

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar İçin Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler İçin ulaşılabilirlik Rehberi
1	kabinin ortasında merkezi alınmış kabin kapısının min açıklığı	1100	x	900	x	x	800	915	1650-1800
2	eğer kabin kapısı ortalanmış ise min yanıl yüzeyler arası genişlik	2030	x	1500	x	x		2030	1800-2200
3	eğer kabin kapısı ortalanmış ise min front return ile arka duvar arası genişlik	1700	x	1500	x	x			
4	eğer kabin kapısı ortalanmış ise min kabin kapısının iç yüzü ile arka duvar arası genişlik	1400	x	1500	x	x		1370	1400
5	kenara yakın olarak açılmış kapı için; kapının min açıklığı	915	x	900	x	x		915	900
6	kenara yakın olarak açılmış kabinin yanıl yüzeyler arası iç genişliği min	1725	x	1500	x	x		1730	1100
7	eğer kabin kapısı kenarda ise min front return ile arka duvar arası genişlik	1400	x	1500	x	x		x	
8	eğer kabin kapısı kenarda ise min kabin kapısının iç yüzü	1370	x	1500	x	x		1370	1400

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar İçin Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler İçin ulaşılabilirlik Rehberi
	ile arka duvar arası genişlik								
9	eğer kapı merkez veya tam kenarda değilse, kapı genişliği min	915	x	900	x	x			900
10	herhangi bir yere açılmış kabinin yanıl yüzeyler arası iç genişliği min	1370	x	1500	x	x		1400	1100
11	eğer kabin kapısı herhangi bir yerde ise min front return ile arka duvar arası genişlik	2030	x	1500	x	x		2000	
12	kapı herhangi bir yerde ise min kabin kapısının iç yüzü ile arka duvar arası genişlik	2030	x	1500	x	x		x	1400
	KÜPEŞTE								
1	asansörün içinde her duvarda da küpeşte olmalı		evet	evet	evet	x	evet	x	evet
2	küpeşte yüksekliği	800-900	850	900	850-900	x	900-1500 arka duvarda	x	900
3	duvar ile küpeşte arasındaki min uzaklık	35-45		30-45	x	x		x	45

DOLAŞIM	Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
KABİN İÇİ AYDINLATMA								
1 min aydınlatma	100 lx	x	TS EN 81-70	yeterli miktarda	x		x	x
kontrol düğmeleri				x	x	arkadaki pano ile kontrast renkte olmalı	x	
ASANSÖR DÜĞMELERİ								
1 asansör butonları önündeki temiz alan boyutları	800X1300	x	1500-1500	x	x		x	1400-1400
2 16 kata kadar hizmet eden asansörlerin max buton yüksekliği	1200	900-1200	900-1110	900-1200	x	900-1400(ve duvarla renk kontrastı olmalı)	1060	900-1400
3 16 kattan fazla katı olan binalarda asansörlerin max buton yüksekliği(paralel yaklaşım)	1370	x	1370	x	x		1060	x
4 acil butonlarının merkeziinin yerden yüksekliği	890	x	900	x	x		735	x
5 acil butonları asansörün içindeki kontrol panelinin en alt bölümünde bulunmalı		x	TS EN 81-70	x	x		x	x
6 kat düğmelerinin min büyüklüğü	20	x		19	x	20	x	x

DOLAŞIM	Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
7 kat düğmelerinin algılanması için gerekli olan kabartma	1,5 kabartma	x	TS EN 81-70	x	x	2mm	x	x
8 sayılar büyüklüğe göre sıralanmalıdır.	evet	x	TS EN 81-71	x	x		x	x
9 sayılar 2 veya 3 kolonda yazılması gerekiyorsa soldan sağa okunmalı	evet	x	TS EN 81-72	x	x		x	x
10 standart keypad düzenlemesi gerekiyorsa, dokunsal ve görsel karakterler bulunmalı	evet	x	TS EN 81-73	x	x		x	x
11 dokunsal ve Braille karakterler ait olduğu sayıların hemen yanında bulunmalı	evet	x	evet	evet	x		x	x
12 kat çağırısı olduğunda kat düğmelerinin üstünde görsel işaret olmalı	evet	x		x	x		evet	x
13 asansör kata ulaştığında görsel bir işaret olmalı	evet	x	evet	evet	x		evet	x
14 eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; telefondaki düzenin aynı olması	evet	x	TS EN 81-70	x	x		x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
15	eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; min düğme boyutu	20	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
16	eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; ...yükseltilmeli	1,5	x	evet	x	x		x	x
17	eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; Braille e gerek yok	evet	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
18	eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; karakterlerin min yüksekliği	15	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
19	eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; 5 in üstünde kabartma nokta olmalı	evet	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
20	eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; 5 in üstündeki kabartma noktanın n çapı	(3-3.05)	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
21	eğer telefon stilinde tuş takımı varsa; numaralar düğmenin tam ortasında yer almalı	evet	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
22	telefon varsa ses kontrolü olmalı	evet	x	evet	x	x		x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
23	telefon kordonu min uzunluğu	900	x	TS EN 81-70	x	x		x	
24	telefon üstünde uluslararası telefon sembolü olmalı	evet	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
ACİL HABERLEŞME									
1	acil haberleşme aracı sesli haberleşme ile sınırlı olmamalıdır.	evet	x	evet	evet	x		evet	x
2	eğer aracın kullanma talimatı varsa mutlaka taktik olmalı ve Braille alfabesi de olmalıdır.	evet	x	evet	x	x		evet	x
3	araç yerden yüksekliği max	1200	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
4	eğer araç kutunun içinde ise, kutunun kolu tek elle açılabilir olmalı, döndürme, sıkıştırma istemeyen bir açma sistemi olmalı	evet	x	TS EN 81-70	x	x		x	x
5	eğer araç kutunun içinde ise, kutunun kolu max ...kuvvetle açılabilir	22.2 N	x	TS EN 81-71	x	x		x	x
SESİ SİNYALLER									
1	her asansörün sesli ve görsel	evet	x	evet	evet	x	acil durum	x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
	sinyal sistemi olmalı						telefonu için induction coupler donanımı (işimeci hazırlanan telefonu kullanımı sağlayan telefona takılan bir cihaz		
2	sesli sinyal düzeyi	35-65 dBa uygun ortam koşullarında	x	TS EN 81-71	x	x		x	x
3	sesli sinyal sisteminde hangi kata geldiğini belirten sözlü bildirim olmalı	evet	x	TS EN 81-72	x	x		x	x
4	katlar geçilince veya katta durunca kabin içindeki sesli uyarının frekans aralığı	1500Hz	x	TS EN 81-73	x	x		x	x
5	yukarı çıkarken 1 kez, aşağıya inerken 2 kez uyarı sistemi , (Aşağı ve yukarı)sözlü bildirimi olmalı	evet	x	TS EN 81-74	x	x		x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS-ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
6	asansör çağrılırken, holdeki sesli sinyal seviyesi	35-65 dBa uygun ortam koşullarında	x	TS EN 81-75	x	x		x	x
7	sözlü bildirim frekansı	ortam şartlarına uygun olarak ayarlanmalı	x	TS EN 81-76	x	x		x	x
UYARILAR									
1	hangi kabinin gelip gelmediğini anlatan, durumu bildiren uyarı sistemi olmalı		x	evet	x	x		evet	x
2	en küçük görsel uyarı boyutu	60	x	TS EN 81-75	63	x		x	x
3	uyarılar asansör düğmelerinin yakınında görülebilecek noktada olmalı	evet	x	TS EN 81-75	x	x		x	x
BRAİLLE HARFLER									
1	yükseltilmiş braille karakterleri asansör girişlerinin her iki tarafında olmalı	evet	x	TS EN 81-72	x	x		x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
2	yükseltilmiş braille karekterleri merkezlerinin yerden yüksekliği	1500-1525	x	TS EN 81-73	x	x		x	x
YER GÖSTERGESİ									
1	kabinlerde katı gösteren sesli ve görsel yer göstergesi olmalı	evet	x	evet	evet	x	evet	evet	x
2	göstergeler kabin kontrol panelinin üstünde veya kapının üstünde olmalı	evet	x	TS EN 81-73	x	x		x	x
3	gösterge numaralarının min kabartması	16	x	TS EN 81-74	x	x		x	x
4	kabinin kattan geçme veya katta durma durumunda ilgili numara yanmalı	evet	x	TS EN 81-75	x	x		x	x
5	görsel uyarı kabinin kata gelişini ayırtmalı	evet	x	TS EN 81-76	x	x		x	x
6	kabin katta durduğunda otomatik sesli uyarı olmalı	evet	x	TS EN 81-77	x	x		x	x
7	sesli uyarının olması gereken düzey	35-65 Db	x	TS EN 81-78	x	x		x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
KAT ÇAĞRI DÜĞMELERİ									
1	düğmelerin önündeki min temiz alan	1500 x1500	x	1500	x	x		x	x
2	düğmelerin min büyüklüğü	20	x	TS EN 81-78	19	x		x	x
3	asansör çağırıldığında düğmelerde görsel uyarı olmalı	evet	x	TS EN 81-79	x	x		x	x
4	asansör içindeki aydınlatma aracının merkezinin min yerden yüksekliği	1830	x	TS EN 81-80	x	x		x	x
5	düğmelerin altında çıkıntı yapan objelerin max çıkması	25	x	TS EN 81-81	x	x		x	x
6	taktik asansör levhasının kabartması	50	x	TS EN 81-82	x	x		x	x
7	ayna		x			x	arka duvar üzerinde 900- 1500 mm yüks.		x
DÜŞEY DOLAŞIM/ RAMPA									
1	%5 ten fazla dik olan eğimler rampa olarak değerlendirilmeli	evet	x	evet	6%	6%		4%	evet

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
2	temiz rampanın minimum genişliği	1000 mm	x	evet	900 mm	x		870	1200
3	küpeşterler arası temiz rampanın genişliği	1000 mm	x	evet	x	x		x	x
4	saahnlıklar arası boyuna	(1:16- 1:20)	x	evet(1:20)	6%	x		1:12-1:20	1/12- 1/20
5	saahnlıklar arası max yatay uzaklık	6000 mm	x	9000	9000	5000 mm		9000	evet
6	rampanın max enine eğimi	2%	x	8%	x	x		x	2%
7	rampadaki saahnlıklar suyu tutmayacak şekilde tasarlanmalıdır	evet	x	evet	evet	özürlü düşmemesi için zemin yatay olmalı		evet	x
8	920 mm nin üstünde olan korkulukları varsa gereken yükseklikte küpeşte konmalı	evet	x	x	x	x		x	x
9	rampanın başında ve sonunda saahnlık bulunmalı	evet	x	evet	x	x		evet	evet
10	rampa yön değiştiriyorsa saahnlık gerekir	evet	x	evet	x	x		evet	evet

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
11	rampanın devamındaki aynı genişlikteki saahnlığın min genişliği	1500 mm	x	1500	x	x		1500	1500
12	min saahnlık uzunluğu	2000 mm	x	1500	1500		1200	1200	1500
13	eğer saahnlığa kapı açılıyorsa min saahnlık ölçüleri (uz x gen)	2000x1500 çekme tarafı veya 1500x1500 itme tarafı	x	1500-1500	x	kapı genişliği + 60	bu alana kapı açılmamalı	1200-1500	1200-1200
14	ara saahnlıktan sonra eğimin başladığı yerde rampanın genişliği boyunca zıt renkli bir bant uyarıcı olmalı.genişliği :	50+-10	x	X	60	x		evet	x
15	rampanın başında ve sonunda eğimin başladığı yerde rampanın genişliği boyunca zıt renkli bir uyarıcı bant olmalı.	evet	x	evet	evet	evet1000 mm	evet (400 mm geriden başlayan 800 mm eninde)	evet800	x
16	rampada ve saahnlıklarda kaymaz sabitlenmiş bir malzeme ve kaymaya dayanıklı bir malzeme seçilmeli	evet	x	EVET	x	x		evet	x
17	rampa ve saahnlıklar parlak	evet	x	evet	x	x		x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
	yüzey olmamalı								
18	rampa ve sahanlıklar çok sert dokulu olmamalı	evet	x	evet	x	x		x	x
19	rampa ve sahanlıklarda süpürgelik olmalıdır	evet	x	evet	evet	x		evet	x
20	süpürgeliğin min yüksekliği	75 mm	x	50	50	100		x	x
21	rampa ve sahanlık yüzeyindeki bariyerin min yüksekliği	75 mm	x	50	50	x		x	x
22	rampa çok iyi aydınlatılmış olmalı	evet	x	x	x	x		x	x
23	dış mekanlarda giriş katındaki rampalar en az... düzeyde aydınlatılmış olmalı	150 lx	x	x	x	x		x	x
24	rampa korkulukları arasındaki min temiz genişlik	1000 mm	x	1000	900mm	x		x	x
25	rampanın boyuna eğimi max sf: 128	%5-%6.2	x	5%	6%	6%		12%	6%

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
26	rampanın cross slope u max	0,02	x	2%	x			x	x
27	rampanın sahanlıkları suyu akıtacak şekilde tasarlanmalı	evet	x	evet	kaygan olmayan malzeme olmalı, düz, sert sabit malzeme	x		x	x
28	rampanın iki yanında da küpeşte olmalı	evet	x	evet	evet	genişlik 1500 den az ise tek tarafa		evet	evet
29	küpeştenin rampanın zemininden yüksekliği	650-750 veya 860-920 mm	x	evet 700 ve 900	evet 700 mm ve 900mm	900-1000	900 mm	800-920	900-1000
30	daha geniş bir rampa olursa küpeşteler arasındaki en az mesafe	1000 mm	x	1500	x	x		x	x
31	duvar ile rampa arasındaki boşluk...mesafesini aşmamalı	100mm	x	x	duvar ile küpeşte arasındaki mesafe 40mm	x		100	45
32	küpeşteler rampanın başında ve sonundan en az ...uzatılmalıdır.	300	x	300	300 mm	300	300	300	300

DOLAŞIM	Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
YATAY DOLAŞIM								
1 döşeme kaplamaları sabit, kaymaya dayanıklı ve sert malzemeden yapılmalı	evet	x	evet	evet	x	evet	evet	evet
2 döşeme kaplamaları çok parlak olmamalı	evet	x	x	x	x	evet	x	
3 döşeme kaplamaları çok pürüzlü olmamalı	evet	x	evet	evet	kalın halı kullanımı sakıncalı	düşük sürtünmeli	x	evet
4 kot farklılıkları max 0-6 mm arası olmalı(rampalar asansörler hariç)	evet	x	6 mm	6mm	max:30mm	13 mm	x	30
5 7-13 mm arası kot değişimleri	%50 eğimli pahlı	x	evet	x	x		x	x
6 13 mm üstü kot değişimleri	rampa %8 den fazla dik olmamalı	x	evet	x	x		x	x
7 enine eğim .. Oranını aşmamalı	2%	x	2%	x	6%		x	2%
8 boyuna eğim ... aşmamalı	5%	x	5%	6%	6%		5%	6%
9 yatay dolaşım alanı ... dan fazla ise rampa olmalı	5%	x	5%	x	x		4%	

DOLAŞIM	Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
10 yaya yolunda ızgaralar tek yönde olmalı ve aralarındaki boşluk ... dan fazla olmamalı	10 mm	x	evet, 13 mm	x	x		x	
11 ızgaraların uzun kenarı yürüme aksına dik olmalı	evet	x	evet	x	x		x	
12 halı kaplamalar sabitlenmeli	evet	x	evet	sabit malzeme		evet	x	
13 halı uçları tampon aracılığıyla zemin ile düz ayak haline getirilmeli	evet	x	evet	x	x	evet	x	
14 halı uçları yüksekliği ...dan fazla olmamalı	13mm	x	13 mm	x	evet	zeminle aynı hizaya getirilmeli	x	
15		x			x	anti alerjik halı kullanımı		
16 halı uçları düz, basık olmalı	evet	x	x	x	evet		x	
17 halı uçları 0-6 mm yükseklikte ise düz kesilmeli, eğer 7-13 mm arasında pah yapılmalı fakat 1/2 den dik olmamalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
18 Dolaşım alanlarının min aydınlatılma düzeyi	150lx	x	x	net ifade yok	net ifade yok	net ifade yok	x	net ifade yok

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
19	kafa kurtarma min yüksekliği	2030	x	2200	2200	2100		x	2100
20	eğer 2030mm'den az ise; ön tarafında minkorkuluk olmalı	350	x	evet	x	perde ile kapatılmalı		x	x
21	Taşan cisimler; bariyerin ön kısmındaki yükseklik:	350	x	x	x	x	x	x	300
22	Taşan cisimler; 680mm altındaki yükseklikteki cisimler taşıma:	herhangi..	x	x	x	x	x	x	100
23	Taşan cisimler; erişim rotasının temiz genişliğini azaltmamalı		x	x	x	kapı veya pencerelerin kanatları dolaşım alanına taşmamalı		evet	evet
24	iç mekanlardaki sirkulasyon min temiz genişlik	1200	x	1500	900	1200	1200(1600 mm tercih edilir)	1200	1200-1400
25	uzunluğu 600 mm ya kadar olan küçük girintiler için min temiz genişlik	815	x	x	x	800	x	x	x
26	max 1200 mm engellerin etrafındaki U dönüşlerdeki	1200	x	1220	x	1000	x	x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
	min temiz genişlik								
27	1200 mm den büyük engellerin etrafındaki U dönüşlerdeki min temiz genişlik	1060	x	x	x	x	x	x	x
28	yoğun alanlarda min temiz genişlik	1830	x	1800	x	x	x	1800	1800
29	dış mekanlardaki erişim rotalarında min temiz genişlik	1500	x	1500	1500	x	x	1500	1500
30	rampaya yakın olan dış mekan erişim rotasında min temiz genişlik	1200	x	x	x	x	x	1200	x
31	araç yoluna yakın olan erişim rotası araç yolundan bir rampa, uyarı işareti veya barier ile ayrılmalı	evet	x	evet	x	evet	x	x	x
32	iki tekerlekli sandalyenin geçebilmesi için gereken min temiz genişlik	1800	x	1800	x	x	x	1800	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
33	1 tek. Sandalye + yürüyen bir insanın geçebilmesi için gereken min temiz genişlik	1525	x	1500	x	x	x	1500	x
34	1 tek. Sandalye + baston kullanan bir insanın geçebilmesi için gereken min temiz genişlik	1800	x	x	x	x	x	x	x
35	erişim rotalarında 600mm ye kadar olan nişlerin haricindeki min temiz genişlik	1200	x	1200	x	x	x	1200	x
36	tek. Sandalye kullanan insanın işaretleri kontrolü için gereken alanı da içeren min temiz genişlik	800X1300	x	x	x	x	x	x	1500-1500
37	çok uzun erişim rotalarında dinlenme noktaları arası mesafe	30000	x	30000	x	x	x	x	50000
38	eğer koruma olmayan indirme bindirme yerinde yükseklik farkı...dan fazla ise, tehlike işareti olmalı	50	x	x	x	x	x	x	x

DOLAŞIM		Kanada-NAS- ADAAG-AB	TURİZM BAK. 26 haz 2011 tebliğ	TSE TS9111	OZİDA Açık ve Kapalı Alanlar için Ulaşılabilirlik Rehberi	TOFD- Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı rehber Çalışması	DEV-Engelsiz Tasarım Kılavuzu	ÖV- Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu	TMMOB- Çizim sunuş standartları - Özürlüler için ulaşılabilirlik Rehberi
39	eğer koruma olmayan indirme bindirme yerinde eğim %33 ten fazla ise, tehlike işareti olmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x
40	kenarları korunmasız yansıtan havuz varsa yanında tehlike işareti konulmalı	evet	x	x	x	x	x	x	x
41	eğer araç yolu ile yaya yolu arasında ayırım yoksa, tehlike işareti konulmalı	evet	x	evet	x	x	x	x	x

**İSTANBUL'DA 4 VE 5 YILDIZLI OTELLERDE TASARIM ÖLÇÜTLERİNİ
DEĞERLENDİRME**

Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin* Değerlendirilmesi

Otel adı: A Otel

Sınıfı: 5 *

Yer: İstanbul

Tarih:12.10.2013

A)Tesis Giriş

Bina girişine en yakın yerde erişilebilir park yeri var mı?	EVET
Bina giriş kapısına kadar erişilebilir yol var mı?	EVET
Otoparkta engelli park sayısı :	4
Zemin yüzeyi kaygan mı?	HAYIR
Zemin yüzeyi yumuşak mı?(toprak vs kaplı ise)	HAYIR
Binanın erişilebilir girişi işaretlenmiş mi?	HAYIR
Girişte rampa var mı?	EVET
Rampa eğimi :	%2
Rampaya ait korkuluk var mı?	HAYIR
Girişte merdiven var mı?	HAYIR
Merdivene ait korkuluk var mı?	-----
Binanın girişinde tekerlekli sandalyenin sığabileceği genişlikte sahanlık var mı?	EVET
Bina giriş kapısı otomatik mi?	EVET
Bina giriş kapısı döner kapı mı?	EVET
Döner kapı ise, yanında en az 1 normal kapı var mı?	EVET

B)Tesis Hizmetleri

B1) LOBİ VE RESEPSİYON

Danışma bankosunda engelliler için erişilebilir yükseklikte bölüm var mı?	HAYIR
Danışma bankosu altında diz girmesi için yer var mı?	HAYIR
Lobideki oturma grupları farklı düzenlemeler içeriyor mu?	EVET
Zemin kaplamasında halı kullanılmış mı?	HAYIR
Halı uçları sabitlenmiş mi?	-----
Zemin kaplaması kaygan ve parlak mı?	EVET
Ortak telefonda ses kontrolü var mı?	EVET
Text telefon var mı?	HAYIR

B2) GENEL WC

Engelli WC kaç adet?	2
Wc erişilebilir değilse en yakın wc gösterilmiş mi?	HAYIR
Wc giriş kapısı genişliği :	1200
Wc girişi önündeki engelsiz alan ölçü:	1500-3000
Kabin içi boyut :	1000-1500
Zemin kaplaması kaygan mı?	EVET
Kapı tek elle açılabilir mi?	EVET
Kapı kolu yüksekliği :	300
Klozet yüksekliği :	500
Sifon otomatik mi?	HAYIR
Klozet etrafında kaç tutunma barı var ?	
Pisuar var mı?	HAYIR
Pisuar varsa, yerden yüksekliği :	-----
Lavabo yüksekliği:	830
Lavabo altında diz boşluğu var mı?	EVET
Musluklar tek elle açılabilir mi?	EVET
Lavaboda erişilebilen sabunluk var mı?	EVET

Sabunluk tek elle kullanılabilir mi?	EVET
Alarm kolu var mı?	HAYIR

(Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin Değerlendirilmesi Devam)

B3) KONFERANS-SEMİNER

Giriş erişilebilir mi?	EVET
WC ler yakın mı?	EVET
Tekerlekli sandalye için yer ayrılmış mı?	EVET
Ses yükseltici aparatlar mevcut mu?	hayır

B4) RESTORAN / KAFETERYA / SATIŞ BİRİMİ

Mekan düzayak ve erişilebilir mi?	EVET
Oturma bölümündeki koridorlar tek. sandalye manevrasına uygun mu?	EVET
Alakart büfenin yüksekliği?	1200
Rehber köpek mekana alınabiliyor mu?	EVET
Menüler diyabetik / Şekersiz/ Tuzsuz / Glutensiz / Alerji yapmayan yiyecek-içecek içeriyor mu?	EVET
Masalar altında diz girecek boşluk yüksekliği?	750

B5) TESİS İÇİNDE DOLAŞIM

MERDİVENLER	
Riht yüksekliği :	17
Basış derinliği :	31
Merdiven genişliği :	115
Acil çıkış merdivenleri dokunsal olarak belirtilmiş mi?	HAYIR
Küpeştenin üst yüksekliği :	900
Yangın anında asansör kullanım dışı kaldığında, alternatif çıkış olarak merdivenler kullanılabilir mi?	EVET
ASANSÖR	
Kapı önündeki temiz boşluk :	2800-5600
Kapının genişliği :	940
Kabin iç açıklığı :	900
Asansör içinde küpeşte var mı?	EVET
Kat düğmeleri yüksekliği:	850
Acil butonları asansör içindeki düğme panelinin en altında mı?	HAYIR
Asansör panelinde keypad düzenlemesi var mı?	HAYIR
Asansör kata ulaştığında sesli ve görsel (birarada) uyarı oluyor mu?	HAYIR
Asansör içinde acil haberleşme cihazı var mı?	EVET
RAMPA	
Rampa eğimi :	%2
Rampanın genişliği :	2500
Rampa yüzeyi kaymaz bir malzeme ile kaplanmış mı?	HAYIR
Rampa başlamadan önce uyarıcı yüzey var mı?	HAYIR
KORİDORLAR	
Koridorun genişliği :	1200
Döşeme kaplaması kaymaya karşı dayanıklı mı?	EVET
Oda numaraları okunuyor mu?	EVET
Oda numaraları önünde Braille karakterler var mı?	HAYIR
En yakın kaçış noktaları uygun şekilde işaretlenmiş mi?	EVET

B6) KONAKLAMA

Sorular	Açıklama
YATAK ODASI	

Otelde kaç engelli odası var?	2
Kapı kolu tek elle açılabilir mi?	EVET
Kapı kolu yerden yüksekliği :	950
Kapı genişliği :	920
(2 ayrı yatak) Yataklar arası genişlik :	700
Oda içindeki sirkülasyon alanının min genişliği:	900
Pencere açılıyorsa, açma kolu yüksekliği:	açılmıyor
Çift kişilik yatak varsa, yatağın iki yanında da temiz alan var mı?	EVET
Etajer altında diz girecek boşluk var mı?	EVET
Elektrik düğmeleri vs kontrol yüksekliği :	650
Otelin kaç odasında alerjen olmayan yatak bulunmaktadır?	Yastık var sadece
Telefonda ses kontrolü var mı?	EVET
ODA İÇİNDEKİ BANYO	
Banyo içindeki engelsiz sirkülasyon alanı (genişlik-uzunluk):	1200-1500
Lavabo altı (diz girmesi için yüksekliği :	650
Lavabo tezgahı (diz girmesi için) genişliği :	1500
Banyo giriş kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?	-----sürgü sistem
Klozetin yanında transfer için ayrılmış boşluk genişliği:	7000
Klozetin yanında transfer için ayrılmış boşluk uzunluğu:	1200
Erişilebilir küvet var mı?	EVET
Küvetin tutunma barları kaç adet?	2
Küvetin uzunluğu :	1640
Küvetin genişliği :	900
Küvetin tabanı kaygan mı?	HAYIR
Musluklar ve diğer elemanlar küvetin ayak tarafında mı?	EVET
Musluklar tek elle açılıyor mu?	EVET
Duş başlığı sabitlenebiliyor mu?	EVET
Alarm kolu var mı?	EVET
Alarm kolu varsa, yüksekliği :	840-telefon şeklinde
Telefon çaldığında veya kapı vurulduğunda görsel ve titreşimli sistem devreye giriyor mu?	HAYIR

***Evrensel Tasarım**, olabildiğince geniş bir kitleye hitap eden ve herkes tarafından kullanılabilen, uyum ve özellikli tasarım gerektirmeyen ürünlerin ve çevrenin tasarımıdır. **Evrensel Tasarım Ölçütleri** ise Eşit Kullanım, Kullanımda Esneklik, Basit ve Sezgisel Kullanım, Algılanabilir Bilgi, Hatalara Dayanım, Düşük Fiziksel çaba, Yaklaşım ve Kullanım İçin Uygun Boyut ve Mekan başlıklarında incelenmektedir.

Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin* Değerlendirilmesi

Otel adı: B Oteli Sınıfı: 5 Stars Yer: İstanbul Tarih:06.11.2013

A)Tesis Giriş

Bina girişine en yakın yerde erişilebilir park yeri var mı?	EVET / HAYIR
Bina giriş kapısına kadar erişilebilir yol var mı?	EVET / HAYIR
Otoparkta engelli park sayısı :	1
Zemin yüzeyi kaygan mı?	EVET / HAYIR
Zemin yüzeyi yumuşak mı?(toprak vs kaplı ise)	EVET / HAYIR
Binanın erişilebilir girişi işaretlenmiş mi?	EVET / HAYIR
Girişte rampa var mı?	EVET / HAYIR
Rampa eğimi :	%7
Rampaya ait korkuluk var mı?	EVET / HAYIR
Girişte merdiven var mı?	EVET / HAYIR
Merdivene ait korkuluk var mı?	EVET / HAYIR
Binanın girişinde tekerlekli sandalyenin sığabileceği genişlikte sahanlık var mı?	EVET / HAYIR
Bina giriş kapısı otomatik mi?	EVET / HAYIR
Bina giriş kapısı döner kapı mı?	EVET / HAYIR
Döner kapı ise, yanında en az 1 normal kapı var mı?	EVET / HAYIR

B)Tesis Hizmetleri

B1) LOBİ VE RESEPSİYON

Danışma bankosunda engelliler için erişilebilir yükseklikte bölüm var mı?	EVET / HAYIR
Danışma bankosu altında diz girmesi için yer var mı?	EVET / HAYIR
Lobideki oturma grupları farklı düzenlemeler içeriyor mu?	EVET / HAYIR
Zemin kaplamasında halı kullanılmış mı?	EVET / HAYIR
Halı uçları sabitlenmiş mi?	EVET / HAYIR
Zemin kaplaması kaygan ve parlak mı?	EVET / HAYIR
Ortak telefonda ses kontrolü var mı?	EVET / HAYIR
Text telefon var mı?	EVET / HAYIR

B2) GENEL WC

Engelli WC kaç adet?	2
Wc erişilebilir değilse en yakın wc gösterilmiş mi?	EVET / HAYIR
Wc giriş kapısı genişliği :	90 cm
Wc girişi önündeki engelsiz alan ölçü:	100x250cm
Kabin içi boyut :	150x250cm
Zemin kaplaması kaygan mı?	EVET / HAYIR
Kapı tek elle açılabilir mi?	EVET / HAYIR
Kapı kolu yüksekliği :	YOK
Klozet yüksekliği :	50cm
Sifon otomatik mi?	EVET / HAYIR
Klozet etrafında kaç tutunma barı var ?	EVET / HAYIR 3 adet
Pisuar var mı?	EVET / HAYIR
Pisuar varsa, yerden yüksekliği :	
Lavabo yüksekliği:	81cm
Lavabo altında diz boşluğu var mı?	EVET / HAYIR
Musluklar tek elle açılabilir mi?	EVET / HAYIR
Lavaboda erişilebilen sabunluk var mı?	EVET / HAYIR
Sabunluk tek elle kullanılabilir mi?	EVET / HAYIR

Alarm kolu var mı?	EVET / HAYIR
--------------------	--------------

B3) KONFERANS-SEMINER

Giriş erişilebilir mi?	EVET / HAYIR
WC ler yakın mı?	EVET / HAYIR
Tekerlekli sandalye için yer ayrılmış mı?	EVET / HAYIR
Ses yükseltici aparatlar mevcut mu?	EVET / HAYIR

B4) RESTORAN / KAFETERYA / SATIŞ BİRİMİ

Mekan düzayak ve erişilebilir mi?	EVET / HAYIR
Oturma bölümündeki koridorlar tek. sandalye manevrasına uygun mu?	EVET / HAYIR
Alakart büfenin yüksekliği uygun mu?	1200 mm EVET
Rehber köpek mekana alınabiliyor mu?	EVET / HAYIR
Menüler diyabetik / Şekersiz/ Tuzsuz / Glutensiz / Alerji yapmayan yiyecek-içecek içeriyor mu?	EVET / HAYIR
Masalar altında diz girecek boşluk yüksekliği uygun mu?	Min 700 - EVET

B5) TESİS İÇİNDE DOLAŞIM

MERDİVENLER	
Riht yüksekliği :	23cm
Basış derinliği :	28cm
Merdiven genişliği :	110cm minimum
Acil çıkış merdivenleri dokunsal olarak belirtilmiş mi?	EVET / HAYIR
Küpeştenin üst yüksekliği :	96 cm
Yangın anında asansör kullanım dışı kaldığında, alternatif çıkış olarak merdivenler kullanılabiliyor mu?	EVET / HAYIR
ASANSÖR	
Kapı önündeki temiz boşluk :	5mx11m
Kapının genişliği :	91,5cm
Kabin iç açıklığı :	203x137cm
Asansör içinde küpeşte var mı?	EVET / HAYIR
Kat düğmeleri yüksekliği:	89cm
Acil butonları asansör içindeki düğme panelinin en altında mı?	EVET / HAYIR
Asansör panelinde keypad düzenlemesi var mı?	EVET / HAYIR
Asansör kata ulaştığında sesli ve görsel (birarada) uyarı oluyor mu?	EVET / HAYIR
Asansör içinde acil haberleşme cihazı var mı?	EVET / HAYIR
RAMPA	
Rampa eğimi :	%5-6
Rampanın genişliği :	95cm-110cm
Rampa yüzeyi kaymaz bir malzeme ile kaplanmış mı?	EVET / HAYIR
Rampa başlamadan önce uyarıcı yüzey var mı?	EVET / HAYIR
KORİDORLAR	
Koridorun genişliği :	5m-1,5m
Döşeme kaplaması kaymaya karşı dayanıklı mı?	EVET / HAYIR
Oda numaraları okunuyor mu?	EVET / HAYIR
Oda numaraları önünde Braille karakterler var mı?	EVET / HAYIR
En yakın kaçış noktaları uygun şekilde işaretlenmiş mi?	EVET / HAYIR

B6) KONAKLAMA

Sorular	Açıklama
YATAK ODASI	
Otelde kaç engelli odası var?	1

Kapı kolu tek elle açılabilir mi?	EVET / HAYIR
Kapı kolu yerden yüksekliği :	120cm
Kapı genişliği :	90cm
(2 ayrı yatak) Yataklar arası genişlik :	Tek kişilik yatak yok
Oda içindeki sirkülasyon alanının min genişliği:	203cm
Pencere açılıyorsa, açma kolu yüksekliği:	90cm
Çift kişilik yatak varsa, yatağın iki yanında da temiz alan var mı?	EVET / HAYIR
Etajer altında diz girecek boşluk var mı?	EVET / HAYIR
Elektrik düğmeleri vs kontrol yüksekliği :	70 cm
Otelin kaç odasında alerjen olmayan yatak bulunmaktadır?	Tüm yataklarımız bu özelliktedir.
Telefonda ses kontrolü var mı?	EVET / HAYIR
ODA İÇİNDEKİ BANYO	
Banyo içindeki engelsiz sirkülasyon alanı (genişlik-uzunluk):	160x152cm
Lavabo altı (diz girmesi için yüksekliği :	82 cm
Lavabo tezgahı (diz girmesi için) genişliği :	150cm
Banyo giriş kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?	EVET / HAYIR
Klozetin yanında transfer için ayrılmış boşluk genişliği:	100cm
Klozetin yanında transfer için ayrılmış boşluk uzunluğu:	100cm
Erişilebilir küvet var mı?	EVET / HAYIR
Küvetin tutunma barları kaç adet?	1
Küvetin uzunluğu :	160cm
Küvetin genişliği :	100cm
Küvetin tabanı kaygan mı?	EVET / HAYIR
Musluklar ve diğer elemanlar küvetin ayak tarafında mı?	EVET / HAYIR
Musluklar tek elle açılıyor mu?	EVET / HAYIR
Duş başlığı sabitlenebiliyor mu?	EVET / HAYIR
Alarm kolu var mı?	EVET / HAYIR
Alarm kolu varsa, yüksekliği :	
Telefon çaldığında veya kapı vurulduğunda görsel ve titreşimli sistem devreye giriyor mu?	EVET / HAYIR

***Evrensel Tasarım**, olabildiğince geniş bir kitleye hitap eden ve herkes tarafından kullanılabilen, uyum ve özellikli tasarım gerektirmeyen ürünlerin ve çevrenin tasarımıdır. **Evrensel Tasarım Ölçütleri** ise Eşit Kullanım, Kullanımda Esneklik, Basit ve Sezgisel Kullanım, Algılanabilir Bilgi, Hatalara Dayanım, Düşük Fiziksel Çaba, Yaklaşım ve Kullanım İçin Uygun Boyut ve Mekan başlıklarında incelenmektedir.

Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım Ölçütlerinin* Değerlendirilmesi

Otel adı: C Otel

Sınıfı:4*

Yer: İstanbul

Tarih:10.10.2013

A)Tesis Giriş

Bina girişine en yakın yerde erişilebilir park yeri var mı?	EVETx / HAYIR
Bina giriş kapısına kadar erişilebilir yol var mı?	EVETx / HAYIR
Otoparkta engelli park sayısı :	2 adet
Zemin yüzeyi kaygan mı?	EVET / HAYIRx
Zemin yüzeyi yumuşak mı?(toprak vs kaplı ise)	EVET / HAYIRx
Binanın erişilebilir girişi işaretlenmiş mi?	EVET / HAYIRx
Girişte rampa var mı?	EVET / HAYIRx
Rampa eğimi :	45
Rampaya ait korkuluk var mı?	EVETx / HAYIR
Girişte merdiven var mı?	EVET x/ HAYIR
Merdivene ait korkuluk var mı?	EVETx / HAYIR
Binanın girişinde tekerlekli sandalyenin sığabileceği genişlikte sahanlık var mı?	EVETx / HAYIR
Bina giriş kapısı otomatik mi?	EVET x/ HAYIR
Bina giriş kapısı döner kapı mı?	EVET / HAYIR
Döner kapı ise, yanında en az 1 normal kapı var mı?	EVET / HAYIR

B)Tesis Hizmetleri

B1) LOBİ VE RESEPSİYON

Danışma bankosunda engelliler için erişilebilir yükseklikte bölüm var mı?	EVET / HAYIRxx
Danışma bankosu altında diz girmesi için yer var mı?	EVET / HAYIRx
Lobideki oturma grupları farklı düzenlemeler içeriyor mu?	EVETx / HAYIR
Zemin kaplamasında halı kullanılmış mı?	EVET x/ HAYIR
Halı uçları sabitlenmiş mi?	EVETx / HAYIR
Zemin kaplaması kaygan ve parlak mı?	EVETx / HAYIR
Ortak telefonda ses kontrolü var mı?	EVETx / HAYIR
Text telefon var mı?	EVETx / HAYIR

B2) GENEL WC

Engelli WC kaç adet?	Bir adet
Wc erişilebilir değilse en yakın wc gösterilmiş mi?	EVETx / HAYIR
Wc giriş kapısı genişliği :	90 cm.
Wc girişi önündeki engelsiz alan ölçü:	110 cm
Kabin içi boyut :	260*140
Zemin kaplaması kaygan mı?	EVET / HAYIRx
Kapı tek elle açılabilir mi?	EVETx / HAYIR
Kapı kolu yüksekliği :	110 cm.
Klozet yüksekliği :	50 cm
Sifon otomatik mi?	EVET / HAYIRx
Klozet etrafında kaç tutunma barı var ?	EVETx / HAYIR
Pisuar var mı?	EVET / HAYIR
Pisuar varsa, yerden yüksekliği :	65 cm
Lavabo yüksekliği:	84 cm
Lavabo altında diz boşluğu var mı?	EVETx / HAYIR
Musluklar tek elle açılabilir mi?	EVETx / HAYIR
Lavaboda erişilebilen sabunluk var mı?	EVETx / HAYIR

Sabunluk tek elle kullanılabilir mi?	EVET x/ HAYIR
Alarm kolu var mı?	EVET x/ HAYIR

B3) KONFERANS-SEMİNER

Giriş erişilebilir mi?	EVETx / HAYIR
WC ler yakın mı?	EVETx / HAYIR
Tekerlekli sandalye için yer ayrılmış mı?	EVETx / HAYIR
Ses yükseltici aparatlar mevcut mu?	EVETx / HAYIR

B4) RESTORAN / KAFETERYA / SATIŞ BİRİMİ

Mekan düzayak ve erişilebilir mi?	EVETx / HAYIR
Oturma bölümündeki koridorlar tek. sandalye manevrasına uygun mu?	EVETx / HAYIR
Alakart büfenin yüksekliği uygun mu?	1200 mm
Rehber köpek mekana alınabiliyor mu?	EVET / HAYIRx
Menüler diyabetik / Şekersiz/ Tuzsuz / Glutensiz / Alerji yapmayan yiyecek-içecek içeriyor mu?	EVETx / HAYIR
Masalar altında diz girecek boşluk yüksekliği uygun mu?	Min 700

B5) TESİS İÇİNDE DOLAŞIM

MERDİVENLER	
Riht yüksekliği :	16 cm
Basış derinliği :	34 cm
Merdiven genişliği :	95 cm
Acil çıkış merdivenleri dokunsal olarak belirtilmiş mi?	EVETx / HAYIR
Küpeştenin üst yüksekliği :	110 cm.
Yangın anında asansör kullanım dışı kaldığında, alternatif çıkış olarak merdivenler kullanılabilir mi?	EVETx / HAYIR
ASANSÖR	
Kapı önündeki temiz boşluk :	290*500
Kapının genişliği :	100 cm.
Kabin iç açıklığı :	105*137
Asansör içinde küpeşte var mı?	EVETx / HAYIR
Kat düğmeleri yüksekliği:	100 cm.
Acil butonları asansör içindeki düğme panelinin en altında mı?	EVETx / HAYIR
Asansör panelinde keypad düzenlemesi var mı?	EVETx / HAYIR
Asansör kata ulaştığında sesli ve görsel (birarada) uyarı oluyor mu?	EVETx / HAYIR
Asansör içinde acil haberleşme cihazı var mı?	EVETx / HAYIR
RAMPA	
Rampa eğimi :	45
Rampanın genişliği :	75
Rampa yüzeyi kaymaz bir malzeme ile kaplanmış mı?	EVET / HAYIR
Rampa başlamadan önce uyarıcı yüzey var mı?	EVET / HAYIR
KORİDORLAR	
Koridorun genişliği :	160
Döşeme kaplaması kaymaya karşı dayanıklı mı?	EVETx / HAYIR
Oda numaraları okunuyor mu?	EVETx / HAYIR
Oda numaraları önünde Braille karakterler var mı?	EVETx / HAYIR
En yakın kaçış noktaları uygun şekilde işaretlenmiş mi?	EVETx / HAYIR

B6) KONAKLAMA

Sorular	Açıklama
YATAK ODASI	

Otelde kaç engelli odası var?	İki adet
Kapı kolu tek elle açılabilir mi?	EVETx / HAYIR
Kapı kolu yerden yüksekliği :	106
Kapı genişliği :	87
(2 ayrı yatak) Yataklar arası genişlik :	38
Oda içindeki sirkülasyon alanının min genişliği:	700*300
Pencere açılıyorsa, açma kolu yüksekliği:	150
Çift kişilik yatak varsa, yatağın iki yanında da temiz alan var mı?	EVETx / HAYIR
Etajer altında diz girecek boşluk var mı?	EVETx / HAYIR
Elektrik düğmeleri vs kontrol yüksekliği :	55 cm.
Otelin kaç odasında alerjen olmayan yatak bulunmaktadır?	2
Telefonda ses kontrolü var mı?	EVETx / HAYIR
ODA İÇİNDEKİ BANYO	
Banyo içindeki engelsiz sirkülasyon alanı (genişlik-uzunluk):	160*240
Lavabo altı (diz girmesi için yüksekliği :	70
Lavabo tezgahı (diz girmesi için) genişliği :	110
Banyo giriş kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?	EVET / HAYIRx
Klozetin yanında transfer için ayrılmış boşluk genişliği:	30
Klozetin yanında transfer için ayrılmış boşluk uzunluğu:	55
Erişilebilir küvet var mı?	EVETx / HAYIR
Küvetin tutunma barları kaç adet?	Bir adet
Küvetin uzunluğu :	160
Küvetin genişliği :	70
Küvetin tabanı kaygan mı?	EVET / HAYIRx
Musluklar ve diğer elemanlar küvetin ayak tarafında mı?	EVETx / HAYIR
Musluklar tek elle açılıyor mu?	EVETx / HAYIR
Duş başlığı sabitlenebiliyor mu?	EVETx / HAYIR
Alarm kolu var mı?	EVET / HAYIR
Alarm kolu varsa, yüksekliği :	100
Telefon çaldığında veya kapı vurulduğunda görsel ve titreşimli sistem devreye giriyor mu?	EVET / HAYIRx

***Evrensel Tasarım**, olabildiğince geniş bir kitleye hitap eden ve herkes tarafından kullanılabilen, uyum ve özellikli tasarım gerektirmeyen ürünlerin ve çevrenin tasarımıdır. **Evrensel Tasarım Ölçütleri** ise Eşit Kullanım, Kullanımda Esneklik, Basit ve Sezgisel Kullanım, Algılanabilir Bilgi, Hatalara Dayanım, Düşük Fiziksel çaba, Yaklaşım ve Kullanım İçin Uygun Boyut ve Mekan başlıklarında incelenmektedir.

**TURİZM TESİSLERİNİN BELGELENDİRİLMESİNE VE NİTELİKLERİNE İLİŞKİN
YÖNETMELİĞİN UYGULANMASINA DAİR TEBLİĞ (TEBLİĞ NO: 2011/1)**

Resmi Gazete Tarihi: 26/06/2011

Resmi Gazete Sayısı: 27976

Bedensel engelliler düzenlemelerine ilişkin esaslar

MADDE 20 – (1) Yönetmeliğin 18 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (c) bendi hükmü uyarınca bedensel engelliler için yapılacak düzenlemeler aşağıdaki şekildedir.

a) Tesis bahçe ve girişi;

1) Farklı seviyedeki yerler bedensel engelli dolaşımına uygun olarak düzenlenir.

2) Tesis giriş kapısı temiz genişliği en az doksan santimetre olmalıdır.

b) Resepsiyonda tekerlekli sandalye erişimine izin verecek şekilde tasarlanmış en fazla 90 cm yüksekliğinde banko düzenlemesi yapılır.

c) Genel tuvaletler:

1) Temiz kapı genişliği en az 85 cm olmalıdır. Eşik yapılmaması tavsiye edilmekle birlikte yapılması halinde en fazla 1,5 cm yükseklikte ve pahlı olarak yapılmalıdır.

2) Klozet, lavabo, sifon, batarya gibi donatılar bedensel engellinin kullanabileceği şekilde düzenlenmelidir. Klozet etrafına, bitmiş döşemeden 85-95 cm yükseklikte olacak şekilde tutunma barları yerleştirilmelidir.

3) Aynalar göz hizasında veya inip çıkan ayarlı veya öne doğru 10-15 derece eğik olmalıdır. Aynaların alt kenarı bitmiş döşemeden en fazla 100 cm yükseklikte olmalıdır.

4) Tekerlekli sandalyenin tam bir dönüş yapmasına imkan sağlayacak 150 cm çapında bir daire kadar alan sağlanmalı ve zemini kaygan olmayan malzeme ile kaplanmalıdır.

5) Sabunluk, havluluk ve kağıtlık gibi aksesuarlar bitmiş döşemeden 50-120 cm yüksekliğe monte edilmelidir.

ç) Yatak odaları:

1) Odalar, bedensel engellilerin rahatça hareket edip odayı kullanabileceği şekilde, uygun büyüklük ve konumdaki eşyalarla tefriş ve dekore edilir, dengesiz duran, sivri köşeli eşyalar bulundurulmaz.

2) Oda giriş kapısı genişliği en az 85 cm olmalıdır.

3) Zemini kaygan olmamalı, kalın, yumuşak, tutan halı kullanılmamalıdır.

4) Dolap kapıları sürgülü ve askı yüksekliği en fazla 140 cm olacak şekilde düzenlenmelidir.

5) Elektrik düğme ve prizleri zemin döşemesinden en fazla 120 cm, en az 40 cm yükseklikte olacak şekilde düzenlenmelidir.

6) Yatak başucunda merkezi aydınlatma düğmesi bulunmalıdır.

7) Oda banyolarında; genel tuvaletlerde yapılan düzenlemelere ilave olarak bedensel engelli kullanımına uygun şekilde küvet veya duş düzenlemesi yapılır. Bu bölümlerde oturma yeri ile uygun yerlerde tutunma bantları sağlanır. Banyo kapısı açılımı rahat hareket imkanı verecek şekilde düzenlenir. Eşik yapılmaması tavsiye edilmekle birlikte yapılması halinde en fazla 1,5 cm yükseklikte ve pahlı olarak yapılır. Resepsiyonla bağlantı alarm sistemi veya telefon bulunur.

8) Oda düzenlemeleri için öngörülen %1 oranının değerlendirilmesinde küsuratlar dikkate alınmaz.

d) Bedensel engelli kullanımına ayrılan oda veya yeme içme ünitesinin zemin kattan farklı bir katta olması durumunda üniteler arasındaki ulaşım uygun donanım ile sağlanır. Bu durumda asansörde aşağıdaki düzenlemeler yapılır:

- 1) Kapı fotoselli olmalıdır. Kapı açılıp kapanma aralığı 5 saniyeden kısa olmamalıdır.
 - 2) Kumanda düğmelerinin zemin döşemesinden 90 cm-120 cm yükseklikte ve tekerlekli sandalye yaklaşmasına izin verecek konumda yer almalıdır.
 - 3) Kabin içinde zemin döşemesinden yaklaşık 85 cm yüksekliğinde yerleştirilmiş kesintisiz tutunma barları sağlanır.
 - 4) Kabin içi, halı kaplı olmamalıdır.
- e) Yeme-içme üniteleri;
- 1) Giriş kısmından yeme-içme ünitelerine engelsiz erişim sağlanmalıdır.
 - 2) Masaların ve tezgahların altında 70 cm yüksekliğinde ve en az 50 cm genişliğinde diz boşluğu bırakılmalıdır. Masaların arasında bırakılacak geçişler en az 90 cm olmalıdır.
 - 3) Zemin kaygan olmamalı, kalın, yumuşak ve tutan halı kullanılmamalıdır

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Selin YILDIZ

Doğum Tarihi ve Yeri :1982 Denizli

Yabancı Dili :İngilizce

E-posta :selinydz@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Mimarlık	Yıldız Teknik Üniversitesi	2008
Lisans	Mimarlık	Yıldız Teknik Üniversitesi	2004
Lise	Fen-Matematik	Denizli Anadolu Lisesi	2000

İŞ TECRÜBESİ (Bu alana ait bilginiz mevcut değilse siliniz.)

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
-----	-------------	--------

2005	Y. Mimar Restoratör	Mimar
	Yaman İrepoğlu Mimarlık Ofisi	
2005	TMS Alüminyum	Mimar
2004	Ardap Danışmanlık Proje Yönetimi İnşaat	Mimar
	Sanayi Ve Ticaret LTD Mimar Nejat ARAL	
2002	Çuhadaroğlu Pazarlama Dep. İstanbul	Stajyer mimar

YAYINLARI

Makale

1. **Yıldız,S.**, Akbulut, M.T., 2013, “**Current Trends in Developing Urban Tourism**”, International Journal of Architectural Research Archnet-IJAR, Vol 7 – Issue 2, Selected Papers, pp:297-310, Avery Index to Architectural Periodicals. EBSCO-Art and Architecture Database, Arts and Humanities database). Archnet DL, Avery Index, DOAJ, EBSCO, IJAR Group Workspace, INTUTE, Library of Congress, ProQuest, Scopus-Elsevier, Ulrich's Directory, WorldCat - OCLC- ISSN - International (Online) 1994-6961 ISSN - United States (Online) 1938-7806 http://archnet.org/library/documents/one-document.jsp?document_id=13942
2. **Yıldız, S.**, Çakır,S., 2013, “**., Evaluation of Classroom Design In Terms of Foreign Language Learning**” Procedia - Social and Behavioral Sciences Volume 83, pp. 277-281 World Conference on Educational Technology Researches – WCETR 2012 (Science Direct, Scopus and Thomson Reuters Conference Proceedings Citation Index (ISI Web of Science). ISSN: 1877-0428 (4/7/2013) <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281301121X>
3. **Yıldız,S.**, Polatoğlu, Ç., 2013 , “**Evaluating The Built Environment In The Context Of Barrier Free Tourism, A Case Study in İstanbul**”, Tourism in Southern and Eastern Europe, pp. 435-446, available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2290096 (2nd International Scientific Conference Tourism in South East Europe 2013- Croatia – accepted paper series) CAB International's leisure and tourism database, the EBSCO, EconLit, ProQuest, SSRN (Social Science Research Network). ISSN: 1848-4050
4. Yıldız S., 2012, “**Düşünen Farklılıklar ve Mekanda Değişim; Mekan Deneyimleme Pratikleri**”, Mimarist s 44, S: 20-212, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent (DAAI) ISSN: 1302-8219.

5. Yıldız, S., Yıldız, E., **"A study on pc - video games in terms of the space awareness from childhood to youth"**, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* Volume 28, 2011, pp. 796-800 World Conference on Educational Technology Researches - 2011 (Scopus, Thomson Reuters, ISI Web of ScienceConference Proceedings Citation Index)
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042811025845> 12 Aralık 2011
6. Yıldız, S., Kerestecioğlu, Öztürk, F., **"Turizm Amaçlı Değişen Tarihi Bölge Talimhane'nin Sokak Cephelerinde Mimari Kimliği Oluşturan Verilerin İncelenmesi"**, *Megaron*, Vol6, No:3, p:193-209, YTÜ , (ULAKBIM,EBSCO,DOAJ) (26 Aralık 2011) (<http://www.megaronjournal.com>)
7. Yıldız S., Düzgün, H., 2012, **"Mimarlık Eğitiminde Edebiyattan Faydalanmak; Bir Romandan İmgesel Çıkarımlar"**, *Mimarist* s 43, S: 77-82, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent (DAAI) ISSN: 1302-8219.
8. Yıldız, S., 2012, **"Bir Bellek Yoklaması; Ev'lerim- Dört Mahalle Bir Yaşam"**, *Geçmişten Günümüze Denizli Dergisi*, sayı: 30, s:6-12,Cafer Sadık Abaloğlu Vakfı Yayını.
9. Yıldız, S., **"Canlı ile Mekansallaşan Hacimler ve Kabuk"**, *Mimarlık Dekorasyon Dergisi*, ISSN 1301 – 6741.s.40-42, Mayıs 2011.

Bildiri

1. Yıldız,S., Polatoğlu, Ç., 2013 , **"Evaluating The Built Environment In The Context Of Barrier Free Tourism, A Case Study in İstanbul"**, (2nd International Scientific Conference Tourism in South East Europe 15-18 Mayıs 2013- Opatija Hırvatistan ,pp. 435-446, ISSN: 1848-4050 (tam metin) available at: <http://www.fthm.uniri.hr/index.php/tosee-papers/2013> presentation: <http://www.fthm.uniri.hr/index.php/tosee-presentations>
2. Yıldız,S., Akbulut, M.T., **"Current Trends in Developing Urban Tourism"**, CAUMME Contemporary Architecture And Urban Tourism In The Mediterranean And The Middle East, 21-23 Kasım2012, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım ve Yayın Merkezi, s: 160-173,ISBN:978-975-461-493-0. (tam metin)
3. Yıldız, S., Polatoğlu, Ç., **Experiences Of Three Different Basic Design Studios"**, EDULEARN11 - 3rd International Conference on Education and New Learning Technologies IATED (*International Association of Technology, Education and Development*),ISBN: 978-84-615-0442-8, pp:3866-3870, Barcelona (Spain), 4th-6th of July, 2011. (basılmış özet ve bildiri, CD de)_(sanal sunum-virtual) ISSN: 2340-1117 (tam metin)

Citation download: (BibTeX) (ris) (plaintext) <http://library.iated.org/> ISI
Conference Proceedings Citation Index

4. **Emir (Yıldız),S.**, Düzgün,H.,” A Research On Architectural Concepts At First Year Design Studio”, Designtrain Congress-Guidance in/for Design Training,Proceedings Part II, pp.69-79, Amsterdam-Netherlands 5-7June 2008. (tam metin)
5. Düzgün, H., **Yıldız, S.**, Barkul, Ö., “REUNITE THE INHABITANTS WITH THE COAST: THE RESULTS OF A WORKSHOP ON THE COASTAL AREA AT GOLDEN HORN”, Joint International Symposium of IAPS-CSBE & HOUSING Networks 'Revitalising Built Environments: Requalifying Old Places For New Uses, 12-16 Ekim 2009, İstanbul. (poster)
6. **Yıldız, S.**, Yıldız, E., “**A study on pc - video games in terms of the space awareness from childhood to youth**” World Conference on Educational Technology Researches Abstract Book, s.86 Doğu Akdeniz Üniversitesi &Gazi Üniversitesi, Girne– KKTC, 06-10 Temmuz 2011.(özeti yayınlanmış bildiri)
7. **Yıldız, S.**, Çakır,S., “**., Evaluation of Classroom Design In Terms of Foreign Language Learning**” World Conference on Educational Technology Researches Abstract Book CD, Doğu Akdeniz Üniversitesi-Gazi Üniversitesi-ODTÜ, Bahçeşehir Ü-Ankara Akademisi-World Education Center-Pagem Akademi-Elsevier-Science Direct-Cesa-Scopus-Thomson Reuters-Türkiye Bilişim Derneği, Girne– KKTC, 27-30 Haziran 2012.(özeti yayınlanmış bildiri)
available at:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281301121X> ISSN: 1877-0428
8. Dinçer, K., Kerestecioğlu, F., Barkul, F., Polatoğlu,Ç., Özkan, Ö., **Emir,S.**, Eren, N., Sevimlier, S., Turunç,Z., Doğu, S., Pinar, P., Ceylan, H., Elmas, B., Gergün, Y., Çoban, F., Yılmaz,F. “Taksim Talimhane’de Sokak ve Turizm Mekanı”, Turizm ve Mimarlık Sempozyumu, Mimarlar Odası Antalya Şubesi, s. 205-212, 28-29 Nisan 2006, Antalya.
9. **Yıldız, S.**, Düzgün, H., “Müzikli Bir Atölye Çalışması”, Mimari Tasarım Eğitimi-Bütünleşme Sempozyumu, ISBN:978-975-461-451-0,(sf.52-64) YTÜ, 24-26 Haziran 2009, İstanbul.
- 10.**Yıldız, S.**, 2012, “**Turizm ve Sürdürülebilirlik: Talimhane Turizm Bölgesinde ‘Sokak Arayüzleri’ Üzerine Bir Araştırma,**” VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 12 - 15 Nisan 2012,Gazi Üniversitesi-Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Antalya, s:606-622, ISBN: 978-605-5437-80-0.
http://www.anatoliajournal.com/atad/depo/bilgibankasi/Kitap_106.pdf
- 11.**Yıldız, S.**, 2014, “**Türkiye’de Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirilmesi, İstanbul Örneğinde İrdeleme,**” VII. Lisansüstü Turizm

Kitap

1. Sungur Ergenoğlu A., **Yıldız S.**, ‘Engelsiz Türkiye için Yolun Neresindeyiz?: Mevcut Durum ve Öneriler’, ‘Fiziksel Erişilebilirlik’ Bölümü, ISBN: 978-605-4348-46-6, Mart 2013, s. 123-173, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Kitap ayrıca,elektronik olarak aşağıdaki adreste yayınlanmıştır:

http://gazetesu.sabanciuniv.edu/sites/gazetesu.sabanciuniv.edu/files/2013/13019_sabanci_rapor_tr.pdf.

2. Sungur Ergenoğlu A., **Yıldız S.**, ‘Engelsiz Türkiye için Yolun Neresindeyiz?: Mevcut Durum ve Öneriler’, ‘Fiziksel Erişilebilirlik’ Bölümü, Mart 2013, ISBN: 978-605-4348-48-0, s. 7-9, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul) (Yönetici Özeti)

Kitap ayrıca,elektronik olarak aşağıdaki adreste yayınlanmıştır:

http://gazetesu.sabanciuniv.edu/sites/gazetesu.sabanciuniv.edu/files/engellilikyone_ticiozeti.04.04.13.pdf.

- 3 Sungur Ergenoğlu A., **Yıldız S.**, ‘Towards a Barrier-free Turkey: Where Do We Stand? The Status Quo and Proposals’, ‘Physical accessibility, ISBN: 978-605-4348-49-7, Haziran 2013, s. 121-173, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- 4 Sungur Ergenoğlu A., **Yıldız S.**, ‘Towards a Barrier-free Turkey: Where Do We Stand? The Status Quo and Proposals’, Executive Summary, ‘Accessibility, ISBN: 978-605-4348-47-3, Haziran 2013, s. 7-9, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Proje

1. **Farklı Açılardan Engellilik – Mevcut Durum Değerlendirmesi Ve İyileştirmeye Yönelik Politika Ve Uygulama Önerileri**, Sabancı Üniversitesi, Fiziksel Erişilebilirlik Ekibi- Danışman, 3 Eylül 2012 – 28 Aralık 2012.
2. Yürütücü: Prof. Dr. Çiğdem Polatoğlu, **Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Kent Otellerinde Evrensel Tasarım İlkelerinin Geliştirilmesine İlişkin Bir Model Önerisi; İstanbul Örneğinde İrdeleme**, 14 Haziran 2013- Devam ediyor, YTÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü, Doktora Araştırma Projesi.

ÖDÜLLERİ

1. **DOKTORA TEZİ TEŞVİK ÖDÜLÜ** – 2014 **Selin YILDIZ**, Türkiye’de Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirilmesi, İstanbul Örneğinde İrdeleme, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU <http://www.anatoliajournal.com/2014/> (Hazırlanmakta Olan Doktora Tezleri Kategorisi birincisi) VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 3 - 6 Nisan 2014,Dokuz Eylül Üniversitesi-Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Kuşadası